2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:34 AM Page 1

Вісник Національного банку України

2/2008

Щомісячний науково-практичний журнал Національного банку України

Видається з березня 1995 року

№ 2 (144) ◆ Лютий 2008

Здано до друку 01.02.2008 р.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

КІРЄЄВ О.І. (голова), БУРЯК С.В., БАЖАЛ Ю.М., ГАЙДАР Є.Т., ГАЛЬ В.М., ГАЛЬЧИНСЬКИЙ А.С., ГЕЄЦЬ В.М., ГРЕБЕНИК Н.І., ГРУШКО В.І., ДОМБРОВСЬКИ Марек, ІЛАРІОНОВ А.М., КРАВЕЦЬ В.М., КРОТЮК В.Л., КРЮЧКОВА І.В., ЛАНДІНА Т.В., МАТВІЄНКО В.П., МЕЛЬНИЧУК М.О., МІЩЕНКО В.І., МОРОЗ А.М., ОСАДЕЦЬ С.С., ПАЛАМАРЧУК А.Б., ПАСІЧНИК В.В., ПАТРІКАЦ Л.М., ПЕТРИК О.І., ПОДОЛЄВ І.В., РАЄВСЬКИЙ К.Є., РИЧАКІВСЬКА В.І., САВЛУК М.І., САВЧЕНКО А.С., СЕНИЩ П.М., СМОВЖЕНКО Т.С., ФЕДОСОВ В.М., ХОФФМАНН Лутц, ШАРОВ О.М., ШЕВЦОВА О.Й., ШЛАПАК О.В., ШУМИЛО І.А., ЮЩЕНКО В.А., ЯРЕМЕНКО С.О., ЯЦЕНЮК А.П.

РЕДАКЦІЯ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ НБУ

Головний редактор	**ПАТРІКАЦ Л.М.**
Заступник головного редактора	**КРОХМАЛЮК Д.І.**
Начальник відділу з випуску журналу "Вісник НБУ"	**ПАПУША А.В.**
Заступник начальника відділу — редактор з питань діяльності банків України, правового, інформаційно-програмного забезпечення та розрахунків	**ЗАЄЦЬ О.С.**
Відповідальний секретар	**ЛІПІНСЬКА С.М.**
Головний художник	**КОЗИЦЬКА С.Г.**
Літературний редактор	**КУХАРЧУК М.В.**
Дизайнери:	**ПЛАТОНОВА Н.Г., ХАРУК О.В.**
Коректори:	**СІЛЬВЕРСТОВА А.І., СТАДНІЧУК М.О.**
Оператор	**ЛИТВИНОВА Н.В.**
Реклама і розповсюдження:	**ГРЕБІШКОВ В.І., ГРИЦЕНКО М.Р.**
Фото:	**НЕГРЕБЕЦЬКИЙ В.С.**
Черговий редактор	**ЗАЄЦЬ О.С.**

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ

просп. Науки, 7, Київ-28, 03028, Україна
тел./факс: (044) 524-96-25
тел.: (044) 527-39-44, 527-38-06, 525-38-25
E-mail: litvinova@bank.gov.ua
http: //www.bank.gov.ua

Журнал зареєстровано Держкомвидавом України 09.06.1994 р., свідоцтво КВ № 691

Засновник і видавець: Національний банк України.
Адреса: вул. Інститутська, 9, Київ-8, 01008, Україна

Журнал рекомендовано до друку Вченою радою Київського національного економічного університету ім. Вадима Гетьмана

Публікації в журналі Вищою атестаційною комісією України визнано фаховими
Видається у комплекті з додатком "Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності"

Передплатний індекс 74132

Дизайн: Редакція періодичних видань НБУ

Надруковано з готового оригінал-макета відділом видавничого обслуговування Господарсько-експлуатаційного управління НБУ

Адреса друкарні:
просп. Науки, 9, Київ-28, 03028, Україна

Формат 60 × 90 / 8. Друк. офсетний. Фіз. друк. арк. 8.0
Умовн. друк. арк. 9.0. Обл.-вид. арк. 9.1

Тираж 2000 прим.

При передруку матеріалів, опублікованих у журналі, посилання на "Вісник Національного банку України" обов'язкове. Редакція може публікувати матеріали в порядку обговорення, не поділяючи думку автора. Відповідальність за точність викладених фактів несе автор, а за зміст рекламних матеріалів — рекламодавець.

© Вісник Національного банку України, 2008

ЗМІСТ

МАКРОЕКОНОМІКА

В.Литвицький
Реінфляція-2007 2

О.Папаіка, С.Арбузов
Іпотечні послуги як похідна іпотечного ринку 13

О.Береславська
Курсова політика в умовах припливу іноземного капіталу в Україну 16

О.Шнипко
Інноваційне становище України: проблеми та перспективи 20

Індекси споживчих цін та цін виробників промислової продукції в Україні у 1991–2007 рр. 64

БАНКИ УКРАЇНИ

Основні показники діяльності банків України на 1 січня 2008 року 25

І.Д'яконова
Пошук стратегії розвитку банківської системи України в умовах глобалізації фінансових ринків 26

Перелік банків України, включених до Державного реєстру банків (за станом на 1 січня 2008 р.) 46

Банки, вилучені з Державного реєстру банків України (24.06.1992 р. – 01.01.2008 р.) 55

Н.Сологуб
"Руский стандарт", або Знову про правопис назв банків 57

Динаміка фінансового стану банків України на 1 січня 2008 року 62

ФІНАНСИ, БІЗНЕС, СОЦІУМ

Л.Патрікац
Світом правлять гроші. Чи любов?.. 32

НУМІЗМАТИКА І БОНІСТИКА

Музей Банкнотно-монетного двору оновлено 36

Про введення в обіг пам'ятних монет "Скорпіон" 37

Про введення в обіг пам'ятних монет "Стрілець" 37

Про введення в обіг ювілейної монети "90-річчя утворення першого Уряду України" 38

Про введення в обіг пам'ятної монети "Рік Пацюка" 38

БЕЗГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ

А.Журков
Національна система масових електронних платежів: огляд розвитку у четвертому кварталі 2007 року 39

Н.Лапко
Система електронних платежів НБУ у 2007 році 42

ФОНДОВИЙ РИНОК

Ринок державних цінних паперів України у грудні 2007 року 44

ФІНАНСОВИЙ РИНОК

Динаміка облікової ставки НБУ в 1992–2007 рр. 66

Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у грудні 2007 року 67

ВАЛЮТНИЙ РИНОК

Офіційний курс гривні щодо євро, долара США та російського рубля у 2007 році, встановлений Національним банком України 68

Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України один раз на місяць (за грудень 2007 року) 69

Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України щоденно (за грудень 2007 року) 70

АНОТАЦІЇ 72

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:34 AM Page 2

Валерій Литвицький

Керівник групи радників Голови Національного банку України

Аналітичний огляд/

Реінфляція-2007

Економічний аналіз фінансово-господарського становища країни за минулий рік розкриває причини поглиблення інфляційного тиску. Стабільні показники першого кварталу, здавалося б, не віщували небезпеки, вселяли надію в те, що рік буде благополучним у цілому для України. Проте вже в другому кварталі ціла низка економічних і політичних факторів призвела до сплеску споживчих цін. За підсумками року, країна пережила чергову хвилю знецінення гривні – третю за одинадцять років існування національної валюти. Автор аналітичної статті розглядає весь спектр проблем, що спричинили інфляційний сплеск, та перспективи повернення споживчої інфляції в зону комфорту.

ТРИВОЖНИЙ СИМПТОМ ХРОНІЧНОЇ ІНФЛЯЦІЙНОЇ ХВОРОБИ

Після паузи 2002 року зростання цін відновилося. Реінфляція триває вже п'ять років. Уповільнення 2005 року виявилося лише неглибокою корекцією. 2007 рік Україна знову завершила на високій ціновій ноті. Темпи зростання споживчих цін торік були найвищими з 2000 року.

За весь період використання гривні не було такого падіння її купівельної спроможності, яке впродовж третини року щомісяця перевищувало 2%. Лише під час рекордної девальвації гривні у 1998 році спостерігалося щось подібне: тоді з вересня по грудень інфляція щомісяця зростала більш як на 3%.

Ще ніколи за 11 повних років історії гривні інфляція, що вимірюється двозначною цифрою, не тривала протягом чотирьох років, перевищуючи межу прийнятного коридору (більше 10%).

Представлені департаментом економічного аналізу і прогнозування графіки, які віддзеркалюють зміни індексу споживчих цін за роки функціонування гривні, свідчать про посилення інерційності інфляційних процесів в останні чотири роки (див. графік 1-а). Відповідні показники в 2004–2007 роках перевищували 10% і перебували в зоні середнього за 1996–2007 рр. значення – 14.8%. Подібна сила інерції раніше була зафіксована у 1998–2000 рр., що обернулося безпрецедентно високою девальвацією гривні, лібералізацією аграрних цін і скасуванням дотацій до комунальних тарифів, які сплачувало населення в останньому році минулого сторіччя. Тоді інерційна сила інфляції перевищувала середній показник, коливаючись у межах 19–26% протягом трьох років. Отже, інерційна інфляція останніх років триває довше і в поточному 2008 році ймовірно замкне вже п'ятирічний цикл. Це тривожний симптом хронічної інфляційної хвороби.

Посилилася також волатильність інфляції – з мінімум 8.2% у 2003 році до

Графік 1-а. **Індекс споживчих цін (грудень до грудня)**

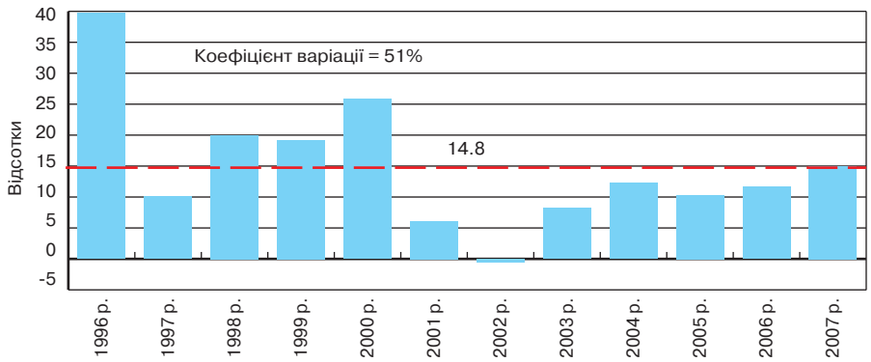

Графік 1-б. **Індекс споживчих цін (у середньому за рік)**

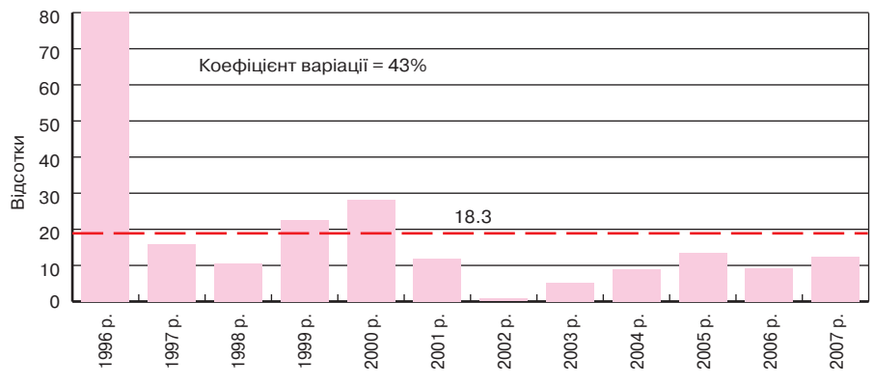

Джерело: Держкомстат України; власні розрахунки.

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:34 AM Page 3

Графік 2-а. **Індекс споживчих цін (грудень до грудня)**

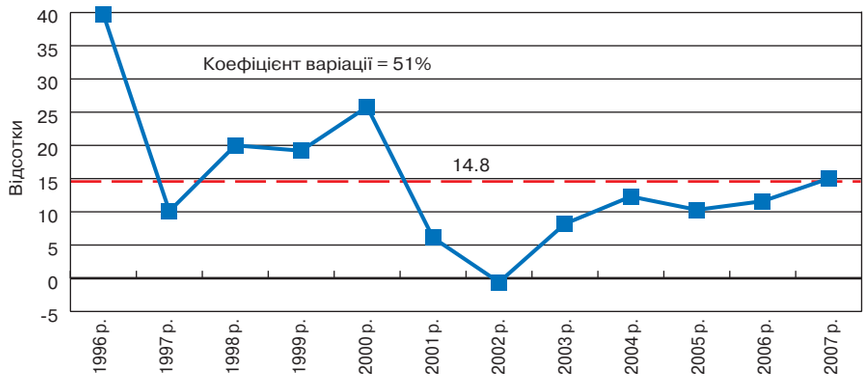

Графік 2-б. **Індекс споживчих цін (у середньому за рік)**

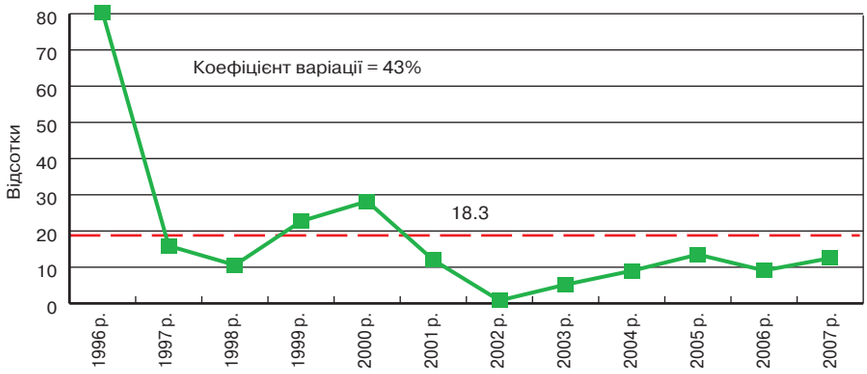

Джерело: Держкомстат України; власні розрахунки.

16.6% в 2007-му. Цьому періоду передувала дефляція 2002 року – 0.6%.

У побудованому департаментом економічного аналізу і прогнозування НБУ графіку волатильності споживчих цін за одинадцять повних років функціонування гривні виразно простежуються три хвилі її знецінення (див. графік 2-а)

Перший інфляційний імпульс 1998 року після коригуючої хвилі 1999-го завершився піком 2000 року.

Друга інфляційна хвиля була низхідною. Межею дезінфляції 2001–2002 рр. стало зниження споживчих цін (у вимірі до грудня) на 0.6% у 2002 році.

Третя хвиля 2003–2007 років знову була висхідною. Вона тривала вже на рік довше, ніж перша (1998–2000 рр.). Після корекції 2005 року, під час якої інфляція знизилася на 2% порівняно з 2004-м, інфляційний імпульс 2006–2007 років вивів траєкторію руху споживчих цін на рівень 16.6%. Сьогодні ще немає підстав вважати, що цикл висхідного інфляційного тренду завершився.

Падіння внутрішньої купівельної спроможності національної валюти було відчутнішим, ніж цьогорічне, лише у 1998 році – 20%; у 1999 році – 19.2% та у 2000 році – 25.8%. 2007 року інфляція споживчих цін (16.6%) більш як удвічі перевищила бюджетний цільовий орієнтир (7.8%). Спробуємо відтворити сім нот цінової "музики" року.

СІМ НОТ ЦІНОВОЇ "МУЗИКИ" 2007 РОКУ

Перша. Прискорений темп зростання споживчих цін. Він почав зароджуватися наприкінці другого кварталу. У червні показник інфляції становив 2.2%, а з вересня по грудень включно жодного разу не був нижчим, ніж 2%. Крім вересня – грудня 1998 року, в інші роки такої стійкості підвищеного інфляційного фону раніше не спостерігалося.

Друга. Структурні зміни, а саме: протягом року закріпилася вереснева 2006 року тенденція до відновлення переважаючого темпу зростання продовольчих цін. Вони збільшилися на 22.9% порівняно з 3.5% у 2006 році. В нашій країні продовольча інфляція (агрофляція) чинить більш істотний вплив на загальний ціновий тренд, оскільки в споживчому кошику українця питома вага продовольчих товарів вища, ніж в інших країнах. Так, в Аргентині (експортері продовольчих товарів, зокрема м'яса) цей показник становить 30%, у Китаї – стільки ж, у Єгипті, Росії, Казахстані – близько 40%, в Україні та Індії – близько 60%, в економічно розвинутих країнах – 15–20%.

Безперечно, на підвищення наших продовольчих цін впливає також світова агрофляція. Це здійснюється через імпорт. За оцінками фахівців департаменту платіжного балансу НБУ, лише половину приросту продовольчого імпорту (із 600 млн. доларів США) отримано за рахунок приросту фізичного обсягу. Другу половину – за рахунок вищих цін.

Експорт теж формує підвищений інфляційний фон. По-перше, після вивезення продовольчих товарів суттєво зменшується товарна пропозиція на внутрішньому ринку. По-друге, обмеження на експорт спонукає трейдерів дисконтувати неотриману експортну виручку у вищих, ніж можливо за інших умов, внутрішніх цінах. Але не варто списувати все на світові процеси. Питома вага імпорту становила лише близько 20% від ємності внутрішнього продовольчого ринку. Отже, зовнішній вплив є, але кореляція не жорстка. Лише торік вона простежувалася більш-менш чітко. Цього не було в попередні роки.

Фахівці департаменту економічного аналізу і прогнозування НБУ зробили порівняльний аналіз статистичних даних, що характеризують динаміку ін-

Графік 3. **Річна динаміка індексу споживчих цін та продовольчих цін в Україні, Росії, єврозоні та країнах Євросоюзу**

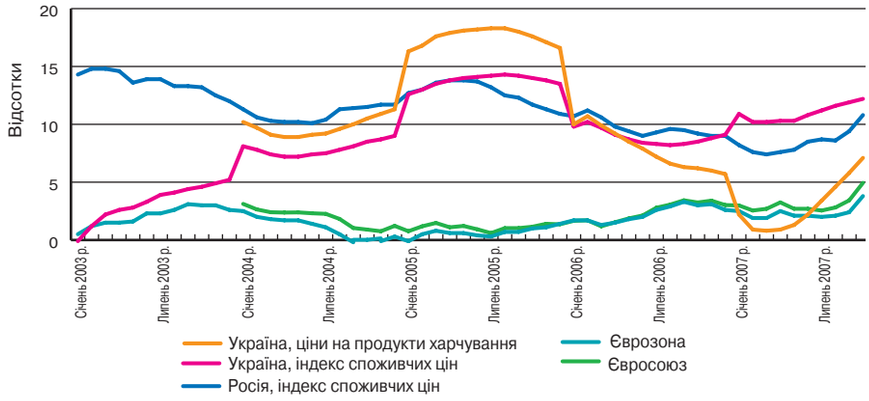

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:34 AM Page 4

дексів продовольчих цін у єврозоні, Євросоюзі, Росії та Україні за останні п'ять років (див. графік 3). З наведених даних можна зробити висновок щодо відсутності жорсткої кореляції між зміною цін на продукти харчування в Україні та європейських державах у довгостроковому періоді. Щільнішою є відповідність змін зазначеного показника лише в період із вересня 2007 року. До того ж продовольчі ціни в Україні почали зростати раніше, ніж у Європі й Росії. З останньою простежується тісніший взаємозв'язок щодо підвищувальних цінових трендів упродовж останніх двох років.

Інфляція продовольчих цін формується передусім унаслідок внутрішніх процесів. Ідеться про розрив між зростанням споживчого попиту і продовольчої пропозиції. Динаміка споживчого попиту вдвічі перевищує темпи зростання харчової промисловості.

Повернення агрофляції поєдналося з початком нового, хоч і поміркованого циклу підвищення цін на комунальні послуги (після тримісячної березнево-травневої паузи).

Швидше, ніж у 2006 році, зростали ціни виробників і дефлятор – відповідно 23.3% проти 14.1% та 20% проти 13.8% (за попередніми даними).

Як і в 1997 та 2005 роках, у 2007-му не зафіксовано жодного випадку місячної дефляції.

Третя. Посилений вплив зовнішніх факторів. Ідеться про підвищення імпортних цін на газ, нафтопродукти, продовольчі та деякі інші товари. Посилилися темпи виникнення вторинних ефектів енергетичної інфляції.

Четверта. Підвищена рухливість монетарних агрегатів. Її спричинив безпрецедентний приплив капіталу. В основному позичкового характеру. Навіть рекордне від'ємне сальдо поточного рахунку було перекрите нечуваним припливом валюти від розміщення банками, корпораціями, містами і урядом своїх боргових забов'язань.

П'ята. Висока плата за економічне зростання (SACRIFATE RATIO). Вона перевищила минулорічну. 2006 року темпи збільшення ВВП були на 4.4%, а інфляції – на 1.3% вищими, ніж у 2005 році. Торік відповідні показники дорівнювали 0.1% і 5.0%.

Формується потенціал галопуючого інфляційного дербі. Поєднуються аграрна інфляція, тарифна й енергетична (вторинних ефектів).

2006 року хвороби цінової сфери загострилися після підвищення тарифів. Наступного ж року вони були переведені у стан ремісії. Вогнище запалювальних процесів не загасили, а пригасили. Але якщо позаторік зростання показника інфляції стримували дефляційні процеси на продовольчому ринку, то в 2007 році агроінфляція відігралася. Вона зайняла місце драйвера, що звільнилося після заморожування комунальних тарифів.

Як і рік тому, інфляційний тиск підсилювався вторинними наслідками зростання цін на енергоносії (газ, паливо), що відбулося в січні – вересні, а також у 2006-му. Вторинна інфляція зачепила ринок продовольчих товарів уже в червні й розгорнула свій наступ восени. Позаторік це сталося у вересні – жовтні. Створилася вибухова суміш для цінового сплеску:

а) спазм пропозиції на ринку продовольчих товарів (дисбаланс попиту і пропозиції);

б) відновлення підвищувального цінового тренду в сфері комунальних послуг;

в) вторинна інфляція, викликана подорожчанням енергоносіїв.

Основними були такі інфляційні ефекти:

1. Ефект інерції;
2. Ефект волатильності;
3. Ефект лагів;
4. Ефект другого плану (вторинний ефект);
5. Ефект подорожчання імпорту;
6. Ефект очікувань.

Шоста. Перегрівання споживчого

Графік 4-а. **Індекси споживчих цін та цін виробників промислової продукції у 2006–2007 рр. (до попереднього місяця)**

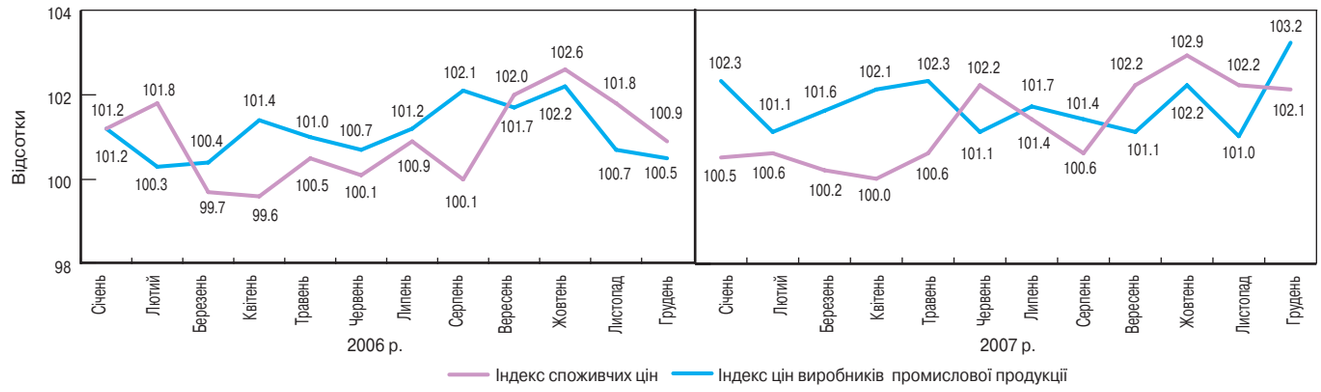

Графік 4-б. **Індекси споживчих цін та цін виробників промислової продукції у 2006–2007рр. (до грудня попереднього року)**

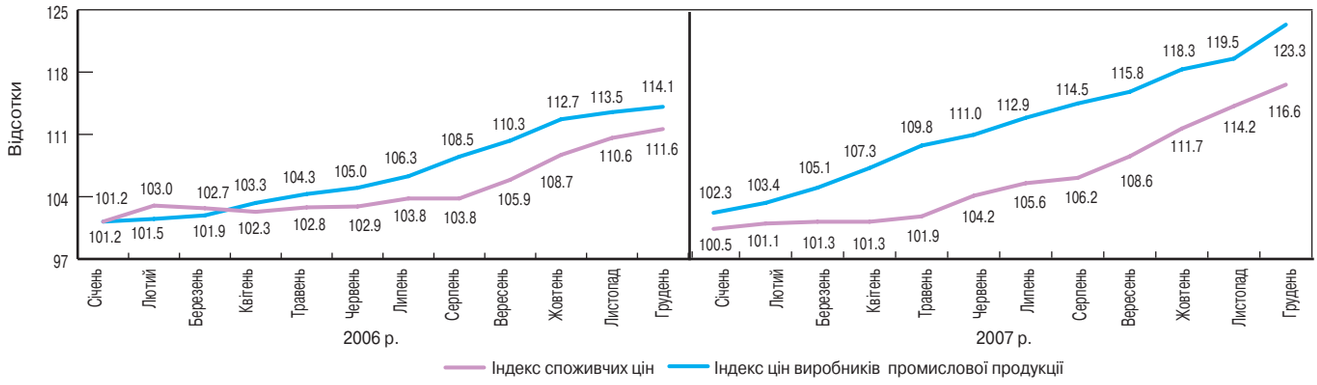

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:34 AM Page 5

попиту і споживчого кредитування. Його "градус" підвищили корективи до попередніх намірів щодо підвищення зарплат, пенсій, соціальних виплат. Додали температури також запозичення банків на зовнішніх ринках, дві третини яких були спрямовані на додаткове стимулювання попиту, що підсилювався новими соціальними ініціативами, реалізованими через бюджетні видатки. Зросли надходження від українських громадян, які працюють за кордоном. Процеси урбанізації сприяли концентрації попиту в мегаполісах, що супроводжувалося ефектом його експансії.

Сьома. Надмірні інфляційні очікування. Торік вони були вищими, ніж у 2006-му, порівнянними з тими, що супроводжували розвиток цінових подій у 2004 році. Їх стимулювали учасники виборчого процесу. Вагомий внесок зробили пророкування неврожаю, зокрема з боку Мінагрополітики та Мінекономіки. Складні погодні умови створювали зовнішній ефект достовірності песимістичних прогнозів, хоча насправді врожай виявився непоганим. Підтвердженням того, що інфляційні очікування перевищували минулорічні, стало зниження динаміки заощаджень.

Річний сценарій розвитку інфляційних процесів формувався під контраверсійним впливом факторів підвищувальної і понижувальної дії.

У першому кварталі підвищення цін на товари і послуги, які за діючою методикою Держкомстат відносить до споживчого кошика, становило 1.3%. В інші роки інфляційні процеси за цей період були інтенсивнішими. Лише одного разу, в січні – березні 2002-го спостерігалося зниження цін (на 1.1%).

У березні, як і в попередні три місяці, інфляція цін споживчого кошика була меншою за 1%. Така низька волатильність раніше не спостерігалася. Не мала вона прецеденту і щодо тривалості – чотири місяці. Такого не було навіть у 2002 році (у січні того року інфляція становила 1.0%, а лютнево-березнева дефляція змінилася новим зростанням цін у квітні).

До певної міри низька траєкторія руху цін у січні – березні була штучною. Адже де-факто заблокували перенесення нової вартості газу на витрати кінцевих споживачів. Це свідчило про переміщення інфляції у приховану (латентну) форму. Але стабільність тарифів поки що не була прямим наслідком комунальної реформи. Швидше, за такою стабільністю стояла відкладена інфляція.

У першому кварталі почастішали дефляційні явища. Втім, вони не стали ознакою оздоровлення в економіці. ***Досить тривалий час знижувалися ціни на цукор і м'ясо. Це вказувало на можливу цінову нестабільність.*** Формувалася загроза збільшення обсягів виробництва зазначених продуктів у майбутньому.

Потенціал зростання споживчих цін під тиском оптової інфляції також був відчутним. Він перевищував показник першого кварталу 2006 року: в січні – березні 2007-го ціни виробників зросли на 5.1%, тоді як рік тому – на 1.9%.

Утім, вписатися в інфляційний коридор 7–9% за підсумками року все ще було можливо.

Зазначені характеристики стану цінової сфери у січні – березні минулого року були наслідком аналізу тих засад, на яких формувалися причинно-наслідкові зв'язки інфляції.

Попит на гроші. Відчутним стало його пожвавлення. Каталізатором було відновлення економічного поступу після передрецесії першого кварталу 2006 року. ***ВВП зростав вище трендової лінії 2000–2006 років. Вагомі доходи громадян давали змогу поповнювати депозити, відкривати нові.*** Хоча політична ситуація була досить складною, вкладники зберігали схильність заощаджувати. Рік тому в лютому – березні вони нервували. Хеджували ризики, пов'язані з невизначеністю наслідків виборів. У 2007 році теж. Частково. Але ситуація непорівнянна. Відпливу депозитів у березні не було. Навпаки – спостерігалася активізація заощаджувальної діяльності. ***Довіра громадян і бізнесу до національної валюти зміцніла. Зокрема у березні гривневі депозити зросли на 3.9% порівняно з 1.6% рік тому. Прагнення громадян заощаджувати у гривні свідчило про посилення перспектив дедоларизації економіки. Темпи доларизації скоротилися з 11.6% у першому кварталі 2006 року до 3.3%. А в березні вперше за багато місяців доларизація навіть була від'ємною –1.4%.*** Зауважимо, що рік тому в березні відповідний показник мав позитивне значення (+0.5%). В цілому у січні – березні депозити фізичних осіб у національній валюті збільшилися на 11.2% порівняно з 1.4% за такий же проміжок часу рік тому. А в іноземній валюті їх зростання уповільнилося до 8%, тоді як у першому кварталі 2006 року становило 11.7%.

Низька інфляція у березні й першому кварталі минулого року в цілому віддзеркалювала насамперед зростаючу схильність українців тримати заощадження у гривнях.

Грошова пропозиція у березні істотно розширилася. Як і в січні – лютому, вона була адекватною попиту на гроші для заощаджень і господарських трансакцій. Попит, зі свого боку, формувався під впливом переходу до прискореного формату зростання ВВП. Якщо у першому кварталі 2006 року воно становило 3.2%, то у січні – березні 2007 року — 8%. Дещо ***повільнішою була динаміка приросту широкого монетарного агрегату – грошова маса збільшилася у січні – березні на 4.4% порівняно з 0.6% рік тому (у березні відповідно – на 4.3% порівняно з 2.1%). Варто також зауважити різновекторний рух ВВП в останні два місяці першого кварталу 2007-го і попереднього років. Тоді ВВП перебував у висхідному (з 0.9% в січні до 3.2% в січні – березні) тренді, а в першому кварталі 2007 року – у легкому низхідному (з 9.3% в січні до 8% у січні – березні). Грошова пропозиція у першому кварталі не була надмірною. Адже необхідно зважати на потребу в ній для "обслуговування" підвищеної динаміки адміністративно регульованих цін (тарифів на комунальні послуги).***

На відміну від попереднього року, пропозицію грошей не скорочувала, а генерувала активна купівля валюти Національним банком. Проте зростання ***монетарної бази не сягало небезпечно високого рівня, оскільки стримувалося накопиченням коштів уряду на єдиному казначейському рахунку. Його обсяги збільшилися у січні – березні на 18% порівняно з їх зниженням на 11% у першому кварталі 2006 року. Це сприяло скороченню монетарної бази за підсумками першого кварталу 2007 року лише на 0.8% (рік тому – на 8.8%). Водночас грошова маса зростала швидше, ніж у 2006-му (4.4% порівняно з 0.6%). Це вплинуло на інфляцію.*** У березні вона дорівнювала 0.2%, тоді як рік тому в цьому місяці спостерігалася дефляція 0.3%. Але за підсумками першого кварталу співвідношення було іншим: 1.3% за три місяці минулого року, 2.7% – позаминулого.

Пояснення, на наш погляд, криється в змінах у структурі широкого монетарного агрегату. За перші три місяці 2007 року стрімко прискорилося зростання обсягів депозитів населення. Знизилася динаміка готівки у структурі грошової маси. Це послаблювало інфляційні ризики розширеної ліквідності. ***Якщо рік тому всі депозити (в тому числі в іноземній валюті) збільшилися на 5.8%, то в 2007-му – на 9.7%. Готівкова ж маса зменшилася з початку року на 1.3%.***

Збільшення грошової пропозиції мало обмежений вплив на базову інфляцію. Вона залишалася під контролем. Значною (якщо не вирішальною) мірою тому, що схильність населення спрямовувати надлишки

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 6

своїх доходів у заощадження призвела до зниження інфляційного тиску.

Що ж до вищого, ніж рік тому, показника інфляції у березні, то причину треба шукати насамперед у розігріванні економіки. Цей процес завжди супроводжується формуванням підвищеного фону. Інфляція, що супроводжує 8–9-відсоткове зростання ВВП, не може бути повністю нейтралізована.

Отже, у першому кварталі інфляція зменшила оберти. Вона перебувала на комфортно низькому рівні. Але зростання споживчих цін все ще становило загрозу підвищеного ризику. Основною проблемою української економіки у другому кварталі залишалося утримання цінової стабільності. Особливо в контексті намірів певних урядових кіл форсувати темпи споживчого піднесення. Темпоманія посилювала ризик додаткової інфляції. Тому інфляційний виклик лишався домінуючим. Були й секторальні тривоги: відчутно зростала ціна на хліб, дорожчав бензин. Підвищений інфляційний фон зберігався у сфері послуг.

Отже, антиінфляційний напрям у макроекономічній політиці уряду і Національного банку не підлягав ревізії. Боротьба з дорожнечею залишалася першорядним завданням. Увагу до інфляційних ризиків не можна було послаблювати. Пильність щодо базової інфляції належало зберігати. Оскільки впевненості у стійкості цінової тенденції першого кварталу не було, не виникло й підстав для зниження вартості грошей з метою підтримки економічного зростання.

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК ДОТРИМУВАВСЯ АНТИІНФЛЯЦІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ

Національний банк керувався тим, що не було підстав для зміни антиінфляційної орієнтації. Потрібно було й надалі тримати курс на зниження інфляції до рівня, вимірюваного однорозрядною цифрою.

У першому кварталі інфляційний тиск суттєво не знизився, тож послаблення гайок монетарного регулювання було б невиправданим. Ще менш аргументованим кроком було б додаткове закручування "кранів" грошової пропозиції. Процентна і резервна політика не потребували корекції.

У квітні інфляція загальмувала. Але вже в травні зростання споживчих цін ***відновилося*** – 0.6% за місяць.

Ризики прискорення інфляції почали частково ***матеріалізуватися, але*** залишилися помірними. ***Річного орієнтира (7.5%)*** все ще, здавалося, можна було досягнути, оскільки:

- ***небазова інфляція перебувала в дистренді;***
- ***базова інфляція істотно не прискорилася;***
- ***цінового ралі не було – його блокував удвічі повільніший,*** ніж рік тому, рух доходів.

Проте були й тривожні дзвіночки: знову стали ***підвищуватися ціни на бензин; закріпилася квітнева тенденція зростання цін на м'ясо (після п'ятимісячної перерви); стрімко зростали ціни на цукор; сезонна ремісія продовольчих цін*** дещо вийшла за межі прогнозу, ***фіскальна політика, втім, не зазнала несприятливих*** для цінової стабільності ***змін. У балансі макроризиків сталося легке зміщення в сторону інфляції.***

У травні 2007 року здавалося, що розвороту двомісячного низхідного тренду інфляції не сталося. Як і в лютому того ж року, швидше за все, йшлося про малозначуще тимчасове відхилення від дезінфляційної тенденції, що сформувалася у листопаді 2006-го. У травні – серпні 2006 року теж спостерігалася інфляційна "гойдалка": прискорене зростання цін у травні (0.5%) та липні (0.9%) було корекцією дефляції у березні (–0.3%) та квітні (–0.4%). Дезінфляція відновлювалася у червні та серпні: відповідно 0.1% і 0.0%. Травнева акселерація темпу інфляції не стала сюрпризом. Ситуація сприймалася як черговий тимчасовий розрив у боковій інфляційній тенденції першого півріччя. Поки що справа не доходила до розвороту тренду в бік стійкого підвищення споживчих цін.

ІНФЛЯЦІЙНІ ВИКЛИКИ ВЖЕ БУЛИ "НА ПІДХОДІ"

Перелічимо їх:

1. ***Неврожай.*** Зокрема овочів та фруктів;
2. ***Нова цінова хвиля на ринку нафтопродуктів;***
3. ***Підвищені бюджетні видатки соціального спрямування*** (квітневе, червневе і вересневе підвищення зарплат), а також збільшення дефіциту бюджету внаслідок фінансування виборів та заходів, спрямованих на боротьбу із засухою;
4. ***Уповільнення зростання ВВП*** і відповідної товарної пропозиції;
5. Передвиборчі ***коливання інфляційних і девальваційних очікувань;***
6. Триваючий ***кредитний бум;***
7. ***Уповільнення темпів збільшення обсягів депозитів;***
8. Прискорене ***зростання обсягів готівки у структурі грошової маси;***
9. ***Послаблення компенсуючої ролі "продовольчої", зокрема "м'ясної", дефляції;***
10. ***Початок трансформації зростання оптових цін*** у підвищення роздрібних.

На зазначені інфляційні виклики необхідно було дати адекватну антиінфляційну відповідь.

БАЖАНІ АНТИІНФЛЯЦІЙНІ ВІДПОВІДІ

1. *Бажано було* ***уникнути різких коливань обсягів коштів на єдиному казначейському рахунку уряду*** в зв'язку з плановими та позаплановими видатками бюджету на споживчі витрати, а також на вибори й боротьбу із засухою.
2. *Бажано було* ***по можливості обмежити купівлю валюти в резерви***, якщо це не тягне за собою ризику коливань обмінного курсу за межу значень, що мали місце у перші п'ять місяців року.
3. Бажано було ***не вдаватися до нових обмежень на імпорт м'яса і нафтопродуктів.***
4. Бажано було ***утриматися від ще одного зниження облікової та робочих ставок рефінансування.*** Позиція Національного банку в третьому кварталі мала бути вичікувальною.
5. Бажано було ***утриматися від*** ініційованого Мінагрополітики ***запровадження мінімальних цін на низку продовольчих товарів.***

На жаль, відповіді на виклики цінові стабільності виявилися неадекватними: на фініші першого півріччя 2007 року всупереч очікуванням в Україні ***стався інфляційний сплеск.*** Склалася нова цінова ситуація.

НОВА ЦІНОВА СИТУАЦІЯ

Лише ***за червень інфляція цін споживчого кошика (2.2%) перевищила показник п'яти попередніх місяців (1.9%).***

У цінові сфері ***з'явилися небезпечні для фінансової стабільності ознаки виходу інфляції з-під контролю.*** Здавалося, що це тимчасове явище. Проте травневе (0.6%) прискорення інфляції, як стало зрозуміло пізніше, не було ситуативним. Формувався висхідний тренд.

Перервався період, що тривав із грудня 2006-го (півроку), протягом якого місячна інфляція не перевищувала 1%.

Як і в 2000, 2001 та 2003 роках, червнева інфляція була вищою за травневу.

Червнева інфляція (2.2%) була найвищою за всі роки функціонування гривні (починаючи з 1996 року), за винятком інфляційного сплеску в червні 2000-го (3.7%).

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 7

У другому кварталі ***не сталося традиційної ремісії інфляційного процесу.***

За перший квартал 2007 року темп зростання інфляції був удвічі повільнішим, а за другий – у 13 разів вищим, ніж за відповідний період 2006-го.

У червні вперше був перевищений графік позаторішньої інфляції (за січень – травень 1.9% порівняно з 2.8% у 2006 році, а за січень – червень 4.2% порівняно з 2.9% у 2006 р.).

До мінімуму було зведено девальвацію РЕОК, яка з початку року становила 3% (січень – травень). Відповідно з 2.8% до 1.5% зменшився інфляційний диференціал із Росією (4.2% порівняно з 5.7% за перше півріччя, тоді як ще у січні – травні він становив 2.8%).

Базова інфляція в широкому вимірі, яка в січні – травні 2007 року перебувала на рівні минулого року, в червні різко зросла.

Інфляція за останні 12 місяців становила 13.0%.

ГОЛОВНІ ПРИЧИНИ ІНФЛЯЦІЙНОГО СПЛЕСКУ

Було б помилкою червневий інфляційний сплеск пояснювати лише зростанням цін на хліб. Справді, в червні вони підвищилися на 2.6%, а рік тому – на 0.3%. Водночас у січні – червні 2006 року (4.2%) "хлібна" інфляція була порівнянна з торішньою (4.7%). Втім, питома вага хлібопродуктів у кошику споживачів є невисокою.

Пояснення слід шукати в порушеннях функціональності не тільки на цьому, а й на інших товарних ринках. Так, упродовж трьох місяців дорожчали м'ясопродукти. Зростання цін на 0.4% в червні було найвищим у 2007 році. У першому кварталі "м'ясні" ціни знижувалися. Питома вага м'ясопродуктів у споживчому кошику в декілька разів вища за хліб. Крім того, ***вперше піднялися ціни на цукор (12.7% порівняно з 0.8% у червні 2006 року).***

На ринку палива торішнє подорожчання удвічі перевищувало позаторішнє (16.7% порівняно з 7.4%).

Ціни на овочі зростали вдвічі швидше (51.7%), ніж рік тому (26.1%). Їх сплеск у червні сягнув 34.8% порівняно зі зниженням на 10.7% у червні 2006 року. А на картоплю червневе підвищення (94.2%) сталося після п'ятимісячної дефляції. За першу половину 2006 року ціни на картоплю зросли на 32.7% порівняно з 81.6% за цей же період 2007-го.

Отже, ***базова причина прискорення інфляції полягає у несприятливому поєднанні трьох процесів. Перший – поглиблення багатомісячної дисфункції на чутливих до коливань попиту товарних ринках (м'яса, хліба, бензину, овочів і фруктів). Другий – посилення споживчого потенціалу після додаткового підвищення зарплат і пенсій. Третій – розрядка цього потенціалу у зв'язку з інфляційними очікуваннями, спричиненими політичною ситуацією і заявами про ймовірність неврожаю.***

Нейтралізація цих процесів була послаблена внаслідок призупинення процесу зниження комунальних тарифів. Уперше з лютого стали зростати ціни на житло, воду, електроенергію, газ тощо (0.3%). Перед тим у березні – травні вони знижувалися.

Зазначені проблеми у функціонуванні сенситивних товарних ринків виникли не у червні. Вони загострилися на фініші першого півріччя з низки причин.

1. ***Не було своєчасної реакції на подорожчання хліба***, що почало бути відчутним вже у лютому 2006 року (0.4%), загострилося у серпні (6.3%), дещо послабилося в наступні місяці та знову посилилося після короткотермінової паузи в 2007 році;

2. ***Недооцінено необхідність товарних інтервенцій на ринку нафтопродуктів***, ціни на які зростали високими темпами в останні три місяці року;

3. ***Послабилася роль імпорту продовольчих*** товарів. У 2007 році динаміка їх приросту за січень – травень була на 6.2%, а питома вага – на 0.7% нижчою, ніж за аналогічний період попереднього року;

4. ***Подорожчали послуги***, чого можна було б уникнути;

5. ***Позапланові та позачергові підвищення зарплат і пенсій відбувалися на фоні стабілізації зростання ВВП.*** За інших однакових умов це додало інфляційного тиску;

6. В***идатки уряду в червні зростали швидше від надходжень. Як і в квітні, кошти Кабінету Міністрів на казначейському рахунку в Національному банку у червні скоротилися (7.3%). Усі інші місяці вони зростали і формували значний профіцит.***

П***ерспектива повернути споживчу інфляцію у зону комфорту (COMFORTE ZONE) все ще не була втрачена.*** Ймовірність втриматися в межах 10% була вищою, ніж зворотна. ***Склалися непогані передумови для того, щоб як мінімум уперше після 2003 року уникнути інфляції, вимірюваної двозначною цифрою.*** Проте досягнути бюджетного орієнтира з інфляції стало значно складніше після зміни "варти", що стояла на сторожі цінової стабільності. Її вже не пильнували "м'ясна" дефляція і сповільнена динаміка зростання продовольчих цін. Місце "вартового" заступила "тарифна" дефляція. На жаль, вона мала фрагментарний і локальний характер, не була такою ж надійною, як попередниця (стабільність продовольчих цін). Якщо за весь 2006 рік продовольчі ціни зросли на 3.5%, то за півроку 2007-го – на 6.1%. Ситуацію мав прояснити липень. За січень – липень 2006 року ціни на послуги підвищилися на 16.8%, причому на 10.6% лише в липні. В 2007-му різкого зростання тарифів на комунальні послуги не передбачалося. ***Тому шанси стримати ціни зберігалися.***

Малоймовірною, та все ж не виключеною була й орієнтація на нульову інфляцію. У вересні – грудні бажаним був орієнтир, що не перевищує 5%.

Для реалізації завдання щодо збереження контролю над інфляцією ***уряду і Національному банку необхідно було орієнтуватися на:***

— ***незмінність тарифів*** на комунальні послуги;

— ***збереження діючих тарифів*** на пасажирські перевезення, відклавши заплановане на вересень 5-відсоткове їх підвищення;

— ***додатковий імпорт продовольчих товарів***, зокрема м'яса (Україна не готова без інфляційного податку скорочувати м'ясний імпорт);

— ***зменшення обсягів купівлі валюти;***

— розширення пропозиції овочів і фруктів шляхом ***удосконалення механізму конкуренції і полегшення доступу до місцевих ринків;***

— ***стабільність ринку нафтопродуктів;***

— вчасні ***упереджувальні інтервенції на ринку цукру***, коли очікується атака сезонного попиту на нього;

— ***досягнення угоди щодо недопущення пропаганди цінової нестабільності з боку учасників виборчих баталій;***

— ***відмову*** уряду ***від зовнішніх*** на користь внутрішніх ***запозичень. Здійснення комерційними банками заходів щодо додаткового стимулювання припливу заощаджень громадян***, у тому числі через підвищення процентних ставок на депозити фізичних осіб.

— ***запобігання формуванню ажіотажного попиту на крупи.***

В останній квартал 2007 року українська економіка ввійшла з ознаками інфляційної істерії. Бюджетний орієнтир був остаточно втрачений. У жовтні ціни галопували. Контроль за фінансовою стабільністю відчутно послабився.

♦ Зростання цін споживчого кошика "оновило" місячний максимум: у

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 8

червні й вересні він дорівнював 2.2%, у жовтні ж сягнув позначки 2.9%. Жовтнева інфляція була найвищою за останні вісім років. Щось подібне спостерігалося лише у жовтні 1998 року (тоді було зафіксовано місячну інфляцію на рівні 6.2%). Десятимісячна інфляція 2007 року на 0.1% перевищила 12-місячну інфляцію 2006-го (11.7% порівняно з 11.6%).

♦ Залишилися позаду не лише бюджетний цільовий орієнтир, а й три інші перспективи: перша – втримати інфляцію до 10% (прогноз міністра економіки); друга – вийти на менший рівень, ніж минулорічний (прогноз міністра фінансів); третя – вписатися у показник 2006 року (прогноз Національного банку).

♦ Поза всяким сумнівом, інфляція за підсумками року мала всі шанси бути найвищою за останні три роки (в 2004 році вона становила 12.3%), а можливо, й найвищою в історії новітнього функціонування гривні (після максимальної позначки 25.8% у 2000 році.

♦ Реінфляція (відновлення процесу прискорення інфляції), що змінила дезінфляційний тренд 2001 – 2002 років, набирала загрозливих обертів. Після корекції 2005-го (10.3%) в останні два роки споживча інфляція набувала перших ознак галопуючої (11.6% в 2006 році та 11.7% у 2007-му).

♦ Жовтневе зростання споживчих цін збільшило інфляційний диференціал із головним торговельним партнером – Росією – до 2.4% (з 1% у січні – вересні), що гальмувало експорт до РФ.

♦ Якщо у січні – серпні розрив між темпом зростання реального ВВП та інфляцією становив 0.7% на користь першого, то в січні – жовтні – як мінімум 4.3% на користь другого. Цінова "проплата" зростання ставала надмірною.

♦ Баланс макроризиків остаточно змістився в бік домінування загрози цінової дестабілізації.

♦ Раніше визначені фактори споживчої інфляції діяли з наростаючою активністю:

а) сезонна інфляція була суттєвою – фрукти подорожчали на 9%, молоко – на 10.8%, яйця – на 11.9% Тарифи на послуги ЖКГ найвищими темпами зростали в лютому (5.7%), а в жовтні становили 2.4%;

б) вдруге після червня спостерігалося підвищення цін на цукор (1.5%). І це – в сезон переробки сировини;

в) разючі зміни сталися на ринку паливно-мастильних матеріалів. Після липнево-вересневої консолідації інфляція на цьому сегменті ринку становила 3.0%;

г) ознак пригніченої інфляції (заходами державного регулювання) торік не спостерігалося (можливо, вони проявляться в поточному році);

ґ) чинила тиск на інфляцію також підвищена рухливість монетарних агрегатів у третьому кварталі (грошова маса зросла на 14.6%) порівняно з 9.4% за такий же період 2006 року; грошова база – на 14.2% порівняно з 5.6%). ***Вплив монетарної активності Національного банку безпосередньо віддзеркалює показник базової інфляції.*** Опосередковано мегарегулятор впливає і на тенденції руху небазової інфляції (через чисту кредитну емісію).

Базова інфляція (зростання споживчих цін, інспіроване з боку попиту) підвищилася на 7.9% порівняно з 6.3% за відповідний період 2006 року (до грудня). Відчутнішою є різниця у показниках небазової інфляції (зростання цін, інспіроване з боку пропозиції). Інфляція споживчих цін, до якої монетарна активність НБУ не має безпосереднього відношення, за 10 місяців 2007 року становила 17.1% порівняно з 10.2% в 2006-му.

Таким чином, прискорення інфляції до 11.7% проти 8.7% за порівнювані періоди відбулося здебільшого під дією чинників, пов'язаних зі збільшенням витрат виробників, відставанням темпів зростання продуктивності праці і відставанням у нарощуванні товарної пропозиції. Товарна пропозиція виявилася недостатньо динамічною для безінфляційного або малоінфляційного реагування на непрогнозоване підвищення зарплат, пенсій та інших соціальних виплат.

НБУ забезпечив грошову пропозицію в основному за рахунок кредитної емісії під придбання валюти в стабілізаційний фонд. За станом на 1 листопада монетарна база зросла на 34% порівняно з 6% у 2006 році, а монетарна маса – на 35.9% порівняно з 22.9%. Перевищення показника, зафіксованого в "Основних засадах...", становило близько 7.5 млрд. грн.

Чиста кредитна емісія зросла на 35.9% порівняно зі зниженням на 2.6% у 2006 році (приріст близько 37 млрд. дол. США для купівлі більш як 7 млрд. доларів у валютні резерви).

Збільшення обсягів емісії та рухливості всіх монетарних агрегатів пояснювалося низкою причин.

1. Перетворенням дефіциту зведеного платіжного балансу, який Україна мала за 9 місяців 2006 року, в профіцит (740 млн. доларів – дефіцит 2006 року та 7.5 млрд. доларів – профіцит 2007-го). Національний банк заради збереження стабільності номінального обмінного курсу гривні був змушений "викупити" майже весь цей профіцит. Рік тому ситуація була зворотною. Тому й темп приросту емісії за 12 місяців становив тоді лише 1.6%.

2. НБУ не міг не надавати в економіку більше грошей, тому що поточні показники номінального зростання ВВП перевищили як позаторішні, так і прогнозовані на 2007 рік. Крім того, Національний банк змушений реагувати на адміністративне підвищення цін і тарифів. Він повинен забезпечити це підвищення адекватною монетарною активністю.

3. Швидкість обертання грошей зменшилася. Це свідчить, що попит на гроші для заощаджень і ведення бізнесу продовжував зростати. ***Але темп уповільнився – 6.6% порівняно з 9.9% у 2006 році. Це потребувало додаткового збільшення грошової пропозиції. Причина – посилення інфляційних очікувань, спровокованих необережними прогнозами щодо зростання цін (неврожай та пророкування прискорення інфляції політиками, експертами тощо).***

Акцентуємо, ***що емісія не була (починаючи з 1996-го, відколи заборонено емісійне покриття дефіциту бюджету) головним чинником прискорення інфляції.*** До того ж вона залишалася забезпеченою, на відміну від тієї, що мала місце у 1991–1995 роках. Ідеться про фактичний режим квазі CURRENCY BOARD (валютні резерви у гривневому еквіваленті перевищують монетарну базу).

Нагадаємо, що ***між емісією та інфляцією немає жорсткої прямої кореляції***.

НБУ міг би істотно зменшити інфляцію за рахунок рестриктивної монетарної політики (підвищення нормативу обов'язкового резервування та виходу з валютного ринку). Ризик полягав в уповільненні експорту, темпів економічного зростання, що на подальших макроциклах могло б призвести до прискорення інфляції, тобто до ефекту, протилежного бажаному. Постраждав би державний бюджет і планові соціальні програми.

<u>Емісія (безготівкова) – чиста кредитна емісія Національного банку</u>

2001 р. – 40.5%	інфляція – 6.2%
2002 р. – 18.6%	інфляція – (–)0.6%
2003 р. – 29.1%	інфляція – 8.2%
2004 р. – 33.2%	інфляція – 12.3%
2005 р. – 68.4%	інфляція – 10.3%
2006 р. – 1.6%	інфляція – 11.6%
2007 р. – 35.9% (за станом на 26.10.2007 р.)	інфляція – 8.6%

Як бачимо, прямого зв'язку між емісією та інфляцією немає. Так, за темпів

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 9

зростання емісії на 40.5% у 2001 році та 68.4% у 2005-му інфляція становила відповідно 6.2% та 10.3%. Це менше, ніж у 2004 і 2006 рр., коли емісія становила відповідно 33.2% та 1.6% (ажіотажний попит на валюту перед виборами). В ці роки інфляція була вищою за нижчої емісії – 12.3% та 11.6%.

Мав місце й ефект "гойдалки" – після значного уповільнення одного року в наступному році емісія прискорювалася. Відкат 2002-го (18.6%) змінювався накатом 2003-го (29.1%). У 2005-му накат сягнув максимуму, але в 2006-му – відбувся спад. Купували валюту перед виборами. У 2005-му повертали надміру куплену валюту. Звідси – емісія Національного банку на купівлю валюти.

У 2002 році – вибори. Купували. 2003-го – продавали надлишкову. 2004 рік – вибори. Купували. 2005-го – продавали надлишкову. 2006-го – купували перед виборами. 2007-го продавали, вибори вже не лякали.

Отже:

1. Емісія непрямо кореспондується з темпом інфляції:

а) багато що залежить від попиту населення та бізнесу на гроші;

б) багато залежить від темпу відновлення монетизації економіки, знекровленої десятиріччями "грошової дієти";

2. Емісія впливає на рух грошової маси, але не завжди є прямий зв'язок між прискореним зростанням грошової маси та інфляції.

Наприклад: у 2001 році грошова маса зросла на 42%, інфляція – на 6.2%;

у 2002 р. маса зросла на 42%, інфляція – на (–) 0.6%;

у 2003 р. маса зросла на 47%, інфляція – на 8.2%;

у 2004 р. маса зросла на 32%, інфляція – на 12.3%;

у 2005 р. маса зросла на 54%, інфляція – на 10.3%

у 2006 р. маса зросла на 35%, інфляція – на 11.6%.

Відсутність жорсткої залежності інфляції від темпів розширення грошової маси пояснюється різним темпом зростання попиту на гроші для ведення бізнесу. Різний "градус" економічної активності. Різні коефіцієнти використання потужностей і різні рівні зайнятості. Звідси різна швидкість обертання грошей;

3. Грошове підживлення економіки здійснює не тільки Національний банк. Ми купуємо валюту, а уряд робить насичені видатки на соціальні цілі. Уряд позичає. Національний банк мусить купувати валюту. Бізнес позичає. НБУ конвертує її в гривню. Прямо емісію робить Національний банк, але імпульс для неї дають позичальники. Грошову базу своїми видатками нарощує уряд. Тарифи підвищують органи місцевої влади. А емісію здійснюють (вимушено) НБУ і банківська система через мультиплікацію базових грошей. Національний банк не може пропонувати менше грошей, ніж цього вимагають потреби підвищення тарифів та інших адміністративно регульованих цін;

4. Уряд "розігріває" не тільки споживчий попит, а й інвестиційний (28.5% порівняно з 19% становило зростання інвестицій в основний капітал і на 50% збільшився приплив прямих іноземних інвестицій). Тому спостерігаються ознаки "перегрівання" цін виробників: за 2007-й зростання цін сягнуло 23.3%, тоді як за весь 2006 рік становило 14.5%);

5. Емісію можна зменшити:

а) якщо Кабінет Міністрів, Верховна Рада, Президент підтримають перехід до гнучкішого обмінного курсу. Йдеться саме про гнучкість, а не про ревальвацію чи девальвацію;

б) якщо Національний банк поступово виходитиме з валютного ринку;

6. Грошову пропозицію можна активніше стерилізувати в необхідних обсягах;

7. У принципі, оскільки інфляція – феномен монетарний, Національний банк може "затиснути" як інфляцію попиту, так і інфляцію пропозиції. Але в такому разі треба зменшити амбіції щодо зростання ВВП і соціальних стандартів.

Віддзеркаленням прискорення базової інфляції є подорожчання непродовольчих товарів: у вересні місячний показник збільшився на 0.4%, у жовтні – на 1.5%, а з початку року відповідно на 1.1% та 2.6%. Тобто навіть вузька базова інфляція за один місяць зросла швидше, ніж за дев'ять попередніх. Ціни на одяг і взуття у жовтні зростали найвищими у 2007 році темпами (0.6%).

Вплив монетарної політики Національного банку на інфляцію в жовтні 2007 року послабився. Менше купували валюти. Чиста кредитна емісія на її придбання у стабілізаційний фонд збільшилася на 1.5% порівняно з 3.1% у вересні й на 2% у жовтні 2006 року. Монетарна база зросла на 1.5% менше, ніж у попередньому році, і на 3.9%, ніж у вересні 2007-го. Зменшилася мультиплікація. Вищими темпами збільшувалися обсяги депозитів фізичних осіб у національній валюті – на 4.4% порівняно з 2.6% у жовтні 2006 року та на 4% у вересні 2007 року. Помітніше сповільнювалася швидкість обертання грошей (на 0.2% інтенсивніше, ніж у жовтні 2006-го). Коррахунки банків зменшилися на 5.5% порівняно з їх зростанням на 22% у жовтні 2006 року. Чиста кредитна емісія збільшувалася повільніше, ніж рік тому (1.3% порівняно з 1.8% у жовтні 2006-го). Все це позитивно впливало на сповільнення інфляційної динаміки.

Інфляцію попиту вже менше підживлювало розширення грошової пропозиції з боку НБУ, але її "компенсували" зростаючі урядові витрати. Другий місяць відбувалося зменшення профіциту зведеного бюджету. У січні – вересні він скоротився на 2.2 млрд. грн. порівняно з січнем – серпнем. У вересні зведений бюджет було виконано з дефіцитом 3% від ВВП. Цей фактор істотно підживлював інфляцію попиту.

Відновлення м'ясо-молочного експорту в Росію мало суперечливий вплив на інфляцію в Україні: промисловість працювала активніше, але і експорт став чинником зменшення пропозиції, а отже, зростання цін, зокрема на твердий і м'який сири (у жовтні воно було найбільшим у 2007 році – 10.1%), на масло (7.5%).

Переробка нового врожаю істотно не збільшила потенціал товарної пропозиції на внутрішньому ринку: на рівні місячного максимуму для 2007 року зросли ціни на хліб (3.5%), на макаронні вироби (4.0%).

У листопаді й грудні боротьба з інфляцією тривала, але без відчутного успіху. Послаблення інфляційного тиску було недостатнім. Небезпечний ризик фінансової дестабілізації залишався домінуючим. Надійний контроль за ціновою ситуацією відновити все ще не вдавалося: реінфляційний тренд зберігався. Реінфляція вже п'ять років "мордує" економіку та споживача. Формується загрозливий потенціал галопуючого зростання споживчих цін і в наступні роки. Поєдналися аграрний, тарифний та енергетичний різновиди інфляції. ***Макроекономічний стан України не можна було вважати задовільним. Висока інфляція містила середньостроковий виклик для перспектив економіки в 2008 році. Фундаментальна її стабільність залишається фактом, але цінова сфера все ще знаходиться в зоні відчутної турбулентності.***

Потужним двигуном прискорення інфляції було відставання товарної пропозиції. Попит зростав запаморочливими темпами: за два місяці до закінчення року доходи населення збільшилися на 34.7% порівняно з жовтнем 2006 року, а зростання ВВП становило лише 7.3%;

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 10

зарплата підвищилася на 30.2% (жовтень до жовтня), а виробництво харчових продуктів – на 10%.

Сільське господарство перебувало в рецесії: у тваринництві спад виробництва на 0.1% порівняно з його зростанням на 4.2% у попередньому році; в рослинництві обсяги виробництва знизилися на 9.3% (рік тому – на 3.9%). Споживчий бум тривав, схильність до заощаджень зменшилася на 5.4% порівняно зі збільшенням на 16.3% за відповідний період 2006 року. Як і рік тому, інфляційний тиск в останні місяці року підживлювався вторинними ефектами, викликаними підвищенням цін на енергоносії у 2006 та 2007 рр. Вторинна інфляція вже зачепила ринки продовольчих товарів. Як і рік тому, це сталося восени.

Посилення монетарної політики вже давалося взнаки. Зменшилися коррахунки банків, різко активізувалися мобілізаційні й інші заходи оптимізації управління ліквідністю, призупинилося зростання монетарної бази (0.1% порівняно з 2.0% у жовтні), повільніше, ніж у листопаді 2000 року, збільшувалися обсяги кредитування. Все це сприяло гальмуванню інфляції.

Водночас збільшення монетарної маси тривало. Темпи вищі за жовтневі – 3.4% порівняно з 1.9% у 2006-му). Мультиплікатор у листопаді зростав на третину швидше, ніж рік тому в цьому ж місяці. ***Ліквідність у банківській системі все ще була високою*** (сума на коррахунках на 6 млрд. грн. вища за минулорічну, обов'язкові резерви – на 3 млрд.).

У НБУ не було "срібної кулі", яка могла б уже завтра зупинити інфляцію. Тому необхідно було продовжувати послідовну і помірковано жорстку монетарну та сильну гривневу політику. З цією метою Національний банк торік застосував ряд важелів, про які – нижче.

КРОКИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ

Національний банк:

– Привів у грудні ставки рефінансування у відповідність із новим інфляційним індикатором;

– підвищив на 2% облікову ставку, аби подати банкам сигнал про готовність НБУ посилити антиінфляційну спрямованість своєї грошово-кредитної політики;

– надав нового імпульсу роботі щодо мобілізації частини ліквідності для оптимальної стерилізації;

– продовжив поступовий вихід із валютного ринку (за наявних умов).

Істотне відхилення інфляції споживчих цін від бюджетного орієнтира спонукає поставити закономірне запитання.

ЩО НЕ БУЛО ЗРОБЛЕНО?

Не можна стверджувати, що прогноз інфляції на 2007 рік (7.5%) був помилковим у принципі. В Україні ходять три напівміфи. Перший: у минулорічній інфляції вирішальну роль відіграв політичний фактор. Другий: в усьому винна погода. Третій: продовольчі ціни зростають в усьому світі, тож наша прискорена інфляція – закономірне явище.

Нагадаю, що прискорення інфляції почалося у вересні 2006 року за умов відносної політичної стабільності. Якщо в січні – серпні споживчі ціни зросли на 3.8%, то за вересень – грудень – на 7.8%. Що ж до погоди, то зауважу: реінкарнація продовольчої інфляції (після річної перерви, із серпня 2005-го по серпень 2006 року, коли ціни на продовольчі товари дефлювали) відбулася восени 2006 року, точніше, у вересні. Про новий урожай у песимістичних тонах ще не "віщували". Стосовно зростання цін в усьому світі, то й воно почалося після поганих прогнозів на поточний рік, зроблених у травні – червні. Вітчизняні ж продовольчі ціни іще до того, наприкінці 2006 року, зросли вже майже на 4%. А в січні – травні, задовго до нового врожаю, підвищилися ще на 2.1%.

Отже, не в погоді, політиці і всесвітній тенденції зростання продовольчих цін слід шукати причину прикрого цінового сплеску. Хоча треба визнати, що очікування, сформовані політиками, урядовцями, експертами, певною мірою вплинули на загальний ціновий фон у бік його підвищення. Внесок продовольчої інфляції (8.6%) в загальний її показник вищий, ніж в економічно розвинутих країнах. Це правда. У нас більше половини (а не чверть чи третина, як у них) витрат громадян спрямовується на продовольчі товари. Але ж Україна, на відміну від країн – імпортерів продовольчих товарів, є їх експортером. Тому не варто перебільшувати фактор зростання світових цін. Тим більше, що на продовольчий експорт ввели обмеження. Те ж стосується й імпорту.

Прогноз інфляції не витримав тестування лише після червневого сплеску споживчих цін. Спочатку це було сприйнято як прикре непорозуміння. Згодом, однак, з'ясувалося, що ціновий сплеск на фініші першого півріччя не був ситуативним. Прогноз не справдився внаслідок низки причин, на яких зупинимося нижче.

В Україні не усвідомлювали необхідність своєчасного реагування на реставрацію продовольчої інфляції ще у вересні 2006 року. Стримували відповідний імпорт. Обмежували доступ продавців до місцевих ринків. Зростання цін на м'ясо відновилося після річної перерви ще в лютому 2007 року. А хліб почав суттєво дорожчати ще раніше – у серпні 2006-го. Реакції не було або вона була вдаваною. На поверхні цих проблемних товарних ринків час від часу продовжують спалахувати цінові протуберанці.

Надмірний ентузіазм, така собі гіперманія, після оприлюднення статистики щодо ВВП і випуску за січень–лютий призвели до руйнування попереднього графіка та параметрів підвищення бюджетних зарплат, пенсій, інших соціальних виплат. Пропонували підвищити їх із 1 травня. Уряд прагнув сподобатися. Зробив це з 1 квітня, не дочекавшись статистики березня. В результаті темпи зростання доходів удвічі перевищили прогнозні, закладені урядом у бюджет. Орієнтири збільшення споживчого потенціалу були переглянуті в бік підвищення. А показник інфляції, закладений у бюджет, залишився невідкоригованим. Перспективи збільшення ВВП в лютому здавалися безхмарними. Розраховували на нове прискорення динаміки зростання. Проте не так сталося, як гадалося.

У березні почали з'являтися побоювання щодо нового цінового струсу. Вже у лютому Мінагрополітики почало "хвилюватися" на тему неврожаю. Об'єктивно це мало ефект своєрідного "заохочення" виробників і трейдерів до підвищення аграрних цін. Це — "граблі", знайомі ще з 2003 року. На них знову наступили.

Спостерігався масштабний приплив валюти від експортних надходжень і запозичень.

Не вдалося стримати зростання "бензинових" цін. Стабілізаційний фонд не розгорнув належної роботи на ринках нафтопродуктів, аби запобігти підвищенню цін на пальне у першому півріччі.

Не зуміли зафіксувати тарифи, зокрема в січні – лютому. Не передбачили наслідків заморожування тарифів на комунальні послуги. ***Попит, підживлений перевищенням раніше запланованих темпів зростання доходів, перейшов на продтовари. Отримали ефект тарифного бумеранга.***

Стримування аграрного експорту в Росію призвело до загального зниження товарної пропозиції. Внаслідок обмеження продовольчого експорту знизилася інтенсивність використання потужностей, що спричинилося до недостатнього наповнення і вітчизняного ринку.

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 11

Після введення нових цін на газ і підвищення цін на метали ***швидко підвищилися ціни виробників (промислові, аграрні, будівельні).*** Нові оптові ціни, властиво, призвели до зростання роздрібних.

Оновлена методика спостережень за споживчою інфляцією передбачає повніший облік руху споживчих цін в останньому тижні. Тому інфляція здавалася завищеною при порівнянні з попередніми роками.

Кредитна активність посилила внутрішній попит і теж стала фактором додаткового тиску на ціни. Вона й сьогодні стимулює споживчий бум, підштовхуючи інфляцію.

Через те, що банки своєчасно не підвищили депозитні ставки, інфляція не ввійшла достатньою мірою в розрахунки вартості їх ресурсної бази. Проявився корпоративний егоїзм. Кредитували реальний і споживчий сектор здебільшого за рахунок запозичень зі світових фінансових ринків.

Зростання курсу євро спричинилося до подорожчання імпорту з Європи.

Скорочення заборгованості із зарплати, можливо, теж сприяло посиленню споживчого потенціалу.

Певний фінансовий ресурс використовувався для підкупу виборців. Значну його частину споживачі цього ресурсу залишили на полицях магазинів. Ціни зросли.

Відчувалися наслідки підвищення дефлятора минулого та позаминулого років. Оптові ціни продовжували гарцювати впродовж усього року.

ФАКТОРИ-ДРАЙВЕРИ (БАЗОВІ РУШІЇ ІНФЛЯЦІЇ)

Перший. Розширені видатки бюджету, які після відомої березневої корекції були додатково спрямовані на підтримку споживчих стандартів, посилили відповідний попит громадян. Дефіцит бюджету сягнув 11.4 млрд. грн. (1.4% ВВП) порівняно з 3.7 млрд. грн. (0.7%) у 2006 році.

Другий. Темп зростання ВВП перевищував бюджетний орієнтир (попередньо на 0.5%), але фактична динаміка приросту реальних обсягів товарів і послуг кінцевого споживання (7.3%) повторила показник попереднього року (7.3%). Це свідчить про відставання товарної пропозиції порівняно зі зростанням номінальних доходів (майже на 30% за підсумками 11 місяців минулого року; за такий же період 2006 року воно становило 25.4%).

Третій. Активне розкручування інфляційних очікувань з різних боків (політики, представники всіх гілок влади, в тому числі фіскальної і монетарної, мас-медіа). Прискорення інфляції в другому півріччі ще більше посилило тривогу щодо подальшого зростання споживчих цін, протидіючи тенденції до сповільнення швидкості обертання грошей (за рік вона знизилася на 8.9%, тоді як у 2006 р. – на 14.6%).

Четвертий. Темпи зростання продуктивності праці в агропромисловому комплексі стали від'ємними. Галузь зменшила виробництво. Протидія негативному впливу природного фактора виявилася недостатньою. Це збільшило розрив між обсягами зростаючого споживчого попиту на продовольчому сегменті ринку і його задоволенням силами вітчизняної харчової промисловості. Не відповідала потребам і динаміка певних видів імпорту.

П'ятий. Приплив валюти за статтею фінансового рахунку був удвічі більшим, ніж у попередньому році. Гривневі кошти, викуплені НБУ, спрямовувалися банками переважно у царину споживчого кредитування. Попит на ці операції рясно підживлювався позаплановим (на початок року) збільшенням пенсій, зарплат та інших соціальних виплат.

ФАКТОРИ-СТОПЕРИ (ЧИННИКИ ІНФЛЯЦІЙНОГО СТРИМУВАННЯ)

Функцію інфляцидів, чинників, які протидіяли інфляційній інфекції, виконували такі фактори-стопери:

1. Адміністративне стримування тарифів на комунальні послуги та цін на певні товари;

2. Тимчасове збільшення імпорту товарів народного споживання, зокрема продовольчих;

3. Доволі сприятливі погодні умови першого кварталу, що стримували сезонне зростання споживчих цін;

4. Посилення монетарної політики НБУ в четвертому кварталі (розширення поля дії резервних вимог, підвищення робочих ставок рефінансування, активізація мобілізаційних заходів управління ліквідністю);

6. Висока ділова активність і відповідно сильна абсорбційна функція прискореного зростання економіки.

Утім, результати протидії інфляції були недостатніми з огляду на помилки уряду, на яких зупинимось нижче.

ПОМИЛКИ УРЯДУ

Перша. Березнева корекція бюджетних видатків у бік їх додаткової соціалізації, не підкріплена заходами щодо відповідного розширення товарної пропозиції.

Друга. Агресивна проінфляційна риторика й активна участь Мінагрополітики у формуванні очікувань зростання цін на продовольчі товари, передусім хлібної і м'ясної груп.

Третя. Недооцінка ролі імпорту в подоланні тимчасового інфляційного розриву.

Четверта. Запізніле і неповне використання інструментів стримування інфляції через товарні інтервенції з резервів.

П'ята. Різке зниження якості менеджменту в царині регулювання цінової ситуації з боку Мінекономіки, Мінагрополітики, Антимонопольного комітету. Була помічена і відповідна підтримка спільного корпоративного інтересу з боку аграрного лобі Верховної Ради та інших афілійованих організацій. Гадаю, ще треба ретельно вивчити провальну політику Мінагрополітики та Мінекономіки, які несуть пряму й основну відповідальність за реінкарнацію продовольчої інфляції після майже річної паузи (2005–2006 рр.).

ДІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ

На дії Національного банку впливали настирливі запевнення уряду у спроможності забезпечити адекватну товарну пропозицію без закручування монетарних кранів. НБУ всьому вірив.

У жовтні 2007 року стала остаточно зрозумілою неспроможність уряду відновити баланс попиту і пропозиції з боку нарощування останньої. Для відновлення функціональності товарних ринків НБУ розпочав цикл стримуючої грошово-кредитної політики. Вона вже сприяла уповільненню темпів інфляції в листопаді і грудні. У поточному році з метою придушення інфляційних "бактерій" рекомендую застосувати своєрідні інфляциди НБУ.

ІНФЛЯЦИДИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ

"Бактерицидним пластирем" для протидії інфляційній інфекції можуть бути такі дії:

– посилення обмінного курсу за умов переважаючої пропозиції валюти з метою здешевлення енергетичного імпорту й економії емісії;

– послаблення обмінного курсу за умов переважаючого попиту на валюту з метою стерилізації частини лік-

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 12

відності;

– збільшення амплітуди коливань обмінного курсу до 1.5% в обидва боки від офіційного курсу. Останній теж необхідно почати змінювати залежно від стану макроекономічних фундаментальних індикаторів;

– продовження запобігаючої процентної політики: оперативно приводити облікову і робочі ставки рефінансування у відповідність із рівнем фактичної інфляції (в річному вимірі), тобто на 1–2% вище або нижче (при дефляції). Реагувати превентивно, з урахуванням 3–6 місячних лагів, а не після подій (пост-фактум);

– посилення резервних вимог не тільки через розширення поля їх дій, а й шляхом підвищення ставок;

– активізація мобілізаційних заходів шляхом підвищення дохідності депозитних сертифікатів НБУ;

– посилення вимог до стандартів формування капіталу комерційних банків (адекватність, регулювання вивезення капіталу і запозичень як через лібералізацію, так і через посилення контролю).

АНТИДОТИ КАБМІНУ

Можна рекомендувати використати у протидії інфляції такі антидоти Кабміну:

1. Вдатися до фіскальної консолідації: поліпшити податкове і митне адміністрування та посилити контроль за видатками;

2. За необхідності при переглядах бюджету скоротити фінансування у вересні – грудні соціально незахищених статей, а передбачені на четвертий квартал видатки соціального характеру частково включити до бюджету 2009 року;

3. Знизити дефіцит державного бюджету на 2008 рік до рівня фактичного виконання 2007 року (1.4%);

4. Здійснити емісію цінних паперів Мінфіну і добитися їх ліквідності на внутрішньому фінансовому ринку;

5. Завершити сек'юритизацію урядового боргу перед Національним банком і частково його достроково погасити;

6. Запровадити на четвертий квартал мораторій на будь-які зовнішні запозичення уряду;

7. Вдосконалити механізм товарних інтервенцій із резервів і розгорнути їх проведення вже наприкінці першого кварталу 2008 року (м'ясопродукти, молокопродукти, бензин);

8. Надати вирішального імпульсу організаційним зусиллям щодо вступу до СОТ і сприяти розширенню продовольчого імпорту;

9. Запровадити піврічний (із липня) мораторій на будь-які підвищення тарифів на комунальні послуги, крім цін на газ;

10. Уникати традиційного різкого скорочення обсягів коштів на казначейському рахунку уряду завдяки їх повнішому і рівномірнішому використанню у перших трьох кварталах року.

СПІЛЬНІ ДІЇ УРЯДУ І НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ

Послідовне зниження інфляційного фону має спиратися на скоординовані спільні дії уряду та НБУ.

♦ Постановами Кабміну і Правління НБУ ввести в дію заходи щодо дотримання "Меморандуму погодження дій в управлінні рухом грошової пропозиції". (Йдеться про зміни в обсягах коштів уряду в НБУ, комерційних банків, планах емісій цінних паперів та зовнішніх запозичень, а також орієнтирів НБУ щодо можливої участі у валютних інтервенціях, рефінансуванні, мобілізаційних та інших заходах управління ліквідністю банківської системи).

♦ Утриматися від участі в публічній дискусії щодо обґрунтованості та наслідків тих чи інших кроків керівництва Кабміну і Національного банку у сфері цінової політики.

♦ Спільними зусиллями протидіяти формуванню очікувань зростання споживчих цін з боку медіа, окремих представників Верховної Ради, секретаріату Президента.

♦ Підготувати законопроекти щодо лібералізації валютного регулювання.

♦ Створити робочу групу з мандатом на підготовку спільної програми переходу до таргетування вузької базової інфляції.

ТАРГЕТУВАННЯ ІНФЛЯЦІЇ

Національний банк не може бути проти таргетування інфляції хоча б тому, що з часу прийняття Основного Закону це стало його конституційним обов'язком. Але від декларації до її практичної імплементації значна відстань. Її не подолати спринтом. Це біг на середню дистанцію. До таргетування за умов минулорічного інфляційного фону рухатися можна не ліфтом, а ескалатором. Поступово.

Конституційний ордер на таргетування інфляції орієнтує на збереження стабільності купівельної спроможності гривні, а не на утримання незмінною обмінної її пропорції з валютами інших країн. Підкреслимо: Конституція орієнтує не на обмінний курс, а на купівельну спроможність національної валюти і відкриває можливість руху курсу. Якщо це допомагає протидіяти інфляційній ерозії гривні. Крім того, таку можливість відкриває і відміна фіксації обмінного курсу у 1994 році та валютного коридору у 2000-му. Проблема полягає в тому, що для реалізації згаданої конституційної орієнтації на таргетування ще не створені відповідні умови.

Необхідно прийняти закони "Про валютне регулювання", "Про таргетування базової інфляції", "Про регулювання зовнішніх запозичень". Крім того:

а) дефіцит бюджету має становити менше 1%;

б) мораторій на продаж землі пора скасувати;

в) приватизацію треба відновити;

г) необхідно завершити процес створення фінансових ринків;

ґ) обов'язково оформити борг уряду перед НБУ.

Важливо також забезпечити достатню політичну підтримку поступового виходу НБУ з валютного ринку і ліквідації якірної прив'язки монетарної політики до обмінного курсу. Конче потрібно підвищити рівень незалежності НБУ – деполітизувати Раду Національного банку.

Потрібно також:

а) завершити реформи комунального господарства;

б) вийти на світові ціни на газ;

в) демонополізувати природні монополії і зробити ефективнішою роботу Антимонопольного комітету;

г) завершити аграрну реформу;

ґ) розробити і запровадити методику пофакторного аналізу і прогнозування базової і загальної інфляції;

е) потрібна більш-менш надійна статистика продуктивності, зайнятості, стану використання потужностей, упереджувальних (очікувань споживачів, виробників і т. п.) і запізнених індикаторів.

З урахуванням погіршення поточних умов для практичного досягнення інфляційних орієнтирів перехід до таргетування не передбачатиме різких рухів у бік посилення або послаблення обмінного курсу гривні. Йдеться про гнучкість. Але рух до неї буде швидше "дефіле", а не "монакське ралі". Він відбуватиметься не на спринтерській і не на марафонській дистанції. Найімовірніше – на середній.

□

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 13

Іпотека/

Іпотечні послуги як похідна іпотечного ринку

Актуальність проблематики статті визначається тим, що вивчення іпотечних послуг, їх специфічної природи, ролі й місця в діяльності інвесторів, позичальників, кредиторів, фінансових посередників та посередників ринку нерухомості, а також механізму їх формування і розвитку процесів, що відбуваються на іпотечному ринку, набуває дедалі більшого значення. У статті досліджено причинно-наслідкові зв'язки фінансових, банківських, іпотечних послуг. Автори подають власне визначення іпотечних послуг та систематизований перелік основних із них.

Олександр Папаіка

Голова спостережної ради Акціонерного банку "Український бізнес-банк", завідувач кафедри банківської справи Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. Доктор економічних наук, професор

Сергій Арбузов

Голова правління Акціонерного банку "Український бізнес-банк"

Протягом останнього десятиріччя в Україні динамічно розвивається ринок фінансових послуг. У 1997 році було введено нову статистичну класифікацію видів економічної діяльності, в котрій виділено: фінансову діяльність, яка включає фінансове і грошове посередництво, фінансовий лізинг, надання кредитів, – код 65; страхування — код 66; допоміжну діяльність у сфері фінансів та страхування, представлену значною кількістю видів, — код 67 [1].

В економічному сенсі під послугами розуміють функції або операції, на які є попит і, відповідно, ціна, що встановлюється на відповідному ринку. Іноді послуги визначають як нематеріальні блага, однією з характерних рис яких є споживання на місці їх надання [2, с. 54]. Фінансова послуга – операції з фінансовими активами, що здійснюються в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством, – і за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів з метою отримання прибутку або збереження їх реальної вартості [3]. До ринків фінансових послуг законодавством віднесено професійні послуги на ринках банківських, страхових, інвестиційних послуг, операцій із цінними паперами та на інших видах ринків, що забезпечують обіг фінансових активів.

Основу фінансової та іпотечної систем в Україні становлять комерційні банки. Банківські послуги активно впливають на розвиток економіки країни як на макро-, так і на мікрорівні. Аналіз процесів, що відбуваються на ринку банківських послуг, привертає дедалі більшу увагу вітчизняних і зарубіжних дослідників. Водночас незважаючи на велику кількість праць, присвячених цій проблематиці, поняття "банківський продукт", "банківська операція", "банківська послуга" тлумачаться неоднозначно і чітко не розмежовані. Так, термін "банківська послуга" має різні визначення, наприклад: різновид банківської операції; сукупність операцій, що становлять закінчений комплекс послуг, які задовольняють різноманітні потреби клієнта; товар, що реалізується на ринку банківських послуг; абстрактна категорія, на відміну від конкретної – "банківський продукт" [4].

ІПОТЕЧНІ ПОСЛУГИ В СИСТЕМІ БАНКІВСЬКИХ

Сутність дискусії про співвідношення понять "банківський продукт", "банківська операція", "банківська послуга" докладно висвітлив А.Мещеряков [5, с. 70—89]. Автори статті поділяють його підхід до розкриття суті понять, заснований на встановленні ієрархії між ними. Банківський продукт – спосіб надання послуг клієнтові банку; регламент взаємодії службовців банку з клієнтом за умови надання послуги, тобто комплекс взаємозв'язаних організаційних, інформаційних, фінансових і юридичних заходів, об'єднаних єдиною технологією обслуговування клієнта. Банківська операція – система узгоджених за цілями, місцем і часом дій, спрямованих на вирішення завдань, пов'язаних з обслуговуванням клієнта. Банківська послуга – форма задоволення потреби (у кредиті, розрахунково-касовому обслуговуванні, гарантіях, купівлі, продажу і зберіганні цінних паперів, іноземної валюти тощо) клієнта банку.

Відсутність єдності у трактуванні зазначених термінів накладає відбиток і на розуміння іпотечного кредитування, яке О.Берегуля, наприклад, називає банківською операцією [6]. Разом з тим традиційним стає сприйняття комерційних банків як суб'єктів надання фінансових

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 14

послуг, зокрема кредитних [7, 8].

Ситуацію, що склалася, значною мірою можна пояснити суперечностями законодавства. Закон України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг" від 12.07.2001 р. № 2664-III був прийнятий після введення в дію Закону України "Про банки і банківську діяльність" від 07.12.2000 р. № 2121-III, відповідних змін до якого, однак, не було внесено. Тому не існує законодавчого визначення терміна "банківські послуги", стаття 47 закону містить перелік *банківських операцій* та угод, до яких, зокрема відносить надання консультаційних та інформаційних *послуг* щодо банківських операцій. Мало того, термін "операція" конституює правову дефініцію банку – це "юридична особа, яка має виключне право на підставі ліцензії Національного банку України здійснювати у сукупності *такі операції* (виділено **Авт**.): залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб" [9, стаття 2].

Водночас в інших статтях зазначеного закону використовується термін "послуга": "банкам забороняється укладати договори з метою обмеження конкуренції та монополізації умов надання кредитів, інших *банківських послуг* (виділено **Авт**.), встановлення процентних ставок та комісійної винагороди. Банку забороняється встановлювати процентні ставки та комісійні винагороди на рівні нижче собівартості *банківських послуг* (виділено **Авт.**) у цьому банку" [9, стаття 53]. Дані формулювання є вразливими, оскільки з першого речення випливає, що надання кредитів – це операція, весь інший банківський продукт – послуга, а логіка, що за операціями (депозити, кредити) банк встановлює процентні ставки, а за послугами – комісійні, порушується другим реченням.

Разом із тим за кордоном поширена точка зору, що на сучасному фінансовому ринку банки прагнуть стати "фінансовими універмагами", які пропонують достатньо широкий спектр фінансових послуг і сприяють задоволенню різноманітних потреб клієнтів [10, с. 12].

ДИСКУСІЙНІ АСПЕКТИ ІПОТЕЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Розвиток іпотечних відносин зумовив уведення в оборот законодавчо визначених термінів: "іпотека", "іпотечне кредитування", "іпотечні активи", "заставна", "консолідований іпотечний борг", "іпотечні сертифікати", "іпотечні облігації" тощо, а також поширених у науковій літературі – "іпотечний механізм", "іпотечний ринок". А проте не вживається термін "іпотечні послуги", хоча на іпотечному ринку обертаються специфічні фінансові і матеріальні активи, що дає змогу поширити на формулювання його дефініції підхід, застосований до законодавчого визначення сутності фінансових послуг.

Згідно із законодавством іпотека – це вид забезпечення виконання зобов'язання нерухомим майном, що залишається у володінні й користуванні іпотекодавця, відповідно до якого іпотекодержатель має право в разі невиконання боржником забезпеченого іпотекою зобов'язання одержати задоволення своїх вимог за рахунок предмета іпотеки переважно перед іншими кредиторами цього боржника [11]. О.Берегуля акцентує увагу на множинності значень цього терміна як правової, економічної та фінансової категорії відповідно: застави нерухомого майна з метою отримання спеціальної іпотечної позики; грошової позики, яка надається під заставу нерухомості; заставної або іншого боргового свідоцтва, яке підтверджує право заставодержателя щодо забезпечення іпотекою зобов'язання [6, с. 47]. Л.Чубук розглядає зміст поняття іпотеки відповідно до вимог сучасної економічної практики не просто як кредитування під заставу, а як процес надання кредитів та їх подальшого рефінансування [12].

Під поняттям "іпотечний механізм" розуміють взаємозв'язок різних суб'єктів та об'єктів ринку на основі певних принципів, соціально-економічних важелів, методів, норм і процедур, що забезпечують прибутковий рух ресурсів при довгостроковому кредитуванні під заставу нерухомості, яка залишається в користуванні заставодавця або третьої особи [13]. Визначення цього поняття є доцільним із низки причин: по-перше, широкий погляд на іпотеку як на механізм обігу капіталу в різних його формах уможливлює науковий підхід до розгляду і розв'язання економічних проблем у їх взаємозв'язку і взаємозалежності; по-друге, аналіз роботи іпотечного механізму дає змогу знаходити ефективні шляхи використання ресурсів.

У фінансовій літературі під поняттям "ринок" розуміють сферу товарного обміну, де виникають відносини купівлі-продажу та проводиться конкретна господарська діяльність щодо просування товарів і послуг від їх виробника до споживача [14, с. 79, 163]. Основними складовими ринкового механізму є попит, пропозиція і ціна.

ІПОТЕЧНА ПОСЛУГА ЯК ТОВАР

Іпотечна послуга є товаром іпотечного ринку і потребує чіткого визначення. Відсутність її дефініції ускладнює розуміння такої категорії, як іпотечний ринок. Основа його функціонування – система організованих на певних принципах та правових нормах економічних відносин, що виникають у процесі купівлі та продажу фінансових зобов'язань, забезпечених нерухомістю [15, с. 15]. Аналогічне визначення дає О.Євтух: іпотечний ринок – це система відносин, які виникають у процесі купівлі та продажу фінансових зобов'язань, забезпечених нерухомістю, на основі певних економічних принципів та правових норм. Іпотечний ринок, або ринок іпотечного капіталу, відіграє важливу роль в економіці, адже він, об'єднуючи фінансовий ринок із ринком нерухомості, сприяє капіталізації ресурсів [16, с. 20].

Погоджуючись із таким визначенням, зауважимо, що, на наш погляд, фінансові зобов'язання, забезпечені нерухомістю, є товаром іпотечного ринку або іпотечними послугами. Додатковим аргументом на користь цього є проведення аналогії із законодавчим визначенням ринків фінансових послуг як сфери "діяльності учасників ринків фінансових послуг з метою надання та споживання певних фінансових послуг" [3].

На первинному іпотечному ринку об'єктом купівлі-продажу є іпотечні заставні, на вторинному – іпотечні облігації, іпотечні сертифікати й інші похідні інструменти [15, с. 16]. Це слушна думка, але види іпотечних послуг на цих ринках можна виписати докладніше.

У дослідженні К.Паливоди зроблено спробу розмежування понять "іпотека", "іпотечне кредитування" та "іпотечний ринок" [17]. До іпотеки віднесено три взаємопов'язані категорії: грошові зобов'язання, забезпечені заставою нерухомості, майнових прав, іпотечних цінних паперів; заставна; іпотечний кредит. Іпотечне кредитування є одним з елементів іпотечного ринку (відповідно до законодавства іпотечне кредитування – це правовідносини, що виникають з приводу набуття права вимоги іпотечного боргу за правочинами та іншими документами [18]). На думку К.Паливоди, іпотечний ринок частково належить до фінансового ринку, зокрема до ринку довгострокових боргових зобов'язань, фондового та страхового ринків. Іпотечний ринок включає іпотечні сегменти ринків землі, житла та іншої нерухомості, а також ринку пенсійних послуг. З'ясовано, що іпотечний ринок житла – це система взаємовідносин на основі взаємодії інтересів

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 15

у процесі купівлі-продажу житла за рахунок кредитів, забезпечених заставою житла, а також заставою іпотечних цінних паперів та майнових прав. У цьому контексті до об'єктів іпотечних послуг можна віднести іпотеку, іпотечне кредитування, боргові зобов'язання.

Аналогічної точки зору дотримується Н.Погорєльцева, яка визначає іпотечний ринок як систему економіко-правових відносин, що виникають між суб'єктами суспільного відтворення на взаємопов'язаних ринках фінансів і нерухомості з приводу акумулювання грошових ресурсів, їх розміщення у формі іпотечних кредитів та рефінансування іпотечних активів з метою здійснення інвестиційних операцій на ринку нерухомості. У запропонованій дефініції іпотечного ринку виявляються всі сутнісні риси іпотечного капіталу, рух якого забезпечує іпотечний ринок (строковість, дохідність, поворотність, забезпеченість заставою нерухомості, цільовий характер), та принцип фінансового посередництва, що лежить в основі функціонування ринку [19]. Здійснення *інвестиційних операцій* на ринку нерухомості, на наш погляд, є формою прояву купівлі-продажу *іпотечної послуги*.

О.Пилипець дає розгорнуту характеристику іпотечного ринку як складної організаційно-функціональної системи [20]. Під *функціональною інтегрованістю іпотечного ринку* мається на увазі, що цей ринок інтегрує в собі відношення, які виникають у процесі функціонування різних суб'єктів на чотирьох видах ринків: нерухомості, фондовому, фінансово-кредитному та фінансових послуг. Так, ринок нерухомості представлений відносинами, які виникають у процесі будівництва і купівлі-продажу об'єктів нерухомості; фондовий ринок – відносинами, які виникають у процесі емісії та обігу іпотечних цінних паперів; фінансово-кредитний ринок (точніше – ринок капіталів) – відносинами, які виникають у процесі надання, обслуговування і погашення іпотечних кредитів; ринок фінансових послуг – відносинами, які виникають у процесі страхування суб'єктів та об'єктів іпотечного ринку, а також надання депозитарних послуг при обслуговуванні емісій іпотечних цінних паперів. Під *організаційно-інтегрованою системою іпотечного ринку* розуміється взаємодія іпотечних інститутів та механізм застосування іпотечних інструментів цими інститутами. Під іпотечними інститутами маються на увазі інституціональні елементи іпотечного ринку, статус яких визначає їх функції у процесі діяльності на іпотечному ринку.

Наведена точка зору не суперечить розглянутим раніше, але відрізняється спробою розділити родове поняття – фінансовий ринок – на окремі складові. Вона також дає підставу для висновку про інтегровану природу іпотечних послуг.

ВИСНОВКИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Іпотечна послуга є інтегрованим товаром іпотечного ринку, який є похідним від фінансового ринку та ринку нерухомості і має фінансово-речову природу. Множина іпотечних послуг перетинається із множиною фінансових та банківських послуг.

2. Правові норми законів Україні "Про банки і банківську діяльність" та "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг" потребують узгодження в частині визначення термінів "банківська послуга" – "банківська операція", включаючи саму дефініцію терміна "банк".

3. Іпотечну послугу можна визначити як операції з фінансовими зобов'язаннями, забезпеченими нерухомістю, майновими правами, іпотечними цінними паперами, що здійснюються в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб з метою отримання об'єктів нерухомості у власність, прибутку або рефінансування зобов'язань.

4. Основними іпотечними послугами є:

— на первинному іпотечному ринку — надання та обслуговування іпотечних кредитів, складання заставних, перехід права власності на них шляхом індосаменту, рефінансування (продаж заставних, продаж заставних із зобов'язанням зворотного викупу (операції РЕПО), передача заставної у заставу) [11];

— на вторинному ринку – іпотечне кредитування; емісія та звертання іпотечних сертифікатів із фіксованою дохідністю, забезпечених іпотечними активами; емісія та звертання іпотечних сертифікатів участі, забезпечених іпотеками, які становлять іпотечний пул і забезпечують виконання зобов'язань, реформованих у консолідований іпотечний борг [18]; випуск та обіг звичайних іпотечних облігацій (інструментів однорівневого іпотечного ринку; випуск та обіг структурованих іпотечних облігацій – інструментів дворівневого іпотечного ринку [21].

□

Література

1. Класифікація видів економічної діяльності: Затверджено і введено в дію наказом Держстандарту України від 22.10.1996 р. № 441 (чинний від 01.07.1997 р.) //http://www.merega.kiev.ua/menu/kved.php.

2. Ходаківська В.П., Данілов О.Д. Ринок фінансових послуг: Навчальний посібник. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2001. – 501 с.

3. Закон України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг"// www.rada.gov.ua.

4. Савелко Т. Теоретичні аспекти ринку банківських послуг в Україні // Економіка України. – 2007. – № 8. – С. 27—32.

5. Мещеряков А.А. Організація діяльності комерційного банку: Навчальний посібник. – К., Центр учбової літератури, 2007. – 608 с.

6. Берегуля О. Іпотечне кредитування як банківська операція: теоретичні основи й умови проведення // Вісник Національного банку України. – 2007. – № 10. – С. 46—48.

7. Корнєєв В. Конкурентоспроможність банків України в умовах лібералізації ринків фінансових послуг // Вісник Національного банку України. – 2007. – № 11. – С. 14—17.

8. Крупка М., Скаско О. Тенденції та проблеми формування ринку кредитних послуг в Україні // Вісник Національного банку України. – 2007. – № 11. – С. 31—33.

9. Закон України "Про банки і банківську діяльність" // www.rada.gov.ua.

10. Роуз Питер С. Банковский менеджмент / Пер с англ. – М.: Дело, 1997. – 768 с.

11. Закон України "Про іпотеку" // www.rada.gov.ua.

12. Чубук Л.П. Становлення ринку нерухомості в трансформаційній економіці: Автореф. канд. дисерт. – К., 2004. — 19 с.

13. Євтух О.Т. Іпотечний механізм ефективного використання і розвитку нерухомості: Автореф. докт. дисерт. – К., 2002. — 32 с.

14. Мишкін Фредерік С. Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків. – К.: Основи, 1999. – 967 с.

15. Іпотечне кредитування. Теоретичні основи іпотеки, інструменти і моделі фінансування та рефінансування житлового будівництва: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.С.Любунь, О.І.Кірєєв, В.М.Домрачев та ін. 2-е вид., перероб. і доповн. – К., 2006. – 299 с.

16. Євтух О. Іпотека та іпотечний ринок // Вісник Національного банку України. – 2003. – № 9. – С. 18–22.

17. Паливода К.В. Іпотечний ринок житла в Україні: Автореф. канд. дисерт. – К., 2004. – 18 с.

18. Закон України "Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати" // www.rada.gov.ua.

19. Погорєльцева Н.П. Іпотечний ринок: природа та особливості формування в транзитивній економіці: Автореф. канд. дисерт. – К., 2005. – 20 с.

20. Пилипець О.В. Удосконалення національної системи іпотеки в умовах посилення інтеграційних процесів: Автореф. канд. дисерт. – К., 2006. – 19 с.

21. Закон України "Про іпотечні облігації"//www.rada.gov.ua.

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 16

Дослідження/

Курсова політика в умовах припливу іноземного капіталу в Україну

Олена Береславська

Провідний науковий співробітник Науково-дослідного центру з проблем оподаткування Національного університету державної податкової служби України. Кандидат економічних наук

З проблемою масового припливу іноземного капіталу стикається більшість країн із перехідними економіками. Зокрема, виникають певні труднощі в реалізації курсової політики, спрямованої на підтримку необхідної курсової динаміки, оскільки великі обсяги капіталу тиснуть на курс національної грошової одиниці у бік її пришвидшеної ревальвації. Швидке зміцнення валютного курсу за несформованих механізмів реалізації ринкових відносин, у свою чергу, призводить до зниження конкурентоспроможності продукції як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринках, а також до виникнення негативного сальдо торговельного балансу. В статті порушуються актуальні питання щодо курсової політики в умовах припливу іноземного капіталу.

Проблема формування та реалізації курсової політики в умовах припливу іноземного капіталу є першочерговою не лише для України, а й для інших країн СНД. Зокрема, актуальною вона залишається для Росії. Це доводить низка статей, надрукованих у журналі "Вопросы экономики" в 2007 році, які присвячено дослідженню проблем грошово-кредитної та курсової політики в умовах припливу капіталу [1; 2]. Масштабність порушеної проблеми зумовлюється тим, що в Росії у 2006 році чистий приплив капіталу (різниця між його припливом та відпливом) становив 41.7 млрд. доларів, а за підсумками 2007 року він, за прогнозами експертів, мав перевищити 70 млрд. доларів, що обов'язково призведе до подальшого зміцнення курсу російського рубля [1, с. 6].

Проте особливої актуальності зазначена проблема набуває в Україні, оскільки темпи збільшення припливу іноземного капіталу щорічно зростають (див. таблицю 1). При цьому наслідки припливу капіталу від експортної валютної виручки відрізняються від наслідків припливу іноземного капіталу у вигляді прямих та портфельних інвестицій лише підвищеною волатильністю останніх.

Розглядаючи ризики, які асоціюються з великими обсягами припливу капіталу, фахівці зауважують насамперед такі:

- швидке зміцнення національної валюти, яке знижує конкурентоспроможність вітчизняних виробників як на міжнародних, так і на вітчизняному ринках;
- поява в країні "гарячого" короткострокового капіталу, для якого властиві підвищена мобільність і чутливість до змін на міжнародних фінансових ринках. Значні обсяги такого капіталу можуть призвести до структурних перекосів у економіці, а термін його перебування в країні є практично непрогнозованим;
- наявність різних "ринкових бульбашок". Суттєвий приплив капіталу може сприяти "перегріву" невеликих фінансових ринків, характерних для країн із перехідною економікою;
- зниження ефективності самостійної грошово-кредитної політики. В умовах вільного руху капіталу практично неможливо дотримуватися її цільових показників, оскільки вони цілковито залежатимуть від непередбачуваної поведінки потоків капіталу [1, с. 12]

Таким чином, розглядувана проблема охоплює доволі широке коло питань. Метою даного дослідження є аналіз впливу подальшого зміцнення курсу гривні на економічний розвиток України та з'ясування, які важелі має використати НБУ, стримуючи швидкість розгортання цього процесу.

Зазначимо, що ефект зміцнення національної валюти в різних країнах визначається особливостями їх економік (ступенем відкритості, рівнем розвитку фінансової системи, внутрішньою струк-

Таблиця 1. **Динаміка платіжного балансу України та приросту міжнародних резервів НБУ в 2001–2007 рр.**

Млн. доларів США

Показники	2001 р.	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.*
Рахунок поточних операцій	1 402	3 173	2 891	6 909	2 531	–1 617	–1 968
Експорт	17 091	18 699	23 739	33 432	35 024	38 949	29 117
Імпорт	16 893	17 959	23 221	29 691	36 159	44 143	31 847
Чистий експорт	198	710	518	3 741	–1 135	–5 194	–2 730
Прямі інвестиції	769	698	1 411	1 711	7 533	5 336	3 356
Портфельні інвестиції	866	1 716	922	2 067	2 757	3 583	3 362
Міжнародні резерви	3 089	4 416	6 943	9 715	19 391	22 358	25 886
Зростання М2 (млн. грн.)	45 186	64 321	94 463	125 483	193 145	259 413	299 910

* Дані за I півріччя 2007 року.

Джерела: [9; 10; 11; 12; 13].

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 17

турою виробництва). Тому загальні висновки щодо впливу динаміки обмінного курсу, які зустрічаються в іноземній літературі, не можна використати для тієї чи іншої країни без детального аналізу впливу корекції курсу на її економічне зростання в цілому та розвиток окремих галузей зокрема. Втім, головний висновок очевидний: зміцнення курсу національної валюти порізному впливає на економіку залежно від того, чим воно спричинене. Наприклад, зміцнення курсу, пов'язане з підвищенням внутрішніх тарифів, негативно впливає на всі галузі, особливо на імпортозаміщення. Але якщо воно зумовлене зростанням експортних доходів та припливом капіталу, то загальний вплив на економіку є відносно позитивним.

Незважаючи на актуальність проблеми, у вітчизняній літературі, на відміну від зарубіжної, немає праць, присвячених кількісному аналізу впливу зміни обмінного курсу на економіку. У дослідженні експертів російського Інституту економіки перехідного періоду (ІЕПП) і Центру розвитку [3] доходять висновку, що зниження курсу рубля спричиняється до заміщення на внутрішньому ринку імпортних товарів вітчизняними. Проте отриманий результат стосується співвідношення обсягів товарів у постійних цінах. У дослідженнях інших експертів [4] стверджується, що при зміцненні курсу російської національної валюти зниження ринкової частки вітчизняних товарів у постійних цінах фактично поєднується з позитивним впливом обмінного курсу на обсяг їх постачання на внутрішній ринок.

Розгорнутий аналіз впливу зміни обмінного курсу на розвиток галузей російської економіки провела російська Економічна експертна група [5]. Із її дослідження випливає, що при незмінних обсягах внутрішнього попиту реальне зміцнення національної валюти призводить до зниження виробництва у галузях, значна частина продукції яких поставляється на експорт (у паливній, деревообробній промисловості, хімії і нафтохімії, кольоровій металургії). У галузях, орієнтованих на внутрішній ринок, вплив зміцнення рубля або позитивний, або незначний.

Проаналізуємо вплив апреціації курсу гривні на вітчизняну економіку. Передусім зазначимо, що зміцнення курсу будь-якої валюти має як негативні, так і позитивні сторони, тому однозначну оцінку впливу апреціації курсу національної валюти вивести неможливо.

Зауважимо, що зміцнення курсу гривні протягом 2004—2006 рр. суттєво не позначилося на темпах економічного зростання. Тому поки що не можна говорити про його негативний вплив. Аналіз показників індексу промислового виробництва за 2000—2006 рр. свідчить про тенденцію зростання обсягів власного виробництва (див. таблицю 2). При цьому зниження обсягів виробництва промислової продукції зі 112.5% у 2004 році до 106.2% у 2006-му, на наш погляд, пояснюється браком структурних реформ в економіці та нестабільною політичною ситуацією.

Таблиця 2. **Індекс промислового виробництва в Україні у 2000—2006 рр. (у відсотках до попереднього року)**

Показники	2000 р.	2001 р.	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.*
Промисловість у цілому	113.2	114.2	107.0	115.8	112.5	103.1	106.2	111.8
Харчова	123.0	118.2	108.4	120.0	112.4	113.7	110.0	113.8
Легка	136.4	113.8	100.4	104.0	114.0	91.9	110.3	99.4
Деревообробна	156.5	128.0	123.4	123.6	125.5	119.5	113.9	130.3
Машинобудування	115.3	118.8	111.3	135.8	128.0	107.1	111.8	123.3
Імпорт	118.9	114.1	105.0	128.7	131.3	120.4	122.0	131.9

*Дані за перше півріччя 2007 року.

Джерело: Держкомстат України (www.ukrstat.gov.ua.).

Одним із позитивних аспектів зміцнення курсу національних грошей стало стимулювання процесів, пов'язаних з інноваційним розвитком. За 2006 рік імпорт товарів, які мають суто інвестиційну спрямованість, збільшився до 136.5% порівняно зі 129% у 2005 році і до 136.2% – 2004-го. Аналіз даних таблиці 3 свідчить, що різниця між темпами зростання загального обсягу імпорту і товарів інвестиційного призначення у 2006 році становила 14 в. п.

Ревальвація курсу гривні в Україні протягом 2004—2006 рр. спричинила зменшення суми прямого зовнішнього державного боргу. За даними Мінфіну, лише у 2005 році він зменшився на 2.8 млн. грн. (на 5.9%), або на 103.9 тис. доларів США у зв'язку зі зміцненням курсів євро та долара США. Оскільки валютна структура зовнішнього боргу уряду складається не лише із запозичень в американських доларах, а й у євро, курс якого 2007 року девальвував, то за 10 місяців 2007 року державний прямий зовнішній борг збільшився на 163.97 тис. грн. (0.33%), або на 32.5 тис. доларів. І хоча сума це невелика, в подальшому знецінення гривні щодо євро може збільшити видатки з бюджету на погашення зовнішнього боргу, особливо у тому разі, коли запозичення уряду в 2008 році відбуватимуться у євро.

Одним із головних негативних ефектів зміцнення обмінного курсу національної валюти є зниження відносних цін імпортних товарів, що робить їх привабливішими. Вже йшлося про те, що здешевлення імпорту призводить до витіснення з внутрішнього ринку власного товаровиробника. Ця тенденція спостерігається в Україні і набуває тривожних ознак. Зокрема, впродовж 2005—2006 рр. уповільнилися темпи зростання в легкій та харчовій галузях промисловості. З аналізу даних таблиці 2 випливає, що у 2005 році темп зростання індексу в легкій промисловості скоротився до 91.9% порівняно з 114.0% у 2004 році. У 2006 році темп зростання індексу в харчовій промисловості знизився до 110% із 113.7%. Водночас упродовж зазначеного періоду продовжує збільшуватися обсяг імпорту в Україну. До того ж в імпорті товарів лише невелика частина його приросту пов'язана з ціновим фактором, левова ж частка зумовлена зростанням фізичних обсягів.

Негативним результатом зміцнення

Таблиця 3. **Динаміка товарної структури імпорту України у 2004–2006 рр. (у відсотках до попереднього року)**

Найменування груп товарів	2004 р.	2005 р.	2006 р.
Продовольчі товари та сировина для їх виробництва	87.8	140.6	118.0
Мінеральна продукція	129.2	104.5	110.7
Продукція хімічної і пов'язаних із нею галузей	130.3	137.2	126.8
Деревина і продукція з неї	99.3	127.8	119.4
Промислові товари	117.4	154.3	107.8
Чорні й кольорові метали та продукція з них	146.4	140.8	134.8
Машини та обладнання, транспортні засоби, прилади	136.2	129.1	136.3
Різне (з урахуванням неформальної торгівлі)	159.1	89.6	103.7
Усього	127.9	121.8	122.1

Джерело розрахунків: дані інтернет-сайту НБУ (www.bank.gov.ua).

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 18

Таблиця 4. **Динаміка обмінного курсу гривні, темпів зростання експорту, імпорту й обсягів виробництва у зіставних цінах (у відсотках до попереднього року)**

Показники	2000 р.	2001 р.	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.**
Девальвація, ревальвація (–) курсу гривні*	–1.3	–0.9	0.1	–0.3	–3.7	–1.5	0.0	0.0
Експорт	117.9	109.5	110.7	124.0	142.6	107.5	113.2	128.9
Імпорт	118.9	114.1	105.0	128.7	131.3	120.4	122.0	131.9
Обсяг промислової продукції	112.4	114.2	107.0	115.3	112.5	103.1	106.2	111.8

* Розраховано за середнім курсом.

** Дані за перше півріччя 2007 року.

Джерело розрахунків: дані інтернет-сайту НБУ (www.bank.gov.ua).

курсу гривні стало зниження темпів зростання українського експорту в 2005–2006 рр. Незважаючи на те, що в 2006 році темпи зростання експорту збільшилися на 5.7 в. п., загальна тенденція перевищення імпорту над експортом збереглася. Аналіз показників платіжного балансу України за перше півріччя 2007 року свідчить: різниця між експортом та імпортом становила 3.0 в. п. Подальша ревальвація курсу гривні прискорить розвиток цієї небажаної тенденції, що негативно позначиться на економіці держави, оскільки левова частка зростання ВВП в Україні поки що пов'язана із зовнішнім сектором.

Зазначимо, що впродовж аналізованого періоду темпи зростання імпорту залишалися високими (див. таблицю 4). Тобто приріст експортної виручки все більше компенсувався використанням валюти на купівлю іноземних товарів. У зв'язку з цим позитивне сальдо зовнішньоторговельного платіжного балансу з початку 2005 року скорочувалося, і в 2006 році стало від'ємним.

Через негативне сальдо рахунку поточних операцій зростання валютних резервів Національного банку України повинно було зменшитися, а отже, приріст грошової маси в обігу, яка обумовлюється цим зростанням, призупинитися. Проте дані в таблиці 1 свідчать про зворотний процес: обсяг міжнародних резервів зростає, причому доволі швидкими темпами. Це означає, що валюта в країну надходить через інший канал, а саме – через приплив іноземного капіталу. Нині приплив валюти залишається на високому рівні, але його джерелом стає не рахунок поточних операцій, а рахунок операцій з капіталом та фінансовими інструментами. Аналіз динаміки показників платіжного балансу України за 2001–2006 рр. свідчить: починаючи з 2004 року сума прямих і портфельних інвестицій збільшувалася і на кінець 2006 року дорівнювала приблизно 8.8 млрд. доларів, тоді як сальдо рахунку поточних операцій скоротилося до мінус 1.6 млрд. доларів. Така тенденція створює об'єктивні умови для подальшого зміцнення курсу гривні. Не випадково уряд намагається внести певні корективи щодо курсової політики НБУ, а саме – прискорити темпи ревальвації курсу гривні.

Зазначимо, що наприкінці 2007 року відбулася широка дискусія щодо необхідності й доцільності зміцнення курсу національної валюти. При цьому фігурували два основних аргументи на користь ревальвації гривні: значний приплив іноземного капіталу в Україну та використання курсу як інструменту боротьби з інфляцією.

На наш погляд, причин для кардинальної зміни курсової політики держави немає. Національний банк успішно справляється з надходженням іноземної валюти і продовжує підтримувати курс гривні на необхідному рівні. Нині утримувати курс гривні у певних межах необхідно ще й тому, що валютний курс національної грошової одиниці є для бізнесу чи не єдиним стабільним і прогнозованим макроекономічним показником.

Безумовно, при збільшенні обсягів припливу капіталу в країну необхідно буде переглянути курсову політику в бік уведення гнучкішого курсу гривні. З економічної практики відомо, що політика підтримки валютного курсу і контроль за показником інфляції в довгостроковій перспективі є несумісними, оскільки підтримка курсу в умовах великих надходжень капіталу завжди провокує інфляцію.

Підтримуючи курс валюти на певному рівні шляхом обмеження його коливань, Національний банк здійснює на міжбанківському ринку інтервенції. Значні потоки капіталу та зміни кон'юнктури світових товарних ринків, які неможливо заздалегідь передбачити, зумовлюють ситуацію, за якої інтервенції на валютному ринку можуть значно впливати на грошовий ринок і нести ризик для досягнення запланованих грошових показників та рівня інфляції. Зокрема, лише за січень – вересень 2007 року через канал валютного ринку НБУ випустив у обіг 37 млрд. грн. порівняно зі 149 млн. грн., які надійшли в економіку через механізм кредитування [6]. У процентному відношенні до обсягів грошової маси *М*3 це становить відповідно близько 39.5 і 0.16%. Водночас центральний банк проводить операції, які тимчасово стерилізують надлишкову грошову масу в обігу. Так, за січень – листопад 2007 року з грошового ринку, за даними НБУ, мобілізовано 88 638.5 млн. грн.

Проте не можна вважати, що лише дії Національного банку призводять до відхилення показника інфляції від запланованого рівня. Уряд теж не дотримується прогнозних бюджетних показників, зокрема тих, що стосуються соціальної сфери. Нестабільна політична ситуація протягом останніх років, популізм та прагнення уряду через бюджет вирішити певні соціальні проблеми населення, призводять до підвищення заробітних плат і пенсій, які розширюють попит на внутрішньому ринку, а це безпосередньо впливає на ціни товарів. З одного боку, при зростанні заробітної плати підвищується собівартість продукції, а отже, і ціни; а з іншого – промисловість, яка працює на внутрішній ринок, не може своєчасно забезпечити постійно зростаючий платоспроможний попит, оскільки продуктивність праці в країні відстає від зростання реальних доходів домогосподарств.

Порівняльний аналіз фактичних показників інфляції за період 2004–2007 рр. із запланованими (див. таблицю 5) свідчить про його щорічні відхилення від прогнозу. Значні відхилення спостерігаються у 2004–2006 рр. і особливо у 2007 році, коли фактичний показник перевищив запланований майже вдвічі і став реальною загрозою на шляху макроекономічної стабільності. Свого часу Мілтон Фрідмен писав: "Інфляція соціально деструктивна, веде до надмірно високого безробіття, розтрати ресурсів і загрожує людській свободі не тому, що нормативні установки призводять до цих наслідків, а тому, що помилкове світобачення не дає змоги їх передбачити" [7, с. 147].

З огляду на суттєві відхилення реального рівня інфляції від запланованого потрібно негайно вирішувати питання координації дій уряду і Національного банку в сфері реалізації бюджетної та грошово-кредитної політики.

Використання політики ревальвації курсу гривні як інструменту боротьби з інфляцією, на нашу думку, матиме

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 19

Таблиця 5. **Динаміка показників інфляції в Україні у 2003–2007 рр.**

Показник інфляції, %	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.
Запланований	–	7.6	8.0	10.3	7.5
Фактичний	8.2	12.3	10.3	10.6	16.6

Джерело розрахунків: дані інтернет-сайту НБУ (www.bank.gov.ua).

Таблиця 6. **Динаміка обсягів валютних інтервенцій і міжнародних резервів НБУ в 2003–2007 рр.**

Показники	2003 р.		2004 р.		2005 р.		2006 р.		2007 р.	
	Млн. доларів США	Відсотки	Млн. доларів США	Відсотки	Млн. доларів США	Відсотки	Млн. доларів США	Відсотки	Млн. доларів США	Відсотки
Сальдо валютних інтервенцій	2 403	124.0	8 042	228.4	9 958	193.7	5 035	50.6	7 776	—
Міжнародні резерви	6 949	157.4	9 715	139.8	19 391	199.6	22 358	115.3	32 768	—

Джерело розрахунків: дані інтернет-сайту НБУ (www.bank.gov.ua).

сумнівний ефект. З одного боку, є розрахунки, згідно з якими ревальвація національної валюти на 10% спричиняється до зниження інфляції на 2%, але це справедливо лише для ринкової економіки [8, с. 16]. З іншого боку, зміцнення курсу гривні як засобу боротьби з інфляцією може призвести до негативних наслідків як для цінової динаміки, так і в плані припливу довгострокових інвестицій. Простежуючи динаміку депозитів у банківській системі України (див. таблицю 7), переконуємося, що рівень депозитів у іноземній валюті залишається високим. Протягом останніх двох місяців 2007 року, коли на міжнародних ринках спостерігалося стрімке падіння курсу долара щодо євро, частина населення України почала конвертувати свої доларові накопичення у євро, частина – у гривні. Завдяки останній тенденції темп зростання депозитів у національній валюті за січень – листопад минулого року становив 151.2%, в іноземній – 124.4%. Водночас рівень інфляції дорівнював торік 16.6%, що вище за депозитні ставки комерційних банків. Інакше кажучи, у 2007 році відбулося реальне знецінення заощаджень населення як у національній валюті, так і в іноземній, за винятком євро. У зв'язку із цим держава стоїть на порозі проблеми від'ємної ефективності заощаджених коштів. За таких обставин немає гарантії, що з ревальвацією курсу гривні відбудеться конвертування доларових заощаджень у гривневі. Доволі вірогідною є ситуація, за якої більшість коштів з'явиться на споживчому ринку, оскільки зберігати їх у банківській системі буде невигідно.

Зазначимо, що проблема зміцнення курсу гривні має ще й конфіскаційний аспект, оскільки держава через ревальвацію "забирає" у населення частину його заощаджень. Якщо українська влада вирішить обрати ревальвацію курсу гривні як інструмент боротьби з інфляцією, то це виглядатиме як боротьба з наслідками, а не з причинами.

Якою ж має бути курсова політика в Україні? На нашу думку, за обставин, що склалися, ревальвація курсу гривні не стане ні стимулом економічного зростання, ні інструментом боротьби з інфляційними процесами. Нині є принаймні три джерела, які стимулюють зростання інфляції: купівля валюти на міжбанківському ринку, м'яка бюджетна політика, м'яка грошово-кредитна політика. Стосовно останньої, то лише за січень – вересень 2007 року темп зростання обсягу кредитів, наданих у внутрішню економіку, становив 149.8%, із яких лише невелику частку спрямовано в інвестиції. Всі інші кредити йдуть на потреби домогосподарств і зазвичай з'являються на споживчому ринку. Тому, на наше переконання, упродовж наступного року необхідно підтримувати стабільність курсу гривні й водночас створювати умови для застосування політики гнучкого обмінного курсу. При цьому уряду необхідно здійснювати жорсткішу бюджетну політику і надавати перевагу кредитному механізму в стимулюванні інвестиційного розвитку держави.

Таблиця 7. **Динаміка рівня фінансової доларизації в Україні у 2000–2007 рр.***

Відсотки

Рік	Доларові депозити/ Загальна кількість депозитів	Доларові кредити/ Сукупний обсяг наданих кредитів
2000	38.51	46.01
2001	32.51	44.15
2002	32.36	41.80
2003	32.11	41.68
2004	36.45	42.19
2005	34.32	43.32
2006	39.40	49.50
2007*	38.20	51.50

* За 6 місяців 2007 року

Джерело розрахунків: [10] та дані інтернет-сайту НБУ (www.bank.gov.ua).

Література

1. Улюкаев А., Куликов М. Проблемы денежно-кредитной политики в условиях притока капитала в Россию / Вопросы экономики – 2007. – № 7. – С. 4–19.

2. Дробышевский С., Кадочников П., Синельников-Мурылев С. Некоторые вопросы денежной и курсовой политики в России в 2000–2006 годах и на ближайшую перспективу / Вопросы экономики. – 2007. – № 2. – С. 22–34.

3. Валютная политика в условиях перехода к устойчивому экономическому росту: Доклад Центра развития по проекту МОНФ, 2001.

4. Инфляция и валютная политика. Экономическая экспертиза // Вопросы экономики. – 2003. – № 12.

5. Бланк А., Гурвич Е., Улюкаев А. Обменный курс и конкурентоспособность отраслей российской экономики // Вопросы экономики. – 2006. – № 6. – С. 7–24.

6. Основні засади грошово-кредитної політики на 2008 р. // Інтернет-сайт НБУ (www.bank.gov.ua).

7. Фридмен Милтон. Если бы деньги заговорили / Перевод с англ. – 2-е изд. – М.: Дело, 2002. – 160 с.

8. Валютна лібералізація, або знову 5.25. НБУ почав боротися з інфляцією монетарними методами // Дзеркало тижня. – 2005. – 22 квітня. – С. 16.

9. Бюлетень Національного банку України. – 2004. – № 1. – С. 77.

10. Бюлетень Національного банку України. – 2007. – № 4. – С. 77, 79.

11. Платіжний баланс України за 2002 рік. – С. 4.

12. Платіжний баланс України за 2006 рік. – С. 4.

13. Платіжний баланс України за I півріччя 2007 року // www.bank.gov.ua.

14. Джерело розрахунків://http/ www.ukrstat.gov.ua.

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 20

Олександр Шнипко

Голова Держспоживстандарту України. Кандидат економічних наук

Із перших вуст/

Інноваційне становище України: проблеми та перспективи

На думку провідних західних та вітчизняних економістів, Україна за роки незалежності здала й продовжує здавати на шляху технологічного розвитку позицію за позицією. Не випадково її все частіше зараховують кандидатом у технічні аутсайдери світової спільноти. Чому так відбувається? Чому загальновизнані інноваційні моделі, що свого часу забезпечили економічний прорив Японії, Швеції, Південній Кореї, іншим країнам, не приживаються або ж украй погано вкорінюються на українському ґрунті? Чому досі відсутня чітка державна інноваційна стратегія? Про ці та інші проблеми розмірковує автор статті.

Останнім часом світова економічна система обходиться без надмірних "-ізмів". Усе актуальнішою стає диференціація країн світу на основі рівня їх технологічного розвитку. Такий підхід дає змогу виділити три групи держав: технологічні новатори, технологічні послідовники, а також технологічні аутсайдери. На жаль, нині Україна сприймається як кандидат на поповнення останньої групи. Хоча ще у 90-х роках минулого століття ми мали достатньо можливостей стати учасником світового співтовариства постіндустріальних країн. Незважаючи на прийняту 1999 року Верховною Радою Стратегію інноваційного розвитку України, цього не відбулось.

Головною причиною відставання України від розвинутих країн є **неправильно обрані орієнтири державної економічної політики**. Український варіант такої політики ґрунтується на традиційному використанні матеріальних факторів економічного зростання без стратегічного планування українських економічних перспектив на основі економіки знань, або інноваційної економіки.

Основою певного зростання національного виробництва в останні роки були і залишаються низькотехнологічні сировинно-видобувні та перероблювальні економічні моделі, що характеризуються вкрай високими показниками ресурсо- та енерговитрат. В умовах стрімкого зростання світових цін на енергоносії така економіка гарантовано приречена на збитковість.

Фінансово-промислові активи в Україні накопичились за рахунок нелегітимної приватизації ліквідних об'єктів, а не шляхом упровадження інноваційних технологій, структурної модернізації перспективних виробництв та підвищення рівня їх капіталізації.

Важливим фактором підтримання економіки України на плаву було використання матеріальних та інноваційно-технологічних запасів радянського походження. Проте вони або використані, або втратили своє стимулююче значення з огляду на технологічну застарілість (період їх розробки – 70—80-ті роки XX ст.).

Таким чином, Україна знову, як і наприкінці 1990-х, змушена робити вибір: **або негайно впроваджувати інноваційні реформи, або змиритися з амплуа країни – економічного аутсайдера**.

На користь необхідності рішучого інноваційного прориву України працює і радикальне зміщення акцентів у світовому економічному просторі. Відповідно до теорії великих економічних хвиль М.Леонтьєва світова економіка перебуває зараз у розбалансованому стані. Економічний розвиток США та Євросоюзу нестійкий, а в Японії – навіть регресивний. Водночас фактором світового значення, наслідки якого світовим співтовариством до кінця не усвідомлені, став економічний стрибок Китаю на основі інноваційного оновлення власного економічного комплексу та його погано приховані наміри кинути виклик західній цивілізації.

Фахівці все більше схиляються визнати зрілою тенденцією розвитку глобальної економіки формування нових регіонів стійкого економічного зростання – насамперед країни БРІК (Бразилія – Росія – Індія – Китай). Доволі неприємним відкриттям для Заходу стало створення передумов для формування так званого "другого золотого мільярда" – у Східній Азії та країнах Євразійського економічного співтовариства (ЄврАзЕС). Помітно неозброєним оком: країни БРІК та ЄврАзЕС обґрунтовано поставили на інноваційність як єдиний механізм вирівнювання правил гри з іншими економічними гігантами.

Передбачувані два "золотих мільярди" є принципово новою конфігурацією глобальних економічних та політичних гравців, взаємодія між якими не може бути безконфліктною.

Відчуваючи реальну економічну небезпеку, країни Великої сімки форсовано нарощують зусилля в напрямі якісного вдосконалення постіндустріального (інформаційного) суспільства. На практиці це означає активне формування економічних галузей останнього – *6-го технологічного укладу*. Його домінантами є нано- і біотехнології, системи штучного інтелекту, глобальні інформаційні мережі, інтегровані високошвидкісні транспортні сис-

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 21

теми, комп'ютерна освіта, формування мережевих бізнес-співтовариств.

У країнах Сімки зазначені галузі розвиваються особливо стрімкими темпами, іноді до 100% за рік. Стратегічним завданням ці держави вважають входження в резонанс нового тривалого економічного циклу, який має розпочатися за декілька років, і досягти свого максимуму у 2020—2040 роках.

В урядових колах західних країн одержала визнання **концепція технологічного динамізму**, або **постійної технологічної революції**. Відповідно до неї науково-технічне лідерство розвинутої країни визначається не лише могутнім розвитком новітніх галузей промисловості, а й її здатністю до динамічної та безперервної перебудови всіх сфер економіки для створення і дифузії новітніх технологій.

За такого підходу предметна область інноваційної політики охоплює:

– форми і способи включення науково-технічних результатів у натурально-речовинний і вартісний оборот на всіх рівнях господарювання;

– структурні співвідношення в системі "наука – виробництво" та всередині науки;

– організаційно-правові та економічні форми інноваційної діяльності;

– ресурсне забезпечення сфери нововведень;

– форми кооперування і спеціалізації;

– ставлення суспільства до інновацій;

– мотивацію праці новаторів тощо.

Західний економічний світ дав міжнародній спільноті інший важливий урок: **головним організатором та координатором інноваційних перетворень національного масштабу може бути тільки держава**. Саме вона здатна за допомогою прямих та непрямих впливів забезпечити перетворення в господарському комплексі, достатні для переходу країни у вищу економічну якість.

У 1980—90-ті роки так було у США, Японії, Франції, Великобританії, Італії, Швеції, Південній Кореї, Новій Зеландії, деяких інших країнах.

Державні інноваційні стратегії цих країн не завжди збігалися між собою. Так, у Японії та Франції превалювала державна інноваційна політика, заснована на концепції активного втручання держави в управління економікою. У Сполучених Штатах та Великобританії проявились інноваційні підходи, що надавали перевагу ринковим відносинам. В інших країнах були використані проміжні варіанти. Головне полягає в іншому: після економічної стагнації 1970-х років ці країни "впіймали вітер" нових інноваційних проривів і блискуче цим скористались.

Економічні лідери за останні 30 років запропонували принаймні **шість моделей інноваційного розвитку**, які при бажанні можуть ефективно повторити інші країни.

Перша модель має назву "інноваційного середовища", прикладом якої є Силіконова Долина в Каліфорнії (США).

Друга модель ґрунтується на тому, що ініціюванням інновацій, їх доведенням до рівня технологічної та виробничої реалізації займається велика транснаціональна компанія, котра володіє необхідним капіталом, комплексом відповідних підприємств та кваліфікованим персоналом.

Третя модель – це державний протекціонізм. Модель ґрунтується на тому, що уряд країни надає підтримку технологічним інноваціям через національні приватні фірми в умовах закритого для іноземних компаній національного ринку.

Четверта модель має протилежну спрямованість: інноваційний прогрес здійснюється на постійній і активній взаємодії зі світовим ринком, коли національні економічні кордони є відкритими.

П'ята модель – мілітарна – заснована на виконанні військовими технологіями ролі інноваційного локомотива в інтересах усього економічного комплексу країни.

Шоста модель – це варіант, запропонований Євросоюзом, – формування інноваційного середовища регіональним об'єднанням держав. Вона будується на розгалуженому співробітництві між урядами та приватними компаніями групи країн, за якого державний егоїзм поступово вилучається з їх спільної економічної культури. Натомість відбувається інтеграція інноваційних можливостей кожної окремої країни на загальну користь.

Підтвердженням подальшого розвитку інноваційного потенціалу ЄС став прийнятий у 2002 році Лісабонський протокол "Інноваційна політика: сучасні підходи". Згаданий документ дав змогу новим членам ЄС залучитись до інноваційної діяльності цього ефективного наддержавного об'єднання без надмірних внутрішніх напружень.

Головне питання звучить так: **чи може індустріальне суспільство, взаємодіючи з постіндустріальним, здійснити успішний прорив та досягти подібного рівня розвитку?**

Дослідження досвіду інших країн дає підстави для формулювання ствердної відповіді. У випадку цілеспрямованої реалізації продуманої державної політики щодо селекції, адаптації та дифузії технологій країна здатна прискорити рух економічного годинника та увійти в коло економічних лідерів.

Основи сучасної моделі наздоганяючого розвитку були закладені **Японією**, яка, спираючись на запозичені технології, досягла вражаючих економічних результатів в умовах обмеженості ресурсів. Фактично Японія вибудувала шлях, яким пішли інші "тихоокеанські тигри" – стрімко прогресуючі країни Південно-Східної Азії. Успіхи цих країн, що обрали наздоганяючий тип економічного розвитку, – найяскравіший у світовій практиці приклад успішної національної політики, спрямованої на селекцію технологій для одержання високого комерційного результату.

Як бачимо, вибір інноваційних парадигм більш ніж багатий. Слово – за Україною.

Україна є в основному індустріальною державою. Її економіка характеризується домінуванням низько- та середньотехнологічних галузей. Попри це ми маємо зробити вибір між двома стратегіями: 1) або шлях поступового, повільного розвитку, несистемне (можливо, спекулятивне) використання можливостей наявного та майбутнього "золотих мільярдів"; 2) або зосередження всіх наявних та потенційних можливостей на вістрі інноваційного прориву, рецепти якого не є таємницею для жодної країни, залученої в глобальні інформаційні мережі.

Про це прикро говорити, але має прозвучати такий висновок: **Україна безнадійно згаяла час**. Після зміни державного ладу та прискореного переходу до ринкової економіки стан та проблеми розвитку технологічної структури країни практично не цікавили вищі державні інстанції, які досі ніяк не визначаться щодо сфери своїх інтересів та зони відповідальності.

В умовах стихійної лібералізації економіки, за відсутності сформованих важелів економічної рівноваги та керівних впливів з боку держави відбулося спонтанне руйнування більшості існуючих технологічних укладів, що супроводжувалося розпадом відповідних технологічних ланцюгів. Технологічна структура України втратила стійкість. Розрив переважної більшості взаємозв'язків із колишніми союзними республіками, а також обвальна приватизація держав-

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 22

них підприємств (у тому числі їхніх науково-технічних підрозділів) призвели до фактичної втрати державної керованості інноваційно-технічним комплексом як єдиним цілим.

Спад виробництва у високотехнологічних галузях виявився набагато більшим, ніж у середньому по промисловості. Продуктивність праці скоротилася на третину, на стільки ж зросла частка енергоємності виробництва. Вітчизняна наукомістка продукція витіснилася конкурентною. Багато високотехнологічних підгалузей виявилися практично згорнутими. Високорозвинуті країни, спроможні надати демократичній Україні економічну підтримку, почали сприймати її як країну-експортера ресурсів та енергоносіїв для своїх економік.

У національному промисловому комплексі повністю переважає *четвертий технологічний уклад*, який визначається крупносерійним машинобудуванням, суднобудуванням, кольоровою металургією, використанням нафти як основного енергоносія, поширеністю двигуна внутрішнього згоряння та хімії органічного синтезу.

Значною залишається частка *третього технологічного укладу*, складовими якого є теплові електростанції, паливна та вугільна промисловість, чорна металургія, промисловість металевих конструкцій та будівельних матеріалів, скляна й порцеляново-фаянсова промисловість.

Базові елементи п'ятого технологічного укладу (продукція електронної промисловості, обчислювальна та оптоволоконна техніка, програмне забезпечення, телекомунікації, інформаційні послуги, видобування та переробка газу) в Україні розвинуті недостатньо.

Шостий технологічний уклад (мікробіологічна промисловість, промисловість медичної техніки) лише заявив про себе без помітного впливу на весь господарський комплекс.

Аналіз показників, що характеризують сучасні інноваційні процеси в економіці України, свідчить про **наявність сукупності усталених негативних тенденцій** у цій сфері. Назвемо головні з них.

Інноваційна активність промислових підприємств стабільно знижується. На сьогодні в Україні налічується не більше 15% інноваційно активних підприємств, тоді як у країнах Великої сімки їх кількість становить 70—80%.

Загальну картину інноваційних процесів у країні визначають практично п'ять видів економічної діяльності: харчова промисловість та переробка сільськогосподарських продуктів, машинобудування, легка промисловість, металургія та металообробка, хімічна та нафтохімічна промисловість. Вони охоплюють понад 80% підприємств, які з певним авансом можна визначити як "інноваційно активні".

В Україні превалює здебільшого один напрям інноваційної активності суб'єктів господарювання – впровадження нових технічних засобів з метою розширення асортименту продукції. При цьому підприємства вважають другорядним створення високих технологій.

Така розстановка пріоритетів негативно впливає на весь інноваційний процес, оскільки призводить до скорочення перспективних інноваційних напрацювань, падіння їх якості та рівня новизни, до деградації наявного науково-технічного потенціалу у промисловості України, а також втрати підприємствами самостійності у створенні нововведень.

При придбанні науково-технічних досягнень у вигляді ліцензій на використання об'єктів промислової власності українські підприємства надають перевагу вітчизняним розробкам. Це пояснюється вищою вартістю закордонної продукції інтелектуальної власності, ніж національної.

Вища інноваційна активність характерна для великих, а не малих виробничих структур. Причин такого явища кілька. Насамперед великі підприємства розпоряджаються більшими за обсягами обіговими коштами, що відкриває перед ними можливість маневру щодо реалізації інновацій. Крім того, вони, як правило, мають у своєму складі власні наукові та проектно-конструкторські підрозділи, що дає їм змогу економити на витратах при проведенні НТР власними силами.

І ще одне. Загальний рівень фінансування інноваційної діяльності в українській економіці має тенденцію до падіння.

Недоліки української сфери інновацій особливо контрастують зі стандартами міжнародної торговельної класифікації (SITC), яка до високотехнологічної продукції відносить: наукомісткі продукти органічної хімії і пластики; фармацевтичну продукцію; хімікати для сільського господарства; радіоактивні матеріали, турбіни й устаткування реакторів; генератори для ядерних, гідро- та вітрових електростанцій; устаткування для автоматизованої обробки інформації; телекомунікаційне устаткування; електронні прилади й устаткування для медицини; напівпровідникові пристрої; авіаційну і космічну техніку; оптичні прилади і вимірювальне устаткування; зброю і системи озброєнь.

Присутність України у вказаному вище інноваційному середовищі є епізодичною. Винятком є авіакосмічна галузь: із 22 базових технологій ракетно-космічної галузі Україна володіє 17.

Підсумовуючи викладене, можна назвати **основні причини**, які гальмують розвиток інноваційної діяльності в Україні.

Перше. Недосконалість законодавства щодо стимулювання науково-технологічної та інноваційної діяльності з боку держави.

Друге. Відсутність сформованої інноваційної інфраструктури, яка б на основі залучення промислового, банківського і торговельного капіталу поєднувала ланки освіта – наука – виробництво.

Третє. Відсутність механізмів комерціалізації результатів завершених науково-технічних розробок та їх передачі до сфери виробництва.

Четверте. Відсутність системи стимулюючого інноваційного пільгового оподаткування.

П'яте. Високий економічний ризик залучення інвестицій до сфери високотехнологічного виробництва.

Шосте. Слабкий розвиток малого та середнього інноваційного підприємництва як провідника інноваційного продукту до масового виробництва.

Сьоме. Відсутність сучасної інноваційної інфраструктури, яку мають утворювати технопарки і технополіси, інноваційні і технологічні центри, бізнес-інкубатори, а також консалтингові, лізингові, інформаційні, сервісні підприємства, центри колективного користування унікальним науковим устаткуванням та приладами, сертифікаційні та маркетингові центри.

У *нормативно-правових актах* не простежується бажання держави змінити ситуацію на краще. Закони України "Про пріоритетні напрямки розвитку науки і техніки" від 11.07.2001 р., "Про інноваційну діяльність" від 04.07.2002 р., "Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в Україні"від 16.01.2003 р., "Про загальнодержавну комплексну програму розвитку високих наукоємних технологій" від 09.04.2004 р. недостатньо стикуються між собою та є фінансово не забезпеченими. Не відбиває реального становища і Концепція науково-технологічного та інноваційного розвитку України від 13.07.1999 р. А Закон

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 23

України 1999 року "Про спеціальний режим інвестиційної й інноваційної діяльності технологічних парків" є взагалі напівзабутим документом.

Інфраструктура управління інноваційним розвитком, зосереджена в руках Державної інноваційної компанії, Державного патентного відомства, Центру наукової та науково-технічної експертизи та деяких інших структур, також потребує рішучого реформування.

Повернемось до вихідних питань: **що може стати плацдармом національних інноваційних перетворень? Що необхідно зробити для поліпшення стану справ?**

"Променем світла" в темряві економічних трансформацій залишається науковий потенціал України в усіх його розрізах – фундаментальному, галузевому та прикладному. Українська наука – *поки що!* — здатна виконати роль загальновідомої основної ланки, яка "дає змогу витягти увесь ланцюг".

Офіційна позиція НАН України полягає в тому, що, попри всі труднощі об'єктивного та суб'єктивного походження, вітчизняна наука не втратила здатності отримувати результати світового рівня в реальних інноваційних сферах. Приємним додатком інноваційних можливостей України до вже згаданих аерокосмічних технологій є: дослідження наноструктур та розробка нанотехнологій; радіофізика міліметрового та субміліметрового діапазону; імунобіотехнологія, біосенсорика та молекулярна діагностика; біотехнологія рослин та біофізика; біодеградація; кріобіологія та кріомедицина; нейронаука, зокрема нейрофізіологія; інформатика; мікро- та оптоелектроніка.

Україна зберегла потужний, практично безпрецедентний, принаймні для Європи, потенціал матеріалознавчої науки у таких напрямах світового значення, як:

– управління процесами структуроутворення та формування властивостей конструкційних й інструментальних матеріалів та їх зварювання, в тому числі з використанням висококонцентрованих джерел енергії та електромагнітного впливу;

– розробка технологій виробництва функціональних матеріалів для електроніки, лазерної та діагностичної техніки;

– створення новітніх композитних матеріалів та вивчення механічних властивостей побудованих на їх основі складних конструкцій і систем;

– розробка технологій виробництва синтетичних алмазів та інших надтвердих матеріалів, а також інструментів на їх основі.

Експерти звертають увагу на те, що ціла низка конкурентоспроможних вітчизняних розробок уже сьогодні могла б потужно вийти на світовий ринок. Серед них:

– технологія і комплекс апаратури для зварювання живих тканин при хірургічних операціях;

– поліорганосилоксинові адсорбенти;

– вітчизняні антибіотики – циклоспорини;

– одержані на основі вітчизняних технологій титанові сплави;

– надтверді матеріали та інструменти на їх основі.

Виходячи з цього, конче потрібним державним заходом стає необхідність термінової розробки загальнодержавної концепції науково-технічного та економічного прориву. Її основою повинні стати так звані "інвестиції комплексного охоплення", які в розвинутих країнах включають капітальні вкладення в інноваційні технології та продукцію, маркетингове забезпечення, кадри, корпоративні НДДКР, технологічні ринки, інноваційні банки і фонди, комунікаційний та інформаційний менеджмент.

Нас має підганяти (навіть підстьобувати) **інноваційна активність Росії**. В низці високотехнологічних сфер Росія зберігає лідируючі позиції світового значення. Насамперед це ядерна енергетика і космічна галузь, авіабудування, нові матеріали, каталітична хімія, біотехнології, прикладна математика і програмування, технології видобутку і переробки сировини, надпровідникові та лазерні технології, нетрадиційна енергетика, НВЧ-електроніка.

Укотре справджується прислів'я: "Росіяни довго запрягають, зате..." Концепція "Основи політики Російської Федерації у сфері розвитку науки і технологій на період до 2010 р. і на подальшу перспективу", на відміну від попередніх російських документів інноваційної спрямованості, перебуває в полі зору президента РФ, який довів, що є діловою людиною. Можна сказати стисло: російська концепція виконується.

Створивши подібний документ, Українська держава має чітко сформулювати: сутність державної інноваційної політики, її цілі та завдання; форми і методи створення, підтримки та розвитку інфраструктури інноваційної діяльності; систему економічних та інших заходів, що стимулюють наукову, науково-технічну та інноваційну діяльність.

Головне при цьому полягає у необхідності державного визначення інноваційної стратегії як визначальної форми реалізації інноваційної політики.

Досвід країн постіндустріальної фази розвитку, а також країн наздоганяючого типу дають підстави для визначення кількох *стратегій інноваційного розвитку*, які можуть бути використані в Україні.

"Стратегія нарощування" заснована на реалізації комплексу заходів довгострокового характеру, спрямованих на забезпечення поступового збільшення обсягів високотехнологічної, конкурентоспроможної продукції на основі використання насамперед власних можливостей, а не зарубіжного досвіду.

"Стратегія перенесення" полягає у використанні зарубіжних досягнень через запозичення технологій, освоєння випуску продукції нових технологічних поколінь, закупівлю ліцензій тощо.

"Стратегія запозичення" ґрунтується на освоєнні випуску наукомісткої високотехнологічної продукції, що виробляється у високорозвинутих країнах, на основі поєднання їх технологій та власного інноваційного потенціалу.

Для України перші дві стратегії є менш прийнятними (перша – надто повільна, друга – надто загрозлива для власних економічних інтересів). Враховуючи наведений вище фактор збереження у вітчизняній економіці певних інноваційних осередків, **найраціональнішою слід визнати стратегію запозичення**. Дана стратегія має реалізовуватися шляхом нарощування інноваційного потенціалу України на заздалегідь визначених державою пріоритетних напрямах науково-технічного прогресу із запозиченням досвіду (технологій) інших країн, насамперед – держав Євросоюзу.

Наведених вище аргументів більш ніж достатньо для визначення Держспоживстандарту як структури, **спроможної позитивно вплинути на інноваційні можливості та перспективи України**.

Зупинюсь на кількох принципових моментах.

Держспоживстандарт представляє Україну у дев'яти міжнародних і регіональних організаціях зі стандартизації, метрології, оцінки відповідності. Участь у цих організаціях та можливість використання отриманих документів як національних додає економіці України 1.5 млн. доларів США щорічно.

Держспоживстандарт має угоди

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 24

про співробітництво у сфері технічного регулювання із 48 країнами світу, 18 з яких підписано на міждержавному рівні. Частина із цих угод (із країнами СНД, Німеччиною, Польщею, Чехією, Словаччиною) передбачає взаємне визнання оцінки відповідності. Це приносить державі близько 10 млн. доларів США.

Метрологічна діяльність за рахунок використання еталонів та забезпечення точності і єдності вимірювань дає реальну економію до 20 млн. доларів.

Держспоживстандартом розроблено "Стратегічний план трансформації системи технічного регулювання та захисту прав споживачів відповідно до вимог СОТ та ЄС на 2007—2010 роки". Виконання заходів, передбачених планом, дасть змогу Україні не лише адаптуватися до міжнародних нормативів якості, а й приносити державі щороку близько 100 млн. доларів США.

Держспоживстандарт активізував роботу щодо перевіряння широкого асортименту технічних умов. Узгоджена, збалансована система таких умов є основою поступального розвитку економіки будь-якої держави. Водночас технічні умови сучасної України – це надмірна комбінація вимог до матеріального виробництва у його до-, пост-, але в основному індустріальному розумінні. За станом на кінець 2007 року у відповідному фонді їх нараховується більш як 50 тисяч. При наявному кадровому та фінансовому забезпеченні діяльності нашого комітету для завершення цієї роботи потрібно 42 роки. Цілком вірогідно, що на планеті за цей час виникне третій "золотий мільярд", і знову без участі України.

Новим напрямом діяльності Держспоживстандарту є підготовка Червоної книги, яка на період до 2010 року має стати всеохоплюючим планом адаптації законодавства та гармонізації нормативної бази України на основі відповідних критеріїв ЄС та СОТ, а також реформування інфраструктури системи технічного регулювання та захисту прав споживачів.

Вказані заходи – це **стратегія запозичення інноваційних напрацювань розвинутих держав у її реальному вираженні**. Справа за іншими державними і недержавними структурами, які мають долучитись до цього процесу в загальнонаціональних інтересах.

Водночас ми змушені констатувати: інфраструктура забезпечення якості і конкурентоспроможності вітчизняної продукції, побудована в тому числі за нашої участі, аж ніяк не є інноваційною. Це призводить до сукупності негативів, головними з яких є: випуск продукції за застарілими стандартами; уповільнення темпів запровадження технічних регламентів; низькі темпи впровадження систем управління якістю і безпекою харчових продуктів, а також екологічного управління; низька інвестиційна привабливість сфери технічного регулювання та захисту прав споживачів; недостатній рівень оснащення випробувальних підрозділів сучасним обладнанням та приладами тощо.

Ключове місце в системі технічного регулювання повинні зайняти механізми вирішення таких пріоритетних проблем технологічного розвитку, як захист внутрішнього ринку від імпорту фальсифікованих та неякісних товарів, а також забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних товарів на світових ринках.

Рішучого вдосконалення потребує така сфера державного регулювання, як трансфер технологій. Аналіз зовнішнього трансферу технологій в Україну на основі ліцензійних угод свідчить, що майже всі ліцензійні технології не належали до останніх досягнень у науково-технічній сфері та надходили в середньому із 10-річним запізненням.

Ефективність впливу трансферу технологій на реалізацію пріоритетів технологічного розвитку знижує відсутність законодавства, яке б забороняло імпорт технологій та здійснення іноземних технічних інвестицій без чітких вимог стосовно їхньої новизни та позитивного впливу на розвиток пріоритетних галузей економіки України.

Назрілим кроком є створення загальнонаціональної мережі передачі технологій на чолі зі спеціально уповноваженим органом виконавчої влади зі своїми регіональними відділеннями.

Проблеми інноваційного розвитку України є топ-темою вітчизняної економічної думки. Дискусій із цього приводу вистачає. Оприлюднено пропозиції щодо відновлення в Україні державного органу з проблем науки і технологій. Інші автори наполягають на розробці та прийнятті Науково-технічного та інноваційного кодексу України, який має регулювати широке коло питань "інноваційного пробудження" України – від визначення відповідних повноважень НАН України та галузевих академій наук до правових і економічних основ діяльності недержавних фондів підтримки науково-технічної та інноваційної діяльності. Звучать й інші достойні ідеї.

При цьому вкотре проявляється традиційна українська суперечність: **генерування блискучих ідей не збігається з державними можливостями щодо їх аналізу, систематизації та практичного втілення**.

Проте як державним керівникам, так і недержавним економічним лідерам на озвучені питання відповідати доведеться. Період масштабних змін в Україні, які зачіпають усі сфери суспільного життя, аж ніяк не вичерпано. Ми приречені й надалі перебувати у вирі радикального оновлення різних граней людського існування. Україна опинилась у такій точці свого розвитку, коли внутрішні процеси оптимізації політичної, соціально-економічної, науково-технічної систем поєдналися з різким прискоренням глобалізаційних процесів. Серед останніх особливо виділяються інноваційні розвідки, трансформації та прориви.

Якщо європейський вибір України – не декларація, а керівництво до дії, то ми не маємо іншої альтернативи, окрім залучення до процесів глобального інноваційного оновлення та глобальної конкуренції на світових ринках високотехнологічної продукції. Правила поведінки у XXI столітті вже визначені і зміні не підлягають. Необхідно їх прийняти, зреалізувати на практиці та виграти у тих сферах, де Україна попри все є і – сподіваюсь – буде конкурентоспроможною.

□

Література

1. Геєць В.М., Семиноженко В.П. Інноваційні перспективи України. – Харків: Константа, 2006.

2. Інвестиційно-інноваційна стратегія розвитку національної економіки / За ред. А.І.Сухорукова. – К.: НАН України, Об'єднаний інститут економіки, 2004.

3. Інноваційна парадигма соціально-економічного розвитку України / За ред. В.В.Онікієнка. – К.: НАН України, РВПС, 2006.

4. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика / За ред. Л.І.Федулової. – К.: Основа, 2005.

5. Прогноз науково-технологічного та інноваційного розвитку України (попередній варіант) / За ред. А.П.Шпака, А.М.Гуржія. – К.: НАН України, Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва, 2006.

6. Утвердження інноваційної моделі розвитку економіки України: Матеріали науково-практичної конференції. – К.: НТТУ "КПІ", 2003.

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 25

Ексклюзив/

Основні показники діяльності банків України на 1 січня 2008 року

№ п/п	Назва показника	01.01. 2001 р.	01.01. 2002 р.	01.01. 2003 р.	01.01. 2004 р.	01.01. 2005 р.	01.01. 2006 р.	01.01. 2007 р.	01.01 2008 р.
1	Кількість зареєстрованих банків	195	189	182	179	181	186	193	198
2	Вилучено з Державного реєстру банків (з початку року)	9	9	12	8	4	1	6	1
3	Кількість банків, що перебувають у стадії ліквідації	38	35	24	20	20	20	19	19
4	Кількість діючих банків	153	152	157	158	160	165	170	175
4.1	*Із них: з іноземним капіталом;*	22	21	20	19	19	23	35	47
4.1.1	*у тому числі зі 100-відсотковим іноземним капіталом*	7	6	7	7	7	9	13	17
5	*Частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків, %*	13.3	12.5	13.7	11.3	9.6	19.5	27.6	35.0
	Активи, млн. грн.								
1	Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями)	39 866	50 785	67 774	105 539	141 497	223 024	353 086	619 004
1.1	Чисті активи (скориговані на резерви за активними операціями)	37 129	47 591	63 896	100 234	134 348	213 878	340 179	599 396
2	Високоліквідні активи	8 270	7 744	9 043	16 043	23 595	36 482	44 851	63 587
3	Кредитний портфель	23 637	32 097	46 736	73 442	97 197	156 385	269 688	485 507
3.1	*У тому числі: кредити, надані суб'єктам господарювання;*	18 216	26 564	38 189	57 957	72 875	109 020	167 661	276 184
3.2	*кредити, надані фізичним особам*	941	1 373	3 255	8 879	14 599	33 156	77 755	153 633
4	Довгострокові кредити	3 309	5 683	10 690	28 136	45 531	86 227	157 224	291 963
4.1	*У тому числі довгострокові кредити, надані суб'єктам господарювання*	2 761	5 125	9 698	23 239	34 693	58 528	90 576	156 355
5	Проблемні кредити (прострочені та сумнівні)	2 679	1 863	2 113	2 500	3 145	3 379	4 456	6 357
6	Вкладення в цінні папери	2 175	4 390	4 402	6 534	8 157	14 338	14 466	28 693
7	Резерви за активними операціями банків	2 737	3 194	3 905	5 355	7 250	9 370	13 289	20 188
	Відсоток виконання формування резерву	61.5	85.4	93.3	98.2	99.7	100.05	100.1	100.04
7.1	У тому числі резерв на відшкодування можливих втрат за кредитними операціями	2 336	2 963	3 575	4 631	6 367	8 328	12 246	18 477
	Пасиви, млн. грн.								
1	Пасиви, всього	37 129	47 591	63 896	100 234	134 348	213 878	340 179	599 396
2	Власний капітал	6 507	7 915	9 983	12 882	18 421	25 451	42 566	69 578
2.1	*У тому числі: сплачений зареєстрований статутний капітал*	3 665	4 575	6 003	8 116	11 648	16 144	26 266	42 873
2.2	*частка капіталу в пасивах*	17.5	16.6	15.6	12.9	13.7	11.9	12.5	11.6
3	Зобов'язання банків	30 622	39 676	53 913	87 352	115 927	188 427	297 613	529 818
3.1	*У тому числі кошти суб'єктів господарювання*	13 071	15 653	19 703	27 987	40 128	61 214	76 898	111 995
3.1.1	*із них строкові кошти суб'єктів господарювання*	2 867	4 698	6 161	10 391	15 377	26 807	37 675	54 189
3.2	*Кошти фізичних осіб*	6 649	11 165	19 092	32 113	41 207	72 542	106 078	163 482
3.2.1	*із них строкові кошти фізичних осіб*	4 569	8 060	14 128	24 861	33 204	55 257	81 850	125 625
	Довідково								
1	Регулятивний капітал, млн. грн.	5 148	8 025	10 099	13 274	18 188	26 373	41 148	72 265
2	Адекватність регулятивного капіталу (Н2)	15.53	20.69	18.01	15.11	16.81	14.95	14.19	13.92
3	Доходи, млн. грн.	7 446	8 583	10 470	13 949	20 072	27 537	41 645	68 185
4	Витрати, млн. грн.	7 476	8 051	9 785	13 122	18 809	25 367	37 501	61 565
5	Результат діяльності, млн. грн.	–30	532	685	827	1 263	2 170	4 144	6 620
6	Рентабельність активів, %	–0.09	1.27	1.27	1.04	1.07	1.31	1.61	1.50
7	Рентабельність капіталу, %	–0.45	7.50	7.97	7.61	8.43	10.39	13.52	12.67
8	Чиста процентна маржа, %	6.31	6.94	6.00	5.78	4.90	4.90	5.30	5.03
9	Чистий спред, %	7.10	8.45	7.20	6.97	5.72	5.78	5.76	5.31

На замовлення "Вісника НБУ" матеріал підготовлено працівниками управління аналізу діяльності системи банків департаменту методології банківського регулювання та нагляду Національного банку України.

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 26

Інтернаціоналізація фінансових ринків/

Пошук стратегії розвитку банківської системи України в умовах глобалізації фінансових ринків

Ірина Д'яконова

Доцент кафедри міжнародної економіки Державного вищого навчального закладу "Українська академія банківської справи" Національного банку України (м. Суми)

Зміни в політичній ситуації нашої держави, заяви її лідерів щодо остаточної орієнтації на євроінтеграцію, підвищення інвестиційного рейтингу призвели до значної активізації іноземних інвесторів, їхньої зацікавленості українською банківською системою, національним фінансовим ринком. Автор досліджує сучасні тенденції в глобалізаційних процесах фінансових ринків світу, окреслює слабкі місця та пріоритетні завдання України у зазначеній проблематиці.

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПОТРЕБУЮТЬ ВИВЧЕННЯ

Глобалізація економіки та інтернаціоналізація банківської діяльності, що значно прискорилася наприкінці XX – на початку XXI сторіччя, є визначальною рисою сучасних міжнародних економічних відносин. Однак, незважаючи на інтернаціоналізацію фінансових ринків і посилення зв'язків між фінансовими системами країн, економічна політика в основному, як і раніше, проводиться на національному рівні, а створення глобальних ринків капіталу ускладнює для держави оцінку, діагностику й розроблення рекомендацій щодо заходів макроекономічної політики.[1]

Світовий досвід сьогодні підтверджує той факт, що взаємодія циклічної динаміки національної економіки, грошово-кредитної політики й глобальних фінансових ринків може створити дестабілізуючий ефект, як це сталося в Ісландії. А отже, доводить необхідність підвищення як якості макроекономічного аналізу в непередбаченому світі інтегрованих глобальних фінансових систем і ринків капіталу, так і досконале вивчення інтеграційних процесів в усіх секторах економіки.

Україна сьогодні починає активно включатися в процес інтеграції фінансового капіталу. Однак у даному процесі переваги поки що не на нашу користь. Незважаючи на відносно позитивну макроекономічну динаміку в Україні, слабкість фінансових ринків і зокрема банківського сектору економіки викликає занепокоєння. Тому дослідження тенденції консолідації банківського капіталу є доцільним з точки зору оцінки потенційних загроз для фінансового сектору економіки України.

[1] Так, наприклад, із 2003 року реалізація в Ісландії великих інвестиційних проектів, спрямованих на доставку дешевої енергії, призвела до збільшення дефіциту рахунку поточних операцій, формування напруженіших умов на внутрішньому ринку праці – хоча очікувалось, що ці проекти спричинять прискорення економічного зростання й деяке підвищення обмінного курсу національної валюти. У зв'язку з жорсткістю грошово-кредитної політики у відповідь на активний попит відсоткові ставки зросли, і відбулося істотне підвищення зваженого з урахуванням обсягів торгівлі курсу ісландської крони.

Ісландські банки використали диференціал відсоткових ставок, здійснюючи запозичення в євро, хеджуючи свої відкриті позиції й надаючи кредити в кронах. Об'єднання таких умов, як зміцнення валюти, високих відсоткових ставок і високої якості запозичень (суверенний борг мав рейтинг AAA) сприяло залученню іноземних портфельних інвесторів, які фінансували довгі позиції за борговими зобов'язаннями у кронах шляхом залучення позик у валютах із нижчою прибутковістю, тобто здійснюючи відсоткові арбітражні операції. Посиленню цих тенденцій сприяли фінансові інновації.

В умовах, коли комерційні банки мали у своєму розпорядженні надлишок коштів і шукали нові способи кредитування, зміни політики підштовхнули банки в середині 2004 року до жорсткої конкуренції за іпотеки з державним Фондом житлового фінансування. Банки змогли запропонувати вигідніші умови, ніж житловий фонд, і в 2004 році їх кредити домашнім господарствам зросли на 98 відсотків, що викликало швидке зростання цін на житло й пов'язане із цим вилучення коштів із уже викупленої житлової нерухомості за допомогою її рефінансування. Як наслідок, це стимулювало зростання внутрішнього споживання, додатково розширивши дефіцит рахунку поточних операцій.

Зміни у фінансовій сфері Ісландії виявилися величезними. Зовнішній борг різко зріс. За період із 2003 по 2006 рік запозичення приватного сектору зросли втричі, і спостерігалося величезне збільшення боргу як домашніх господарств, так і корпорацій. Ціни на нерухомість та акції швидко підвищувалися, і з середини 2003-го на кінець 2005 року курси фондового ринку зросли майже в чотири рази. В підсумку навесні й улітку 2006 року все це призвело до серйозної лихоманки на ринку й спричинило тиск на валюту й ціни фондового ринку.

Виявилося, що абсолютно розумне підвищення внутрішніх відсоткових ставок в умовах ліквідних глобальних ринків капіталу й активної погоні за вищою прибутковістю викликало масштабний приплив капіталу, різке збільшення банківського кредиту і в підсумку — зміну позиції за рахунок операцій із капіталом на зворотну. Навіть за належного розуміння цих взаємозв'язків у теорії важко проводити економічну політику, коли значні потоки капіталу підвищують імовірність великих коливань обмінних курсів й/або відсоткових ставок. На щастя, в Ісландії завдяки хеджуванню й загальній стабільності балансів фінансова система виявилася стійкою до потрясінь [1].

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 27

ЕВОЛЮЦІЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Зупинимося детальніше на розвитку інтеграційних процесів. У ході еволюції відпрацювалися три основні сфери діяльності фінансових інститутів: банківська, страхова сфери та фондовий ринок. Відповідно банківська сфера забезпечує реалізацію депозитно-кредитної функції, страхова – здійснення страхового забезпечення всіх сфер діяльності, а фондовий ринок виконує інвестиційну функцію, тобто купівлю-продаж цінних паперів.

Еволюційні тенденції в розвитку банківських систем економічно розвинутих країн світу призвели до об'єднання банківської, страхової й інвестиційної діяльності.

Сьогодні банківські системи багатьох країн представлені в основному універсальними банками, які посідають домінуючі позиції на національних ринках і починають розширювати свою діяльність на міжнародних ринках. Вони успішно конкурують на ринках грошей, цінних паперів, похідних інструментів. Усе більша частина грошових потоків, що проходять через банки, здійснюються у формі інвестицій або цінних паперів, розширюються операції з андерайтингу, банки стають членами бірж.

Це пов'язано з тим, що до кінця XX ст. у багатьох економічно розвинутих країнах існували законодавчі обмеження на здійснення окремих видів банківських операцій. Так, відповідно до закону Гласса-Стігала банки США до кінця XX сторіччя не мали можливості здійснювати операції із цінними паперами. В Японії до 1998 року, в якому було проведено банківську реформу, згідно з законодавством були розмежовані інвестиційна і депозитно-кредитна діяльність банківських установ [2].

Нині в міжнародній практиці страхові поліси продають не тільки страхові компанії, а й комерційні банки. Так, у 1997 році найбільший швейцарський банк Credit Suisse злився з Winterthur – другою за розміром страховою компанією цієї країни, й у зв'язку із цим почав продавати населенню через мережу своїх відділень страхові поліси Winterthur [3]. Такі ж тенденції простежуються в мережі британських банків, а італійська страхова компанія INA і банк BNL створили спільне відділення типу bancassurance. Злиття страхової й інвестиційної сфер діяльності стимулювало, на наш погляд, розвиток трастових операцій банків, а також проникнення інвестиційних послуг у пакет банківських послуг, інвестиційної банківської справи.

Крім того, злиття таких сфер діяльності, як інвестиційна, страхова та суто банківська сприяло створенню фінансових конгломератів.

Статистика останнього десятиліття XX століття свідчить про активізацію злиттів і поглинань у всьому світі (див. таблицю 1).

За даними Міжнародного валютного фонду та Банку міжнародних розрахунків, з усіх типів фінансових інститутів банки є найактивнішими учасниками інтернаціоналізації, а безперечними лідерами за обсягами злиттів та поглинань у сфері фінансових послуг останнім десятиріччям були економічно розвинуті країни.

Цікавим також є дослідження обсягів та динаміки присутності іноземного капіталу в окремих регіонах світу (див. таблицю 2).

Як бачимо з таблиці, протягом останнього десятиріччя безперечними лідерами банківського сектору за обсягами активів є країни Західної Європи та Східної Азії. При цьому за останні десять років спостерігається значне прискорення темпів зростання присутності іноземних банків у країнах Східної та Західної Європи, Латинської Америки.

Однією з характерних рис сучасного банківництва є консолідація банківського капіталу або скорочення кількості комерційних банків. Процеси злиття і поглинань у США й Західній

Таблиця 1. **Розвиток процесів злиттів та поглинань у фінансовій сфері у світі за період 1996–2006 рр. [4]**

Млрд. доларів США

Країни й регіони	1996 р.	1997 р.	1998 р.	1999 р.	2000 р.	2001 р.	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.
Економічно розвинуті країни*	76.4	238.9	477.5	362.0	459.5	306.0	215.0	302.1	442.1	513.0	778.5
– у т. ч. міжкордонні	0.3	0.0	8.3	4.9	56.2	79.6	93.1	80.0	117.9	174.9	273.8
Інші частини світу	2.7	4.8	23.7	19.2	42.5	70.2	44.1	28.8	57.3	85.3	124.1
– у т. ч. міжкордонні	0.0	0.2	0.0	2.0	8.5	29.5	17.6	14.8	22.2	54.6	85.6
Загалом	79.1	243.7	501.2	378.2	502.0	376.1	259.1	330.9	499.4	598.2	902.5
– у т. ч. міжкордонні	0.3	0.2	8.3	6.9	64.8	109.1	110.6	94.9	140.1	229.4	359.6

Джерело: www.imf.org.ua

*Австралія, Канада, Японія, Нова Зеландія, США, країни Західної Європи.

Таблиця 2. **Іноземна власність банків у розрізі регіонів [4]**

Регіони (кількість країн)	1995 р.			2005 р.			Зміни	
	Загальні активи банків (млрд. доларів США)	Загальні активи, що контролюються іноземним капіталом (млрд. доларів США)	Загальна частка іноземних активів (відсотки)	Загальні активи банків (млрд. доларів США)	Загальні активи, що контролюються іноземними державами (млрд. доларів США)	Загальна частка іноземних активів (відсотки)	У загальних активах банків (млрд. доларів США)	У загальній частці іноземних активів (відсотки)
Північна Америка (2)	4 467	454	10	10 242	2 155	21	1 701	11
Західна Європа (19)	16 320	3 755	23	31 797	9 142	29	5 387	6
Східна Європа (17)	319	80	25	632	369	58	289	33
Латинська Америка (14)	591	108	18	1 032	392	28	284	20
Африка (25)	154	13	8	156	12	8	–1	–1
Середній Схід (9)	625	85	14	1 194	202	17	117	3
Центральна Азія (4)	150	3	2	390	9	2	6	0
Східна Азія та Океанія (13)	10 543	545	5	11 721	758	6	213	1
Усі країни (105)	33 169	5 043	15	57 165	13 039	23	7 996	8

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 28

Графік 1. **Динаміка питомої ваги іноземних активів у загальних активах банків у розрізі регіонів**

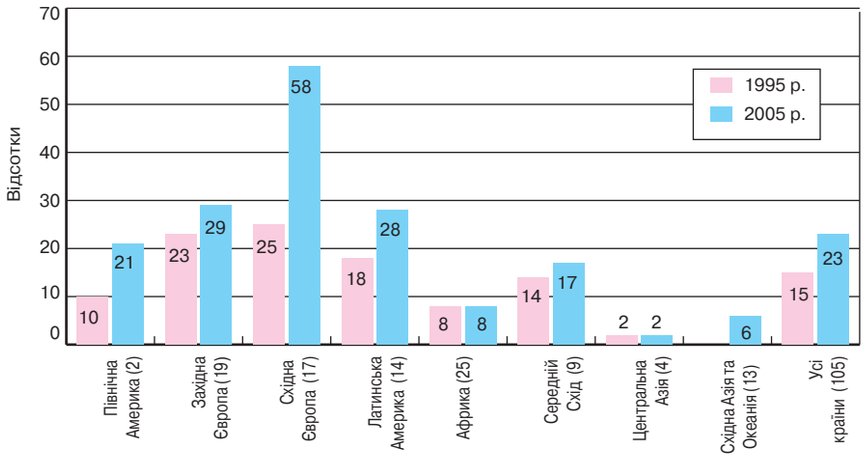

Розраховано за даними Міжнародного валютного фонду.

Таблиця 3. **Найбільші банки світу за рівнем статутного капіталу**

Місце	Назва	Країна	Розмір статутного капіталу, млн. доларів США
1	Bank of America Corp	США	91 065
2	Citigroup	США	90 899
3	HSBC Holding	Великобританія	87 842
4	Credit Agrikole Group	Франція	84 937
5	JP Morgan Chase It Co	США	81 055
6	Mitsubishi UFJ Financial Group	Японія	68 464
7	ICBC	Китай	59 973
8	Royal Bank of Scotland	Великобританія	58 973
9	Bank of China	Китай	52 512
10	Sontander Central Hispano	Іспанія	46 805

Розраховано за даними Міжнародного валютного фонду.

Європі тривають уже кілька десятиліть. Наприклад, тільки за першу половину 1990-х років у Швейцарії кількість банків зменшилася на 24%, у Франції – на 22%, у Німеччині – на 20%, в Іспанії – на 15%. У США за період із 1985 по 1995 рік загальна кількість банків скоротилася на 18%. Так, у 2000 році японські банки Industrual Bank of Japan (IBJ), Fuji Bank Ltd й Daiichi Kangyo (DKB) заявили про створення єдиної фінансової групи. Сьогодні фінансова група IBJ – Fuji – DKB володіє активами понад 140 трлн. єн, що відповідає 1.26 трлн. доларів, та отримує середній річний прибуток не менше 1.7 трлн. доларів [6].

У першому півріччі 2007 року, за даними журналу The Banker, лідерами серед світових банків за рівнем статутного капіталу стали банки, наведені в таблиці 3. Дані таблиці свідчать, що найменший статутний капітал серед наведених у таблиці банків має Sontander Central Hispano у сумі 46.8 млрд. доларів США, а загальна сума статутного капіталу цих банків становить 722.5 млрд. доларів США. При цьому, як бачимо, саме фінансові конгломерати, що об'єднують усі сфери фінансових послуг, сьогодні виборюють перші місця в змаганні банківського капіталу.

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ НА ФОНІ СВІТОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ

Паралельно візьмемо 15 найбільших банків України (див. таблицю 4). За станом на 1 жовтня 2007 року вони разом володіли статутним капіталом в 16 448 млн. грн., або 3 257 млн. доларів США. Порівняння не на користь банків України.

Виникає питання: чи зможе банківська система України протистояти іноземним банкам? Зрозуміло, що ні, оскільки всі 173 діючих (за станом на 01.10.2007 р.) банки України мали статутний капітал у сумі 36 809 млн. грн., або 7 289 млн. доларів США, а весь їх власний капітал становив 58 208 млн. грн., або 11 526 млн. доларів США[2]. Логічно також припустити, що надмірна лібералізація доступу на український фінансовий ринок може призвести до домінування іноземних банків. До того ж малі і середні банки, як правило, є регіональними, забезпечують кредитними ресурсами області, міста, а з приходом іноземних банків вони можуть бути витиснуті зі своїх "ніш" [8].

Отже, переваги міжнародної конкуренції можуть стати їхньою протилежністю: зниження капіталізації національної банківської системи й "виродження" національних банків, відведен-

Таблиця 4. **Статутний капітал найбільших банків України на 01.10.2007 р.**

№ п/п	Назва банку	Статутний капітал, тис. грн.	Еквівалент, тис. доларів США
1	Приватбанк	2 713 250	537 277
2	Райффайзен банк "Аваль"	2 099 935	415 829
3	Укрсиббанк	2 575 000	509 901
4	Укрсоцбанк	1 020 000	201 980
5	Укрексімбанк	1 286 000	254 653
6	Промінвестбанк	200 175	39 639
7	"Надра"	389 863	77 201
8	Ощадбанк	722 000	142 971
9	ОТП-банк	654 585	129 621
10	Перший український міжнародний банк	755 274	149 559
11	"Фінанси та кредит"	519 000	102 772
12	"Форум"	1 121 000	221 980
13	Кредитпромбанк	650 000	128 711
14	Укрпромбанк	942 000	186 535
15	Брокбізнесбанк	800 000	158 416
Усього по групі		**16 448 082**	**3 257 046**

Джерело: Структура власного капіталу банків України за станом на 01.10.2007 р. (у розрізі банків) // Вісник НБУ. – 2007. – №12. – С. 52. Еквівалент розраховано за курсом 100USD/505UAN.

[2] *Джерело*: Основні показники діяльності банків України на 1 жовтня 2007 року // Вісник НБУ. –2007. – №11.– С. 70.

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 29

Графік 2. **Частка банків з іноземним капіталом у загальній кількості українських банків у 2002–2007 рр.**

Джерело: дані Національного банку України (див. у цьому ж номері "Основні показники діяльності банків України на 1 січня 2008 року ", стор. 25).

ня внутрішніх інвестиційних ресурсів на міжнародні фінансові ринки, падіння ефективності банківського нагляду, зниження конкуренції тощо.

Звернемось до прикладів захисту фінансових ринків країн – членів Світової організації торгівлі. Сьогодні зі 151 країни – члена СОТ[3] тільки близько 30 не має обмежень у фінансовому та кредитному секторах. У США, скажімо, діє закон про регіональні реінвестиції, що змушує всіх учасників ринку фінансувати різні програми регіонального розвитку, кредитування (у тому числі пільгового) відстаючих регіонів [9].

У Китаї іноземні банки можуть відкривати філії, засновувати дочірні банки лише в 24 містах та спеціальних економічних зонах і тільки при дотриманні суворих умов. Так, щоб відкрити філію, материнський банк повинен мати у своєму розпорядженні активи не менше 20 млрд. доларів США, а власний капітал філії має бути не меншим 100 млн. доларів США, причому 30% цієї суми резервується в НБК. Є ще й неформальні умови, наприклад, "список заслуг перед Китаєм" [10].

Для України повчально й доцільно скористатися міжнародним досвідом. Крім того, важливо усвідомити, що основним тактичним завданням нашої країни на шляху інтеграційних процесів є поетапна лібералізація національного ринку фінансових, у тому числі й банківських, послуг. Щодо стратегічних завдань необхідно усвідомити, що процеси концентрації банківського капіталу повинні набути в Україні більш активної форми. Адже саме ці процеси дають змогу підсилити конкурентоспроможність як банківського, так і фінансового секторів економіки країни, сприятимуть розвитку банків, адекватних національній економіці й потребам клієнтів, а також новим умовам діяльності світових ринків капіталу в сучасних умовах.

Сьогодні завдання полягає у відпрацюванні заходів, які б сприяли зростанню якості кредитної системи України, розвитку фондового ринку, інвестиційних фондів, якості страхових послуг, рівня концентрації національного банківського капіталу. Все це допоможе перетворити процеси розвитку глобалізації на користь громадян нашої країни. Адже кредитна система – це ключ до всієї економіки країни [11].

Як свідчить практика функціонування іноземного капіталу в банківській системі України, нині його вплив на вітчизняний ринок не є вельми помітним. На 01.12.2007 р. частка банків з іноземним капіталом становила 44% в загальній кількості діючих банків (див. графік 2). Значну частку в зобов'язаннях банків з іноземним капіталом становлять міжбанківські кредити і депозити. Основною причиною такого явища є те, що більшість із них є дочірніми структурами міжнародних банків і формують ресурсну базу за рахунок ресурсів, отриманих від материнських банків. Банки з іноземним капіталом є основними каналами, через які надходять іноземні інвестиції в економіку України.

Після купівлі за останні роки іноземцями банків, орієнтованих на роздрібного споживача, зокрема таких, як "Аваль", "Ажіо", ТАС-комерцбанк, ТАС-інвестбанк, "Престиж", Укрсиббанк тощо, зміниться орієнтир цих банків у бік комплексного банківського обслуговування.

Водночас зміна політичної ситуації в країні, заяви щодо остаточної орієнтації на євроінтеграцію, підвищення інвестиційного рейтингу привело до значної активізації іноземних інвесторів – вивчаються питання щодо придбання найбільших банків України, розроблено законодавство щодо можливості відкриття філій іноземних банків, відкриваються нові дочірні банки і представництва іноземних банків, експерти говорять про формування фондів для інвестицій в Україну. У зв'язку з цим постає питання: що слід зробити, аби приплив іноземного банківського капіталу став максимально корисним для реального сектору української економіки і не створював ризиків для вітчизняної банківської системи?

ПОШУК СТРАТЕГІЧНИХ НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ

Існують різні причини входження іноземних банків на національні ринки, а також стратегії їх діяльності. Вони можуть слідувати за традиційними клієнтами, не цікавлячись внутрішнім ринком країни перебування (як корейські та японські банки); розширювати клієнтську базу за рахунок найпривабливіших регіональних підприємств (Дойчебанк); максимально інтегруватись у внутрішній ринок країни перебування (Сітібанк, Райффайзенбанк).

Вибір нерезидентами інституціональної форми присутності в банківській системі тієї чи іншої країни залежить від обраної ними стратегії транснаціональної експансії і може лімітуватися (у випадку менш ліберального підходу до допуску іноземних інвесторів) рамками правових обмежень приймаючої країни.

До позитивних результатів приходу іноземного капіталу можна віднести такі:

— істотне збільшення обсягів інвестицій у національну економіку – як безпосередньо у банківський, так і в реальний сектори економіки;

— здешевлення вартості кредитних коштів;

— розвиток банківської системи через впровадження новітніх технологій, розширення кола послуг, посилення конкуренції;

— підвищення внутрішньої стабільності банківської системи.

Приплив до країни іноземного капіталу в значних обсягах має і свої недоліки, серед яких:

— залежність як від зовнішніх за-

[3] http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm.

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 30

гальноекономічних потрясінь, так і від фінансового становища окремих транснаціональних "гравців";

— тиск на вітчизняні банки, втрата найпривабливіших клієнтів та ринків, зниження якості їх кредитних портфелів;

— ускладнення банківського нагляду;

— підвищення можливості відпливу вітчизняного капіталу до зарубіжних країн.

Світовий досвід свідчить, що, як правило, плюси та мінуси вливання іноземного капіталу до внутрішніх банківських систем є збалансованими за умов продовження активної діяльності вітчизняних банків та збереження за ними значної частки банківської системи каїни. І тут вирішального значення набуває поняття конкурентоспроможності місцевих банків – як можливості успішно боротися за місце на ринку, реалізовуючи власні конкурентні переваги та враховуючи переваги іноземних банківських груп.

Українська банківська система перебуває у процесі активного становлення. Про це свідчить той факт, що за останні п'ять років вона є одним із лідерів серед систем інших країн за темпами приросту банківських активів (у середньому до 40% за рік). Збільшення відбувається в основному за рахунок нарощування кредитної активності банків. Загальна сума виданих ними кредитів збільшилася майже наполовину (49.9%).

Проте високі темпи збільшення обсягів банківських активів неминуче призводять до серйозного погіршення їх якості. Неприємний нюанс – майже дворазове відставання темпів зростання капіталу банківської системи від темпів накопичення її активів (у середньому за останні п'ять років активи зростали в 1.3 раза швидше за капітал). У результаті помітно знизилася адекватність регулятивного капіталу банківської системи, яка є основним показником її стійкості. Доти, поки національна економіка зростає, біда в цьому невелика. Але у випадку появи кризових явищ на внутрішніх ринках нам навряд чи вдасться уникнути банкрутств, причому серед неплатоспроможних цілком можуть опинитися й досить великі банки.

В опублікованому огляді Європейського банку реконструкції та розвитку зазначено: цілій низці країн колишнього СРСР загрожує повномасштабна банківська криза, якщо темпи зростання їхніх економік у майбутньому сповільняться. Експерти банку вважають, що майже всі 12 країн СНД мають нерозвинуті банківські системи й усім їм загрожують різноманітні ризики, починаючи з відсутності фінансової прозорості й закінчуючи надмірною сконцентрованістю клієнтської бази. А ось до ризику комбінування слабкої банківської системи й макроекономічної кризи найбільш схильні Україна та Молдова [12].

Приблизно таку оцінку українській банківській системі дали й аналітики Moody's. У своєму звіті агентство назвало українські банки слабкими й недостатньо ліквідними, аби самостійно витримати зовнішні шоки. Основними проблемами вітчизняної банківської системи агентство визначило непрозорість структури власників, невміле корпоративне управління та значну потребу в додатковому капіталі, яка змушує багато банків завищувати його за рахунок непрозорих схем. Крім того, непокоїть значна частка операцій банків із пов'язаними структурами, що здійснюються в обхід установлених обмежень.

Таким чином, українські банки швидко розвиваються, але їм бракує внутрішньої стійкості – тому будь-які кризові явища в економіці можуть призвести до нестабільності в банківській системі.

Крім того, на сьогодні у прямій конкурентній боротьбі українські банки навряд чи можуть протистояти іноземним. Тоді чому ж іноземні банки давно вже не захопили банківський сектор України?

На сьогодні доступ іноземного капіталу на ринок банківських послуг достатньо лібералізований, існуючі обмеження стосуються лише видів комерційної присутності іноземних банків, але для серйозного гравця – це не перешкода. На наш погляд, можна виділити дві основні причини відносно повільного темпу зростання присутності іноземних банків в Україні:

— економічні ризики;

— політичні ризики.

Якщо говорити про економічні ризики, то тут, мабуть, головним стало практично повне витіснення економіки України в тінь. Більшість розробок провідних іноземних банків спрямована на роботу з першокласним клієнтом, клієнтом, звітність якого відображає реальний стан речей. Як не дивно, тіньовий режим нашої економіки залишається головною конкурентною перевагою вітчизняних банків і головною перешкодою для іноземних. У них немає ані методів, ані бажання працювати з такими клієнтами, тим більше на тлі посилення міжнародної боротьби з відмиванням капіталу.

Іншою перешкодою для роботи іноземних банків (хоча й українських також) є дуже специфічна робота української бюрократії та податкових органів.

Серед політичних ризиків варто виділити невизначеність із подальшим розвитком країни, "багатовекторність", відсутність чіткої стратегії щодо розвитку банківської системи. Тобто іноземні банкіри остерігалися вкладати гроші в країну, де раптом могли заборонити діяльність зарубіжних банків узагалі.

Така дивна ситуація, мабуть, допомогла українській банківській системі на початковому етапі формування залишитись національною, але сьогодні становить небезпеку для функціонування всієї економіки в цілому. Саме тому такими необхідними стали заходи щодо підвищення ефективності діяльності українських банків та їх підготовки до серйозної конкурентної боротьби. Але розробляючи подібні заходи, потрібно пам'ятати: все ж для країни головною є не конкурентоспроможність вітчизняних банків, а конкурентоспроможність і стабільність банківської системи у цілому.

Розширення присутності банків з іноземним капіталом на українському банківському ринку сприяє подальшому впровадженню сучасних банківських технологій; міжнародного досвіду ведення банківської справи; високого рівня обслуговування клієнтів; якісних послуг, комплексного підходу до обслуговування клієнтів; впровадження принципів корпоративного управління в банківську практику.

Присутність їх прискорює розвиток банківської системи України внаслідок посилення міжбанківської конкуренції. Активізація процесів інтеграції, яка спостерігається в Європі, обов'язково торкнеться банківського сектору України. Активізацію роботи іноземних банків на вітчизняному банківському ринку можна очікувати після приведення всього внутрішнього законодавства України до європейських правил ведення бізнесу взагалі та банківського зокрема. Основним вектором у реформуванні законодавства має стати стимулювання припливу іноземного капіталу в Україну, а не навпаки.

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 31

Саме тому найдоцільнішими, на наш погляд, заходами є такі:

1. Розроблення чіткої стратегії послідовного введення іноземних банків і їх капіталів на український ринок та визначення бажаної частки їх присутності. Це, зі свого боку, стане дієвим стимулом для вітчизняних банків щодо активізації розроблення новітніх принципів депозитно-кредитної політики, впровадження світових принципів роботи, нових послуг та продуктів, а також підвищення якості обслуговування. Адже і на сьогодні багато українських банкірів спрямовує свої зусилля не на підвищення ефективності роботи, а на лобіювання законодавчого обмеження діяльності іноземних конкурентів;

2. Вирішення проблеми узгодженості банківського законодавства України зі світовими нормами;

3. Підвищення надійності та фінансової стійкості банків. Але для зростання обсягів капіталу банків, для їх капіталізації необхідно створити належне законодавче та економічне середовище. Тут можливі кілька напрямів:

— оптимізація податкового законодавства. Головним джерелом капіталу для банків залишається прибуток, але через недосконалу систему оподаткування більшість банків максимально занижує його рівень. У підсумку виходить дивна ситуація: аналітики називають фінансову сферу найприбутковішою в Україні, а рентабельність капіталу в ній – лише 9–10%. Тому й на підвищення капіталізації залишається зовсім небагато;

— розвиток іпотечного, фондового ринків. Слід зазначити, що, за даними МВФ, Україна має одну з найбільш кредитоорієнтованих банківських систем серед країн Європи (у 2002 році 78.5% від активів становлять кредити в економіку, вищий показник тільки у Португалії – 83.4%). Основна причина цього – певна обмеженість сфер вкладання капіталів. Йдеться про нерозвинутість, недосконалість або відсутність механізмів та інструментів лізингу, іпотечного та фондового ринків. Унаслідок цього банки не можуть належно диверсифікувати свої портфелі активів і, зрозуміло, знизити ризикованість власного бізнесу.

ВИСНОВКИ

Рівень конкурентоспроможності українських банків нині досить низький. Тіньова економіка та значні політичні ризики стримували прихід транснаціональних банків в Україну. Але сьогодні ситуація поступово змінюється, тому збереження балансу іноземного й вітчизняного капіталів на фінансовому ринку потребує активних дій з боку держави. Головними напрямами роботи у цій сфері є вдосконалення відповідного податкового законодавства, пожвавлення фондового ринку, розроблення чіткої стратегії щодо іноземних банків.

Модель стійкості банківської системи в Україні повинна будуватися на комплексному підході та враховувати як макроекономічні, так і мікроекономічні чинники. Тільки динамічний аналіз тенденцій визначеного комплексу факторів може дати реальну оцінку ситуації. Крім того, необхідне постійне запровадження передових тенденцій щодо регулювання банківської діяльності, зміцнення державного контролю банків, а також відпрацювання системи страхування депозитів, яка б стимулювала моніторинг ризику.

В умовах високих темпів зростання обсягів діяльності банки України не змогли забезпечити адекватне нарощування обсягів капіталу, внаслідок чого відновилася негативна тенденція відставання темпів зростання капіталу від темпів зростання активів банків, підвищився ризик диспропорцій у розвитку банківської системи. Незбалансованість темпів зростання капіталу та обсягів активно-пасивних операцій свідчить як про зростання ризиків у діяльності банків, загрозу зниження фінансової стійкості банків, так і про обмежені можливості для стабільного розвитку банків та позитивного впливу на структурні перетворення в економіці.

З метою недопущення зниження рівня капіталізації та підвищення їх конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках банкам необхідно:

– забезпечити пропорційне зростання регулятивного капіталу та його складових обсягів активно-пасивних операцій;

– розробити план заходів щодо підвищення рівня капіталізації, якщо значення нормативу адекватності регулятивного капіталу наближається до граничного значення;

– підвищити ефективність управління активами і пасивами з метою недопущення необґрунтованого збільшення відрахувань від регулятивного капіталу, зокрема пов'язаних із нарахованими, але не сплаченими доходами;

– активніше застосовувати процедуру реорганізації банків шляхом приєднання або злиття, а також реструктуризації банків шляхом закриття (продажу) збиткових філій (безбалансових відділень).

□

Література

1. Обратить внимание на финансы / Лесли Липшиц – директор Института МВФ/http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/rus/2007/03/pdf/lipsch.pdf.

2. Шамова І.В. Грошово-кредитні системи зарубіжних країн: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2001. – С. 26.

3. Credit Suisse Group sells Winterthur to AXA //www.credit-suisse.com/news/en/media_release.jsp?ns=39859.

4. World Economic and Financial Surveys Global Financial Stability Report. Market Developments and Issues April 2007 // http://www.imf.org/external/pubs/ft/gfsr/2007/01/index.htm.

5. TOP 1OOO World Banks O7 Published. – 02 July, 2007 /http://www.thebanker.com/news/fullstory.php/aid/5050/TOP_1OOO__World_Banks_O7.html.

6. World Economic and Financial Surveys Global Financial Stability Report. Market Developments and Issues April 2007 // http://www.imf.org/external/pubs/ft/gfsr/2007/01/index.htm.

7. Софіщенко І. Сучасні тенденції міжнародного руху капіталу // Банківська справа. – 2002. – № 5. – С. 22 – 32.

8. Власний капітал банків на 01.07.2007 // http://www.bank.gov.ua/Bank_supervision/Finance_b/2007/01.07.2007/kapital.pdf.

9. Bank for International Settlements (BIS), 2006, "The Banking System in Emerging Economies: How Much Progress Has Been Made?" BIS Paper No. 28 (Basel, Switzerland, August)// http://www.bis.org/pud/cgfs22.htm.

10. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ: монографія / Керівн. авт. колект. і наук. ред. Т.М.Циганкова. – К.: КНЕУ, 2003. – 660 с.

11. Мукерджи. Внедрение нормативов ВТО // Мировая экономика и международные отношения. – 2003. – № 6. – С. 9–13.

12. Д'яконова І.І. У ефективності банківської системи – економічне зростання України: Монографія. – Суми: ВТД "Університетська книга". – 2007. – 92 с.

13. Foreign Direct Investment in the Financial Sector of Emerging Market Economies / Bank for International Settlements (BIS) Committee on the Global Financial System (CGFS). – CGFS Publication № 22. – Basel (Switzerland), 2004 // http://www.bis.org/pud/cgfs22.htm.

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 32

Дискусійний клуб/

Світом правлять гроші. Чи любов?..

Цим матеріалом ми започатковуємо у журналі "Вісник НБУ" нову рубрику: "Фінанси, бізнес, соціум". Планується, що матеріали, які друкуватимуться під цією рубрикою, зачіпатимуть актуальні питання сьогодення і стосуватимуться моральних аспектів ставлення суспільства й людини до грошей, влади, порушуватимуть питання соціальної відповідальності бізнесу, меценатства, духовності, культури багатства.

Перший матеріал рубрики – "Світом правлять гроші. Чи любов?.." – представляє ще й перше засідання дискусійного клубу, який відкрився в Університеті банківської справи Національного банку України. Тема, що обговорювалася на засіданні, не могла залишити байдужим жодного з учасників, адже стосувалася соціальної природи грошей.

Гроші потрібні всім – ця істина безперечна. Та коли поставити запитання на кшталт "Для чого вони потрібні?" – дискутувати можна безкінечно. "Якщо про гроші – то це про моє. Я гроші ціную лише за те, що можу за них купувати книжки", – сказав якось шанований доктор філософських наук. Виступаючи як основний доповідач на засіданні дискусійного клубу, завідувач кафедри суспільних дисциплін Львівського інституту банківської справи Університету банківської справи НБУ, доктор філософських наук, професор **Зоя Скринник** ставлення шанованого філософа до грошей охарактеризувала доволі просто: це – типова позиція. Або гроші – або високі цінності. Або духовність – або меркантильні інтереси. Тому соціальні функції грошей – нині нічийна територія, зауважила Зоя Скринник. Ця територія знаходиться поза межами компетенції економічного знання, а гуманітарії від неї бридливо відсторонюються, вважаючи, що все сказано давно і вичерпно: "Люди гинуть за метал!" Будь-яку спробу відійти від цього кліше сприймаємо болісно і маємо готове визначення для неї: апологетика.

Проте, навіть ризикуючи заслужити реноме апологета "золотого тільця", професор Зоя Скринник поставила перед учасниками дискусії питання руба: "Чи справді ми неминуче маємо прийти до морального колапсу в світі, де стрімко зростає маса грошей, яка пронизує каналами свого обігу всі сфери соціального організму, де перетворюються на товари все нові явища соціальної дійсності, які дотепер не мали грошового еквівалента? Чи настільки це фатально визначене, що не варто навіть пробувати шукати можливостей, аби зберегти морально-ціннісні, національно-традиційні основи нашого життєвого світу за умов фінансової цивілізації? І чи можемо ми, прагнучи до відродження духовних засад українського життя, ігнорувати той факт, що для української людини весь соціальний досвід років незалежності пройнятий гострими проблемами, пов'язаними, власне, з грошима: втрата заощаджень, катастрофічна інфляція першої половини дев'яностих років, масове зубожіння, фантастичне розбухання тіньових та кримінальних капіталів?"

Ні, ігнорувати цей факт ми не можемо, тому що це – наша історія. Доповідач нагадала, що всі ми – вихідці з радянської епохи, побудованої за адміністративно-командною моделлю, в якій гроші не можуть повноцінно виконувати свої економічні функції. Одержуючи не заробітну платню, а "жалування", людина не мала реального досвіду заробляння та менеджменту грошей, тому, опинившись зненацька в умовах ринкової економіки, вона почувається безпорадною. Невміння заробляти гроші в поєднанні зі спокусами, створеними демонстративним багатством "нових українців", сприяє поширенню аморальних, тіньових та кримінальних схем їх добування. Окрім того, в радянській системі державний патерналізм ідеологічно доповнювався стереотипом, згідно з яким гроші – пережиток минулого, соціальне зло, якого в принципі не існуватиме у "світлому майбутньому".

Зрештою, Україна не мала й історичного досвіду протестантизму, який протягом століть учив європейців та американців, що заробляння грошей – це справа моральна, вгодна Богові. Внаслідок цього, вважає Зоя Скринник, сучасна українська людина схильна почувати себе беззахисною жертвою всевладдя грошей. У громадській думці акцентоване негативне ставлення не лише до грошей як таких, а й до багатих людей, до тих, хто працює з грішми, до фінансової діяльності, – як до шахраїв і шахрайства. Поки ці стереотипи мають достатній вплив на масову свідомість просування до цивілізованої ринкової економіки, впевнена вона, наштовхуватиметься на внутрішній опір як в економічній, так і в соціальній сфері.

Чому так? Відповідь дає сама історія. Україна належить до так званих "країн пізнього розвитку", які проходять ази ринкового мислення значно пізніше від інших народів. Один із засадничих принципів, які вона має засвоїти, наголосила доповідач, полягає в тому, що гроші – не демонічна нездоланна сила, а інструмент господарської діяльності, який люди винайшли так, як і знаряддя праці, мову, писемність, зброю тощо. Тому без глибокого розуміння соціальних функцій грошей та механізмів їх впливу на життєвий світ людини декларації про те, що справжні, вищі духовні цінності неминуче переможуть матеріальний корисливий розрахунок, можуть залишитися лише оптимістичними добрими побажаннями, не підкріпленими розумінням того, за рахунок яких ресурсів це має здійснитися. Насправді ж варто говорити не про "перемогу" одного з двох: або матеріальних, або духовних цінностей, – а про те, що без грошей, і то дуже великих і відповідально та компетентно скерованих організованою суспільною волею, неможливо досягти гармонійної й гідної самореалізації людської особистості.

Ми нерідко нарікаємо, що в нашому житті на тлі меркантильної свідомості та поведінки все менше лишається носіїв високих духовних цінностей – інтелектуальних, мистецьких тощо. Насправді парадокс не в тому, що таких людей немає, а в тому, що вони є, а ми їх не бачимо і можемо не побачити ніколи – наче їх і не існує зовсім. Зоя Скринник навела красномовний приклад. Щороку лише у Львові Національна академія мистецтв та Музична академія випускають десятки справді талановитих і добре професійно підготовлених, сповнених сил і надій молодих митців. А не знаємо ми їх тому, що реалізувати свій потенціал їм практично ніде – вони не затребувані суспільством. Після мистецької школи, спеціалізованого коледжу, Академії мистецтв ці високоосвічені молоді люди мають на вибір дві дороги: вчитель співів чи малювання в загальноосвітній школі – або пошук своєї долі за кордоном. Що, за кордоном більше люблять наше мистецтво, ніж удома? Ні, але його там непорівнянно краще фінансують і не вважають ці гроші витраченими даремно.

Пояснення цьому – та ж історія. Від радянських часів разом із поділом на виробничу та невиробничу сфери зали-

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 33

шилося в нас ставлення до культурних цінностей не як до безцінних, а як до дармових, таких, що не коштують нічого. Саме звідси виростають корені нехтування культурною спадщиною. Якщо раніше її головною бідою було безгрошів'я, то сьогодні на перший план висувається варварське хижацтво "прихватизаторів", які націлюються на будівлі замків, культурних закладів, території заповідних зон, археологічні скарби... Якщо у сфері культурних цінностей не діють захищені законом легальні відносини власності та грошові механізми, вона стає територією кримінального та тіньового бізнесу. На цьому дикому ринку продаються і часто назавжди втрачаються унікальні, не відновлювані цінності, наша спадщина. А державні культурні інституції, як і раніше, — безсилі через злиденне фінансування і фінансову політику, яка вочевидь суперечить логіці.

Завершуючи свій виступ, доктор філософських наук Зоя Скринник закликала до розуміння того, що сучасна маскультура – це сфера, де обертаються величезні за обсягом кошти. Щоб високі духовні цінності могли конкурувати з нею, суспільство має розглядати їх не як такий собі дармовий, за висловом О.Пушкіна, "небрежный плод моих забав", а як суспільне благо, виробництво якого не може забезпечити "невидима рука ринку" і, отже, це повинна робити цілком зрима, реальна рука державного бюджету. Висновок зрозумілий: традиційно зневажливе відмежування від взаємозв'язку грошей та високих цінностей нашого буття призводитиме до одного: ми й надалі платитимемо наші, українські гроші за чужі книги та фільми, за децибели чужої різножанрової попси, інвестуватимемо в розвиток чужої культури і бездуховності, зітхаючи при цьому з приводу низької власної культури та меркантилізму в суспільстві.

Як бачимо, Зоя Скринник навела чимало можливих альтернатив відносно образу грошей як соціального зла. Натомість основний її опонент у дискусії щодо соціальної природи грошей (хоча з таким визначенням він і не погодився) доктор філософських наук, професор Львівського національного університету ім. І.Франка **Олег Сичивиця** уже самою темою своєї доповіді заявив: гроші – амбівалентний фактор цивілізаційного процесу. "Ваша теза про те, що в грошах треба побачити щось позитивне, – звернувся він насамперед до Зої Скринник, – прекраснодушне побажання!" У нього своя теорія стосовно того, що таке гроші. Вони, як і людські знання, – всього-на-всього інструментарій. Отже, можуть слугувати як силам добра, так і силам зла. За цим криється проблема. Якщо глянути на чинники цивілізаційного процесу під кутом морально-етичним, то вони поділяються на дві великі групи. Одна група – це чинники, в яких є морально-етична аксіоматизація (наприклад, у християнській етиці – десять заповідей), тобто чітко розмежовується добро і зло. Інша група – чинники нейтральні. У морально-етичному плані вони індиферентні відносно добра і зла. Як приклад такого чинника Олег Сичивиця навів сокиру, якою можна побудувати дім, а можна вийти на велику дорогу і вбити людину. Тобто сокира – інструмент. А інструмент у різних руках може використовуватися по-різному.

Інструментальні чинники в цивілізаційному процесі представлені досить широко. Приміром, що таке знання? Це – також інструмент. Скажімо, знання дають людині змогу проникнути всередину атомного ядра, і вже від людини залежить, як вона використає енергію: щоб запалити електричну лампочку чи скинути бомбу на Хіросіму. "Можливо, навіть варто було б встановити мораторій на небезпечні дослідження?" – звернувся Олег Сичивиця до зали. Зазначимо, що ці проблеми він розглядає у своїй книзі "Моральна відповідальність чинних суспільно-історичних процесів". А сьогодні Олег Сичивиця, наголошуючи на тому, що морально-етична свідомість людей дуже відстає від науково-технічної, яка рухається вперед семимильними кроками, звернувся до Біблії. Чому Бог дозволив Адамові й Єві їсти з будь-якого дерева в Едемському саду, крім того, яке дає пізнання добра і зла? Тому що боявся, що люди пізнають зло. Цей сюжет має продовження, коли йдеться про Содом і Гоморру. Жінка Лота, виявивши цікавість, захотівши пізнати більше, відразу перетворилася на соляний стовп. Даний сюжет також має продовження: коли мова йде про вавилонське стовпотворіння. Люди захотіли збудувати башту, щоб стати врівень з Богом, і Бог змішав мови. А мова – знаряддя пізнання...

Інший амбівалентний фактор, із яким зіткнулася Україна, – влада. Поняття "влада" відіграє у суспільстві таку ж роль, як поняття "енергія" у фізиці. Так, потрібна сильна влада, але "сильна" влада може бути і такою, як у 33-му, 37-му...

Гроші – теж фактор амбівалентний: концентрація грошей – це концентрація влади. Ще Аристотель, передбачаючи небезпеку концентрації капіталу, писав, що найбільше багатство має відноситися до найменшого як 5 до 1. (Інакше, умовно кажучи, державою управлятиме кухарка, в якої багато грошей). Таким чином, вводячи певні обмеження, шукали захисту від концентрації грошей. На переконання професора Сичивиці, це абсолютно правильно: потрібен не лібералізм, а ліберал-рестрикціонізм – такий суспільний устрій, у якому ідея свободи поєднується з ідеями обмеження, регуляції, нормування. Бо абсолютизована свобода призводить до анархії, свавілля. Придушена свобода теж має свої негативи, адже позбавляє ініціативи. Такий тоталітарний соціалізм, який був у Радянському Союзі, не мав права на існування. Капіталізм, де гроші, прибуток, багатство – головні цінності, теж не має права на існування. "Буде конвергентний соціалізм, – сказав професор Сичивиця, – той, який свого часу відстоював академік Сахаров, за що і постраждав". Гроші повинні працювати, а для того, щоб вони, так би мовити, показали себе в усій красі, а людина, котра їх заробляє, викликала повагу, потрібен суспільний соціальний аспект. І це – головне.

Один із найповажніших учасників дискусії – кардинал Української греко-католицької церкви **Любомир Гузар**, котрий, як усі очікували, мав би висловити насамперед точку зору церкви щодо грошей, також почав від Аристотеля, який ще в античні часи сказав, що гроші не роблять людину щасливою, але заспокоюють нерви. Гроші не є проблемою виключно українською. Це проблема всесвітня, її корені йдуть від Адама і Єви. Спочатку гроші були засобом обміну. Замість того, щоб давати річ за річ, давали опосередковану річ, тобто гріш. "Коли ж гріш стає проблемою?" – запитав Любомир Гузар у присутніх. І сам дав відповідь: "Коли ми гріш починаємо абсолютизувати, ставити його на місце Бога". Людина прагне накопичити гроші, вбачаючи в цьому єдиний чинник безпеки для себе. Вона розмірковує приблизно так: якщо я матиму гроші, мені нічого не стане, адже гроші забезпечують право робити те, що я хочу. Така ідеологія досить поширена у світі: той, хто має гроші, певною мірою є недоторканним. Отже, як вважає Святійший, головне – поставити гріш на своє місце і розглядати лише як засіб. А Бога лишити там, де він має бути, тобто в абсолютному центрі нашої уваги.

Гріш – річ нейтральна, але дуже небезпечна. Адже за допомогою грошей можна зробити і багато добра, і багато зла. Тому не гріш є проблемою. Проблемою є ми, люди. Все залежить від того, як ми із ними поводимося. Якщо використовуємо на добро – Богу дякувати. Якщо на зло – мусимо визнати, що чинимо

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 34

гріх з усіма подальшими наслідками. Так вважає кардинал УГКЦ Любомир Гузар. Ісус Христос не прокляв гріш: коли його попросили, щоб він дозволив не сплачувати податки, Ісус сказав: "Богові – що Боже, кесареве – кесарю". Не заборонив і не прокляв. Тільки сказав: що кому належить, те й віддайте.

А стосовно суспільного устрою, про який говорив професор Олег Сичивиця, Святійший висловив думку, що проблема не в капіталізмі чи соціалізмі. Проблема – в нас самих. Із цим погодилася і доктор економічних наук, професор, проректор з наукової роботи Університету банківської справи НБУ **Анжела Кузнєцова**, ведуча дискусійного клубу. Вона доречно пригадала слова професора Преображенського з Булгаковського "Собачого серця", який вигукнув приблизно так: "Покажіть мені ту розруху! Хто вона така? Може, це старезна баба із дрючком? Де вона живе?" А вона, розруха, виявляється, живе у наших думках. Тож проблема не в грошах, укотре наголошували учасники дискусії, а в тому, як ми до них ставимося, яких цілей прагнемо.

Так, гроші не є власне цінністю. Гроші є цінністю як такою, наприклад, для банківського працівника – включилася в дискусію професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Харківського інституту банківської справи УБС НБУ, доктор філософських наук **Надія Корабльова**, – адже вони констатують результати його діяльності. І це вже – інструментальна цінність. Можна мати гроші і не мати духовності. Можна не знати анатомії людини і палко кохати. Можна мати Бога в душі і залишатися Іудушкою Головльовим, який, до речі, знав Біблію і слухняно дотримувався усіх постів. А можна мати гроші і не обожнювати їх. Різні форми духовності мають право на існування, і в цьому плані гроші – універсальна категорія. Вони є мірою діяльності, праці людини. Все залежить від її спрямованості. Надія Корабльова погоджується з Олегом Сичивицею, що гроші можуть бути демонічною силою, отрутою. Як цього уникнути? Лише за допомогою роботи над собою: необхідно розвивати духовність, культуру багатства! І навела Канта: багата людина не може бути аморальною.

Не може? У невеличкій залі здійнявся гам. Справжня дискусія! **Ольга Кандибка**, кандидат економічних наук, директор фінансового департаменту Національного банку, звернулася до всіх: "Чому кожен, хто бере слово, лише демонструє свої знання – і нічого не пропонує? Як змінити суспільство?.."

Це запитання ніби повисло в повітрі: "Як?" "Я пропоную мораторій на дослідження, які не є актуальними. Україні не потрібно брати участь, наприклад, в експедиції на Марс", – уніс свою пропозицію Олег Сичивиця. "І не треба давати моделей! – підвів риску. – Це вже було". Маркс і Енгельс із університетської лави втовкмачували в нашу свідомість моделі, які запам'ятовувалися, як два по два: комунізм – це повне скасування приватної власності. І що ми маємо нині? Професор Сичивиця не втримався і вкотре повернувся до проголошеної на початку дискусії тези: "Людство йтиме вперед колективним розумом, спробами, помилками, відступаючи й знову йдучи вперед. Суспільство треба будувати не під прапором лібералізму, а під прапором ліберал-рестрикціонізму. Свобода може бути лише регламентованою!"

Ці лозунги, а загалом слушні філософські думки, зовсім розбурхали аудиторію. Це і є рецепт зміни суспільства, який хотіла почути Ольга Кандибка?

Однакових відповідей не було. Кардинал Любомир Гузар, ніби бажаючи вгамувати дискусію, не поспіхом і розсудливо почав розставляти їх (відповіді, репліки, зауваги) на свої місця: "Є дві речі. Перша – свобода людини. Друге – громадянське суспільство, побудоване на вірі в людину. Люди, котрі мають свободу, на диво легко і просто, хоча й не без труднощів і помилок, проводять суспільство до очищення і вдосконалення. Демократія в цьому випадку – це не політична структура, а віра в людину".

Святійший вивів дискутуючу публіку на інший рівень розмови – духовний. Ми йшли від Бога. Трагедія як Адама, так і Єви полягала в тому, що кожен із них хотів стати Богом. Тепер маємо продовження – багато різних божків. А отже, і багато різних проблем. Якщо ми поставимо на місце Бога гроші, у самому центрі нашого життя, – горе нам. Коли центром нашого життя стане Бог – матимемо цілковите розв'язання всіх проблем. Ми б і не помітили, як зникли всі наші проблеми...

Що ж тоді залишиться грошам і якою буде їх соціальна функція? – включилася в розмову проректор Університету банківської справи НБУ, професор **Ірина Кравченко**. Міжнародна організація праці недаремно ввела такий термін, як "гідна праця". Заробляти гроші чесно, порядно, гідно, реалізуючи свій потенціал, не принижучи при цьому інших людей, – ось єдино правильний варіант ставлення до грошей. До критеріїв "гідна праця" можна віднести й постулат про те, що людина має заробляти такі гроші, які дають їй змогу добре жити. Це має бути така зарплата, яка не принижує гідності людини. Не треба забувати, що гроші надають величезну послугу суспільству, виконуючи свої основні функції, зокрема – загального еквівалента, міри обміну, заробітної плати.

Піднялася студентка і поставила цілком слушне запитання: чи тільки розумна людина спроможна заробляти гідні гроші? Так, відповів Олег Сичивиця, розум сприяє зароблянню грошей, але є багато людей, які тринькають гроші. Щодо них Сичивиця ввів таке поняття, як "кандидат у пролетарі". І знову повернувся до політики рестрикції, тільки вже стосовно конкретної людини: необхідні безпощадність і жорстокість. Треба, щоб розум, сумлінна праця, відповідальність сприяли зароблянню грошей. Причому, зауважив він, робота з грошима... додає розуму.

Натомість кандидат економічних наук, президент Асоціації українських банків **Олександр Сугоняко**, людина глибоко віруюча, додав: "Якщо через тебе йде багато грошей, працюй так, використовуй їх так, щоб душа твоя піднімалася, а не падала вниз". Справді, призначення людини – стяжати Духа Святого, тобто доторкнутися до Вічності, щоб, відробивши тут, на землі, піти туди, куди кожен із нас прагне – незалежно від того, з чим ти працював.

Де серце ваше – там і душа. Проблема не в грошах, а в тому, які ми є люди. Нарікають, що в Україні багато олігархів, які все скупили. Але ж скільки є тих олігархів? Хто дозволив їм це скупити? Хто продавав? Якби не продавали, вони б цього дармового багатства і не мали б. Олександр Сугоняко навів простий приклад. Одна багата людина прийшла до художника купувати картину. Той продав недорого. Заможнику це сподобалося, і він вирішив купити всю колекцію. Обидва були задоволені. Однак висновок покупець зробив досить несподіваний: "Ну й продажний ви народ, українці! Такі безцінні речі продаєте так дешево!"

Сенека сказав: якщо хочеш бути багатим, зменшуй свої бажання. В цьому – великий сенс. Адже обов'язково знайдеться хтось, хто має більше, і ти постійно будеш пнутися на рівень вище – в плані меркантильному...

Під час дискусії лунала думка, що в кожного – своя етика. Чи правильно це? Олександр Сугоняко застеріг: це – страшно. Виходить, що на землі є бог з маленької літери, назва якого – капітал. І всі цінності, такі як національна ідентичність, віра, принциповість – ніщо. Якщо так, то кожен виходитиме з власного мірила цінностей і важитиме все і всіх на свій кшталт... Це – страшно. Починати треба із себе і виходити із загальнолюдських цінностей, з духовності.

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 35

Бо людина – це Дух, Душа і Тіло.

"Багато залежить від того, яким є Дух, рівень суспільства", – включився знову в дискусію Святійший, Любомир Гузар. Гроші – це велика спокуса, велика нагода опуститися зі свого становища гідності людини. Ми запитуємо: що людина здатна зробити за гроші? І бачимо: навіть знищити інших людей".

"Чи хочуть ті, хто злочинним шляхом заробили свої капітали, щоб їхні діти стали бандитами?" – запитала Зоя Скринник. Ні! Вони хочуть, щоб діти були порядними людьми.

"Чи хочуть багаті жити серед бідних і знедолених людей?" – знову запитала вона. Ні! Вони хочуть, щоб усі й усюди були багаті.

Гроші потребують дисципліни, порядку, в них надто слабкі "нерви"... Вони – благо, та водночас – велика небезпека для людини. Олександр Сугоняко вже говорив про олігархів. Але Святійший спробував поставити крапки над "і". "Олігарх" – модне слово. Любомир Гузар, який тривалий час жив за кордоном, знає, що там воно не має жодного негативного забарвлення. Там олігарх – людина, яка **вміє** бути багатою. Наших олігархів Любомир Гузар назвав "скоробагатьками" – людьми, які не вміють бути багатими. Треба вміти бути багатими, тобто не дозволити втратити власну людську гідність, маючи багато грошей.

Продовжуючи тему духовності, до дискусії долучився **отець Тарас** зі Львова. "Читаймо в Книзі пророка Ангея: мені належить срібло, мені належить золото. І кому хочу, тому дарую". Віруючій людині належить увесь світ багатства. А тому, хто не має віри, – ані гроша. Але Ісус каже: "Але дай світ!" За що? Не за гроші, а за те, як нами управляєш, як їх використовуєш.

Отже, якщо говорити про якусь пропозицію, то слід виходити з того, що гроші є щось, створене Богом, дане Богом, яке люди продовжують співтворити. Люди є управителями грошей. Банкіри є управителями. В основі доброго управління – прибуток. Виходить, наше завдання, завдання банкірів – навчити людей управляти своїми прибутками.

Отець Тарас навів цитату зі Святого Письма Кирила Єрусалимського: не бажаю, щоб ти був рабом багатства, але й не хочу, щоб ти вважав багатих злодіями. Бо багатство дано тобі Богом на твоє користування. "Ніколи не кажи, – підсумував отець Тарас, – що багатство від диявола".

"Краще засвітити одну свічку, ніж проклинати темряву", – підключився до розмови Любомир Гузар. Під час дискусії лунали різні думки щодо релігійного, етнічного, культурного розуміння духовних вартостей і ставлення до грошей. Але з усіх міркувань випливає один важливий висновок: Україні треба пропонувати кращі моделі, ставити шляхетні цілі. Ми маємо жити під контролем доброго правопорядку. Візьмемо українське село, де склалися певні норми поведінки. Сільська людина не наважувалася відрізнятися від інших поганими звичками. Отже, суспільство повинно мати добрі взори і практикувати їх. Треба дбати про те, щоб наше життя було гідним людини. Можливо, пройде не одне покоління, щоб усвідомити це, щоб піднести наш духовний рівень."

"Хто задоволений своїми статками?" – запитала Анжела Кузнєцова. Дехто підняв руку. "А хто хотів би поліпшити своє матеріальне становище?" – знову запитала вона. Ліс рук... "Скажіть, таке прагнення є грішним?"

Думки розділилися. "Кожен хоче бути багатим. Але суть не в певній кількості грошей, а в тому, як ними управляти. Це – перепустка в світ духовності", – зауважив кандидат філософських наук, завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Університету банківської справи НБУ **Валерій Огієнко**. "Так, усі хочуть бути багатими, – погодився з ним кандидат економічних наук, доцент кафедри банківської справи Львівського інституту банківської справи УБС НБУ **Олексій Другов**. – Проблема полягає не в багатстві як такому, а в надмірному багатстві на фоні загальної бідності". І звернувся до аудиторії: "А скільки, на вашу думку, треба мати грошей, щоб бути багатим?"

Справді, скільки? Оцінки різні. Кожен вважає по-своєму. Існує бідність суб'єктивна і бідність об'єктивна. Свого часу в деяких країнах провели соціологічне дослідження. Запитання поставили одне: "Чи вважаєте ви себе біднішим за середнього німця?" (шведа, бельгійця тощо). Найвища суб'єктивна бідність була виявлена серед шведів. Більшість із опитуваних вважали, що вони живуть гірше, ніж середній швед. Вісімдесят відсотків українців (це був 2000 рік) відповіли, що живуть гірше, ніж середній українець. Єдиний народ (де, до речі, об'єктивна бідність вища від суб'єктивної) – індуси – відповіли, що живуть краще, ніж середній індус. "Зауважте, – наголосила Ірина Кравченко, яка навела ці факти, – індуси недоїдають, недосипають і т. д.".

І все ж, яку людину можна вважати багатою? Ту, яка може не працювати, яка не відчуває залежності від інших, вважає отець Тарас. Та ж, яка повинна працювати, щоб заробляти на життя, очевидно, не є багатою. Але той багатий, для якого сенс життя – гроші, не може ввійти в Царство Небесне. Спасіння не є заробіток – це дар.

Цю думку продовжив Олег Сичивиця. Ті, хто бажає збагатитися, впадають у тенета спокус і безрозсудну хтивість, адже "найгіршим з усіх зол є сріблолюбство", – нагадав він біблійні істини. Аввакум пише: горе тому, хто без міри збагачує себе, а Ісая нагадує: горе тому, хто додає дім до дому, поле до поля, так, що іншим не дістається, наче ми одні поселені на землі. Отже, в Біблії увагу зосереджено на тому, що гроші можуть чинити зло, зазначив Олег Сичивиця.

А чи мають гроші вплив на характер людини? – поставила запитання студентка університету.

Власне, характер людини визначає її ставлення до грошей, вважає Зоя Скринник. Зла людина в грошах шукає самоствердження. Одній бракує любові, і вона заміщає її грошима. Інша використовує гроші, щоб здобути владу. "У нас немає культури управління грошима, – зазначила Зоя Скринник. – Наші скоробагатьки витрачають гроші абсолютно нераціонально". Чому Північна Америка – багата, а Південна – бідна? Тому що Північну завоювали англійці, а Південну – Іспанія і Португалія. Вони принесли різні культури, в тому числі й різну культуру управління грошима. Відповідаючи на запитання студентки, вона цілком слушно зауважує, що характер людини проявляється в тому, як вона поводиться з грошима. Гроші не повинні заступати Бога – лише тоді ми зможемо відновити нашу національну ідентичність і нашу культуру.

І вже вкотре студенти прагнуть з'ясувати, який взаємозв'язок між грошима і духовністю, між грошима і відчуттям щастя. "Так, гроші дають відчуття щастя, – говорить Олег Сичивиця. – Але той, хто має 5 мільйонів доходу на рік, не набагато щасливіший від того, хто має 500 тисяч. Задовольнивши необхідні матеріальні потреби, слід подбати про духовні".

"Людині не потрібно нічого понад те, що дала йому природа, крім грошей", – зауважив доктор економічних наук, професор, перший проректор Університету банківської справи **Олег Васюренко**. Гроші потрібні вже для того, щоб без них обходитись. Гроші – корисна річ, вони дають змогу не робити того, чого ти не хочеш робити, вважає він. Гроші не пахнуть, тому що їх відмивають. Коли людина каже, що гроші можуть усе, це означає, що їх у неї немає і ніколи не буде. Якщо ти нещасний, то краще плакати в таксі, ніж у трамваї. Багато хто втра-

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 36

тив здоров'я, намагаючись заробити всі гроші, які лише можна заробити, а потім втратив усі гроші, щоб повернути здоров'я. Якщо гроші – все, що вам треба в житті, то це все, що ви отримаєте в житті. Так чітко, майже афористично виступив Олег Васюренко.

"Культура багатства – це наука", – сказав Валерій Огієнко. Як голова Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (а фонду незабаром виповнюється дев'ять років) він не без гордості говорив про те, що банкіри навчили вкладника управляти своїми статками. Люди відкладають гроші зі своїх доходів, і держава стоїть на сторожі їх заощаджень. У разі банкрутства банк має повернути вкладнику до 10 тисяч доларів. Можна сказати, що ініціативу держави – створити систему захисту пересічної людини – фондом втілено у життя.

Аскільки багата людина повинна віддати? – переключила увагу на нову тему, тему благодійництва, Анжела Кузнєцова.

"Ми не усвідомлюємо значущості меценатства, – сказав Валерій Огієнко. – Статки тиснуть на нас. Їх завжди не вистачає. Ми не знаємо, що робити з великою кількістю грошей: купити квартиру, машину, дачу на Канарах, побудувати заміський будинок... А далі? Ми знову повертаємо туди, звідки почали, – до культури багатства".

Цього необхідно вчити з дитинства. **Сестра Луїза** зі Львова захоплено розповідала про те, як у системі банківської освіти, зокрема у Львівському інституті банківської справи, цього вчать. Тут є свій капелан (до речі, в Університеті банківської справи НБУ теж почав працювати капелан, з яким можуть поспілкуватися всі охочі і який проводитиме служби Божі у визначені дні), є каплиця, куди студент може прийти зі своїми морально-етичними проблемами і довіритись Богові, є спеціальні предмети і факультативи, які допомагають формувати в дітях такі якості, як благочинність, чесність, відповідальність.

Підбиваючи підсумки дискусії, ректор Університету банківської справи Національного банку України **Тамара Смовженко** звернулася до присутніх із головним запитанням: "Зрештою, чи можливо поєднати гроші і духовність?" Вона вважає, що можливо, але за умови, що розв'яжемо одну суперечність – між "я" і "ми". Адже кожен із нас дивиться на гроші з точки зору особистої: як я можу заробити свій капітал, як заробити якомога більше грошей, щоб витратити їх на своє задоволення? Ми мало думаємо про те, що можемо зробити для суспільства, аби всі жили краще. Якщо вдасться вирішити цю дилему, матимемо всі підстави стверджувати, що гроші й духовність – єдине ціле.

Кажуть, світом правлять гроші і любов. Як співвідносяться ці поняття? Десять років тому провели дослідження, і Тамара Смовженко наводить цікаву статистику. В 1998 році зафіксували такі дані: 39% опитуваних сказали, що світом правлять гроші, 17% – розум, 4% – любов. У 2007 році акценти змістилися: 54% перевагу віддали грошам, 12% – розуму, а 13% – любові. Маємо констатувати: ситуація зрушилася на краще –прихильників любові стало більше.

Це й справді так. Якщо в центрі духовного світу людини стоїть Бог, то на першому місці буде любов, і тоді з'являться гроші – як інструмент досягнення всіх наших бажань. Гроші повинні працювати на нас, а не ми на них.

Дискусія тривала довго, плин часу ніхто не помічав, і навіть коли ректор університету Тамара Смовженко, запроваджуючи традицію дискусійного клубу, вручила головним доповідачам Зої Скринник і Олегу Сичивиці на згадку статуетки мислителя як образ homo sapiens, ніхто не поспішав розходитись. Дискусія тривала ще довго після її офіційного завершення.

А може, є бажаючі продовжити її на сторінках "Вісника НБУ"?

Ласкаво просимо!

Людмила Патрікац,
"Вісник НБУ".

Хроніка

Музей Банкнотно-монетного двору оновлено

30 грудня 2007 року на Банкнотно-монетному дворі Національного банку України відбулося урочисте відкриття реконструйованого музею історії створення БМД НБУ.

Останній робочий день 2007 року був на Банкнотно-монетному дворі Національного банку України по-справжньому святковим. По-перше, напередодні підприємство успішно впоралося з річною виробничою програмою, що стало приводом для урочистих зборів трудового колективу. По-друге, їх проведення об'єднали з відкриттям реконструйованого музею історії створення Банкнотно-монетного двору Національного банку України.

Нагадаємо, що музей БМД НБУ засновано 2004 року. На перших порах його експозиційна частина мала вигляд постійно діючої виставки продукції Банкнотно-монетного двору. Після реконструкції під музейну експозицію відведено два просторих зали в головному адміністративному корпусі БМД.

Один із залів присвячено українським паперовим грошам. Перлиною колекції можна вважати нерозрізаний аркуш банкнот гривні, вперше надрукований у незалежній Україні. На аркуші міститься автентичний підпис колишнього Голови НБУ, нині Президента України Віктора Ющенка.

Монетний зал по праву можна вважати найбагатшою в країні колекцією сучасних металевих грошових знаків України, нагородної, презентаційної і сувенірної продукції, що ось уже 10 років виготовляється на Монетному дворі БМД НБУ. Серед експонатів, які можна побачити лише тут, – справжні

Виконавчий директор з питань готівково-грошового обігу Національного банку України Олександр Толстой і генеральний директор Банкнотно-монетного двору НБУ Руслан Арешкович відкривають реконструйований музей історії створення БМД НБУ.

карбувальні інструменти багатьох популярних у нумізматичному світі монет, набори сувенірних срібних гривень.

Оновлений музей широко відображає історію створення вітчизняного виробництва грошових знаків – одного з головних атрибутів державності, викликає повагу до людей, котрі працюють на цьому підприємстві, виготовляючи унікальну і вкрай важливу для всієї країни продукцію.

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 37

Монети України /

Про введення в обіг пам'ятних монет "Скорпіон"

Національний банк України, продовжуючи серію "Знаки зодіаку", 17 грудня 2007 року ввів в обіг пам'ятні монети номіналами 5 і 2 гривні, присвячені сузір'ю Скорпіона.

Монету номіналом 5 гривень виготовлено зі срібла 925 проби. Категорія якості карбування – пруф, маса дорогоцінного металу в чистоті – 15.55 г, діаметр – 33.0 мм, тираж – 15 000 штук. Гурт монети – рифлений.

Монету номіналом 2 гривні виготовлено із золота 999.9 проби. Категорія якості карбування – спеціальний анциркулейтед, маса дорогоцінного металу в чистоті – 1.24 г, діаметр – 13.92 мм, тираж – 10 000 штук. Гурт монети – гладкий.

На аверсі монети номіналом 5 гривень у центрі круга розміщено стилізоване зображення сонця, ліворуч, праворуч, а також угорі й унизу від якого – чотири освітлені ним кулі, що символізують пори року. Ліворуч від круга – малий Державний герб України, праворуч – рік карбування монети: **2007**, зазначено метал, його пробу – **Ag 925**, масу дорогоцінного металу в чистоті – **15.55**; по колу монети – написи: **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ** (угорі), **5 ГРИВЕНЬ** (унизу), а також – логотип Монетного двору Національного банку України.

На аверсі монети номіналом 2 гривні розміщено круг, діагонально поділений на сектори, які символізують такі чотири стихії, як земля, повітря, вода, вогонь; у центрі круга – стилізоване зображення сонця. Ліворуч від круга – малий Державний герб України, праворуч – рік карбування монети: **2007**, зазначено метал, його пробу – **Au 999.9**, масу дорогоцінного металу в чистоті – **1.24**; по колу монети – написи: **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ** (угорі), **2 ГРИВНІ** (унизу), а також – логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі монети номіналом 5 гривень розміщено стилізоване зображення Скоропіона в оточенні зірок, ліворуч від якого – обриси сузір'я та символ знака зодіаку, праворуч – стилізований напис **СУЗІР'Я / СКОРПІОНА**.

На реверсі монети номіналом 2 гривні розміщено стилізоване зображення Скорпіона в оточенні зірок, між якими – символ знака зодіаку.

Художники обох монет – Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук. Скульптори монети номіналом 5 гривень – Володимир Дем'яненко, Анатолій Дем'яненко; монети номіналом 2 гривні – Володимир Дем'яненко, Святослав Іваненко.

Пам'ятні монети номіналами 5 і 2 гривні "Скорпіон" є дійсними платіжними засобами України й обов'язкові до приймання без будь-яких обмежень за їх номінальною вартістю до всіх видів платежів, а також для зарахування на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви та для переказів. □

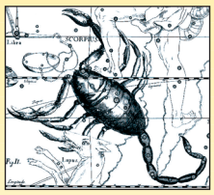

Про введення в обіг пам'ятних монет "Стрілець"

Національний банк України, продовжуючи серію "Знаки зодіаку", 17 грудня 2007 року ввів в обіг пам'ятні монети номіналами 5 і 2 гривні, присвячені сузір'ю Стрільця.

Монету номіналом 5 гривень виготовлено зі срібла 925 проби. Категорія якості карбування – пруф, маса дорогоцінного металу в чистоті – 15.55 г, діаметр – 33.0 мм, тираж – 15 000 штук. Гурт монети – рифлений.

Монету номіналом 2 гривні виготовлено із золота 999.9 проби. Категорія якості карбування – спеціальний анциркулейтед, маса дорогоцінного металу в чистоті – 1.24 г, діаметр – 13.92 мм, тираж – 10 000 штук. Гурт монети – гладкий.

На аверсі монети номіналом 5 гривень у центрі круга розміщено стилізоване зображення сонця, ліворуч, праворуч, а також угорі й унизу від якого – чотири освітлені ним кулі, що символізують пори року. Ліворуч від круга – малий Державний герб України, праворуч – рік карбування монети: **2007**, зазначено метал, його пробу – **Ag 925**, масу дорогоцінного металу в чистоті – **15.55**; по колу монети – написи: **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ** (угорі), **5 ГРИВЕНЬ** (унизу), а також – логотип Монетного двору Національного банку України.

На аверсі монети номіналом 2 гривні розміщено круг, діагонально поділений на сектори, які символізують такі чотири стихії, як земля, повітря, вода, вогонь; у центрі круга – стилізоване зображення сонця. Ліворуч від круга – малий Державний герб України, праворуч – рік карбування монети: **2007**, зазначено метал, його пробу – **Au 999.9**, масу дорогоцінного металу в чистоті – **1.24**; по колу монети – написи: **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ** (угорі), **2 ГРИВНІ** (унизу), а також – логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі монети номіналом 5 гривень розміщено стилізоване зображення Стрільця в оточенні зірок, ліворуч від якого – обриси сузір'я та символ знака зодіаку, праворуч – стилізований напис **СУЗІР'Я / СТРІЛЬЦЯ**.

На реверсі монети номіналом 2 гривні розміщено стилізоване зображення Стрільця в оточенні зірок, між якими – символ знака зодіаку.

Художники обох монет – Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук.

Скульптори монети номіналом 5 гривень – Володимир Дем'яненко, Володимир Атаманчук; монети номіналом 2 гривні — Володимир Дем'яненко, Святослав Іваненко.

Пам'ятні монети номіналами 5 і 2 гривні "Стрілець" є дійсними платіжними засобами України й обов'язкові до приймання без будь-яких обмежень за їх номінальною вартістю до всіх видів платежів, а також для зарахування на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви та для переказів. □

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 38

Про введення в обіг ювілейної монети "90-річчя утворення першого Уряду України"

Національний банк України 27 грудня 2007 року ввів в обіг ювілейну монету номіналом 2 гривні "90-річчя утворення першого Уряду України", присвячену першому Уряду України – Генеральному секретаріату, який діяв з 15 червня 1917 року до 9 січня 1918 року. Першим документом, який певною мірою визначив програму діяльності уряду, стала Декларація Генерального секретаріату, розроблена за участю і під керівництвом В.Винниченка. Підставою для підготовки зазначеної Декларації став І Універсал, який урочисто проголошував новий лад вільної автономної України. У Декларації зокрема зазначалося: "…однині самі будемо творити наше життя".

Монету виготовлено з нейзильберу. Категорія якості карбування – спеціальний анциркулейтед, маса монети – 12.8 г, діаметр – 31.0 мм, тираж – 35 000 штук. Гурт монети – рифлений.

На аверсі в картуші зображено малий Державний герб України, розміщено стилізовану композицію з фрагментів банкнот початку XX століття, на яких – атрибути-символи тогочасних галузей промисловості і культури та написи: **НАЦІОНАЛЬНИЙ / БАНК / УКРАЇНИ / 2 ГРИВНІ / 2007**. Також на монеті розміщено логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі зображено портрет Володимира Винниченка (праворуч), композицію зі стилізованим орнаментом (ліворуч), розміщено написи: **КИЇВ, / 1917 РІК / ПЕРШИЙ / УРЯД / УКРАЇНИ / 90 РОКІВ** (ліворуч), та **ВОЛОДИМИР / ВИННИЧЕНКО / ГОЛОВА / УРЯДУ** (праворуч).

Художники: Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук.

Скульптори: Володимир Атаманчук, Володимир Дем'яненко.

Ювілейна монета номіналом 2 гривні "90-річчя утворення першого Уряду України" є дійсним платіжним засобом України та обов'язкова до приймання без будь-яких обмежень за її номінальною вартістю до всіх видів платежів, а також для зарахування на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.

Про введення в обіг пам'ятної монети "Рік Пацюка"

Національний банк України, продовжуючи серію "Східний календар", 3 січня 2008 року ввів в обіг пам'ятну монету номіналом 5 гривень, присвячену року Пацюка, одній з тварин східного календаря, який засновано на дванадцятирічному циклі Юпітера – найбільшої планети Сонячної системи.

Монету виготовлено зі срібла 925 проби. Категорія якості карбування – пруф, маса дорогоцінного металу в чистоті – 15.55 г, діаметр – 33.0 мм, тираж – 15 000 штук. Гурт монети – рифлений.

На аверсі в оточенні стилізованого рослинного орнаменту розміщено написи: **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК / УКРАЇНИ / 5 / ГРИВЕНЬ**; угорі – малий Державний герб України, унизу – рік карбування монети: **2008**, зазначено метал, його пробу – **Ag 925**, масу доргоцінного металу в чистоті – **15.55** та логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі в оточенні стилізованого рослинного орнаменту зображено в лубочному стилі пацюка (око його оздоблено діамантом масою 0.01 карата). Над цією композицією і під нею розміщено абрисні фігурки всіх 12 символів східного календаря.

Художники – Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук.

Скульптор – Анатолій Дем'яненко.

Пам'ятна монета номіналом 5 гривень "Рік Пацюка" є дійсним платіжним засобом України та обов'язкова до приймання без будь-яких обмежень за її номінальною вартістю до всіх видів платежів, а також для зарахування на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 39

Статистика/

Національна система масових електронних платежів: огляд розвитку у четвертому кварталі 2007 року

У четвертому кварталі 2007 року відбулися такі важливі для Національної системи масових електронних платежів (НСМЕП) події.

♦ Виповнилось три роки з початку промислової експлуатації Національної системи масових електронних платежів.

♦ Наростаючі обороти в НСМЕП перевищили 50 мільярдів грн.

♦ ТОВ "Український промисловий банк" (м. Київ) та АКБ "Форум" (м. Київ) уклали з Національним банком України договори про приєднання до НСМЕП.

♦ Рішеннями ради Платіжної організації НСМЕП надано дозвіл ВАТ "Кредитпромбанк" (м. Київ) та ВАТ АБ "Укргазбанк" (м. Київ) на укладення договорів про приєднання до Національної системи масових електронних платежів.

♦ Радою Платіжної організації НСМЕП надано дозвіл ВАТ "Міжнародна інтегрована електронна платіжна мережа" на вступ до Національної системи масових електронних платежів як технічного еквайра.

♦ Радою Платіжної організації НСМЕП прийнято рішення надати дозвіл на застосування в НСМЕП фінансових додатків УкрКОІН 2.0.

♦ 25–26 жовтня Національний банк України провів конференцію на тему "Національна система масових електронних платежів. Актуальні питання розвитку карткового бізнесу банків", на якій розглянуто актуальні питання стану та перспектив розвитку НСМЕП зокрема: впровадження проекту "Студентська картка", впровадження систем розрахунків за комунальні послуги, використання корпоративних карток, розвиток інтернет-платежів.

Триває реалізація проекту "Студентська картка". У IV кварталі його впроваджено Імекс-банком (м. Одеса) у Дрогобицькому нафтовому технікумі та банком "Демарк" (м. Чернігів) у Чернігівському державному технологічному університеті.

Також постійно зростають сервісні можливості інфраструктури системи електронних платежів. За даними провідних банків — лідерів Національної системи масових електронних платежів, власники її карток мають змогу: виконувати платежі за комунальні послуги та оплачувати послуги телефонного зв'язку, поповнювати рахунки мобільних операторів, користуватися знижками у торговельних мережах та в разі необхідності — при бронюванні місць і оплаті за проживання в готелі, брати участь у різноманітних акціях банків-членів НСМЕП, виконувати погашення кредитів інших комерційних банків, працювати з мережею надання інтернет-послуг(http://www.interplat.com.ua/cust/index.html, http://smartpay.com.ua/, http://www.personal-account. kiev.ua/,http://imexbank.com.ua/). Також власники карток можуть користуватися послугами Укрпошти для переказу грошей своїм рідним або знайомим (http://proxy.ukrposhta.com/), використовуючи мережу Інтернет.

На кінець 2007 року в складі НСМЕП налічувалося 40 банків — юридичних осіб, головний процесинговий центр НСМЕП, РПЦ харківського регіону, комерційний банківський процесинговий центр "Універсальний процесинг". Така схема побудови процесингу НСМЕП з використанням розподіленого принципу та можливість роботи карток НСМЕП в офлайновому режимі на практиці довела високу "живучість" системи на випадок збоїв чи відмови працездатності обладнання на різних рівнях, включаючи і телекомунікаційний. За весь період роботи НСМЕП, починаючи з 2002 року, не було жодного випадку повної зупинки системи або масової відмови в обслуговуванні клієнтів, до того ж попередньо завантажений "чек" або "гаманець" карток НСМЕП надав клієнту можливість провести фінансову операцію на працездатному термінальному обладнанні у випадку відсутності зв'язку між ним та банком. Про це свідчить статистика: з кожним роком відносна кількість операцій в офлайновому режимі у загальному обороті за картками НСМЕП постійно зростає.

Зазначимо, що 2007-й за всіма показниками був найуспішнішим роком роботи системи.

За даними Головного процесингового центру НСМЕП, в останньому кварталі минулого року емітовано 172 147 карток, всього на кінець року – 1 779 460; загальна кількість одиниць банкоматно-термінального обладнання з логотипом НСМЕП сягнула 4 464 шт.

За підсумками четвертого кварталу 2007 року обсяг загальних оборотів за операціями з картками НСМЕП становив близько 5.79 млрд. грн., тоді як у IV кварталі 2006 року – близько 4 млрд. грн. Загальна сума оборотів НСМЕП на кінець минулого року сягнула 51.64 млрд. грн. Стрімко зростають обсяги міжбанківських оборотів – за четвертий квартал 2007 року їх сума становила 427.28 млн. грн., що є максимальним показником за весь час роботи НСМЕП (у четвертому кварталі 2006 року – 44 млн. грн.). Загальна сума показників на кінець 2007 року за міжбанківськими оборотами НСМЕП становила 1 296 млн. грн. Щоденні обороти за операціями з картками НСМЕП у IV кварталі 2007 року становили близько 64 млн. грн. із піковими значеннями 170–180 млн. грн. Пропонуємо увазі читачів журналу "Вісник Національного банку України" дані щодо динаміки роботи НСМЕП, які формуються в ГПЦ НСМЕП у вигляді графіків і таблиць.

Андрій Журков,

завідувач сектору відділу супроводження та експлуатації Головного процесингового центру НСМЕП та автоматизованої карткової системи НБУ Центральної розрахункової палати Національного банку України.

Національна система масових електронних платежів

Головний процесинговий центр

За станом на 04.01.2008 р.

Емітовано карток	**1 779 460 шт.**
Встановлено терміналів	**4 464 шт.**
Наростаючі обороти НСМЕП	**51 732 683 219 грн.**
Міжбанківські наростаючі обороти	**1 314 805 645 грн.**

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 40

Щомісячна емісія карток НСМЕП

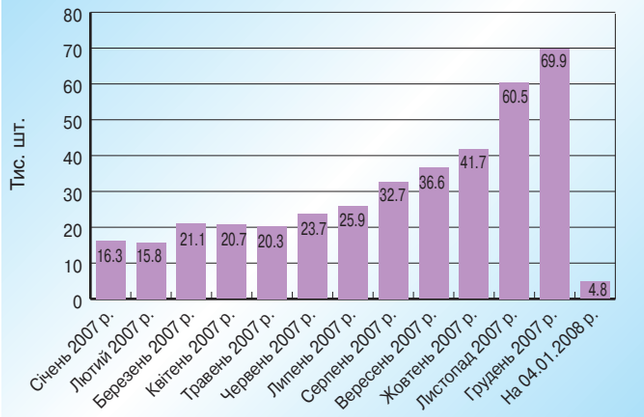

Динаміка зростання кількості карток НСМЕП

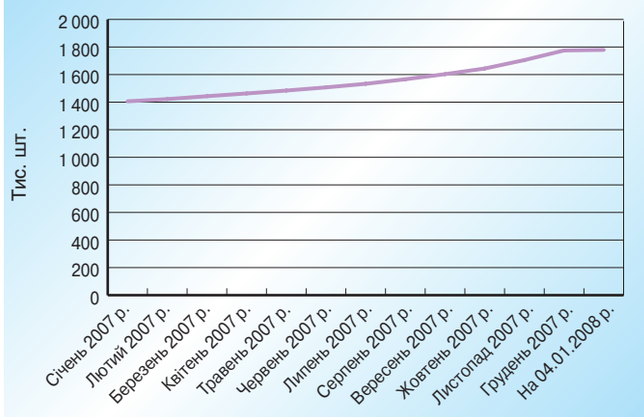

Емісія карток НСМЕП у 2001—2008 роках

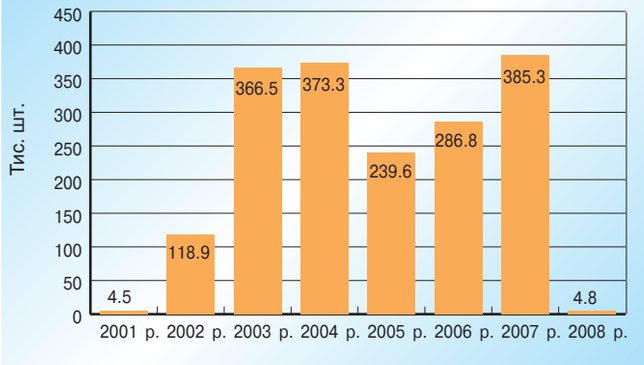

Кількість введених у дію терміналів НСМЕП у 2001—2008 роках

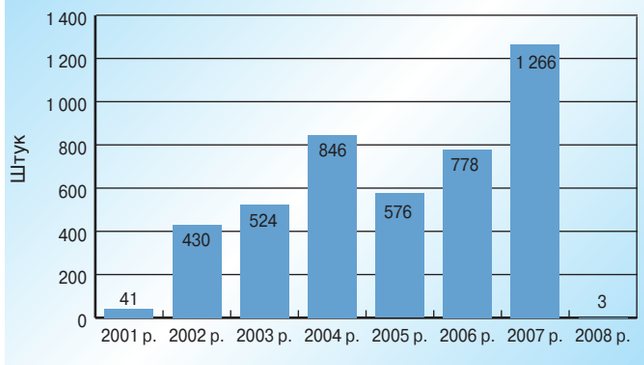

Динаміка щомісячного зростання мережі терміналів НСМЕП

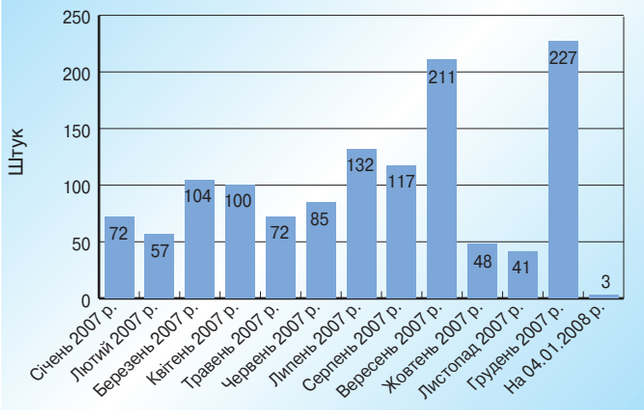

Динаміка зростання кількості терміналів НСМЕП

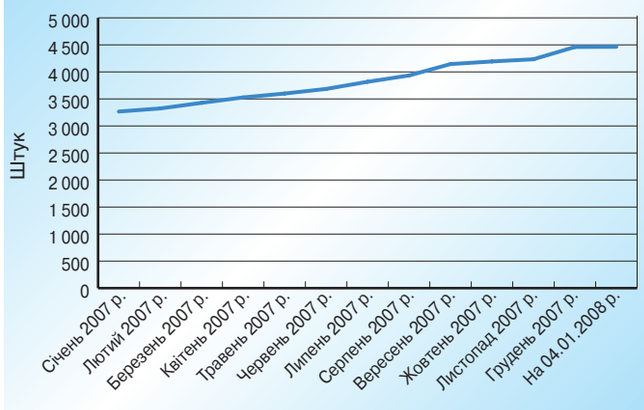

Річні обороти НСМЕП

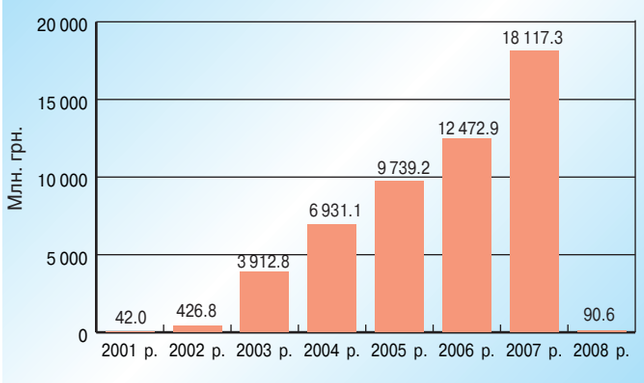

Річні міжбанківські обороти НСМЕП

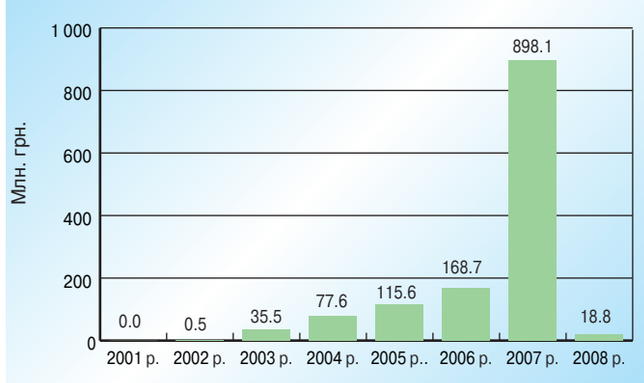

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 41

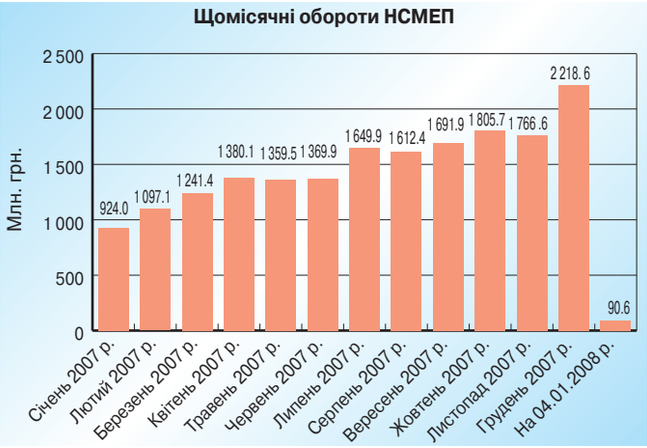

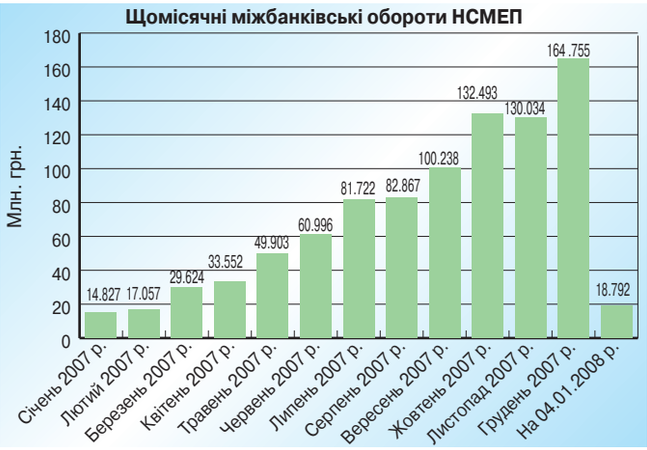

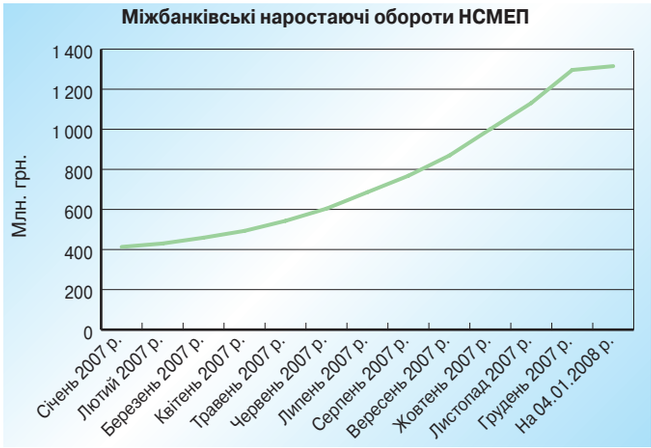

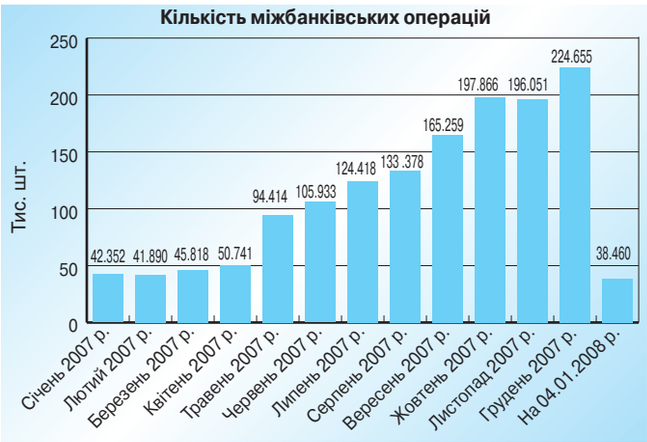

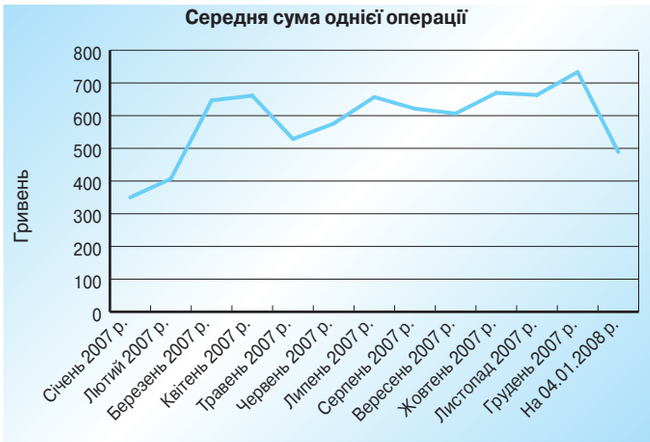

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 42

Підсумки/

Система електронних платежів НБУ у 2007 році

2007 рік став першим повним роком промислової експлуатації Системи електронних платежів Національного банку України нового покоління, введеної в промислову експлуатацію із 10 листопада 2006 року. Директор департаменту платіжних систем НБУ Наталія Лапко розповідає про підсумки роботи СЕП у 2007 році.

ЗАКОНОДАВЧА ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА

2007 рік був першим повним роком промислової експлуатації Системи електронних платежів Національного банку України нового покоління (надалі – СЕП). Нормативною засадою СЕП нового покоління стала Інструкція "Про міжбанківський переказ коштів в Україні в національній валюті" (надалі – Інструкція), затверджена постановою Правління Національного банку України від 16.08.2006 № 320 (зареєстрована в Міністерстві юстиції України 06.09.2006 за № 1035/12909). З метою узгодження окремих норм цієї Інструкції з вимогами чинного законодавства України Правління Національного банку України 16 листопада 2007 року прийняло Постанову № 412 "Про затвердження Змін до Інструкції про міжбанківський переказ коштів в Україні в національній валюті" (надалі – Постанова), що набула чинності з 14 грудня 2007 року. Зокрема, цією Постановою в Інструкції змінено:

– порядок внесення інформації до Електронного технологічного довідника банків України та інших установ, який є складовою частиною інформаційної мережі НБУ, оскільки Законом України від 16.11.2006 р. № 358-V "Про внесення змін до Закону України "Про банки і банківську діяльність" було змінено порядок відкриття філій;

– зберігання архіву електронних міжбанківських документів, які відповідають вимогам Положення "Про порядок формування, зберігання та знищення електронних архівів у Національному банку України і банках України", затвердженого постановою Правління Національного банку України від 12.09.2006 № 357 (зареєстроване в Міністерстві юстиції України 03.10.2006 за № 1089/12963).

Крім того:

– змінено режим подання документів територіальними управліннями Національного банку України до Центральної розрахункової палати для формування Довідника учасників СЕП;

– доповнено перелік балансових рахунків, які мають функціонувати в разі зупинення власних видаткових операцій банку на випадок арешту коштів на його кореспондентському рахунку;

– приведені у відповідність до технологічних вимог умовні числові коди розрахункових документів.

УЧАСНИКИ СИСТЕМИ

Загальна кількість учасників СЕП на 1 січня 2008 року становила 1612 установ. Серед них:

- 173 – банки України;
- 1376 – філії банків України;
- 28 – органи Державного казначейства України;
- 35 – установи Національного банку України.

Необхідно зазначити: оскільки зменшилася кількість філій банків – учасників системи, у 2007 році загальне число її учасників зменшилось на 27 одиниць.

Щодо банків, то їх кількість за рік збільшилася на чотири одиниці, а саме: до Довідника учасників СЕП протягом року було включено сім та вилучено три банки.

Упродовж минулого року послугами СЕП у режимі реального часу користувалися 596 учасників системи, тоді як у 2006 році їх було 558.

Як і в попередні роки, торік тривав процес переведення банків та їх філій на обслуговування в СЕП за тією чи іншою моделлю обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку. Протягом року п'ять банків отримало дозвіл

Графік 1. **Розподіл учасників СЕП за моделями обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку за станом на 01.01.2008 р.**

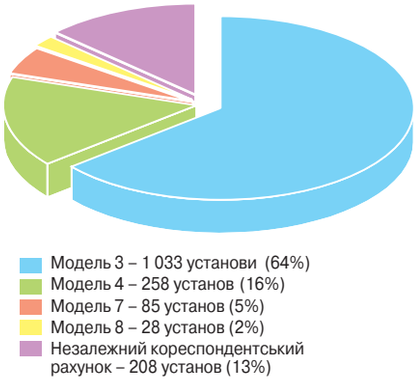

Графік 2. **Динаміка зростання кількості початкових платежів та електронних розрахункових повідомлень, виконаних через СЕП у файловому режимі**

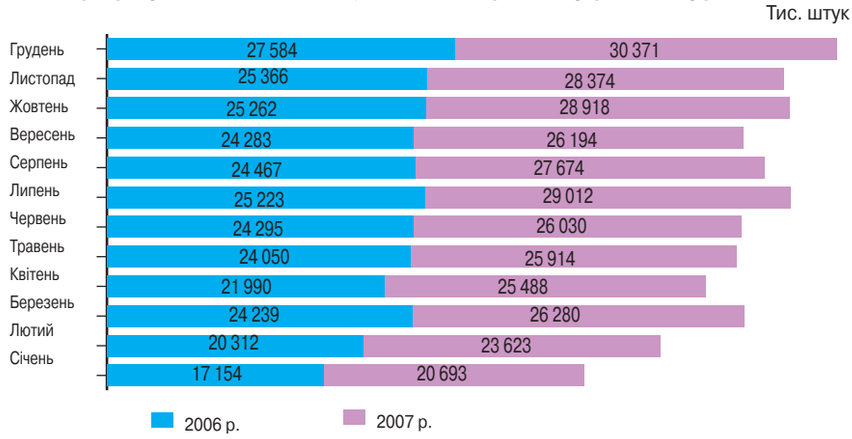

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 43

Національного банку України на роботу в СЕП за певною моделлю обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку. Зазначимо, що впродовж року цей процес уповільнився, оскільки більшість банків вже обрала зручний для себе спосіб керування роботою філій у системі.

Як свідчать дані графіка 1,87% від загальної кількості учасників СЕП (або 1 404 учасники) обрали роботу в системі за однією з моделей обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку. Серед них – 74 банки та 1 302 їхні філії, Державне казначейство України та його установи. Решта 13% від загальної кількості учасників СЕП (або 208 учасників, з яких 99 – банки та 74 – філії банків, а також Національний банк України та його установи) працювали за незалежним кореспондентським рахунком і були самостійними учасниками СЕП.

Таблиця 1. **Завантаженість системи за моделями обслуговування консолідованого ореспондентського рахунку в 2007 році**

Моделі	Загальна кількість початкових платежів та електронних розрахункових повідомлень		Загальна сума початкових платежів		у тому числі: початкові платежі та електронні розрахункові повідомлення, виконані в СЕП у файловому режимі		у тому числі: початкові платежі та електронні розрахункові повідомлення, виконані в СЕП у режимі реального часу	
	Тис. шт.	% від "Разом"	Млн. грн.	% від "Разом"	Кількість (тис. шт.)	Сума (млн. грн.)	Кількість (тис. шт.)	Сума (млн. грн.)
3 модель	171 405	53.5	2 476 436	43.0	169 943	2 412 395	1 462	64 041
4 модель	65 861	20.6	894 047	15.5	65 857	893 287	4	760
7 модель	16 259	5.1	210 869	3.7	16 259	210 869	0	0
8 модель	29 058	9.1	654 794	11.4	29 058	654 794	0	0
Самостійно	37 638	11.7	1 520 695	26.4	37 452	1 476 357	186	44 338
Разом	320 221	100	5 756 841	100	318 569	5 647 702	1 652	109 139

Графік 3. **Динаміка зростання початкових платежів та електронних розрахункових повідомлень, виконаних через СЕП у режимі реального часу**

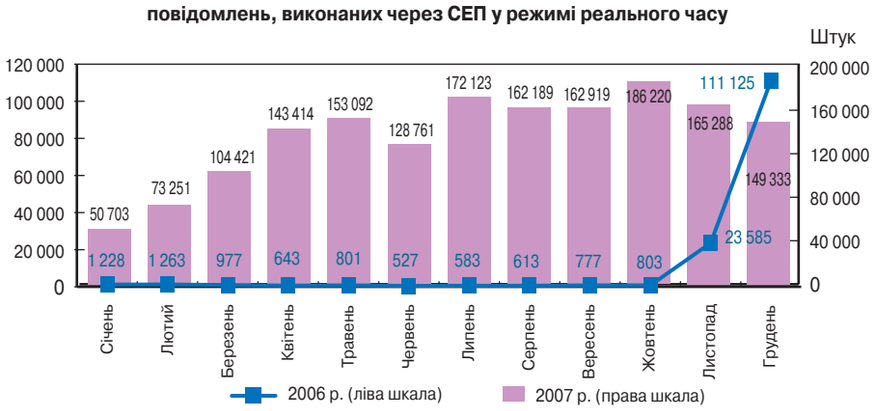

ПІДСУМКИ РОБОТИ СЕП ЩОДО ПЕРЕКАЗУ КОШТІВ МІЖ БАНКАМИ ЗА 2007 РІК

Впродовж року спостерігалася позитивна тенденція щодо збільшення обсягів початкових платежів та електронних розрахункових повідомлень, оброблених Системою електронних платежів Національного банку України. Як свідчить аналіз міжбанківських розрахунків, здійснених через СЕП, обсяг початкових платежів та електронних розрахункових повідомлень торік становив

Графік 4. **Структура початкових платежів за сумою платежу за 2007 рік, тис. штук**

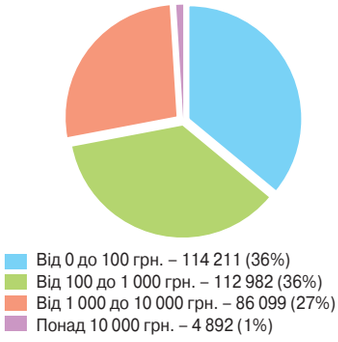

Графік 5. **Обіг коштів у СЕП за січень – грудень 2007 року**

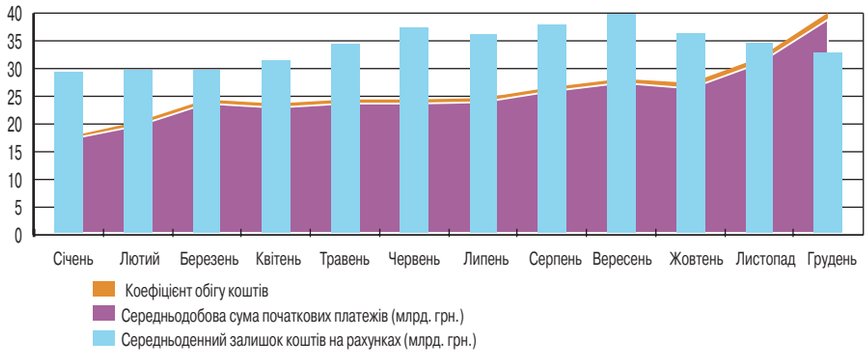

Таблиця 2. **Середньодобова завантаженість системи у 2006–2007 роках**

Режим функціонування СЕП	2006 рік		2007 рік		Відхилення			
	Середньодобова кількість початкових платежів та електронних розрахункових повідомлень (штук)	Середньодобова сума початкових платежів (млн. грн.)	Середньодобова кількість початкових платежів та електронних розрахункових повідомлень (штук)	Середньодобова сума початкових платежів (млн. грн.)	Середньодобова кількість початкових платежів та електронних розрахункових повідомлень: Штук	Середньодобова кількість початкових платежів та електронних розрахункових повідомлень: Рази	Середньодобова сума початкових платежів: Млн. грн.	Середньодобова сума початкових платежів: Рази
Файловий режим	1 132 000	16 063	1 274 000	22 591	142 000	1.1	6 528	1.4
Режим реального часу	569	54	6 608	437	6 039	11.6	383	8.1

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 44

320 221 тис. шт. на суму 5 756 841 млн. грн., що на 13% більше за показники 2006 року і на 42% – за сумою початкових платежів. Динаміка зростання завантаженості СЕП у 2006–2007 роках за режимами функціонування відображена на графіках 2 і 3.

Порівняно з 2006 роком кількість початкових платежів та електронних розрахункових повідомлень, виконаних через СЕП у файловому режимі, збільшилась в 1.1 раза, у режимі реального часу – в 12 разів.

Дані, наведені в таблиці 1, свідчать, що найбільшим попитом серед учасників СЕП користувалася третя модель обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку, за якою юридична особа має консолідований коррахунок, а для виконання переказів між філіями та міжбанківських переказів використовується внутрібанківська платіжна система. У 2007 році учасники системи, які працювали за цією моделлю, виконали 171 405 тисяч початкових платежів та електронних розрахункових повідомлень (або 53.5% від загального обсягу), що на 45 637 тис. шт. (або на 36%) більше, ніж за 2006 рік.

Інші учасники СЕП у 2007 році порівняно з 2006 роком також збільшили обсяги початкових платежів та електронних розрахункових повідомлень, а саме:

- учасники, котрі працювали за моделлю 4, – більше на 32 295 тис. шт. (або на 96%);
- учасники, котрі працювали за моделлю 7, – більше на 1 712 тис. шт (або на 12%);
- учасники, котрі працювали за моделлю 8, – більше на 1 976 тис. шт. (або на 7%);
- учасники, котрі працювали за незалежним кореспондентським рахунком, – більше на 11 137 тис. шт. (або на 42%).

Аналіз обсягу виконаних початкових платежів та електронних розрахункових повідомлень засобами СЕП у 2007 році свідчить, що найбільше трансакцій, а саме 90.8% від їх загальної кількості, було здійснено банківськими установами (290 864 тис. шт.) та 9.2% – іншими установами (а саме: 9.1% (29 058 тис. шт.) – органами Державного казначейства України і 0.1% (299 тис. шт.) – установами Національного банку України).

Щодо структури початкових платежів за їх сумою, виконаних через СЕП у 2007 році, то впродовж останніх років найбільшу їх кількість (понад 70%) становили платежі, сума кожного з яких не перевищувала 1000 гривень (див. графік 4).

У 2007 році порівняно з попереднім роком зросла середньодобова завантаженість системи за кількістю початкових платежів і електронних розрахункових повідомлень та за сумою. Зокрема, у файловому режимі вона зросла відповідно в 1.1 та 1.4 раза, а в режимі реального часу – відповідно в 11.6 та 8.1 раза (див. таблицю 2).

Упродовж року середньоденний залишок коштів на рахунках учасників СЕП коливався від 26.64 млрд. грн. (січень) до 36.05 млрд. грн. (вересень). Протягом одного банківського дня середньоденна сума залишків на рахунках учасників системи оберталася близько одного разу (див. графік 5).

Підсумовуючи викладене, зазначимо: Система електронних платежів нового покоління, яку створили фахівці Національного банку України, впродовж 2007 року успішно виконувала покладені на неї функції державної системи міжбанківських розрахунків, оперативно та надійно обслуговувала учасників СЕП, гарантуючи при цьому високий рівень безпеки та надійності проведення міжбанківських переказів коштів у національній валюті. □

Наталія Лапко,
директор департаменту платіжних систем Національного банку України.

Ринок державних цінних паперів України у грудні 2007 року

Обсяг облігацій внутрішніх державних позик, які перебувають в обігу (на 1 січня 2008 року)

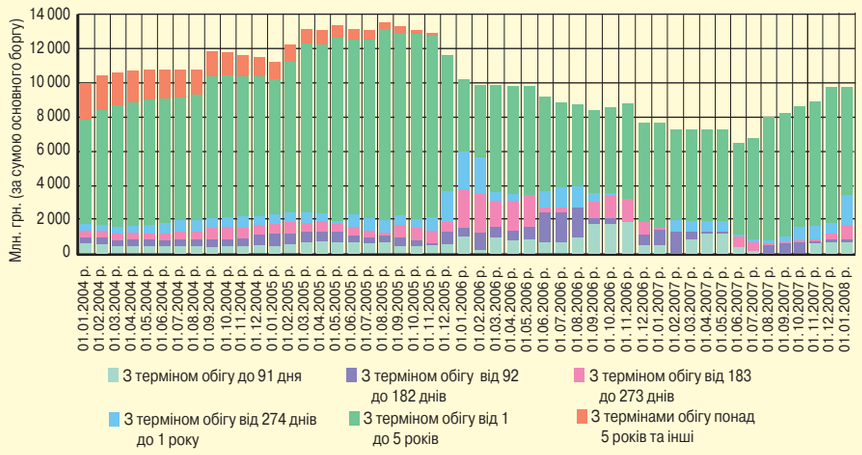

Обсяг розміщення облігацій внутрішніх державних позик за січень – грудень 2007 року*

Період	Обсяг розміщених облігацій, шт.	Залучено коштів до держбюджету, тис. грн.
Січень	0.00	0.00
Лютий	0.00	0.00
Березень	0.00	0.00
I квартал	0.00	0.00
Квітень	0.00	0.00
Травень	0.00	0.00
Червень	801 000	801 237.25
II квартал	801 000	801 237.25
I півріччя	801 000	801 237.25
Липень	1 330 000	1 337 097.52
Серпень	105 000	110 589.15
Вересень	368 000	378 217.60
III квартал	1 803 000	1 825 904.27
Жовтень	135 000	149 965.35
Листопад	800 000	808 664.00
Грудень	34 000	37 142.93
IV квартал	969 000	995 772.28
Усього з початку року	**3 573 000**	**3 622 913.80**

*За станом на 01.01.2008 р.

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготовлено працівниками департаменту монетарної політики Національного банку України.

Ринок державних цінних паперів України у грудні 2007 року

Результати розміщення облігацій внутрішніх державних позик у листопаді 2007 року

Номер розміщення	Дата проведення розрахунків за придбані облігації	Пропозиція				Результати розміщень			
		Встановлені обмеження на загальний обсяг розміщення облігацій, шт.	Номінал облігацій, грн.	Розмір купона на одну облігацію, грн.	Термін погашення облігацій	Обсяг розміщених облігацій, шт.	Залучено коштів до державного бюджету від розміщення облігацій, тис. грн.	Встановлений рівень дохідності облігацій, %	Середньозважений рівень дохідності облігацій, %
142	03.12.2007 р.	–	1 000	23.75	23.06.2010 р.	10 000	11 205.00	6.40	6.40
143	03.12.2007 р.	–	1 000	–	28.09.2011 р.	–	–	–	–
144	03.12.2007 р.	–	1 000	–	11.06.2014 р.	–	–	–	–
145	03.12.2007 р.	–	1 000	–	07.06.2017 р.	–	–	–	–
146	05.12.2007 р.	–	1 000	–	23.06.2010 р.	–	–	–	–
147	05.12.2007 р.	–	1 000	–	28.09.2011 р.	–	–	–	–
148	05.12.2007 р.	–	1 000	–	11.06.2014 р.	–	–	–	–
149	05.12.2007 р.	–	1 000	–	07.06.2017 р.	–	–	–	–
150	10.12.2007 р.	–	1 000	–	23.06.2010 р.	–	–	–	–
151	10.12.2007 р.	–	1 000	23.75	28.09.2011 р.	9 000	10 096.83	6.40	6.40
152	10.12.2007 р.	–	1 000	–	11.06.2014 р.	–	–	–	–
153	10.12.2007 р.	–	1 000	–	07.06.2017 р.	–	–	–	–
154	12.12.2007 р.	–	1 000	–	23.06.2010 р.	–	–	–	–
155	12.12.2007 р.	–	1 000	–	28.09.2011 р.	–	–	–	–
156	17.12.2007 р.	–	1 000	16.48	23.06.2010 р.	10 000	10 216.10	6.30	6.30
157	17.12.2007 р.	–	1 000	–	28.09.2011 р.	–	–	–	–
158	19.12.2007 р.	–	1 000	–	23.06.2010 р.	–	–	–	–
159	19.12.2007 р.	–	1 000	–	28.09.2011 р.	–	–	–	–
160	24.12.2007 р.	–	1 000	–	23.06.2010 р.	–	–	–	–
161	24.12.2007 р.	–	1 000	–	28.09.2011 р.	–	–	–	–
162	26.12.2007 р.	–	1 000	–	23.06.2010 р.	–	–	–	–
163	26.12.2007 р.	–	1 000	23.75	28.09.2011 р.	5 000	5 625.00	6.40	6.40
164	26.12.2007 р.	–	1 000	–	17.12.2008 р.	–	–	–	–
165	26.12.2007 р.	–	1 000	–	03.09.2008 р.	–	–	–	–
Разом						34 000	37 142.93		

На замовлення "Вісника НБУ" матеріал підготовлено працівниками департаменту монетарної політики Національного банку України.

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 45

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 46

Спеціально для "Вісника НБУ"

Перелік банків України, включених до Державного реєстру банків

Виконуючи побажання читачів, публікуємо перелік зареєстрованих банків України, складений за алфавітним принципом. Його підготовлено на основі офіційного списку банків України. Вперше подаємо робочі назви банків, які зазвичай використовуються в засобах масової інформації та в живій розмовній мові. Саме за ними сформовано перелік, який, сподіваємося, буде зручним у користуванні. Зауважимо, що офіційні скорочені та повні назви банків подано за орфографією їхніх статутів, написання робочих назв виконане нами з урахуванням норм правопису української мови та рекомендацій доктора філологічних наук, професора Надії Сологуб, чиї міркування щодо написання назв сучасних українських банків публікуємо в цьому ж номері журналу на стор. 57–61.

За станом на 1 січня 2008 р.

№ п/п	№ у офіційному списку банків[1]	Робоча назва банку (подана з урахуванням норм правопису української мови)	Офіційна скорочена назва банку (подана за орфографією статуту банку)	Офіційна повна назва банку (подана за орфографією статуту банку)	Вид товариства	Зареєстрований статутний капітал, грн.	Дата реєстрації банку	Номер реєстрації	Юридична адреса	Кількість філій
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	16	АвтоЗАЗ-банк	АБ "АвтоЗАЗбанк"	Акціонерний банк "АвтоЗАЗбанк"	ВАТ	56 000 000	21.10.1991 р.	43	м. Київ, вул. Урицького, 45	4
2	181(2)	АвтоКРАЗ-банк	ВАТ "АКБ "АВТОКРАЗБАНК"	ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "АВТОКРАЗБАНК"	ВАТ	50 000 000	07.07.1993 р.	179	Полтавська обл., м. Кременчук, вул. Київська, 8	4
3	64	Агрокомбанк	ВАТ "Агрокомбанк"	Відкрите акціонерне товариство "Аграрний комерційний банк"	ВАТ	38 988 000	24.12.1993 р.	222	м. Київ, вул. Димитрова, 9-а	–
4	91	Актив-банк	ВАТ "КБ "Актив-банк"	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Актив-банк"	ВАТ	312 750 000	06.08.2002 р.	281	м. Київ, просп. 40-річчя Жовтня, 93	2
5	128(4)	Акцент-банк	ЗАТ "АКЦЕНТ-БАНК"	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦЕНТ-БАНК"	ЗАТ	125 560 000	30.10.1992 р.	127	м. Дніпропетровськ, вул. Батумська, 11	–
6	39	"Аллонж"	АБ "Аллонж"	Акціонерний банк "Аллонж" **[2]	ВАТ	50 000 000	29.01.1993 р.	148	м. Київ, вул. Шота Руставелі, 5	–
7	43	Альфа-банк	ЗАТ "АЛЬФА-БАНК"	Закрите акціонерне товариство "АЛЬФА-БАНК"	ЗАТ	1 370 000 000	24.03.1993 р.	158	м. Київ, вул. Десятинна, 4/6	–
8	27	"Альянс"	АКБ "Альянс"	Акціонерний комерційний банк "Альянс"	ВАТ	39 989 940	10.03.1992 р.	89	м. Київ, просп. Оболонський, 26	–
9	51	"Аркада"	АКБ "Аркада"	Акціонерний комерційний банк "Аркада"	ВАТ	146 445 042	23.06.1993 р.	177	м. Київ, вул. Ольгинська, 3	–
10	94	АРМА	ТОВ КБ "АРМА"	Товариство з обмеженою відповідальністю Комерційний банк "АРМА"	ТОВ	75 000 000	14.10.2003 р.	287	м. Київ, вул. Жилянська, 41-а	2
11	90	Артем-банк	ТОВ "АРТЕМ-БАНК"	Товариство з обмеженою відповідальністю "АРТЕМ-БАНК"	ТОВ	69 000 000	06.08.2002 р.	280	м. Київ, вул. Артема, 103	–
12	121	Астра-банк	ВАТ АСТРА БАНК	Відкрите акціонерне товариство АСТРА БАНК *[3]	ВАТ	70 000 000	28.11.2007 р.	319	м. Київ, просп. Героїв Сталінграда, 16-в	–

[1] "Офіційний список банків України, включених до Державного реєстру банків, та перелік операцій, на здійснення яких банки отримали банківську ліцензію та письмовий дозвіл Національного банку України на здійснення операцій" опубліковано у "Віснику НБУ" № 8, 2007 р. Порядкові номери у офіційному списку банків, складеному за станом на 1 липня 2007 року, можуть на кілька пунктів не збігатися з порядковими номерами списку, складеному за станом на 1 січня 2008 року. Це пояснюється вилученням з Державного реєстру банків України банку "Закрите акціонерне товариство "Внєшторгбанк (Україна)" та включенням до нього банків: "Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Преміум"; "Відкрите акціонерне товариство Банк "РОЗДРІБНИЙ НЕОБМЕЖЕНИЙ СЕРВІС"; "Відкрите акціонерне товариство "МОТОР-БАНК"; "ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "СОЮЗ"; "Відкрите акціонерне товариство АСТРА БАНК"; "Відкрите акціонерне товариство "Комерційний Банк "Глобус", про що повідомлялося в матеріалах "Зміни і доповнення до офіційного списку банків...", опублікованих у "Віснику НБУ" (№9 і №10 за 2007 р.; №1 за 2008 р.).

[2] Символами ** позначено банки, які перебувають у стадії ліквідації.

[3] Символом * позначено банки, які не мають банківської ліцензії та письмового дозволу НБУ на здійснення операцій.

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 47

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
13	191(7)	"Базис"	АКБ "Базис"	Акціонерний комерційний банк "Базис"	ВАТ	46 567 064	15.04.1992 р.	103	м. Харків, вул. Сумська, 88	3
14	105	Банк інвестицій та заощаджень	ТОВ "Банк інвестицій та заощаджень"	Товариство з обмеженою відповідальністю "Банк інвестицій та заощаджень"	ТОВ	150 000 000	09.08.2005 р.	300	м. Київ, вул. Мельникова, 83-д	–
15	15	Банк регіонального розвитку	АБ "БРР", або АБ "Банк регіонального розвитку"	Акціонерний банк "Банк регіонального розвитку"	ВАТ	64 682 761	14.10.1991 р.	29	м. Київ, вул. Дегтярівська, 8-а	1
16	55	"БІГ-енергія"	ВАТ Банк "БІГ Енергія"	Відкрите акціонерне товариство Банк "БІГ Енергія"	ВАТ	100 000 000	29.09.1993 р.	199	м. Київ, вул. Комінтерну, 15	9
17	106	БМ-банк	ТОВ "БМ Банк"	Товариство з обмеженою відповідальністю "БМ Банк"	ТОВ	340 657 850	08.12.2005 р.	301	м. Київ, бул. Т.Шевченка, 37/122	–
18	111	"Богуслав"	ТОВ "БАНК БОГУСЛАВ"	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "БАНК БОГУСЛАВ"	ТОВ	125 000 000	04.08.2006 р.	307	м. Київ, вул. Нижньоюрківська, 81	–
19	9	Брокбізнесбанк	АБ "БРОКБІЗНЕСБАНК"	Акціонерний банк "БРОКБІЗНЕСБАНК"	ВАТ	1 800 000 000	07.10.1991 р.	18	м. Київ, просп. Перемоги, 41	23
20	36	БТА-банк	ВАТ "БТА Банк"	Відкрите акціонерне товариство "БТА Банк"	ВАТ	48 095 700	10.12.1992 р.	133	м. Київ, вул. Щербакова, 35	2
21	69	"Велес"	АТ "Банк Велес"	Акціонерне товариство "Банк Велес"	ВАТ	43 000 000	18.03.1994 р.	239	м. Київ, вул. Героїв Севастополя, 48	–
22	12	"Відродження"	Український банк "Відродження"	Акціонерний комерційний Український банк "Відродження" **	ВАТ	682 537	09.10.1991 р.	21	м. Київ, вул. Коцюбинського, 7-а	1
23	32	ВіЕйБі-банк	ВАТ "ВіЕйБі Банк"	Відкрите акціонерне товариство Всеукраїнський Акціонерний Банк	ВАТ	241 424 499	02.07.1992 р.	120	м. Київ, вул. Зоологічна, 5	25
24	184(2)	"Володимирський"	ТОВ КБ "Володимирський"	Товариство з обмеженою відповідальністю Комерційний банк "Володимирський"	ТОВ	35 860 000	13.12.2001 р.	279	м. Суми, пл. Незалежності, 10	1
25	35	ВТБ-банк	ВАТ ВТБ Банк	Відкрите акціонерне товариство ВТБ Банк	ВАТ	643 784 405	11.11.1992 р.	128	м. Київ, вул. Гоголівська, 22-24	27
26	167(4)	ГАЛС	—	Комерційний банк "ГАЛС" *	ТОВ	604 422	14.10.1991 р.	30	м. Львів, вул. Зелена, 149-а	–
27	42	"Гарант"	АКБ "ГАРАНТ"	Відкрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "ГАРАНТ" **	ВАТ	41 421 000	24.03.1993 р.	157	м. Київ, Русанівська Набережна, 18	–
28	122	"Глобус"	ВАТ КБ "Глобус"	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний Банк "Глобус" *	ВАТ	75 000 000	29.11.2007 р.	320	м. Київ, пров. Куренівський, 19/5	–
29	14	Градобанк	—	Акціонерне товариство "Градобанк" **	ВАТ	96 000 000	09.10.1991 р.	23	м. Київ, вул. Анрі Барбюса, 9-а	7
30	190(6)	"Грант"	Банк "Грант"	Акціонерний Східно-Український Банк "Грант"	ЗАТ	40 000 000	29.10.1991 р.	62	м. Харків, вул. Данилевського, 19	5
31	45	Даміана-банк	—	Акціонерний банк "ДАМІАНА-БАНК" **	ЗАТ	200 000	05.05.1993 р.	166	м. Київ, вул. Воровського, 6	–
32	95	"Даніель"	ТОВ "Комерційний банк "Даніель"	Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний банк "Даніель"	ТОВ	49 310 000	27.11.2003 р.	289	м. Київ, вул. Саксаганського, 3, літера "А"	–
33	108	"Дельта"	ТОВ "Комерційний банк "Дельта"	Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний банк "Дельта"	ТОВ	510 000 000	15.02.2006 р.	304	м. Київ, вул. Щорса, 36-б	–
34	197(2)	"Демарк"	Банк "Демарк"	Відкрите акціонерне товариство "Банк "Демарк"	ВАТ	142 000 000	10.07.1992 р.	122	м. Чернігів, вул. Комсомольська, 28	–
35	125(1)	Діалог-банк	ТОВ "Діалогбанк"	Товариство з обмеженою відповідальністю Діалогбанк"	ТОВ	62 450 000	04.01.1992 р.	80	м. Дніпропетровськ, вул. Свердлова, 26, позиція 5	–
36	59	Діамант-банк	АБ "Діамантбанк"	Акціонерний банк "Діамант"	ЗАТ	100 000 000	17.11.1993 р.	212	м. Київ, Контрактова площа, 10-а	4

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 48

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
37	165(2)	"Дністер"	ВАТ СКБ "Дністер"	Відкрите акціонерне товариство "Селянський комерційний банк "Дністер"	ВАТ	61 500 000	14.10.1991 р.	27	м. Львів, вул. Переяславська, 6-а	3
38	141(2)	Донвугле-комбанк	—	Донецький акціонерний банк «Донвуглекомбанк» **	ВАТ	2 300 000	01.10.1991 р.	7	м. Донецьк, вул. Артема, 63	–
39	146(7)	Донгорбанк	ЗАТ "Донгорбанк"	Закрите акціонерне товариство "Донгорбанк"	ЗАТ	270 150 000	06.04.1992 р.	99	м. Донецьк, вул. Артема, 38	–
40	22	Експобанк	ВАТ "КБ "Експобанк"	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Експобанк"	ВАТ	88 895 200	26.12.1991 р.	75	м. Київ, вул. Дмитрівська, 18/24	8
41	71	Експрес-банк	АБ "Експрес-Банк"	Акціонерний банк "Експрес-Банк"	ВАТ	75 613 300	12.04.1994 р.	243	м. Київ, Повітрофлотський просп., 25	8
42	164(1)	Електрон-банк	ВАТ "Електрон Банк"	Відкрите акціонерне товариство "Електрон Банк"	ВАТ	115 000 000	10.10.1991 р.	25	м. Львів, вул. Грабовського, 11	–
43	20	Енергобанк	АБ "Енергобанк"	Акціонерний банк "Енергобанк"	ВАТ	169 450 840	31.10.1991 р.	68	м. Київ, вул. Лютеранська, 9/9	11
44	116	ЕрДе-банк	ВАТ "ЕРДЕ БАНК"	Відкрите акціонерне товариство "ЕРДЕ БАНК"	ВАТ	65 950 000	28.12.2006 р.	313	м. Київ, вул. П.Сагайдачного / Ігорівська, 10/5, літера "А"	–
45	107	Ерсте банк	ВАТ "Ерсте Банк"	Відкрите акціонерне товариство "Ерсте Банк"	ВАТ	650 500 000	25.01.2006 р.	303	м. Київ, вул. Прорізна, 6	–
46	60	ЄБРФ	ЗАТ "ЄБРФ"	Закрите акціонерне товариство "Європейський банк раціонального фінансування"	ЗАТ	153 000 000	24.11.1993 р.	214	м. Київ, вул. Володимирська / пров. Рильський, 18/2	2
47	103	Євробанк	ТОВ КБ "ЄВРОБАНК"	Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "ЄВРОБАНК"	ТОВ	26 670 000	18.01.2005 р.	297	м. Київ, вул. Фрунзе, 109/2	–
48	115	Єврогазбанк	ВАТ "ЄВРОГАЗБАНК"	Відкрите акціонерне товариство "ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ГАЗОВИЙ БАНК"	ВАТ	73 390 000	17.10.2006 р.	312	м. Київ, вул. Лук'янівська, 1	–
49	41	"Європейський"	АКБ "Європейський"	Акціонерний комерційний банк "Європейський"	ВАТ	87 000 000	03.03.1993 р.	152	м. Київ, вул. Почайнинська, 38/44	1
50	159(1)	Європейський банк розвитку та заощаджень	ВАТ "Європейський банк розвитку та заощаджень"	Відкрите акціонерне товариство "Європейський банк розвитку та заощаджень"	ВАТ	100 000 000	23.12.1991 р.	74	м. Сімферополь, вул. К.Лібкнехта, 5	5
51	123(1)	Західінкомбанк	КБ "Західінкомбанк" ТзОВ	Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "Західінкомбанк"	ТОВ	110 500 000	11.03.1993 р.	153	м. Луцьк, просп. Перемоги, 15	9
52	189(5)	Зембанк	ХАК "Зембанк"	Харківський акціонерний комерційний Земельний банк	ВАТ	132 000 000	29.10.1991 р.	61	м. Харків, вул. Чернишевська, 4	1
53	132(8)	"Земельний капітал"	ТОВ КБ "Земельний Капітал"	Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "Земельний Капітал"	ТОВ	25 687 708	31.01.1994 р.	236	м. Дніпропетровськ, просп. Пушкіна, 15	–
54	195(11)	"Золоті ворота"	АКБ "Золоті ворота"	Акціонерно-комерційний банк "Золоті ворота"	ВАТ	75 000 000	18.08.1993 р.	193	м. Харків, просп. Леніна, 36	5
55	140(1)	Ікар-банк	АБ "ІКАР-БАНК"	Акціонерний банк "ІКАР-БАНК"	ВАТ	35 000 000	01.10.1991 р.	6	м. Донецьк, просп. Ілліча, 100-а	–
56	178(9)	Імекс-банк	АКБ "ІМЕКСБАНК"	АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ІМЕКСБАНК"	ВАТ	385 000 000	29.03.1994 р.	241	м. Одеса, просп. Гагаріна, 12-а	20
57	172(3)	Інвест-банк	АКБ "Інвестбанк"	Акціонерний комерційний банк "Інвестбанк"	ЗАТ	32 180 000	31.03.1992 р.	95	м. Одеса, вул. Велика Арнаутська, 2-б	1
58	136(12)	Інвест-кредит-банк	ЗАТ "ІНВЕСТ-КРЕДИТ БАНК"	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ІНВЕСТ-КРЕДИТ БАНК"	ЗАТ	37 141 000	18.10.1996 р.	263	Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Нарвська, 11-а	–
59	83	ІНГ-банк Україна	АБ "ІНГ Банк Україна"	Акціонерний банк "ІНГ Банк Україна"	ЗАТ	304 760 925	15.12.1997 р.	271	м. Київ, вул. Спаська, 30-а	–
60	40	Індекс-банк	АТ "ІНДЕКС-БАНК"	Акціонерне товариство "ІНДУСТРІАЛЬНО-ЕКСПОРТНИЙ БАНК"	ВАТ	400 000 000	10.02.1993 р.	149	м. Київ, вул. Пушкінська, 42/4	25

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 49

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
61	153(1)	Індустріалбанк	АКБ "ІНДУСТРІАЛ-БАНК"	АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ІНДУСТРІАЛБАНК"	ВАТ	309 876 940	16.10.1991 р.	36	м. Запоріжжя, вул. 40 років Радянської України, 39-д	8
62	11	"Інко"	—	Акціонерний банк "Інко" **	ВАТ	1 000 000	08.10.1991 р.	20	м. Київ, вул. Мечникова, 10/2	–
63	194(10)	Інпромбанк	ВАТ "Інпромбанк"	Відкрите акціонерне товариство "Інноваційно-промисловий банк"	ВАТ	43 648 000	23.03.1993 р.	156	м. Харків, вул. Клочківська, 3	4
64	73	Інтеграл-банк	АКБ "Інтеграл-банк"	Акціонерний комерційний банк "Інтеграл"	ВАТ	62 700 000	30.09.1994 р.	250	м. Київ, просп. Перемоги, 52/2	1
65	28	Інтербанк	ВАТ КБ "Інтербанк"	Відкрите акціонерне товариство комерційний банк "Інтербанк"	ВАТ	36 050 000	23.03.1992 р.	93	м. Київ, вул. Корольова, 5-а	–
66	33	Інтерконти-нент банк	АКБ "Інтерконтинент банк"	"Акціонерний комерційний банк "Інтерконти-нентбанк" **	ВАТ	75 698 000	16.07.1992 р.	124	м. Київ, вул. Воровського, 22	–
67	112	Іпобанк	ВАТ КБ "Іпобанк"	Відкрите акціонерне товариство Комерційний Банк "Іпобанк"	ВАТ	200 000 000	10.08.2006 р.	309	м. Київ, бул. Івана Лепсе, 16	–
68	47	Каліон-банк Україна	АТ "Каліон Банк Україна"	Акціонерне товариство "Каліон Банк Україна"	ЗАТ	170 000 000	19.05.1993 р.	169	м. Київ, вул. Володимирська, 23-а	–
69	101	"Камбіо"	ТОВ УКБ "Камбіо"	Товариство з обмеженою відповідальністю "Універсальний комерційний банк "Камбіо"	ТОВ	58 737 994	30.06.2004 р.	295	м. Київ, вул. Заньковецької / Станіславського, 3/1	3
70	143(4)	"Капітал"	ВАТ "АКБ "КАПІТАЛ"	ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «АКЦІОНЕРНО-КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "КАПІТАЛ"	ВАТ	68 655 500	31.10.1991 р.	65	м. Донецьк, вул. Артема, 63	4
71	48	"Київ"	АКБ "Київ"	Акціонерний комерційний банк "Київ"	ВАТ	180 000 000	19.05.1993 р.	171	м. Київ, вул. Б.Хмельницького, 16–22	11
72	76	"Київська Русь"	АБ "Київська Русь"	Акціонерний банк "Київська Русь"	ЗАТ	126 080 000	30.05.1996 р.	258	м. Київ, вул. Хорива, 11-а	13
73	31	Київський універсальний банк	ТОВ "Київський універсальний банк"	Товариство з обмеженою відповідальністю "Київський універсальний банк" **	ТОВ	29 700 000	21.05.1992 р.	114	м. Київ, просп. Павла Тичини, 8	–
74	62	КІБ	ТОВ "КІБ"	Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний Індустріальний Банк"	ТОВ	49 245 336	03.12.1993 р.	219	м. Київ, вул. Воровського, 6	–
75	135(11)	Класик-банк	ТОВ "КласикБанк"	Товариство з обмеженою відповідальністю "КласикБанк"	ТОВ	40 635 445	06.10.1995 р.	254	м. Дніпропетровськ, просп. К.Маркса, 39-а	–
76	79	"Кліринговий дім"	АБ "КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	Акціонерний банк "КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	ВАТ	415 000 000	30.12.1996 р.	264	м. Київ, вул. Борисоглібська, 5, літера "А"	1
77	182(1)	"Княжий"	—	Комерційний банк "Княжий"**	ТОВ	6 300 000	08.04.1994 р.	242	м. Рівне, вул. Кавказька, 9	3
78	139(15)	"Конкорд"	ЗАТ "АКБ "КОНКОРД"	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "КОНКОРД"	ЗАТ	68 000 000	07.08.2006 р.	308	м. Дніпропетровськ, вул. Артема, 94	–
79	46	"Контракт"	ВАТ ТФБ "Контракт"	Відкрите акціонерне товариство Торговельно-фінансовий банк "Контракт"	ВАТ	36 225 645	18.05.1993 р.	168	м. Київ, вул. Воздвиженська, 58	–
80	152(2)	Коопінвестбанк	ТОВ КБ "Коопінвест банк"	Товариство з Обмеженою Відповідальністю Комерційний банк "Коопінвестбанк"	ТОВ	69 080 000	16.12.1992 р.	135	м. Ужгород, вул. Гойди, 10	–
81	114	Кредитвест-банк	ЗАТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК"	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ВЕСТ ФАЙНЕНС ЕНД КРЕДИТ БАНК"	ЗАТ	72 175 000	04.10.2006 р.	311	м. Київ, вул. Ковпака, 17	–

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 50

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
82	130(6)	"Кредит-Дніпро"	Банк "Кредит-Дніпро"	Закрите акціонерне товариство комерційний банк "Кредит-Дніпро"	ЗАТ	275 000 000	07.07.1993 р.	180	м. Дніпропетровськ, вул. Леніна, 17	3
83	113	Кредит-Європа-банк	ЗАТ "КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК"	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК"	ЗАТ	329 088 311	28.08.2006 р.	310	м. Київ, вул. Червоноармійська, 77-а (літера З)	–
84	117	"Кредит-оптима"	ВАТ "КБ "КРЕДИТ-ОПТИМА"	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "КРЕДИТ-ОПТИМА"	ВАТ	63 000 000	29.12.2006 р.	314	м. Київ, вул. Дмитрівська, 69	–
85	80	Кредитпромбанк	ВАТ "Кредитпромбанк"	Відкрите акціонерне товариство "Кредитпромбанк"	ВАТ	850 000 000	20.05.1997 р.	266	м. Київ, бул. Дружби Народів, 38	12
86	168(5)	Кредобанк	ВАТ "КРЕДОБАНК"	Відкрите Акціонерне Товариство "КРЕДОБАНК"	ВАТ	396 049 469	31.03.1992 р.	96	м. Львів, вул. Сахарова, 78	20
87	8	Легбанк	АКБ "Легбанк"	Акціонерний комерційний банк "Легбанк"	ВАТ	46 000 000	08.10.1991 р.	17	м. Київ, вул. Жилянська, 27	3
88	151(1)	Лісбанк	—	Закарпатський акціонерний комерційний банк "Лісбанк"**	ВАТ	762 823	04.10.1991 р.	14	м. Ужгород, вул. Волошина, 52	–
89	166(3)	"Львів"	ЗАТ АКБ "Львів"	Закрите акціонерне товариство Акціонерно-комерційний банк "Львів"	ЗАТ	80 305 338	14.10.1991 р.	28	м. Львів, вул. Сербська, 1	–
90	186(2)	Мегабанк	ВАТ "Мегабанк"	Відкрите акціонерне товариство "Мегабанк"	ВАТ	200 000 000	28.10.1991 р.	58	м. Харків, вул. Артема, 30	3
91	192(8)	"Меркурій"	АКБ "Меркурій"	Акціонерний комерційний банк "Меркурій"	ЗАТ	53 372 000	18.11.1992 р.	129	м. Харків, вул. Петровського, 23	1
92	155(3)	"Металург"	АБ "Металург"	Акціонерний банк "Металург"	ЗАТ	16 550 580	12.07.1993 р.	182	м. Запоріжжя, просп. Металургів, 30	–
93	102	Міжнародний іпотечний банк	ЗАТ "МІБ", або ЗАТ "Міжнародний Іпотечний Банк"	Закрите акціонерне товариство "Міжнародний Іпотечний Банк"	ЗАТ	380 567 201	13.01.2005 р.	296	м. Київ, вул. Пимоненка,13, корпус 4	–
94	174(5)	Місто-банк	КБ ТОВ "Місто Банк"	Комерційний банк товариство з обмеженою відповідальністю "Місто Банк"	ТОВ	75 800 000	23.07.1993 р.	184	м. Одеса, вул. Фонтанська Дорога, 11	4
95	68	МКБ	ВАТ "МКБ"	Відкрите акціонерне товариство "Міжнародний комерційний банк"	ВАТ	52 600 000	31.01.1994 р.	234	м. Київ, Контрактова площа, 4	15
96	161(3)	"Морський"	ВАТ Банк "Морський"	Відкрите акціонерне товариство Банк "Морський"	ВАТ	48 461 275	17.05.1994 р.	246	м. Севастополь, вул. Брестська, 18-а	1
97	175(6)	Морський транспортний банк	ВАТ "МТБ" і ВАТ "МОРСЬКИЙ ТРАНСПОРТНИЙ БАНК"	Відкрите акціонерне товариство "МОРСЬКИЙ ТРАНСПОРТНИЙ БАНК"	ВАТ	50 000 000	05.11.1993 р.	207	Одеська обл., м. Іллічівськ, . вул. Леніна, 28	8
98	157(5)	Мотор-банк	ВАТ "МОТОР-БАНК"	Відкрите акціонерне товариство "МОТОР-БАНК"	ВАТ	65 000 000	10.08.2007 р.	316	м. Запоріжжя, вул. 8 Березня, 54-б	–
99	57	"Надра"	ВАТ КБ "Надра"	Відкрите акціонерне товариство комерційний банк "Надра"	ВАТ	390 362 660	26.10.1993 р.	205	м. Київ, вул. Артема, 15	26
100	74	"Національний кредит"	АКБ "Національний кредит"	Акціонерний комерційний банк "Національний кредит"	ЗАТ	28 085 000	31.01.1996 р.	255	м. Київ, вул. Тургенєвська, 52/58	24
101	30	"Національний стандарт"	ВАТ КБ "Національний стандарт"	Відкрите акціонерне товариство Комерційний банк "Національний стандарт"	ВАТ	42 160 467	16.05.1992 р.	110	м. Київ, вул. Фрунзе, 47	2
102	58	"Національні інвестиції"	АБ "Національні інвестиції"	Акціонерний банк "Національні інвестиції"	ЗАТ	31 000 000	09.11.1993 р.	210	м. Київ, вул. Володимирська, 54	–
103	156(4)	"Наш банк"	АТ "Наш банк"	Акціонерне товариство "Наш банк"**	ВАТ	22 542 000	17.11.1993 р.	211	м. Запоріжжя, вул. Добролюбова, 22	–
104	54	НК-банк	ВАТ "НК БАНК"	ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК НАРОДНИЙ КАПІТАЛ"	ВАТ	41 855 590	21.09.1993 р.	198	м. Київ, вул. І. Лепсе, 4	–
105	127(3)	"Новий"	АКБ "Новий"	Акціонерний комерційний банк "Новий"	ЗАТ	55 000 000	06.04.1992 р.	101	м. Дніпропетровськ, просп. К.Маркса, 93	3
106	88	НРБ	ЗАТ "БАНК НРБ"	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК НРБ"	ЗАТ	75 573 200	15.06.2001 р.	277	м. Київ, вул. Володимирська, 46	–

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 51

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
107	170(1)	Одеса-банк	АКБ "Одеса-банк"	Закрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Одеса-банк"	ЗАТ	86 260 000	17.10.1991 р.	38	м. Одеса, вул. Княжеська, 32	–
108	65	ОЛ-банк	АКБ "ОЛБанк"	Акціонерний комерційний банк "ОЛБанк" **	ЗАТ	7 783 600	26.01.1994 р.	228	м. Київ, вул. Марини Раскової, 19	–
109	24	"Олімпійська Україна"	ВАТ Банк "Олімпійська Україна"	Відкрите акціонерне товариство Банк "Олімпійська Україна"	ВАТ	56 650 000	09.01.1992 р.	81	м. Київ, вул. Стельмаха, 10-а	–
110	85	ОТП-банк	ЗАТ "ОТП Банк"	Закрите акціонерне товариство "ОТП Банк"	ЗАТ	654 585 309	02.03.1998 р.	273	м. Київ, вул. Жилянська, 43	16
111	3	Ощадбанк	ВАТ "Ощадбанк"	Відкрите акціонерне товариство "Державний ощадний банк України"	ВАТ	922 000 000	31.12.1991 р.	4	м. Київ, вул. Госпітальна, 12-г	405
112	110	Партнер-банк	ТОВ "ПАРТНЕР-БАНК"	Товариство з обмеженою відповідальністю "ПАРТНЕР-БАНК"	ТОВ	60 400 000	06.05.2006 р.	306	м. Київ, вул. Солом'янська, 33	–
113	81	Перший інвестиційний банк	ВАТ "Перший Інвестиційний Банк"	Відкрите акціонерне товариство "Перший Інвестиційний Банк"	ВАТ	149 999 900	20.06.1997 р.	267	м. Київ, Московський проспект, 6	5
114	78	"Петрокомерц Україна"	ЗАТ "Банк Петрокоммерц-Україна"	Закрите Акціонерне Товариство "Банк Петрокоммерц-Україна"	ЗАТ	44 865 000	26.09.1996 р.	262	м. Київ, вул. Велика Житомирська, 20	4
115	142(3)	Південкомбанк	ВАТ КБ "ПІВДЕНКОМБАНК"	ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПІВДЕНКОМБАНК"	ВАТ	85 000 000	03.10.1991 р.	12	м. Донецьк, просп. Ватутіна, 33-а	4
116	176(7)	"Південний"	Акціонерний банк "Південний"	Відкрите акціонерне товариство Акціонерний банк "Південний"	ВАТ	555 000 000	03.12.1993 р.	218	м. Одеса, вул. Краснова, 6/1	16
117	198(3)	Полікомбанк	ПОЛІКОМБАНК	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ПОЛІКОМБАНК"	ЗАТ	24 000 000	18.08.1994 р.	249	м. Чернігів, вул. Київська, 3	–
118	180(1)	Полтава-банк	АБ "ПОЛТАВА-БАНК"	ПОЛТАВСЬКИЙ АКЦІОНЕРНИЙ БАНК "ПОЛТАВА-БАНК"	ВАТ	70 500 000	16.10.1991 р.	37	м. Полтава, вул. Паризької Комуни, 40-а	4
119	171(2)	"Порто-Франко"	АКБ "ПОРТО-ФРАНКО"	АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПОРТО-ФРАНКО"	ВАТ	49 153 560	17.10.1991 р.	39	м. Одеса, вул. Пушкінська, 10	–
120	38	Правекс-банк	АКБ "ПРАВЕКС-БАНК"	Акціонерний комерційний банк "ПРАВЕКС-БАНК"	ВАТ	371 499 139	29.12.1992 р.	139	м. Київ, вул. Кловський Узвіз, 9/2	3
121	89	Прайм-банк	ЗАТ "ПРАЙМ-БАНК"	Закрите акціонерне товариство "ПРАЙМ-БАНК"	ЗАТ	28 600 000	30.07.2001 р.	278	м. Київ, вул. Михайлівська, 6-а	–
122	133(9)	Прем'єр-банк	АКБ "Прем'єрбанк"	Акціонерний комерційний банк "Прем'єрбанк" **	ЗАТ	45 000 300	22.06.1994 р.	247	м. Дніпропетровськ, вул. Мечникова, 18	4
123	118	"Преміум"	ВАТ "КБ "Преміум"	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Преміум"	ВАТ	70 000 000	24.07.2007 р.	315	м. Київ, вул. Бастіонна, 1/36	–
124	126(2)	Приватбанк	ПриватБанк	Закрите акціонерне товариство комерційний банк "ПриватБанк"	ЗАТ	2 713 250 000	19.03.1992 р.	92	м. Дніпропетровськ, Набережна Перемоги, 50	37
125	196(1)	"Приватінвест"	АБ "Приватінвест"	Відкрите акціонерне товариство Акціонерний банк "Приватінвест"	ВАТ	38 000 000	30.10.1991 р.	64	м. Чернігів, вул. Преображенська, 2 (м. Київ, вул. Фрунзе, 104)	9
126	158(1)	"Прикарпаття"	ВАТ "АКБ "Прикарпаття"	Відкрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Прикарпаття"	ВАТ	147 000 000	22.10.1991 р.	46	м. Івано-Франківськ, вул. Галицька, 7	1
127	129(5)	"Причорномор'я"	ВАТ "КБ "Причорномор'я"	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Причорномор'я"	ВАТ	85 000 000	21.04.1993 р.	163	м. Дніпропетровськ, просп. Гагаріна, 33	2
128	87	Прокредитбанк	ЗАТ "ПроКредит Банк"	Закрите акціонерне товариство "ПроКредит Банк"	ЗАТ	150 000 041	28.12.2000 р.	276	м. Київ, просп. Перемоги, 107-а	–
129	148(9)	Промекономбанк	ВАТ КБ "Промекономбанк"	Відкрите акціонерне товариство комерційний банк з іноземним капіталом "Промекономбанк"	ВАТ	50 700 019	25.08.1993 р.	194	м. Донецьк, просп. Ленінський, 4	4

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 52

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
130	34	Промінвест-банк	Промінвестбанк	Акціонерний комерційний промислово-інвестиційний банк (закрите акціонерне товариство)	ЗАТ	200 175 000	26.08.1992 р.	125	м. Київ, пров. Шевченка, 12	153
131	144(5)	ПУМБ	ЗАТ ПУМБ	Закрите акціонерне товариство "Перший Український Міжнародний банк"	ЗАТ	1 512 774 400	23.12.1991 р.	73	м. Донецьк, вул. Університетська, 2-а	11
132	84	ПФБ	АК "ПФБ"	Акціонерний комерційний "Промислово-фінансовий банк"	ВАТ	45 000 000	29.12.1997 р.	272	м. Київ, вул. Дмитрівська, 18/24	1
133	131(7)	Радабанк	ЗАТ АБ "Радабанк"	Закрите акціонерне товариство акціонерний банк "Радабанк"	ЗАТ	32 314 000	03.12.1993 р.	220	м. Дніпропетровськ, просп. Кірова, 46	–
134	29	Райффайзен банк "Аваль"	"Райффайзен Банк Аваль"	Відкрите акціонерне товариство "Райффайзен Банк Аваль"	ВАТ	2 279 934 908	27.03.1992 р.	94	м. Київ, вул. Лескова, 9	27
135	188(4)	Реал-банк	ВАТ РЕАЛ БАНК	Відкрите акціонерне товариство РЕАЛ БАНК	ВАТ	63 000 000	29.10.1991 р.	60	м. Харків, просп. Леніна, 60-а	1
136	187(3)	Регіон-банк	АКРБ "Регіон-банк"	Акціонерний комерційний регіональний банк "Регіон-банк"	ЗАТ	36 310 153	28.10.1991 р.	59	м. Харків, вул. Дарвіна, 4	3
137	93	"Ренесанс-капітал"	ТОВ "Банк Ренесанс Капітал"	Товариство з обмеженою відповідальністю "Банк Ренесанс Капітал"	ТОВ	143 400 000	29.01.2003 р.	285	м. Київ, вул. Глибочицька, 4	–
138	119	РНС-банк	ВАТ Банк "РНС"	Відкрите акціонерне товариство Банк "РОЗДРІБНИЙ НЕОБМЕЖЕНИЙ СЕРВІС"	ВАТ	69 000 000	22.08.2007 р.	317	м. Київ, вул. С.Струтинського, 8	–
139	7	Родовід-банк	ВАТ "РОДОВІД БАНК"	Відкрите акціонерне товариство "РОДОВІД БАНК"	ВАТ	435 000 000	07.10.1991 р.	16	м. Київ, вул. П. Сагайдачного, 17	2
140	70	Росток-банк	АКБ "Росток-Банк"	Акціонерний комерційний банк "Росток-Банк" **	ЗАТ	18 042 270	25.03.1994 р.	240	м. Київ, бул. І.Лепсе, 4	–
141	109	"Русский стандарт"	ТОВ "Банк Руский Стандарт"	Товариство з обмеженою відповідальністю "Банк Руский Стандарт"	ТОВ	40 000 000	28.02.2006 р.	305	м. Київ, вул. Половецька, 3/42	–
142	21	Сведбанк	ВАТ "Сведбанк"	Відкрите акціонерне товариство "Сведбанк"	ВАТ	735 100 258	31.10.1991 р.	69	м. Київ, вул. Комінтерну, 30	–
143	77	Сведбанк-інвест	ЗАТ "Сведбанк Інвест"	Закрите акціонерне товариство "Сведбанк Інвест"	ЗАТ	230 518 400	07.06.1996 р.	260	м. Київ, вул. Пушкінська, 42/4	–
144	6	СЕБ-банк	ВАТ "СЕБ Банк"	Відкрите акціонерне товариство "СЕБ Банк"	ВАТ	63 077 300	02.10.1991 р.	11	м. Київ, вул. Червоноармійська, 10	–
145	53	СЄБ	АКБ "СЄБ"	Акціонерний комерційний банк "Східно-Європейський банк"	ВАТ	45 000 000	27.08.1993 р.	195	м. Київ, бул. Дружби Народів, 17/5	7
146	138(14)	Сигма-банк	ЗАТ АКБ "СИГМА-БАНК"	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "СИГМАБАНК"	ЗАТ	136 000 000	10.01.2006 р.	302	м. Дніпропетровськ, вул. Барикадна, 5/7	–
147	63	"Синтез"	АБ "Синтез"	Акціонерний Банк "Синтез"	ВАТ	72 800 000	24.12.1993 р.	221	м. Київ, вул. Івана Кудрі, 5	5
148	86	Сітібанк Україна	АКБ "Сітібанк (Україна)"	Акціонерний комерційний банк "Сітібанк (Україна)"	ЗАТ	50 000 000	11.05.1998 р.	274	м. Київ, вул. Димитрова, 16-г	–
149	179(10)	СКБ	ТОВ КБ "СКБ"	Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "СоцКом Банк"	ТОВ	66 000 000	05.03.2003 р.	286	м. Одеса, вул. Заньковецька, 7	–
150	154(2)	"Слов'янський"	КАБ "СЛОВ'ЯНСЬКИЙ"	КОМЕРЦІЙНИЙ АКЦІОНЕРНИЙ БАНК "СЛОВ'ЯНСЬКИЙ" **	ВАТ	24 012 787	21.10.1991 р.	44	м. Запоріжжя, вул. Кремлівська, 8	–
151	120	"Союз"	ВАТ "КБ "СОЮЗ"	ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "СОЮЗ" *	ВАТ	73 000 000	26.11.2007 р.	318	м. Київ, вул. Заньковецької, 5/2	–
152	23	Старокиївський банк	АБ "Старокиївський банк"	Акціонерний банк "Старокиївський банк"	ЗАТ	26 500 000	31.12.1991 р.	79	м. Київ, вул. Микільсько-Ботанічна, 6/8	–
153	96	"Столиця"	ТОВ КБ "Столиця"	Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "Столиця"	ТОВ	107 548 000	10.03.2004 р.	290	м. Київ, просп. Героїв Сталінграда, 12-г	3

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 53

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
154	183(1)	"Столичний"	ВАТ АБ "СТОЛИЧНИЙ"	Відкрите акціонерне товариство Акціонерний Банк "СТОЛИЧНИЙ"	ВАТ	58 335 000	22.10.1993 р.	202	м. Суми, вул. Харківська, 1	–
155	163(2)	Східно-промисловий банк	СХІДНО-ПРОМИСЛОВИЙ БАНК	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "СХІДНО-ПРОМИСЛОВИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК"	ТОВ	35 660 000	13.09.1995 р.	253	м. Луганськ, вул. 26 Бакинських Комісарів, 155	–
156	18	"Таврика"	АБ "Таврика"	Акціонерний банк "Таврика"	ВАТ	91 351 500	24.10.1991 р.	53	м. Київ, вул. Глибочицька, 17-д	2
157	17	ТАС-бізнесбанк	АБ "ТАС-Бізнесбанк"	Акціонерний банк "ТАС-Бізнесбанк"	ВАТ	85 000 000	21.10.1991 р.	45	м. Київ, вул. Куренівська, 15-а	1
158	72	"ТК-кредит"	АКБ "ТК КРЕДИТ"	Акціонерний комерційний банк "ТК КРЕДИТ"	ВАТ	31 828 750	28.04.1994 р.	245	м. Київ, вул. Дмитрівська, 18/24	–
159	25	ТММ-банк	ВАТ "ТММ-Банк"	Відкрите акціонерне товариство "ТММ-Банк"	ВАТ	31 000 000	20.01.1992 р.	82	м. Київ, вул. Панельна, 5	–
160	13	Трансбанк	АКБ "Трансбанк"	Акціонерний комерційний банк "Трансбанк"	ВАТ	40 042 000	09.10.1991 р.	22	м. Київ, вул. Фізкультури, 9	6
161	97	"Траст-капітал"	ЗАТ "АКБ "Траст-капітал"	Закрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Траст-капітал"	ЗАТ	33 250 000	10.03.2004 р.	291	м. Київ, вул. Підвисоцького, 7	–
162	66	УБРП	ВАТ "УБРП"	ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УНІВЕРСАЛЬНИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА ПАРТНЕРСТВА"	ВАТ	140 000 000	26.01.1994 р.	229	м. Київ, вул. Дегтярівська, 48	4
163	56	"Укоопспілка"	АБ "Укоопспілка"	Акціонерний банк "Укоопспілка"	ВАТ	35 626 324	25.10.1993 р.	204	м. Київ, вул. Хрещатик, 7/11	10
164	1	"Україна"	Банк "Україна"	Акціонерний комерційний агропромисловий банк "Україна" **	ВАТ	70 338 850	27.09.1991 р.	2	м. Київ, пров. Рильський, 10	12
165	98	Український банк реконструкції та розвитку	ВАТ "Український банк реконструкції та розвитку"	Відкрите акціонерне товариство "Український банк реконструкції та розвитку"	ВАТ	72 000 000	19.03.2004 р.	292	м. Київ, вул. Олексія Терьохіна, 4	–
166	37	"Український капітал"	ВАТ "Банк "Український капітал"	Відкрите акціонерне товариство "Банк "Український капітал"	ВАТ	60 000 000	25.12.1992 р.	138	м. Київ, просп. Перемоги, 67	–
167	150(11)	"Український фінансовий світ"	ТОВ КБ "Український фінансовий світ"	Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "Український фінансовий світ"	ТОВ	103 000 000	12.11.2003 р.	288	м. Донецьк, просп. Миру, 5-б	–
168	147(8)	Укрбізнес-банк	АБ "УкрБізнесБанк"	Акціонерний банк «Український Бізнес Банк»	ВАТ	34 160 000	19.05.1993 р.	170	м. Донецьк, вул. Артема, 125	5
169	99	Укрбудінвест-банк	ЗАТ "Укрбудінвест-банк"	Закрите акціонерне товариство "Український будівельно-інвестиційний банк"	ЗАТ	58 777 200	20.04.2004 р.	293	м. Київ, бул. Лесі Українки, 30-в	–
170	52	Укргазбанк	ВАТ АБ "Укргазбанк"	Відкрите акціонерне товариство акціонерний банк "Укргазбанк"	ВАТ	500 000 000	21.07.1993 р.	183	м. Київ, вул. Єреванська, 1	20
171	75	Укргазпромбанк	АБ "Укргазпромбанк"	Відкрите акціонерне товариство Акціонерний банк "Укргазпромбанк"	ВАТ	24 200 000	27.03.1996 р.	256	м. Київ, Дніпровська Набережна, 13	–
172	4	Укрексімбанк	ВАТ "Укрексімбанк"	Відкрите акціонерне товариство "Державний експортно-імпортний банк України"	ВАТ	1 486 000 000	23.01.1992 р.	5	м. Київ, вул. Горького, 127	30
173	5	Укрінбанк	АТ "Укрінбанк"	Акціонерне товариство "Український інноваційний банк"	ВАТ	204 423 415	02.10.1991 р.	9	м. Київ, вул. Інститутська, 12-а	30
174	162(1)	Укркомунбанк	АБ "УКРКОМУНБАНК"	АКЦІОНЕРНИЙ БАНК "УКРАЇНСЬКИЙ КОМУНАЛЬНИЙ БАНК"	ВАТ	49 700 000	10.08.1993 р.	187	м. Луганськ, вул. Шевченка В.В., 18-а	1
175	44	Укрпромбанк	ТОВ "Укрпромбанк"	Товариство з обмеженою відповідальністю "Український промисловий банк"	ТОВ	1 090 000 000	21.04.1993 р.	164	м. Київ, бул. Лесі Українки, 26	26

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 54

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
176	185(1)	Укрсиббанк	АКІБ "УкрСиббанк"	Акціонерний комерційний інноваційний банк "УкрСиббанк"	ВАТ	2 275 000 000	28.10.1991 р.	57	м. Харків, просп. Московський, 60	—
177	2	Укрсоцбанк	АКБ "Укрсоцбанк"	Акціонерно-комерційний банк соціального розвитку "Укрсоцбанк"	ВАТ	1 020 000 000	27.09.1991 р.	3	м. Київ, вул. Ковпака, 29	30
178	50	Укрспецімпексбанк	"УКРСПЕЦІМПЕКСБАНК"	Державно-акціонерний спеціалізований імпортно-експортний банк України "УКРСПЕЦІМПЕКСБАНК" **	ВАТ	25 000 000	11.06.1993 р.	175	м. Київ, вул. Ярославів Вал, 36-а	1
179	169(6)	Універсал-банк	ВАТ "Універсал Банк"	Відкрите акціонерне товариство "Універсал Банк"	ВАТ	487 711 970	20.01.1994 р.	226	м. Львів, просп. Шевченка, 27 (м. Київ, вул. Автозаводська, 54/19)	7
180	149(10)	Унікомбанк	ТОВ "УНІКОМБАНК"	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "УНІКОМБАНК"	ТОВ	60 086 793	28.10.2002 р.	284	м. Донецьк, вул. Челюскінців, 202-а	4
181	124(2)	Унікредит-банк	УніКредит Банк ТзОВ	УніКредит Банк Товариство з обмеженою відповідальністю	ТОВ	543 673 470	28.02.1997 р.	265	м. Луцьк, вул. Данила Галицького, 14	1
182	26	УПБ	ВАТ "УПБ"	Відкрите акціонерне товариство "Український Професійний Банк"	ВАТ	180 000 000	30.01.1992 р.	83	м. Київ, вул. Марини Раскової, 15	–
183	100	УФГ	КБ "УФГ"— ТОВ	Комерційний банк "Українська фінансова група" – товариство з обмеженою відповідальністю	ТОВ	58 999 408	23.06.2004 р.	294	м. Київ, вул. Грушевського Михайла / Кріпосний Яр, 34/1, літера"А"	–
184	193(9)	Факторіал-банк	АБ "Факторіал-Банк"	Акціонерний банк "Факторіал-Банк"	ВАТ	102 111 519	01.12.1992 р.	131	м. Харків, вул. Римарська, 32	7
185	145(6)	"Фамільний"	ТОВ "Банк Фамільний"	Товариство з обмеженою відповідальністю "Банк Фамільний"	ТОВ	32 070 476	27.12.1991 р.	78	м. Донецьк, просп. Миру, 59	3
186	19	"Фінанси та кредит"	ВАТ "Банк "Фінанси та Кредит"	Відкрите акціонерне товариство "Банк "Фінанси та Кредит"	ВАТ	1 276 500 063	30.10.1991 р.	63	м. Київ, вул. Артема, 60	16
187	104	"Фінансова ініціатива"	ТОВ КБ "ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"	Товариство з обмеженою відповідальністю Комерційний банк "ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"	ТОВ	1 200 000 000	19.01.2005 р.	298	м. Київ, просп. Героїв Сталінграда, 21/38 літера "А"	–
188	177(8)	Фінбанк	АКБ "Фінбанк"	Акціонерний комерційний банк "Фінбанк"	ВАТ	48 050 000	24.12.1993 р.	223	м. Одеса, просп. Т.Шевченка, 4-а	–
189	10	Фінексбанк	ВАТ "ФІНЕКСБАНК"	Відкрите акціонерне товариство "ФІНЕКСБАНК"	ВАТ	55 974 000	08.10.1991 р.	19	м. Київ, просп. Повітрофлотський, 54	–
190	173(4)	Фінростбанк	ТОВ "ФІНРОСТБАНК"	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ФІНРОСТБАНК"	ТОВ	45 999 604	29.01.1993 р.	147	м. Одеса, просп. Академіка Глушка, 13	1
191	92	Фортуна-банк	ТОВ "Фортуна-банк"	Товариство з обмеженою відповідальністю "Фортуна-банк"	ТОВ	60 000 000	17.10.2002 р.	282	м. Київ, вул. Боричів Тік, 35-В	1
192	67	"Форум"	АКБ "Форум"	Акціонерний комерційний банк "Форум"	ВАТ	1 121 000 000	31.01.1994 р.	231	м. Київ, бул. Верховної Ради, 7	29
193	134(10)	ФС-банк	ЗАТ "ФСБанк"	Закрите акціонерне товариство "Фінансовий Союз Банк"	ЗАТ	197 526 310	23.06.1994 р.	248	м. Дніпропетровськ, вул. Артема, 94	2
194	137(13)	Хоум-кредит-банк	ЗАТ "ХК БАНК"	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ХОУМ КРЕДІТ БАНК"	ЗАТ	307 350 000	17.10.2002 р.	283	м. Дніпропетровськ, вул. Курсантська, 24	–
195	49	"Хрещатик"	ВАТ КБ "Хрещатик"	Відкрите акціонерне товариство Комерційний банк "Хрещатик"	ВАТ	540 000 000	19.05.1993 р.	172	м. Київ, вул. Хрещатик, 8-а	21
196	82	ХФБ Україна	АКБ "ХФБ Україна"	Акціонерний комерційний банк "ХФБ Банк Україна"**	ЗАТ	109 834 200	02.09.1997 р.	269	м. Київ, вул. Ярославів Вал, 14-а	–
197	160(2)	ЧБРР	АКБ "ЧБРР"	АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТРУКЦІЇ"	ВАТ	45 007 000	22.06.1992 р.	118	м. Сімферополь, вул. Більшовицька, 24	2
198	61	"Юнекс"	АКБ "Юнекс"	Акціонерний комерційний банк "Юнекс"	ВАТ	72 000 000	03.12.1993 р.	216	м. Київ, вул. Почайнинська, 38/44	–

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 55

Банки, вилучені з Державного реєстру банків України (24.06.1992 р. – 01.01.2008 р.)

За станом на 1 січня 2008 р.

№ п/п	Назва банку[1]	№ реєстрації банку	Дата закриття банку	Підстава для закриття банку
1	"ПІВДЕННА УКРАЇНА"	102	24.06.1992 р.	Реєстрацію анульовано
2	"ДИСКОНТ"	116	27.11.1992 р.	Перетворено на філію банку "ІНКО"
3	"ЕКОНОМІКА"	119	21.12.1992 р.	Перетворено на філію банку "УКРАЇНА"
4	"ЯНТАР"	106	05.03.1993 р.	Перетворено на філію банку "УКРАЇНА"
5	"САМАРА-АГРО"	72	14.07.1993 р.	Перетворено на філію банку "УКРАЇНА"
6	"ЗАХІДКООПБАНК"	48	27.09.1993 р.	Постанова Правління НБУ від 27.09.1993 р. № 80
7	"АГРОПОСТАЧБАНК"	109	27.09.1993 р.	Постанова Правління НБУ від 27.09.1993 р. № 80
8	"АГРОПРОГРЕС"	121	27.09.1993 р.	Постанова Правління НБУ від 27.09.1993 р. № 80
9	"ПАРТНЕР"	90	29.12.1993 р.	Перетворено на філію банку "ІНКО"
10	"СУМИ-БАНК"	143	05.01.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 05.01.1994 р. № 3
11	"ПРИКАРПАТТОРГБАНК"	117	21.01.1994 р.	Перетворено на філію банку "УКООПСПІЛКА"
12	"ЕКОМЕДБАНК"	130	02.02.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 02.02.1994 р. № 19
13	"БЛАГОБАНК"	196	08.02.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 08.02.1994 р. № 26
14	"НИВА"	137	08.02.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 08.02.1994 р. № 27
15	"УНІВЕРСАЛБАНК"	136	08.02.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 08.02.1994 р. № 28
16	"ДОНБАС"	66	09.06.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 09.06.1994 р. № 111
17	"КОЛОС"	111	30.06.1994 р.	Перетворено на філію банку "АВАЛЬ"
18	"ПЕРСПЕКТИВА"	35	11.07.1994 р.	Перетворено на філію банку "УКРІНБАНК"
19	"РІВНЕСПОЖИВСПІЛКА"	200	11.07.1994 р.	Перетворено на філію банку "УКООПСПІЛКА"
20	"АВУАР"	150	09.08.1994 р.	Перетворено на філію банку "УКРІНБАНК"
21	"ЕЛБІМБАНК"	230	26.01.1995 р.	Перетворено на філію банку "АВАЛЬ"
22	КБ "ХЕРСОНІНВЕСТБАНК"	173	27.05.1996 р.	Перетворено на філію банку "УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНИЙ БАНК"
23	КБ "ВОРСКЛА"	224	27.05.1996 р.	Перетворено на філію банку "УКРСОЦБАНК"
24	"ДНІПРОБАНК"	49	09.07.1996 р.	Перетворено на філію банку "АВАЛЬ"
25	"ЛЬВІВ-ВЕСТ"	76	09.07.1996 р.	Перетворено на філію банку "ЕЛЕКТРОН"
26	"ОЛЕВСЬКИЙ"	112	09.07.1996 р.	Перетворено на філію банку "АВАЛЬ"
27	"БУККООПБАНК"	185	09.07.1996 р.	Перетворено на філію банку "УКООПСПІЛКА"
28	"ЄДНІСТЬ"	191	09.07.1996 р.	Постанова Правління НБУ від 09.07.1996 р. № 82
29	"ЕВІС"	237	09.07.1996 р.	Постанова Правління НБУ від 09.07.1996 р. № 82
30	АКБ "ПРУТ і К"	100	12.12.1996 р.	Перетворено на філію банку "ЗУКБ"
31	АКБ "КОНГРЕС"	176	26.12.1996 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.12.1996 р. №187
32	КБ "ПРОМІНЬ"	56	26.12.1996 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.12.1996 р. №188
33	КБ "ХЕРСОН"	98	30.01.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.01.1997 р. №20
34	АБ "ВУГЛЕПРОГРЕСБАНК"	50	27.02.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.02.1997 р. №28
35	КБ "КООПЕРАТОР"	174	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. №54
36	КБ "ЕНЕРГІЯ"	107	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. №55
37	АБ "ХАРКІВЛЕГБАНК"	55	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. №56
38	КБ "ВІННИЦЯ"	42	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. №57
39	АКБ "ЛЕГПРОДБАНК"	141	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. №58
40	АКБ "ХАРКІВ"	126	24.04.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 24.04.1997 р. №95
41	АКБ "ДНІПРОСЕРВІСБАНК"	113	03.07.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.07.1997 р. №135
42	АКБ "ЄВРОЦЕНТР"	178	30.10.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.10.1997 р. №261
43	АКБ "ДНІПРО"	13	06.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 06.03.1998 р. №306
44	АКБ "РОСЬ"	85	13.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 13.03.1998 р. №325
45	КБ "ПАРИТЕТ"	146	13.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 13.03.1998 р. №326
46	КБ "ФДС"	244	26.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.03.1998 р. №345
47	КБ "ГЕОБАНК"	140	26.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.03.1998 р. №347
48	АБ "МОНОЛІТБАНК"	233	16.04.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 16.04.1998 р. №365
49	АБ "ЕКОНОМБАНК"	34	25.06.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.06.1998 р. №393
50	АБ "ЄВРОМЕТАЛБАНК"	208	25.06.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.06.1998 р. №394
51	АКБ "ФІАТБАНК"	97	30.07.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.07.1998 р. №400
52	КБ "ДНІСТЕР-БАНК"	32	30.07.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.07.1998 р. №401
53	АБ "ТЕРНОПІЛЬ-КРЕДИТ"	41	05.08.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 05.08.1998 р. №402
54	КБ "КОНТИНЕНТ"	88	25.09.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.09.1998 р. №417
55	АБ "ЮНІВЕРС"	162	27.11.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.11.1998 р. №437
56	АБ "ІНТРАСТБАНК"	154	27.11.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.11.1998 р. №438
57	АКБ "СТРИЖЕНЬ"	209	18.12.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 18.12.1998 р. №449
58	АКБ "СЕРВІС"	186	31.12.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 31.12.1998 р. №450
59	КБ "САНА"	91	29.01.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 29.01.1999 р. №455
60	КБ "УКРУНІВЕРСАЛБАНК"	213	01.04.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.04.1999 р. №474
61	КБ "АЛЕКС"	123	01.04.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.04.1999 р. №481

[1] Назви банків подано за орфографією реєстраційних записів.

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 56

62	АБ “ВІКТОРІЯ”	40	17.05.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 17.05.1999 р. №489
63	АБ “АРМАНД”	206	14.06.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 14.06.1999 р. №509
64	АБ “РЕЗИДЕНТ”	70	30.06.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.06.1999 р. №512
65	АКБ “ГАЛИЦЬКИЙ”	31	30.07.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.07.1999 р. №528
66	АБ “ТРАСТ”	159	30.08.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.08.1999 р. №559
67	АБ “ТЕРНАВА”	235	30.09.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.09.1999 р. №576
68	АБ “АНТЕК”	104	22.10.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.10.1999 р. №579
69	АБ “ЦЕНТРАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ”	232	22.10.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.10.1999 р. №580
70	АКБ “БУДМБАНК”	10	08.02.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 08.02.2000 р. №39
71	АБ “ПОДІЛЛЯ”	151	08.02.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 08.02.2000 р. №40
72	АКБ “АРКАДІЯ”	192	22.03.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.03.2000 р. №70
73	АКБ “УКРНАФТОГАЗБАНК”	26	22.03.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.03.2000 р. №71
74	АБ “ЛІКО”	201	04.05.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 04.05.2000 р. №130
75	АКБ “НЕЗАЛЕЖНІСТЬ”	181	04.05.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 04.05.2000 р. №131
76	КБ “ЧЕРКАСИ”	188	16.05.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 16.05.2000 р. №133
77	АКБ “БНП-ДРЕЗДНЕР БАНК (УКРАЇНА)”	275	04.08.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 04.08.2000 р. №228
78	АБ “ІНВЕСТ-БАНК УКРАЇНА”	190	08.12.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 08.12.2000 р. №347
79	АБ “ЛІГА”	134	27.03.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.2001 р. №65
80	КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКИЙ АКБ	33	07.06.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 07.06.2001 р. №120
81	АКБ “СЛОБОЖАНЩИНА”	84	07.06.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 07.06.2001 р. №121
82	АКБ “ТАВРІЯ”	51	07.06.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 07.06.2001 р. №122
83	КБ “ПОЛІС”	203	29.08.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 29.08.2001 р. №204
84	АК “ГЕНЕРАЛЬНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК”	87	29.08.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 29.08.2001 р. №205
85	АКЦІОНЕРНО-КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК ІНВЕСТУВАННЯ ПРОГРАМ РЕКОНСТ-РУКЦІЇ І РОЗВИТКУ “ЗАВОДБАНК”	251	31.10.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 31.10.2001 р. №308
86	ІКАБ “ЕРА”	144	19.11.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 19.11.2001 р. №339
87	“КИЇВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК”	257	19.11.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 19.11.2001 р. №340
88	АБ “ЛАНБАНК”	197	11.02.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 11.02.2002 р. №30
89	КБ “ЗОРЯ”	115	13.02.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 13.02.2002 р. №41
90	МАКІЇВСЬКИЙ АКБ “ШАХТЕКОНОМБАНК”	8	21.03.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 21.03.2002 р. №68
91	АКБ “АЗОВ-БАНК”	67	22.04.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.04.2002 р. №101
92	АБ “ОБОЛОНЬ”	227	01.08.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.08.2002 р. №194
93	АК “ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВИЙ БАНК”	155	01.08.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.08.2002 р. №195
94	МІЖНАРОДНИЙ АКБ “ХРИСТИЯНСЬКИЙ БАНК”	160	01.08.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.08.2002 р. №196
95	КБ “КРИМ ЮРТ”	225	24.09.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 24.09.2002 р. №244
96	АКБ “НАРОДНИЙ БАНК”	15	24.09.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 24.09.2002 р. №245
97	АБ “ЕТАЛОН”	252	28.11.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 28.11.2002 р. №283
98	ІПОТЕЧНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АКЦІОНЕРНИЙ БАНК	189	04.12.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 04.12.2002 р. №290
99	АБ “КРИМКРЕДИТ”	86	10.12.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 10.12.2002 р. №306
100	КБ “АМАСКО”	161	25.02.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.02.2003 р. №56
101	АБ “АБСОЛЮТ”	215	15.04.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 15.04.2003 р. №84
102	АКЦІОНЕРНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ СЕЛЯНСЬКИЙ БАНК “АГРОІНВЕСТ”	132	18.04.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 18.04.2003 р. №90
103	КРИМСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ ЦЕРКОВНИЙ БАНК “ККЦБ”	108	26.05.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.05.2003 р. №105
104	АЗОВО-ЧОРНОМОРСЬКИЙ КБ “АЗЧЕРКОМБАНК”	52	12.06.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 12.06.2003 р. №123
105	ЗАТ “ІННОВАЦІЙНО-ПРОМИСЛОВИЙ БАНК”	270	17.07.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 17.07.2003 р. №150
106	АКБ “ЯЛТАБАНК”	261	23.07.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 23.07.2003 р. №155
107	КБ “КОНТАКТ БАНК”	238	31.07.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 31.07.2003 р. №191
108	МИКОЛАЇВСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АКЦІОНЕРНИЙ БАНК РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОСТІ І СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ (МИККОМБАНК)	105	19.02.2004 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 19.02.2004 р. №37
109	АКБ “ІНТЕРКОНТБАНК”	71	23.04.2004 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 23.04.2004 р. №83
110	АК “ЄВРОБАНК”	145	01.10.2004 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.10.2004 р. №186
111	ВАТ “АКБ “ЗАХІДБУДГАЗБАНК”	47	24.12.2004 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 24.12.2004 р. №295
112	КАБ “КРИМ-БАНК”	54	01.07.2005 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.07.2005 р. №148
113	АКБ “МЕТА-БАНК”	217	03.02.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.02.2006 р. №21
114	АКБ “МТ-БАНК”	77	10.03.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 10.03.2006 р. №49
115	КАБ “ДЕНДІ”	167	10.04.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 10.04.2006 р. №87
116	АКБ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ “УКРХАРЧОПРОМБАНК” АК	165	05.07.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 05.07.2006 р. №176
117	ТОВ “ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ”	142	17.08.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 17.08.2006 р. №228
118	“АКЦІОНЕРНИЙ БАНК КРЕДІ СВІСС ФЬОРСТ БОСТОН (УКРАЇНА)”	268	05.10.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 05.10.2006 р. №277
119	ЗАТ “ВНЄШТОРГБАНК (УКРАЇНА)”	299	02.11.2007 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 02.11.2007 р. №288

На замовлення “Вісника НБУ” матеріали підготувала головний економіст департаменту реєстрації та ліцензування банків Національного банку України Олена Сілецька.

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 57

Повертаючись до надрукованого/

"Руский стандарт", або Знову про правопис назв банків

Ще у 2001 році редакція звертала увагу акціонерів українських банків, які затверджують статути своїх установ, на неповну відповідність написання офіційних назв деяких банків нормам правопису української мови[1] . Незважаючи на схвальні відгуки читачів, зокрема банківських працівників, які в принципі визнали зауваження автора статті щодо огріхів у написанні назв їхніх банків справедливими, ситуація практично не змінилася. Не буде перебільшенням стверджувати, що вона навіть погіршилася. Останнім часом зареєстровано нові банки, в офіційних назвах яких трапляються навіть граматичні помилки. Серед "найяскравіших" прикладів – назва товариства з обмеженою відповідальністю "Банк Руский Стандарт", у якій російське слово "русский" чомусь написано з одним "с"; у назві закритого акціонерного товариства "ХОУМ КРЕДІТ БАНК", усі слова якої написано великими літерами, слово "кредит" подано на іномовний кшталт – через "ї". Можливо, автори назв і керувалися якимись лише їм відомими мотивами, однак люди, не посвячені у ці таємниці, таке написання сприймають як помилкове. На жаль, можна навести чимало й інших прикладів невідповідності написання назв банків нормам українського правопису. Тому повертаємося до надрукованого і ще раз надаємо слово відомому мовознавцеві, доктору філологічних наук, професору Надії Сологуб.

Написання офіційних назв сучасних українських банків, з погляду відповідності нормам української літературної мови, на жаль, є доволі непослідовним. Ці назви на вивісках банківських установ мають рекламний характер, і, напевно, цим можна певною мірою пояснити суб'єктивізм у їх написанні, зокрема, щодо вживання великої літери (в тому числі й у середині слова), лапок, дефіса, скорочень слів тощо. Однак ці, так би мовити "авторські" (а з точки зору правопису – просто неграмотні), написання потрапляють у тексти, зокрема документів, і надалі використовуються як юридичні. Зроблена один раз помилка тиражується впродовж тривалого часу і зрештою на неї перестають зважати. Так спотворюється наш правопис.

Звичайно, назви банків, як і будь-яких інших установ, організацій, підприємств, повинні відповідати правопису і гідно представляти норми сучасної української літературної мови.

Проте розібратися в написанні цих назв непросто, оскільки в чинному "Українському правописі" їх не могли охопити повністю і виділити в окрему групу. Це пояснюється тим, що під час підготовки правопису зазначених назв було не так багато. Зараз же "втиснути" назви банків у загальні правила правопису буває складно. Напевно, мовознавцям у такому випадку треба працювати вкупі з фахівцями – банківськими працівниками, фінансистами, економістами, що дали б чіткі відповіді на запитання, від яких залежить правопис назв банків. Зокрема, на такі:

1) чи рівноцінні терміни "акціонерне товариство" й "акціонерний банк"? (Якщо так, тоді назви можна було б певною мірою уніфікувати);

2) чи діяльність акціонерного банку завжди спрямована на одержання прибутку, тобто є комерційною? (Якщо так, тоді слово "комерційний" у назві акціонерного банку зайве);

3) що означають скорочення типу СЕБ, ТАС, БТА, ОТП, БІГ тощо?

Це має значення хоча б тому, що складні назви з першою прикметниковою частиною відповідно до правопису пишемо разом (наприклад, Індустріалбанк – Індустріальний банк), а з іменниковою – через дефіс (Родовід-банк).

Доктор філологічних наук, професор Катерина Городенська, один із авторів чинного правопису, з якою ми обговорювали разом назви банків, вважає їх написання "разюче непослідовним".

З метою уніфікації написання назв банків пропонуємо:

1. Спочатку зазначати юридичну форму власності. Це може бути: **Відкрите акціонерне товариство; Закрите акціонерне товариство; Акціонерне товариство; Товариство з обмеженою відповідальністю** тощо. З великої букви слід писати лише перше слово. Далі в лапках подавати назву банку, куди повинна ввійти й характеристика його діяльності. Тут так само з великої літери потрібно писати лише перше слово. Наприклад:

Відкрите акціонерне товариство "Державний ощадний банк України";

Закрите акціонерне товариство "Європейський банк раціонального фінансування";

Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний індустріальний банк".

До складу назви банку може входити інша власна назва, ужита в лапках. Якщо це не абревіатура, то у цій назві теж великою пишеться лише перша буква:

Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний банк "Столиця";

Закрите акціонерне товариство "Банк "НРБ".

2. У назвах банків пропонуємо не вживати двічі слово "банк", як-от:

Акціонерний банк "Банк регіонального розвитку";

Акціонерний банк "Старокиївський банк".

3. Нагадуємо, що за правописом складноскорочені назви пишуться разом. Наприклад:

Інпромбанк (Інноваційно-промисловий банк);

Ощадбанк (Ощадний банк).

Окремо пишуться підрядні словосполучення: **"Банк "Велес", "Наш банк"**.

Щодо решти випадків рекомендуємо такий підхід.

Словосполучення із двох самостійних (сурядних) слів слід писати через дефіс: **"Кредит-Дніпро"**. На нашу думку, через дефіс треба писати і словосполучення, до складу яких входять іншомовні, а також незрозумілі, так би мовити, закодовані слова, утворені здебільшого з окремих складів чи літер, значення яких відоме лише людям, які їх придумали: **"ТММ-банк"**.

Варто також зауважити, що назва банку – справа юридична. Юридично зафіксовану при створенні банку назву і змінити (якщо вона навіть з лінгвістичного погляду неграмотна) можна лише юридично. Це не стосується, звичайно, вживання великої літери, рисочки, лапок, ідеться, насамперед, про зміну, заміну чи вилучення слів із назв. Тому керівники банків повинні насамперед самі розібратися, що є власне назвою їх установи, характеристикою її діяльності, а що – додатковою чи й зайвою інформацією.

Правильне з точки зору дотримання норм правопису написання офіційних назв банків подаємо в окремій таблиці.

Надія Сологуб,

доктор філологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту української мови НАН України.

[1] Див. статтю Н.Сологуб "Правопис назв українських банків" // Вісник Національного банку України. – 2001. – № 2. — С. 52–55.

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 58

Написання офіційних повних назв банків України		
№ п/п	Офіційна повна назва банку	Написання назви, що відповідає нормам правопису української мови*
1	2	3
1	Акціонерний банк "АвтоЗАЗбанк"	Написання відповідає нормам правопису; кращий варіант: Акціонерний банк **"АвтоЗАЗ-банк"**
2	ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "АВТОКРАЗБАНК"	**Відкрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "АвтоКРАЗбанк"**; кращий варіант: Відкрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк **"АвтоКРАЗ-банк"**
3	Відкрите акціонерне товариство "Аграрний комерційний банк"	Написання відповідає нормам правопису
4	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Актив-банк"	Написання відповідає нормам правопису
5	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦЕНТ-БАНК"	**Закрите акціонерне товариство "Акцент-банк"**
6	Акціонерний банк "Аллонж"	Написання відповідає нормам правопису
7	Закрите акціонерне товариство "АЛЬФА-БАНК"	Закрите акціонерне товариство "А**льфа-банк**"
8	Акціонерний комерційний банк "Альянс"	Написання відповідає нормам правопису
9	Акціонерний комерційний банк "Аркада"	Написання відповідає нормам правопису
10	Товариство з обмеженою відповідальністю Комерційний банк "АРМА"	Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний банк "АРМА"
11	Товариство з обмеженою відповідальністю "АРТЕМ-БАНК"	Товариство з обмеженою відповідальністю "А**ртем-банк**"
12	Відкрите акціонерне товариство АСТРА БАНК	Відкрите акціонерне товариство **"АСТРА-банк"**
13	Акціонерний комерційний банк "Базис"	Написання відповідає нормам правопису
14	Товариство з обмеженою відповідальністю "Банк інвестицій та заощаджень"	Написання відповідає нормам правопису
15	Акціонерний банк "Банк регіонального розвитку"	Написання відповідає нормам правопису; кращий варіант: **Акціонерний банк регіонального розвитку**
16	Відкрите акціонерне товариство Банк "БІГ Енергія"	Відкрите акціонерне товариство **"Банк "БІГ-енергія"**
17	Товариство з обмеженою відповідальністю "БМ Банк"	Товариство з обмеженою відповідальністю "БМ-**б**анк"
18	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "БАНК БОГУСЛАВ"	**Товариство з обмеженою відповідальністю "Банк "Богуслав"**
19	Акціонерний банк "БРОКБІЗНЕСБАНК"	Акціонерний банк "**Брокбізнесбанк**"
20	Відкрите акціонерне товариство "БТА Банк"	Відкрите акціонерне товариство "БТА-**б**анк"
21	Акціонерне товариство "Банк Велес"	Акціонерне товариство "Банк "Велес"
22	Акціонерний комерційний Український банк "Відродження"	Написання відповідає нормам правопису
23	Відкрите акціонерне товариство Всеукраїнський Акціонерний Банк	Відкрите акціонерне товариство "Всеукраїнський **а**кціонерний **б**анк"
24	Товариство з обмеженою відповідальністю Комерційний банк "Володимирський"	Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний банк "Володимирський"
25	Відкрите акціонерне товариство ВТБ Банк	Відкрите акціонерне товариство "ВТБ-**б**анк"
26	Комерційний банк "ГАЛС"	Написання відповідає нормам правопису
27	Відкрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "ГАРАНТ"	Відкрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Г**арант**"
28	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний Банк "Глобус"	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний **б**анк "Глобус"
29	Акціонерне товариство "Градобанк"	Написання відповідає нормам правопису
30	Акціонерний Східно-Український Банк "Грант"	Акціонерний східн**оу**країнський **б**анк "Грант"
31	Акціонерний банк "ДАМІАНА-БАНК"	Акціонерний банк "Д**аміана-банк**"
32	Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний банк "Даніель"	Написання відповідає нормам правопису
33	Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний банк "Дельта"	Написання відповідає нормам правопису
34	Відкрите акціонерне товариство "Банк "Демарк"	Написання відповідає нормам правопису
35	Товариство з обмеженою відповідальністю "Діалогбанк"	Товариство з обмеженою відповідальністю "Діалог-банк"
36	Акціонерний банк "Діамант"	Написання відповідає нормам правопису
37	Відкрите акціонерне товариство "Селянський комерційний банк "Дністер"	Написання відповідає нормам правопису
38	Донецький акціонерний банк "Донвуглекомбанк"	Написання відповідає нормам правопису
39	Закрите акціонерне товариство "Донгорбанк"	Написання відповідає нормам правопису
40	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Експобанк"	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Експобанк"; кращий варіант: Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк **"Експо-банк"**
41	Акціонерний банк "Експрес-Банк"	Акціонерний банк "Експрес-**б**анк"
42	Відкрите акціонерне товариство "Електрон Банк"	Відкрите акціонерне товариство "Електрон-**б**анк"
43	Акціонерний банк "Енергобанк"	Написання відповідає нормам правопису
44	Відкрите акціонерне товариство "ЕРДЕ БАНК"	Відкрите акціонерне товариство "Е**р**Д**е-банк**"
45	Відкрите акціонерне товариство "Ерсте Банк"	Відкрите акціонерне товариство "Ерсте **б**анк"
46	Закрите акціонерне товариство "Європейський банк раціонального фінансування"	Написання відповідає нормам правопису
47	Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "ЄВРОБАНК"	Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний банк "Є**вробанк"**
48	Відкрите акціонерне товариство "ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ГАЗОВИЙ БАНК"	Відкрите акціонерне товариство "Є**вропейський газовий банк"**

* Червоним виділено правки у назвах відповідно до норм українського правопису. Синім — поліпшений варіант.

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 59

1	2	3
49	Акціонерний комерційний банк "Європейський"	Написання відповідає нормам правопису
50	Відкрите акціонерне товариство "Європейський банк розвитку та заощаджень"	Написання відповідає нормам правопису
51	Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "Західінкомбанк"	Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний банк "Західінкомбанк"
52	Харківський акціонерний комерційний Земельний банк	Харківський акціонерний комерційний "Земельний банк"
53	Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "Земельний Капітал"	Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний банк "Земельний капітал"
54	Акціонерно-комерційний банк "Золоті ворота"	Написання відповідає нормам правопису
55	Акціонерний банк "ІКАР-БАНК"	Акціонерний банк "Ікар-банк"
56	Акціонерний комерційний банк "ІМЕКСБАНК"	Акціонерний комерційний банк "Імексбанк"; кращий варіант: Акціонерний комерційний банк "Імекс-банк"
57	Акціонерний комерційний банк "Інвестбанк"	Написання відповідає нормам правопису; кращий варіант: Акціонерний комерційний банк "Інвест-банк"
58	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ІНВЕСТ-КРЕДИТ БАНК"	Закрите акціонерне товариство "Інвест-кредит-банк"
59	Акціонерний банк "ІНГ Банк Україна"	Акціонерний банк "ІНГ-банк Україна"
60	Акціонерне товариство "ІНДУСТРІАЛЬНО-ЕКСПОРТНИЙ БАНК"	Акціонерне товариство "Індустріально- експортний банк"
61	АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ІНДУСТРІАЛБАНК"	Акціонерний комерційний банк "Індустріалбанк"
62	Акціонерний банк "Інко"	Написання відповідає нормам правопису
63	Відкрите акціонерне товариство "Інноваційно-промисловий банк"	Написання відповідає нормам правопису
64	Акціонерний комерційний банк "Інтеграл"	Написання відповідає нормам правопису
65	Відкрите акціонерне товариство комерційний банк "Інтербанк"	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Інтербанк"
66	Акціонерний комерційний банк "Інтерконтинентбанк"	Написання відповідає нормам правопису
67	Відкрите акціонерне товариство Комерційний Банк "Іпобанк"	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Іпобанк"
68	Акціонерне товариство "Каліон Банк Україна"	Акціонерне товариство "Каліон-банк Україна"
69	Товариство з обмеженою відповідальністю "Універсальний комерційний банк "Камбіо"	Написання відповідає нормам правопису
70	ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦІОНЕРНО-КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "КАПІТАЛ"	Відкрите акціонерне товариство "Акціонерно-комерційний банк "Капітал"
71	Акціонерний комерційний банк "Київ"	Написання відповідає нормам правопису
72	Акціонерний банк "Київська Русь"	Написання відповідає нормам правопису
73	Товариство з обмеженою відповідальністю "Київський універсальний банк"	Написання відповідає нормам правопису
74	Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний Індустріальний Банк"	Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний індустріальний банк"
75	Товариство з обмеженою відповідальністю "КласикБанк"	Товариство з обмеженою відповідальністю "Класик-банк"
76	Акціонерний банк "КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	Акціонерний банк "Кліринговий дім"
77	Комерційний банк "Княжий"	Написання відповідає нормам правопису
78	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "КОНКОРД"	Закрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Конкорд"
79	Відкрите акціонерне товариство Торговельно-фінансовий банк "Контракт"	Відкрите акціонерне товариство "Торговельно-фінансовий банк "Контракт"
80	Товариство з Обмеженою Відповідальністю Комерційний банк "Коопінвестбанк"	Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний банк "Коопінвестбанк"
81	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ВЕСТ ФАЙНЕНС ЕНД КРЕДИТ БАНК"	Закрите акціонерне товариство "Вест файненс енд "Кредит-банк"
82	Закрите акціонерне товариство комерційний банк "Кредит-Дніпро"	Закрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Кредит-Дніпро"
83	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК"	Закрите акціонерне товариство "Кредит Європа банк"; кращий варіант: Закрите акціонерне товариство "Кредит-Європа-банк"
84	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "КРЕДИТ-ОПТИМА"	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Кредит-оптима"
85	Відкрите акціонерне товариство "Кредитпромбанк"	Написання відповідає нормам правопису
86	Відкрите Акціонерне Товариство "КРЕДОБАНК"	Відкрите акціонерне товариство "Кредобанк"; кращий варіант: Відкрите акціонерне товариство "Кредо-банк"
87	Акціонерний комерційний банк "Легбанк"	Написання відповідає нормам правопису
88	Закарпатський акціонерний комерційний банк "Лісбанк"	Написання відповідає нормам правопису
89	Закрите акціонерне товариство Акціонерно-комерційний банк "Львів"	Закрите акціонерне товариство "Акціонерно-комерційний банк "Львів"
90	Відкрите акціонерне товариство "Мегабанк"	Написання відповідає нормам правопису
91	Акціонерний комерційний банк "Меркурій"	Написання відповідає нормам правопису
92	Акціонерний банк "Металург"	Написання відповідає нормам правопису
93	Закрите акціонерне товариство "Міжнародний Іпотечний Банк"	Закрите акціонерне товариство "Міжнародний іпотечний банк"
94	Комерційний банк товариство з обмеженою відповідальністю "Місто Банк"	Комерційний банк "Товариство з обмеженою відповідальністю "Місто-банк"
95	Відкрите акціонерне товариство "Міжнародний комерційний банк"	Написання відповідає нормам правопису
96	Відкрите акціонерне товариство Банк "Морський"	Відкрите акціонерне товариство "Банк "Морський"
97	Відкрите акціонерне товариство "МОРСЬКИЙ ТРАНСПОРТНИЙ БАНК"	Відкрите акціонерне товариство "Морський транспортний банк"
98	Відкрите акціонерне товариство "МОТОР-БАНК"	Відкрите акціонерне товариство "Мотор-банк"

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 60

1	2	3
99	Відкрите акціонерне товариство комерційний банк "Надра"	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Надра"
100	Акціонерний комерційний банк "Національний кредит"	Написання відповідає нормам правопису
101	Відкрите акціонерне товариство Комерційний банк "Національний стандарт"	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Національний стандарт"
102	Акціонерний банк "Національні інвестиції"	Написання відповідає нормам правопису
103	Акціонерне товариство "Наш банк"	Написання відповідає нормам правопису
104	ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК НАРОДНИЙ КАПІТАЛ"	**Відкрите акціонерне товариство "Банк "Народний капітал"**
105	Акціонерний комерційний банк "Новий"	Написання відповідає нормам правопису
106	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК НРБ"	**Закрите акціонерне товариство "Банк "НРБ"**
107	Закрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Одеса-банк"	Написання відповідає нормам правопису
108	Акціонерний комерційний банк "ОЛБанк"	Акціонерний комерційний банк "ОЛ-банк"
109	Відкрите акціонерне товариство Банк "Олімпійська Україна"	Відкрите акціонерне товариство "Банк "Олімпійська Україна"
110	Закрите акціонерне товариство "ОТП Банк"	Закрите акціонерне товариство "ОТП-банк"
111	Відкрите акціонерне товариство "Державний ощадний банк України"	Написання відповідає нормам правопису
112	Товариство з обмеженою відповідальністю "ПАРТНЕР-БАНК"	Товариство з обмеженою відповідальністю "Партнер-банк"
113	Відкрите акціонерне товариство "Перший Інвестиційний Банк"	Відкрите акціонерне товариство "Перший інвестиційний банк"
114	Закрите Акціонерне Товариство "Банк Петрокоммерц-Україна"	Закрите акціонерне товариство "Банк "Петрокомерц (Україна)"
115	ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПІВДЕНКОМБАНК"	**Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Південкомбанк"**
116	Відкрите акціонерне товариство Акціонерний банк "Південний"	Відкрите акціонерне товариство "Акціонерний банк "Південний"
117	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ПОЛІКОМБАНК"	**Закрите акціонерне товариство "Полікомбанк"**
118	ПОЛТАВСЬКИЙ АКЦІОНЕРНИЙ БАНК "ПОЛТАВА-БАНК"	**Полтавський акціонерний банк "Полтава-банк"**
119	АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПОРТО-ФРАНКО"	**Акціонерний комерційний банк "Порто-Франко"**
120	Акціонерний комерційний банк "ПРАВЕКС-БАНК"	Акціонерний комерційний банк "Правекс-банк"
121	Закрите акціонерне товариство "ПРАЙМ-БАНК"	Закрите акціонерне товариство "Прайм-банк"
122	Акціонерний комерційний банк "Прем'єрбанк"	Акціонерний комерційний банк "Прем'єр-банк"
123	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Преміум"	Написання відповідає нормам правопису
124	Закрите акціонерне товариство комерційний банк "ПриватБанк"	Закрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Приватбанк"
125	Відкрите акціонерне товариство Акціонерний банк "Приватінвест"	Відкрите акціонерне товариство "Акціонерний банк "Приватінвест"
126	Відкрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Прикарпаття"	Написання відповідає нормам правопису
127	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Причорномор'я"	Написання відповідає нормам правопису
128	Закрите акціонерне товариство "ПроКредит Банк"	Закрите акціонерне товариство "Прокредит-банк"
129	Відкрите акціонерне товариство комерційний банк з іноземним капіталом "Промекономбанк"	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк з іноземним капіталом "Промекономбанк"; кращий варіант: **Відкрите акціонерне товариство "Промекономбанк"**
130	Акціонерний комерційний промислово-інвестиційний банк (закрите акціонерне товариство)	**Закрите акціонерне товариство "Комерційний промислово-інвестиційний банк"**
131	Закрите акціонерне товариство "Перший Український Міжнародний банк"	Закрите акціонерне товариство "Перший український міжнародний банк"
132	Акціонерний комерційний "Промислово-фінансовий банк"	Написання відповідає нормам правопису
133	Закрите акціонерне товариство акціонерний банк "Радабанк"	Закрите акціонерне товариство "Акціонерний банк "Радабанк"
134	Відкрите акціонерне товариство "Райффайзен Банк Аваль"	Відкрите акціонерне товариство "Райффайзен банк "Аваль"; кращий варіант: Відкрите акціонерне товариство **"Райффайзен-банк "Аваль"**
135	Відкрите акціонерне товариство РЕАЛ БАНК	Відкрите акціонерне товариство "Реал банк"; кращий варіант: Відкрите акціонерне товариство **"Реал-банк"**
136	Акціонерний комерційний регіональний банк "Регіон-банк"	Написання відповідає нормам правопису
137	Товариство з обмеженою відповідальністю "Банк Ренесанс Капітал"	Товариство з обмеженою відповідальністю "Банк "Ренесанс-капітал"
138	Відкрите акціонерне товариство Банк "РОЗДРІБНИЙ НЕОБМЕЖЕНИЙ СЕРВІС"	Відкрите акціонерне товариство "Банк "Роздрібний необмежений сервіс"
139	Відкрите акціонерне товариство "РОДОВІД БАНК"	Відкрите акціонерне товариство "Родовід-банк"
140	Акціонерний комерційний банк "Росток Банк"	Акціонерний комерційний банк "Росток-банк"
141	Товариство з обмеженою відповідальністю "Банк Руский Стандарт"	Товариство з обмеженою відповідальністю "Банк "Русский стандарт"
142	Відкрите акціонерне товариство "Сведбанк"	Написання відповідає нормам правопису
143	Закрите акціонерне товариство "Сведбанк Інвест"	Закрите акціонерне товариство"Сведбанк-інвест"
144	Відкрите акціонерне товариство "СЕБ Банк"	Відкрите акціонерне товариство "СЕБ-банк"
145	Акціонерний комерційний банк "Східно-Європейський банк"	Акціонерний комерційний банк "Східноєвропейський банк"
146	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "СИГМАБАНК"	**Закрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Сигмабанк"**; кращий варіант: Закрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк **"Сигма-банк"**
147	Акціонерний Банк "Синтез"	Акціонерний банк "Синтез"
148	Акціонерний комерційний банк "Сітібанк (Україна)"	Акціонерний комерційний банк "Сітібанк Україна"; кращий варіант: Акціонерний комерційний банк **"Сіті-банк** Україна"

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 61

1	2	3
149	Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "СоцКом Банк"	Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний банк "Соцкомбанк"
150	КОМЕРЦІЙНИЙ АКЦІОНЕРНИЙ БАНК "СЛОВ'ЯНСЬКИЙ"	**Комерційний акціонерний банк "Слов'янський"**
151	ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "СОЮЗ"	**Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Союз"**
152	Акціонерний банк "Старокиївський банк"	Написання відповідає нормам правопису
153	Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "Столиця"	Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний банк "Столиця"
154	Відкрите акціонерне товариство Акціонерний Банк "СТОЛИЧНИЙ"	Відкрите акціонерне товариство "Акціонерний банк "Столичний"
155	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "СХІДНО-ПРОМИСЛОВИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК"	**Товариство з обмеженою відповідальністю "Східно-промисловий комерційний банк"**
156	Акціонерний банк "Таврика"	Написання відповідає нормам правопису
157	Акціонерний банк "ТАС-Бізнесбанк"	Акціонерний банк "ТАС-бізнесбанк"
158	Акціонерний комерційний банк "ТК КРЕДИТ"	Акціонерний комерційний банк "ТК-кредит"
159	Відкрите акціонерне товариство "ТММ-Банк"	Відкрите акціонерне товариство "ТММ-банк"
160	Акціонерний комерційний банк "Трансбанк"	Написання відповідає нормам правопису
161	Закрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Траст-капітал"	Написання відповідає нормам правопису
162	ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УНІВЕРСАЛЬНИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА ПАРТНЕРСТВА"	**Відкрите акціонерне товариство "Універсальний банк розвитку та партнерства"**
163	Акціонерний банк "Укоопспілка"	Написання відповідає нормам правопису
164	Акціонерний комерційний агропромисловий банк "Україна"	Написання відповідає нормам правопису
165	Відкрите акціонерне товариство "Український банк реконструкції та розвитку"	Написання відповідає нормам правопису
166	Відкрите акціонерне товариство "Банк "Український капітал"	Написання відповідає нормам правопису
167	Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "Український фінансовий світ"	Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний банк "Український фінансовий світ"
168	Акціонерний банк "Український Бізнес Банк"	Акціонерний банк "Український бізнес-банк"
169	Закрите акціонерне товариство "Український будівельно-інвестиційний банк"	Написання відповідає нормам правопису
170	Відкрите акціонерне товариство акціонерний банк "Укргазбанк"	Відкрите акціонерне товариство "Акціонерний банк "Укргазбанк"
171	Відкрите акціонерне товариство Акціонерний банк "Укргазпромбанк"	Відкрите акціонерне товариство "Акціонерний банк "Укргазпромбанк"
172	Відкрите акціонерне товариство "Державний експортно-імпортний банк України"	Написання відповідає нормам правопису
173	Акціонерне товариство "Український інноваційний банк"	Написання відповідає нормам правопису
174	АКЦІОНЕРНИЙ БАНК "УКРАЇНСЬКИЙ КОМУНАЛЬНИЙ БАНК"	**Акціонерний банк "Український комунальний банк"**
175	Товариство з обмеженою відповідальністю "Український промисловий банк"	Написання відповідає нормам правопису
176	Акціонерний комерційний інноваційний банк "УкрСиббанк"	Акціонерний комерційний інноваційний банк "Укрсиббанк"
177	Акціонерно-комерційний банк соціального розвитку "Укрсоцбанк"	Написання відповідає нормам правопису
178	Державно-акціонерний спеціалізований імпортно-експортний банк України "УКРСПЕЦІМПЕКСБАНК"	Державно-акціонерний спеціалізований імпортно-експортний банк України "Укрспецімпексбанк"
179	Відкрите акціонерне товариство "Універсал Банк"	Відкрите акціонерне товариство "Універсал-банк"
180	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "УНІКОМБАНК"	**Товариство з обмеженою відповідальністю "Унікомбанк"**
181	УніКредит Банк Товариство з обмеженою відповідальністю	**Товариство з обмеженою відповідальністю "Унікредит-банк"**
182	Відкрите акціонерне товариство "Український Професійний Банк"	Відкрите акціонерне товариство "Український професійний банк"
183	Комерційний банк "Українська фінансова група" – товариство з обмеженою відповідальністю	**Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний банк "Українська фінансова група"**
184	Акціонерний банк "Факторіал-Банк"	Акціонерний банк "Факторіал-банк"
185	Товариство з обмеженою відповідальністю "Банк Фамільний"	Товариство з обмеженою відповідальністю "Банк "Фамільний"
186	Відкрите акціонерне товариство "Банк "Фінанси та Кредит"	Відкрите акціонерне товариство "Банк "Фінанси та кредит"
187	Товариство з обмеженою відповідальністю Комерційний банк "ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"	Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний банк "Фінансова ініціатива"
188	Акціонерний комерційний банк "Фінбанк"	Написання відповідає нормам правопису
189	Відкрите акціонерне товариство "ФІНЕКСБАНК"	Відкрите акціонерне товариство "Фінексбанк"
190	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ФІНРОСТБАНК"	**Товариство з обмеженою відповідальністю "Фінростбанк"**
191	Товариство з обмеженою відповідальністю "Фортуна-банк"	Написання відповідає нормам правопису
192	Акціонерний комерційний банк "Форум"	Написання відповідає нормам правопису
193	Закрите акціонерне товариство "Фінансовий Союз Банк"	Закрите акціонерне товариство "Фінансовий союз-банк"
194	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ХОУМ КРЕДІТ БАНК"	**Закрите акціонерне товариство "Хоум-кредит- банк"**
195	Відкрите акціонерне товариство Комерційний банк "Хрещатик"	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Хрещатик"
196	Акціонерний комерційний банк "ХФБ Банк Україна"	Акціонерний комерційний банк "ХФБ-банк Україна"
197	АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТРУКЦІЇ"	**Акціонерний комерційний банк "Чорноморський банк розвитку та реконструкції"**
198	Акціонерний комерційний банк "Юнекс"	Написання відповідає нормам правопису

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 62

Ексклюзив/

Динаміка фінансового стану банків України на 1 січня 2008 року*

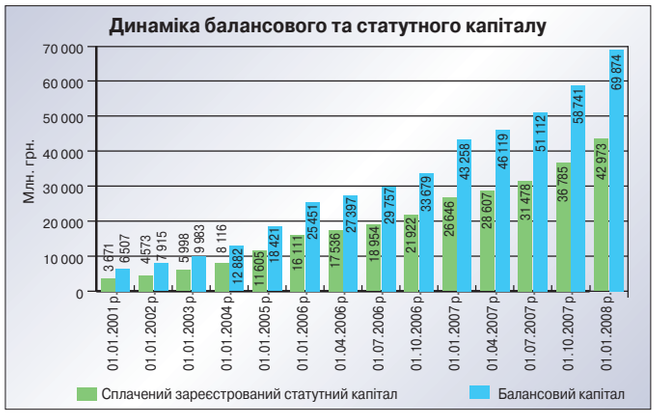

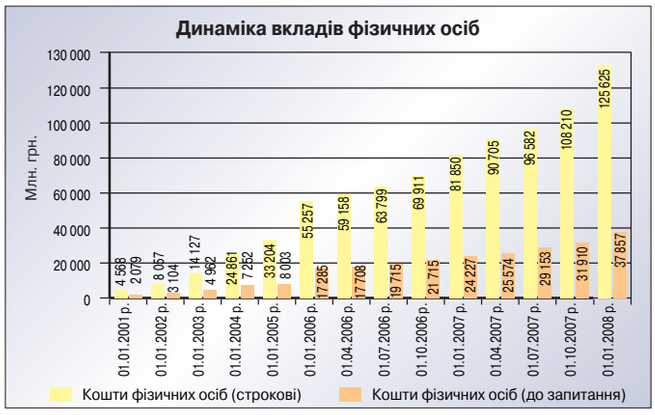

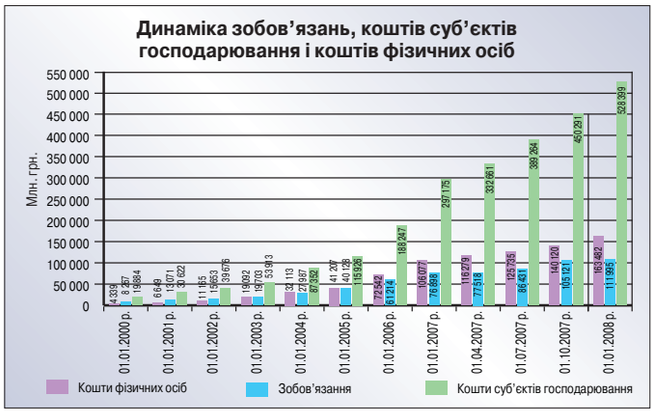

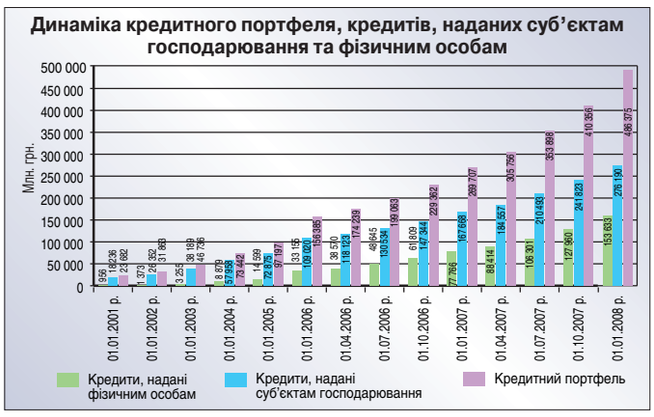

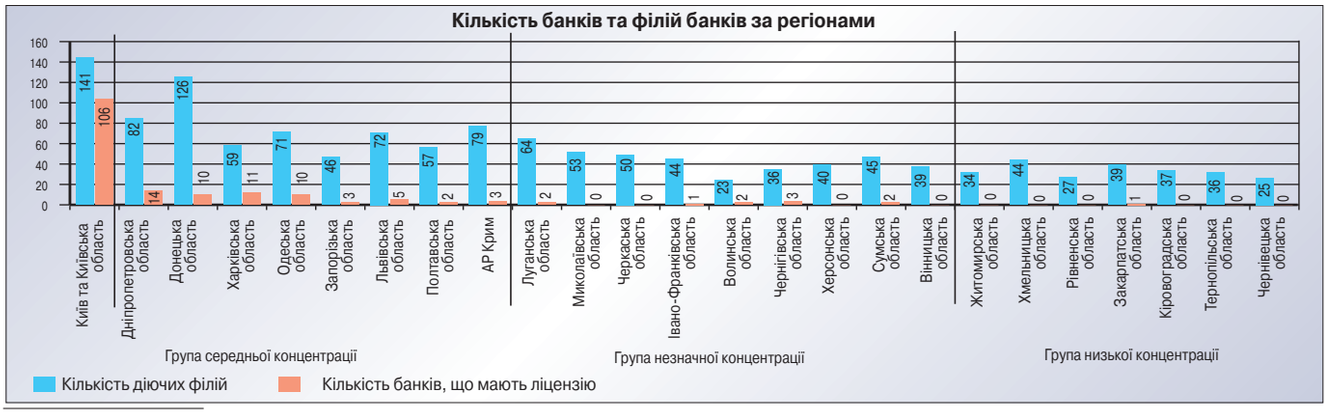

*За попередніми даними.

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 63

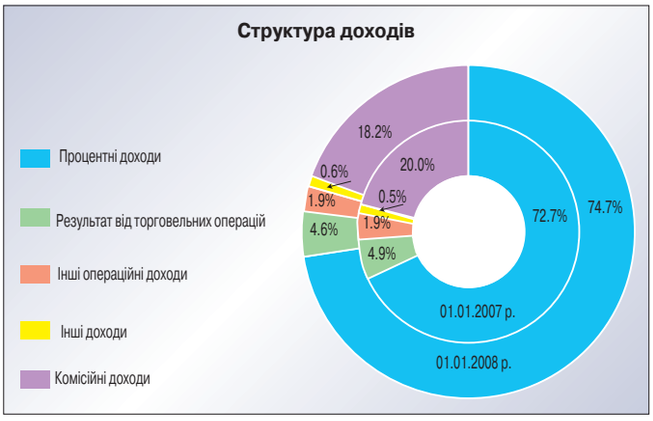

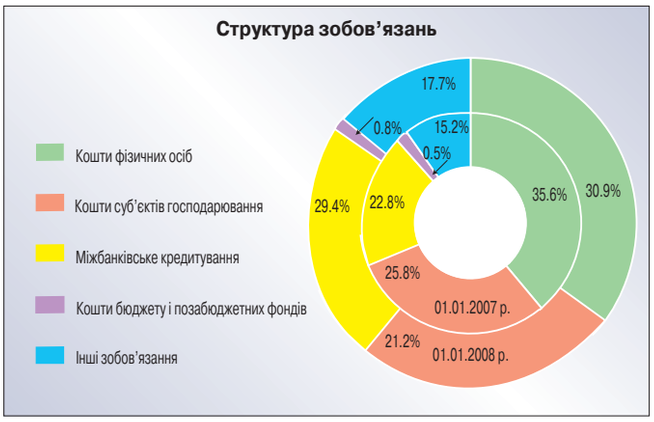

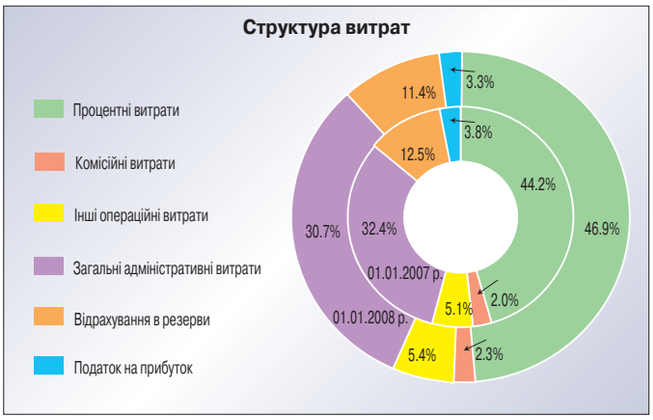

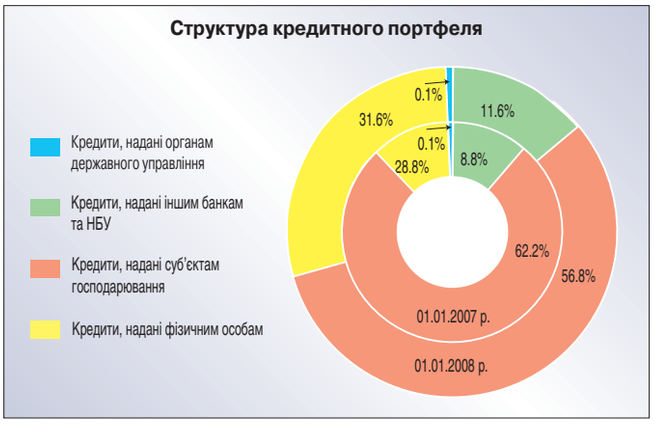

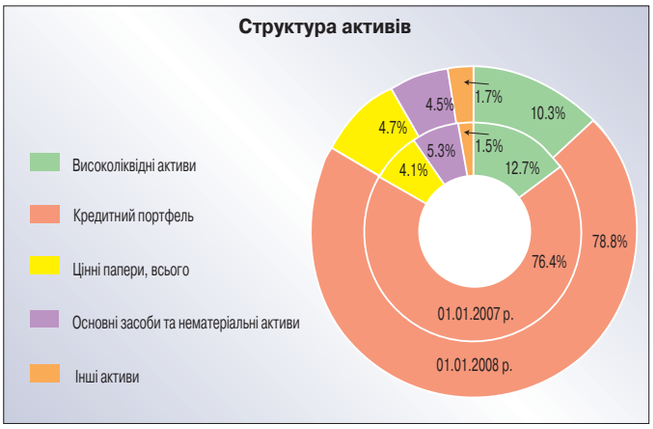

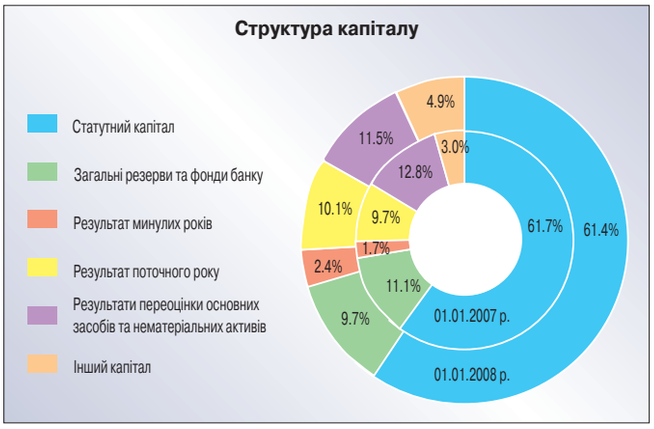

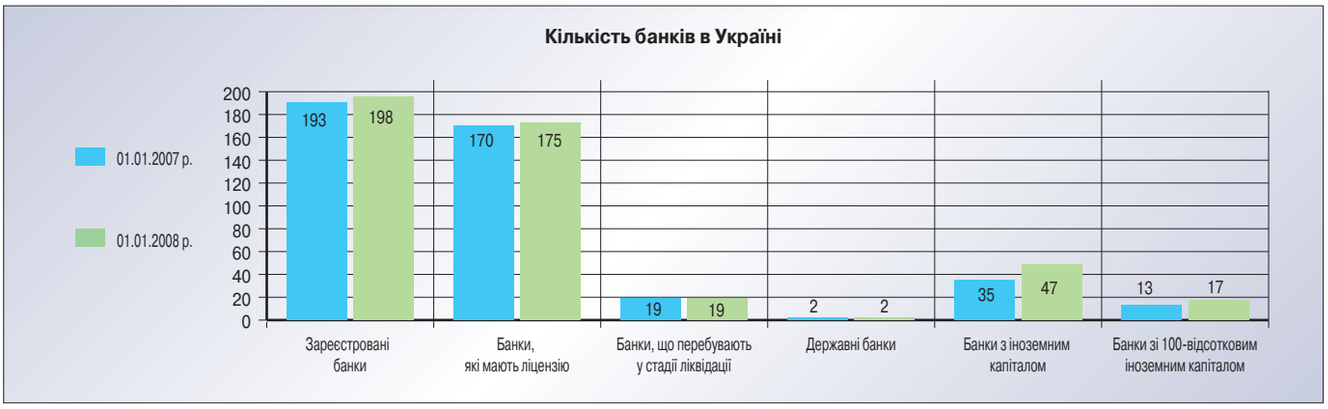

На замовлення "Вісника НБУ" матеріал підготовлено працівниками управління аналізу діяльності системи банків департаменту методології банківського регулювання та нагляду Національного банку України.

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 64

Індекси споживчих цін та цін виробників

Публікуємо офіційні дані щодо індексів споживчих цін та цін виробників промислової продукції за період із 1991 року. Індекс споживчих цін (індекс інфляції) — показник, що характеризує зміни загального рівня цін і тарифів на товари та послуги, які купує населення для невиробничого споживання. Розрахунок індексу споживчих цін провадить-

Індекси споживчих цін в Україні

Період	Індекси споживчих цін, % до попереднього місяця / % до грудня попереднього року						
	1991 р.	1992 р.	1993 р.	1994 р.	1995 р.	1996 р.	1997 р.
Січень		385.2 / 385.2	173.2 / 173.2	119.2 / 119.2	121.2 / 121.2	109.4 / 109.4	102.2 / 102.2
Лютий		115.3 / 444.1	128.8 / 223.1	112.6 / 134.2	118.1 / 143.1	107.4 / 117.5	101.2 / 103.4
Березень		112.1 / 497.9	122.1 / 272.4	105.7 / 141.9	111.4 / 159.5	103.0 / 121.0	100.1 / 103.5
Квітень		107.6 / 535.7	123.6 / 336.7	106.0 / 150.4	105.8 / 168.7	102.4 / 123.9	100.8 / 104.4
Травень		114.4 / 612.9	127.6 / 429.6	105.2 / 158.2	104.6 / 176.5	100.7 / 124.8	100.8 / 105.2
Червень		126.5 / 775.3	171.7 / 737.6	103.9 / 164.4	104.8 / 184.9	100.1 / 124.9	100.1 / 105.3
Липень		122.1 / 946.6	137.6 / 1014.9	102.1 / 167.8	105.2 / 194.6	100.1 / 125.0	100.1 / 105.4
Серпень	104.0	108.3 / 1025.2	121.7 / 1235.2	102.6 / 172.2	104.6 / 203.5	105.7 / 132.2	100.0 / 105.4
Вересень	104.5	110.6 / 1133.8	180.3 / 2227.0	107.3 / 184.8	114.2 / 232.4	102.0 / 134.8	101.2 / 106.7
Жовтень	105.9	112.4 / 1274.4	166.1 / 3699.1	122.6 / 226.5	109.1 / 253.5	101.5 / 136.8	100.9 / 107.6
Листопад	116.5	122.0 / 1554.8	145.3 / 5374.8	172.3 / 390.3	106.2 / 269.3	101.2 / 138.5	100.9 / 108.6
Грудень	124.6	135.1 / 2100.0	190.8 / 10256.0	128.4 / 501.0	104.6 / 281.7	100.9 / 139.7	101.4 / 110.1
За рік у цілому*	390.0**	2100.0	10256.0	501.0	281.7	139.7	110.1
Середньомісячний темп зростання	112.0	128.9	147.1	114.4	109.0	102.8	100.8
Середньорічний темп зростання	–	1627.0	4835.0	991.2	477.0	180.3	115.9

* Грудень до грудня попереднього року.

** Визначено експертним шляхом.

Індекси цін виробників промислової продукції в Україні

Період	Індекси цін виробників промислової продукції, % до попереднього місяця / % до попереднього року						
	1991 р.	1992 р.	1993 р.	1994 р.	1995 р.	1996 р.	1997 р.
Січень	161.8 / 161.8	852.3 / 852.3	218.2 / 218.2	134.1 / 134.1	129.2 / 129.2	103.4 / 103.4	100.4 / 100.4
Лютий	106.3 / 172.0	129.4 / 1102.9	120.8 / 263.6	121.3 / 162.7	111.4 / 143.9	102.9 / 106.4	100.4 / 100.8
Березень	104.3 / 179.4	114.9 / 1267.2	111.6 / 294.2	108.3 / 176.2	109.3 / 157.3	102.9 / 109.5	100.6 / 101.4
Квітень	107.6 / 193.0	119.3 / 1511.8	118.1 / 347.5	105.4 / 185.7	105.1 / 165.3	101.5 / 111.1	100.9 / 102.3
Травень	103.8 / 200.4	108.4 / 1638.8	152.2 / 528.8	102.4 / 190.1	107.1 / 177.1	100.8 / 112.0	100.3 / 102.6
Червень	101.8 / 204.0	117.4 / 1923.9	190.1 / 1005.2	103.0 / 195.8	108.6 / 192.3	100.4 / 112.5	100.4 / 103.0
Липень	104.5 / 213.1	99.2 / 1908.5	131.0 / 1316.8	104.4 / 204.5	104.3 / 200.6	100.6 / 113.1	100.4 / 103.4
Серпень	103.3 / 220.2	109.0 / 2080.3	133.0 / 1751.4	111.9 / 228.8	106.5 / 213.6	100.4 / 113.6	100.0 / 103.4
Вересень	103.1 / 227.0	108.6 / 2259.2	176.5 / 3091.2	112.8 / 258.1	109.9 / 234.7	101.0 / 114.7	100.1 / 103.5
Жовтень	104.5 / 237.2	125.1 / 2826.3	134.2 / 4148.4	120.4 / 310.7	108.4 / 254.4	100.1 / 114.8	101.1 / 104.6
Листопад	109.1 / 258.8	117.8 / 3329.3	133.1 / 5521.5	209.3 / 650.3	104.2 / 265.1	101.2 / 116.2	99.8 / 104.4
Грудень	101.6 / 263.4	127.2 / 4228.5	176.9 / 9767.5	134.4 / 874.0	102.6 / 272.1	100.9 / 117.3	100.5 / 105.0
За рік у цілому*	263.4	4228.5	9767.5	874.0	272.1	117.3	105.0
Середньомісячний темп зростання	108.4	136.7	146.5	119.8	108.9	101.3	100.4
Середньорічний темп зростання	–	2 591.7	4798.3	1234.5	588.9	152.0	107.7

* Грудень до грудня попереднього року.

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 65

промислової продукції в Україні у 1991–2007 рр.

ся на базі двох інформаційних потоків: даних про зміни цін, одержаних шляхом щомісячної реєстрації цін і тарифів на споживчому ринку, за встановленим переліком товарів і послуг; даних про структуру фактичних споживчих витрат населення, отриманих у результаті вибіркового обстеження умов життя домогосподарств.

1998 р.	1999 р.	2000 р.	2001 р.	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.
101.3 / 101.3	101.5 / 101.5	104.6 / 104.6	101.5 / 101.5	101.0 / 101.0	101.5 / 101.5	101.4 / 101.4	101.7 / 101.7	101.2 / 101.2	100.5 /100.5
100.2 / 101.5	101.0 / 102.5	103.3 / 108.1	100.6 / 102.1	98.6 / 99.6	101.1 / 102.6	100.4 / 101.8	101.0 / 102.7	101.8 / 103.0	100.6 /101.1
100.2 / 101.7	101.0 / 103.5	102.0 / 110.2	100.6 / 102.7	99.3 / 98.9	101.1 / 103.7	100.4 / 102.2	101.6 / 104.4	99.7 / 102.7	100.2 /101.3
101.3 / 103.0	102.3 / 105.9	101.7 /112.1	101.5 / 104.3	101.4 /100.3	100.7 / 104.5	100.7 / 102.9	100.7 / 105.1	99.6 / 102.3	100.0 /101.3
100.0 / 103.0	102.4 / 108.5	102.1 /114.4	100.4 / 104.7	99.7 / 100.0	100.0 / 104.5	100.7 / 103.6	100.6 / 105.7	100.5 / 102.8	100.6 /101.9
100.0 / 103.0	100.1 / 108.6	103.7 / 118.7	100.6 / 105.3	98.2 / 98.2	100.1 / 104.6	100.7 / 104.4	100.6 / 106.4	100.1 / 102.9	102.2 /104.2
99.1 / 102.1	99.0 / 107.5	99.9 / 118.6	98.3 / 103.5	98.5 / 96.7	99.9 / 104.5	100.0 / 104.4	100.3 / 106.7	100.9 / 103.8	101.4 /105.6
100.2 / 102.3	101.0 / 108.6	100.0 / 118.6	99.8 / 103.3	99.8 / 96.5	98.3 / 102.7	99.9 / 104.3	100.0 / 106.7	100.0 / 103.8	100.6 /106.2
103.8 / 106.2	101.4 / 110.1	102.6 / 121.6	100.4 / 103.7	100.2 / 96.7	100.6 / 103.3	101.3 / 105.6	100.4 / 107.1	102.0 / 105.9	102.2 /108.6
106.2 / 112.8	101.1 / 111.3	101.4 / 123.3	100.2 / 103.9	100.7 / 97.4	101.3 / 104.7	102.2 / 107.9	100.9 / 108.1	102.6 / 108.7	102.9 /111.7
103.0 / 116.2	102.9 / 114.5	100.4 / 123.8	100.5 / 104.5	100.7 / 98.1	101.9 / 106.6	101.6 / 109.7	101.2 / 109.4	101.8 / 110.6	102.2 /114.2
103.3 / 120.0	104.1 / 119.2	101.6 / 125.8	101.6 / 106.1	101.4 / 99.4	101.5 / 108.2	102.4 / 112.3	100.9 / 110.3	100.9 / 111.6	102.1 /116.6
120.0	119.2	125.8	106.1	99.4	108.2	112.3	110.3	111.6	116.6
101.6	101.5	101.9	100.5	99.9	100.7	101.0	100.8	100.9	101.3
110.6	122.7	128.2	112.0	100.8	105.2	109.0	113.5	109.1	112.8

1998 р.	1999 р.	2000 р.	2001 р.	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.
100.8 / 100.8	100.8 / 100.8	103.2 / 103.2	100.8 / 100.8	99.6 / 99.6	100.5 / 100.5	101.6 / 101.6	100.2 / 100.2	101.2 / 101.2	102.3 /102.3
100.9 / 101.7	101.1 / 101.9	101.8 / 105.1	100.6 / 101.4	100.7 / 100.3	100.7 / 101.2	102.9 / 104.5	102.7 / 102.9	100.3 / 101.5	101.1 /103.4
100.7 / 102.4	100.4 / 102.3	102.7 / 107.9	99.5 / 100.9	99.2 / 99.5	102.1 / 103.3	102.2 / 106.8	101.9 / 104.9	100.4 / 101.9	101.6 /105.1
100.5 / 102.9	101.7 / 104.0	102.0 /110.1	100.2 / 101.1	101.2 /100.7	100.3 / 103.6	103.3 / 110.3	102.5 / 107.5	101.4 / 103.3	102.1 /107.3
100.0 / 102.9	100.5 / 104.5	100.6 /110.8	100.0 / 101.1	101.5 / 102.2	100.3 / 103.9	102.1 / 112.6	101.6 / 109.2	101.0 / 104.3	102.3 /109.8
100.2 / 103.1	100.8 / 105.4	100.9 / 111.8	100.2 / 101.3	102.2 / 104.4	100.0 / 103.9	101.5 / 114.3	99.2 / 108.3	100.7 / 105.0	101.1 /111.0
100.6 / 103.7	101.3 / 106.8	101.4 / 113.4	100.1 / 101.4	101.0 / 105.4	101.0 / 104.9	100.1 / 114.4	98.4 / 106.6	101.2 / 106.3	101.7 /112.9
101.2 / 104.9	103.5 / 110.5	100.7 / 114.2	99.9 / 101.3	99.6 / 105.0	101.0 / 105.9	101.6 / 116.2	100.7 / 107.3	102.1 / 108.5	101.4 /114.5
109.4 / 114.8	100.8 / 111.4	101.2 / 115.6	100.1/ 101.4	100.3 / 105.3	100.9 / 106.9	101.9 / 118.4	101.9 / 109.3	101.7 / 110.3	101.1 /115.8
110.7 / 127.1	100.7 / 112.2	101.3 / 117.1	99.3 / 100.7	100.2 / 105.5	100.7 / 107.6	101.6 / 120.3	100.0 / 109.3	102.2 / 112.7	102.2 /118.3
103.5 / 131.5	101.4 / 113.8	101.0 / 118.3	100.7 / 101.4	100.2 / 105.7	101.5 / 109.2	102.2 / 122.9	99.9 / 109.2	100.7 / 113.5	101.0 /119.5
102.9 / 135.3	101.7 / 115.7	102.1 / 120.8	99.5 / 100.9	100.0 / 105.7	101.7 / 111.1	101.0 / 124.1	100.3 / 109.5	100.5 / 114.1	103.2 /123.3
135.3	115.7	120.8	100.9	105.7	111.1	124.1	109.5	114.1	123.3
102.6	101.2	101.6	100.1	100.5	100.9	101.8	100.8	101.1	101.8
113.0	131.1	120.8	108.7	103.0	107.6	120.5	116.7	109.6	119.5

За даними Держкомстату України.

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготовлено працівниками департаменту статистики та звітності Національного банку України.

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 66

Процентна політика/

Динаміка облікової ставки НБУ в 1992–2007 рр.

Як завжди, у другому числі журналу пропонуємо увазі читачів дані щодо облікової ставки НБУ від початку її встановлення Національним банком України. Нагадуємо, що НБУ почав регулярно встановлювати облікову ставку з кінця 1992 року. Починаючи з 1995 року встановлювалася також ломбардна ставка НБУ. Із 07.04.2001 р. по 28.02.2004 р. вона відповідала розміру процентної ставки за кредитами "овернайт" і визначалася та доводилася до суб'єктів банківської системи щоденно. Починаючи з 1 березня 2004 року ломбардна ставка Національним банком України не оголошується. Натомість Національний банк щоденно оголошує ставки за своїми активними і пасивними операціями. Офіційна інформація про них публікується в Інтернеті на веб-сторінці НБУ за адресою: http://www.bank.gov.ua/.

Період дії		Відсотки річних
від	до	
1992 р.		**30.0**
16.11.1992 р.	**28.02.1993 р.**	**80.0**[1]
01.03.1993 р.	30.04.1993 р.	**100.0**
01.05.1993 р.	**31.06.1994 р.**	**240.0**
01.07.1994 р.	31.07.1994 р.	**190.0**
01.08.1994 р.	14.08.1994 р.	**175.0**
15.08.1994 р.	24.10.1994 р.	**140.0**
25.10.1994 р.	11.12.1994 р.	**300.0**
12.12.1994 р.	**09.03.1995 р.**	**252.0**
10.03.1995 р.	28.03.1995 р.	**204.0**
29.03.1995 р.	06.04.1995 р.	**170.0**
07.04.1995 р.	30.04.1995 р.	**150.0**
01.05.1995 р.	06.06.1995 р.	**96.0**
07.06.1995 р.	14.07.1995 р.	**75.0**
15.07.1995 р.	20.08.1995 р.	**60.0**
21.08.1995 р.	09.10.1995 р.	**70.0**
10.10.1995 р.	30.11.1995 р.	**95.0**
01.12.1995 р.	**31.12.1995 р.**	**110.0**
01.01.1996 р.	03.03.1996 р.	**105.0**
04.03.1996 р.	25.03.1996 р.	**98.0**
26.03.1996 р.	31.03.1996 р.	**90.0**
01.04.1996 р.	07.04.1996 р.	**85.0**
08.04.1996 р.	24.04.1996 р.	**75.0**
25.04.1996 р.	21.05.1996 р.	**70.0**
22.05.1996 р.	06.06.1996 р.	**63.0**
07.06.1996 р.	01.07.1996 р.	**50.0**
02.07.1996 р.	**09.01.1997 р.**	**40.0**
10.01.1997 р.	07.03.1997 р.	**35.0**
08.03.1997 р.	25.05.1997 р.	**25.0**
26.05.1997 р.	07.07.1997 р.	**21.0**
08.07.1997 р.	04.08.1997 р.	**18.0**
05.08.1997 р.	31.10.1997 р.	**16.0**
01.11.1997 р.	14.11.1997 р.	**17.0**
15.11.1997 р.	23.11.1997 р.	**25.0**
24.11.1997 р.	**05.02.1998 р.**	**35.0**
06.02.1998 р.	17.03.1998 р.	**44.0**
18.03.1998 р.	20.05.1998 р.	**41.0**
21.05.1998 р.	28.05.1998 р.	**45.0**
29.05.1998 р.	06.07.1998 р.	**51.0**
07.07.1998 р.	20.12.1998 р.	**82.0**
21.12.1998 р.	**04.04.1999 р.**	**60.0**
05.04.1999 р.	27.04.1999 р.	**57.0**
28.04.1999 р.	23.05.1999 р.	**50.0**
24.05.1999 р.	**31.01.2000 р.**	**45.0**
01.02.2000 р.	23.03.2000 р.	**35.0**
24.03.2000 р.	09.04.2000 р.	**32.0**
10.04.2000 р.	14.08.2000 р.	**29.0**
15.08.2000 р.	**09.03.2001 р.**	**27.0**
10.03.2001 р.	06.04.2001 р.	**25.0**
07.04.2001 р.	10.06.2001 р.	**21.0**
11.06.2001 р.	08.08.2001 р.	**19.0**
09.08.2001 р.	09.09.2001 р.	**17.0**
10.09.2001 р.	09.12.2001 р.	**15.0**
10.12.2001 р.	10.03.2002 р.	**12.5**
11.03.2002 р.	03.04.2002 р.	**11.5**
04.04.2002 р.	04.07.2002 р.	**10.0**
05.07.2002 р.	04.12.2002 р.	**8.0**
05.12.2002 р.	08.06.2004 р.	**7.0**
09.06.2004 р.	06.10.2004 р.	**7.5**
07.10.2004 р.	08.11.2004 р.	**8.0**
09.11.2004 р.	09.08.2005 р.	**9.0**
10.08.2005 р.	09.06.2006 р.	**9.5**
10.06.2006 р.	31.05.2007 р.	**8.5**
01.06.2007 р.	31.12.2007 р.	**8.0**

[1] Червоним кольором виділено дані на кінець періоду, тобто на 31 грудня року, зазначеного в колонці 1, або на 1 січня року, зазначеного в колонці 2.

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 67

Спеціально для "Вісника НБУ"

Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у грудні 2007 року

Розміри діючої облікової ставки Національного банку України в 2004—2007 рр.

Відсотки річні

Дата введення у дію	Розмір діючої облікової ставки
09.06.2004 р.	7.5
07.10.2004 р.	8.0
09.11.2004 р.	9.0
10.08.2005 р.	9.5
10.06.2006 р.	8.5
01.06.2007 р.	8.0
01.01.2008 р.	10.0

Обсяги кредитів, наданих Національним банком для підтримання ліквідності банків України у грудні 2007 р. (в розрізі інструментів)

Відсотки

Показники	2007 р.	У тому числі за грудень
Обсяги рефінансування банків, усього	100.00	100.00
У тому числі через:		
— кредити "овернайт", надані через постійно діючу лінію рефінансування	17.10	20.01
— кредити рефінансування, надані шляхом проведення тендера	78.02	79.99
— кредити рефінансування під заставу майнових прав на кошти банківського вкладу (депозиту), розміщеного в НБУ	4.87	—
— операції своп	—	—
— операції прямого РЕПО	—	—
— стабілізаційний кредит	—	—

Середньозважена процентна ставка за кредитами, наданими Національним банком для підтримання ліквідності банків України у грудні 2007 р.

Відсотки річні

Показники	2007 р.	У тому числі за грудень
Середньозважена процентна ставка за кредитами рефінансування, всього	10.1	14.6
У тому числі за:		
— кредитами "овернайт", наданими через постійно діючу лінію рефінансування	11.1	15.0
— кредитами, наданими шляхом проведення тендера	10.0	14.5
— кредитами рефінансування під заставу майнових прав на кошти банківського вкладу (депозиту), розміщеного в НБУ	8.3	—
— операціями своп	—	—
— операціями прямого РЕПО (розрахунково)	—	—
— стабілізаційним кредитом	—	—

Процентні ставки банків за кредитами та депозитами у національній валюті у грудні 2007 р.*

Відсотки річні

Показники	Грудень 2007 р.
На міжбанківському ринку:	
за кредитами, наданими іншим банкам	4.6
за кредитами, отриманими від інших банків	4.6
за депозитами, розміщеними в інших банках	6.2
за депозитами, залученими від інших банків	6.2
На небанківському ринку:	
за кредитами**	14.4
за депозитами	8.6

* За щоденною звітністю банків; з урахуванням вартості пролонгованих кредитів (депозитів).
** Без урахування ставок за кредитами "овердрафт".

Темпи зростання грошової маси у грудні 2007 р.

Агрегати грошової маси	01.01.2007 р.	01.02.2007 р.	01.03.2007 р.	01.04.2007 р.	01.05.2007 р.	01.06.2007 р.	01.07.2007 р.	01.08.2007 р.	01.09.2007 р.	01.10.2007 р.	01.11.2007 р.	01.12.2007 р.	01.01.2008 р.
Готівка. Гроші поза банками													
М0, % до початку року	100.0	94.2	95.7	98.7	104.2	104.7	112.0	116.9	122.6	129.1	132.0	135.4	148.2
М0 + переказані кошти в національній валюті													
М1, % до початку року	100.0	96.1	96.1	99.7	103.3	107.5	114.1	120.6	124.2	133.5	133.7	136.7	147.4
М1 + переказані кошти в іноземній валюті та інші кошти													
М2, % до початку року	100.0	98.1	100.0	103.9	107.6	110.0	115.6	120.9	125.4	133.0	135.1	139.4	150.8
М2 + цінні папери власного боргу банків													
М3, % до початку року	100.0	98.1	100.1	104.4	108.2	110.4	116.1	121.4	126.0	133.4	135.7	140.0	151.7

Примітка. Починаючи з 01.10.2006 р. встановлено такі нормативи обов'язкового резервування для формування банками обов'язкових резервів (постанова Правління Національного банку України від 15.09.2006 р. № 364): за строковими коштами і вкладами (депозитами) юридичних і фізичних осіб у національній валюті — 0.5; за строковими коштами і вкладами (депозитами) юридичних і фізичних осіб у іноземній валюті — 4; за коштами вкладів (депозитів) юридичних і фізичних осіб у національній валюті на вимогу та коштами на поточних рахунках — 1; за коштами вкладів (депозитів) юридичних і фізичних осіб у іноземній валюті на вимогу та коштами на поточних рахунках — 5.

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготовлено працівниками департаменту монетарної політики Національного банку України.

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 68

У досьє банкіра

Офіційний курс гривні щодо євро, долара США та російського рубля у 2007 році, встановлений Національним банком України

ЄВРО

За 100 EUR

Число	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
01	665.0850	654.1770	667.1555	674.2760	688.9715	679.3765	679.7300	692.2035	687.3050	716.0395	729.5735	744.2690
02	665.0850	657.5100	667.8625	672.5590	688.9715	679.3765	678.6190	689.9815	687.3050	718.7160	728.3615	744.2690
03	665.0850	657.5100	664.7315	674.9830	688.9715	679.3765	686.1940	690.0320	692.1025	715.3325	728.3615	745.4305
04	665.0850	657.5100	664.7315	674.5790	687.4565	678.5180	686.8505	690.0320	688.4160	716.8475	728.3615	740.6330
05	665.0850	657.5100	664.7315	674.2760	687.4565	680.8410	687.7090	690.0320	685.7900	712.5045	731.1895	744.4205
06	665.0850	652.7125	660.6915	675.3365	687.4565	683.3660	688.8200	691.5470	686.1940	712.5045	731.6440	743.3600
07	665.0850	654.2275	661.5500	675.3365	684.8305	682.4065	688.8200	697.8090	690.2845	712.5045	734.6235	734.9770
08	665.0850	655.8435	661.5500	675.3365	687.5575	680.2350	688.8200	696.5970	690.2845	713.8680	743.4610	734.9770
09	660.7420	656.0455	661.5500	675.3365	687.5575	680.2350	686.5980	696.5970	690.2845	711.4945	740.6330	734.9770
10	657.4090	656.0455	661.5500	675.3365	684.6790	680.2350	687.8605	693.3145	691.6480	708.8685	740.6330	739.7745
11	655.8940	656.0455	661.5500	678.0130	683.1135	674.1245	690.1330	693.3145	696.6475	714.3730	740.6330	743.2590
12	655.6920	656.8535	663.3175	677.6090	683.1135	674.4275	694.5265	693.3145	698.1120	717.0495	741.4915	740.9360
13	655.6920	654.2780	664.3780	680.0835	683.1135	673.9225	696.2940	689.3250	701.1925	717.0495	736.2395	741.0875
14	655.6920	657.6110	667.5090	680.0835	681.0430	670.9935	696.2940	689.3755	701.7985	717.0495	737.6535	741.4915
15	651.0965	660.6410	665.7415	680.0835	684.2245	671.8520	696.2940	686.3455	701.7985	715.7365	742.3500	741.4915
16	653.5205	663.4185	667.9130	683.3660	683.6690	672.3570	695.9910	680.5380	701.7985	718.4130	739.2695	741.4915
17	654.1265	663.4185	667.9130	684.2750	685.4870	672.3570	695.9405	676.9525	699.9300	714.5750	739.2695	732.7045
18	651.9045	663.4185	667.9130	684.2245	682.5580	672.3570	695.4355	676.9525	700.7885	717.1000	739.2695	726.8465
19	652.5610	662.5095	672.9125	685.6385	682.5580	676.9020	695.8395	676.9525	700.2835	722.0995	739.8755	728.0080
20	652.5610	663.1660	671.8015	686.8505	682.5580	676.8515	697.9100	679.4270	705.7375	722.0995	740.0270	726.4425
21	652.5610	663.8225	671.4480	686.8505	680.5885	678.0635	697.9100	680.5380	708.5150	722.0995	746.6425	724.6245
22	654.3790	663.8225	671.2965	686.8505	678.9220	676.5485	697.9100	682.1540	708.5150	721.5440	748.1070	724.6245
23	653.2680	661.8530	674.2255	687.1030	679.4270	676.5485	697.0515	681.3965	708.5150	715.3830	748.8645	724.6245
24	658.5200	661.8530	674.2255	684.6285	681.2450	676.5485	697.9605	681.3965	709.4745	719.8270	748.8645	726.1900
25	656.7525	661.8530	674.2255	685.8910	679.1240	678.7705	698.5665	681.3965	712.7065	718.6150	748.8645	727.0990
26	655.3890	663.2670	673.0135	689.2745	679.1240	679.7805	694.0215	681.3965	712.3530	722.6045	747.8545	727.0990
27	655.3890	664.5800	669.8825	686.5980	679.1240	679.7300	692.9610	685.4870	713.4135	722.6045	749.6725	727.0990
28	655.3890	668.1150	674.0235	688.9715	679.1240	679.7300	692.9610	689.7290	716.0900	722.6045	751.1370	733.0580
29	651.5005		674.0740	688.9715	678.7705	679.7300	692.9610	690.0320	716.0900	726.3920	744.7235	741.9460
30	652.5105		674.2760	688.9715	682.2045	679.7300	689.3755	688.3655	716.0900	726.7455	744.2690	741.9460
31	655.0860		674.2760		677.7100		689.7795	687.3050		727.5535		741.9460

ДОЛАР США

За 100 USD

Число	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
01	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
02	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
03	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
04	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
05	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
06	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
07	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
08	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
09	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
10	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
11	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
12	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
13	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
14	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
15	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
16	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
17	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
18	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
19	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
20	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
21	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
22	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
23	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
24	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 69

25	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
26	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
27	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
28	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
29	505.0000		505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
30	505.0000		505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
31	505.0000		505.0000		505.0000		505.0000	505.0000		505.0000		505.0000

РОСІЙСЬКИЙ РУБЛЬ

За 10 RUB

Число	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
01	1.9179	1.9022	1.9313	1.9408	1.9616	1.9495	1.9590	1.9769	1.9689	2.0241	2.0468	2.0739
02	1.9179	1.9065	1.9322	1.9415	1.9616	1.9495	1.9538	1.9726	1.9689	2.0299	2.0458	2.0739
03	1.9179	1.9065	1.9294	1.9427	1.9616	1.9495	1.9628	1.9731	1.9706	2.0274	2.0458	2.0682
04	1.9179	1.9065	1.9294	1.9435	1.9628	1.9499	1.9682	1.9731	1.9735	2.0257	2.0458	2.0649
05	1.9179	1.9071	1.9294	1.9416	1.9628	1.9503	1.9678	1.9731	1.9728	2.0191	2.0472	2.0635
06	1.9179	1.9036	1.9264	1.9433	1.9628	1.9536	1.9670	1.9761	1.9650	2.0191	2.0472	2.0677
07	1.9179	1.9018	1.9243	1.9433	1.9597	1.9560	1.9670	1.9841	1.9677	2.0191	2.0509	2.0570
08	1.9179	1.9054	1.9243	1.9433	1.9623	1.9541	1.9670	1.9827	1.9677	2.0215	2.0602	2.0570
09	1.9179	1.9133	1.9243	1.9433	1.9623	1.9541	1.9627	1.9817	1.9677	2.0216	2.0627	2.0570
10	1.9095	1.9133	1.9243	1.9479	1.9624	1.9541	1.9649	1.9926	1.9679	2.0152	2.0627	2.0587
11	1.9064	1.9133	1.9243	1.9482	1.9591	1.9479	1.9682	1.9926	1.9749	2.0213	2.0627	2.0622
12	1.9034	1.9167	1.9249	1.9484	1.9591	1.9437	1.9776	1.9926	1.9792	2.0265	2.0658	2.0682
13	1.9034	1.9171	1.9254	1.9525	1.9591	1.9437	1.9791	1.9798	1.9878	2.0265	2.0617	2.0660
14	1.9034	1.9146	1.9284	1.9525	1.9529	1.9392	1.9791	1.9830	1.9907	2.0265	2.0588	2.0672
15	1.9001	1.9197	1.9312	1.9525	1.9569	1.9388	1.9791	1.9779	1.9907	2.0264	2.0619	2.0672
16	1.9010	1.9252	1.9326	1.9552	1.9579	1.9399	1.9809	1.9698	1.9907	2.0262	2.0644	2.0672
17	1.9022	1.9252	1.9326	1.9576	1.9621	1.9399	1.9825	1.9621	1.9927	2.0280	2.0644	2.0605
18	1.9010	1.9252	1.9326	1.9574	1.9568	1.9399	1.9838	1.9621	1.9938	2.0259	2.0644	2.0440
19	1.9032	1.9249	1.9388	1.9614	1.9568	1.9456	1.9851	1.9621	1.9917	2.0302	2.0599	2.0426
20	1.9032	1.9265	1.9392	1.9600	1.9568	1.9478	1.9865	1.9587	2.0050	2.0302	2.0614	2.0422
21	1.9032	1.9277	1.9392	1.9600	1.9536	1.9470	1.9865	1.9619	2.0099	2.0302	2.0669	2.0402
22	1.9051	1.9277	1.9398	1.9600	1.9544	1.9446	1.9865	1.9541	2.0099	2.0322	2.0749	2.0402
23	1.9041	1.9240	1.9445	1.9631	1.9511	1.9446	1.9871	1.9543	2.0099	2.0357	2.0767	2.0402
24	1.9039	1.9240	1.9445	1.9603	1.9501	1.9446	1.9893	1.9543	2.0156	2.0263	2.0767	2.0426
25	1.9065	1.9240	1.9445	1.9592	1.9498	1.9471	1.9885	1.9543	2.0195	2.0288	2.0767	2.0420
26	1.9055	1.9240	1.9415	1.9654	1.9498	1.9497	1.9872	1.9543	2.0175	2.0321	2.0812	2.0429
27	1.9055	1.9295	1.9366	1.9655	1.9498	1.9590	1.9805	1.9642	2.0220	2.0321	2.0773	2.0444
28	1.9055	1.9304	1.9410	1.9616	1.9498	1.9590	1.9805	1.9685	2.0231	2.0321	2.0772	2.0496
29	1.9015		1.9426	1.9616	1.9487	1.9590	1.9805	1.9669	2.0231	2.0386	2.0729	2.0579
30	1.9003		1.9408	1.9616	1.9496	1.9590	1.9807	1.9602	2.0231	2.0447	2.0739	2.0579
31	1.9033		1.9408		1.9496		1.9727	1.9689		2.0426		2.0579

ОФІЦІЙНИЙ КУРС ГРИВНІ ЩОДО ІНОЗЕМНИХ ВАЛЮТ, ЯКИЙ ВСТАНОВЛЮЄТЬСЯ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ ОДИН РАЗ НА МІСЯЦЬ (за грудень 2007 року)*

№ п/п	Код валюти	Назва валюти	Офіційний курс
1	100 BGL	100 левів (Болгарія)	380.5445
2	986 BRL	100 бразильських реалів	280.8520
3	051 AMD	10000 вірменських драмів	165.8239
4	410 KRW	1000 вонів Республіки Корея	5.4360
5	704 VND	10000 в'єтнамських донгів	3.1459
6	981 GEL	100 грузинських ларі	311.5361
7	344 HKD	100 доларів Гонконгу	64.8408
8	818 EGP	100 єгипетських фунтів	91.3201
9	376 ILS	100 ізраїльських нових шекелів	130.6260
10	356 INR	1000 індійських рупій	126.8685
11	364 IRR	1000 іранських ріалів	0.5411
12	368 IQD	100 іракських динарів	0.4127
13	196 CYP	100 кіпрських фунтів	1273.9969
14	417 KGS	100 киргизьких сомів	14.5588
15	414 KWD	100 кувейтських динарів	1841.0499
16	422 LBP	1000 ліванських фунтів	3.3399
17	434 LYD	100 лівійських динарів	415.4669
18	470 MTL	100 мальтійських лір	1733.6804
19	484 MXN	100 мексиканських нових песо	46.1883
20	496 MNT	10000 монгольських тугриків	43.1034
21	554 NZD	100 новозеландських доларів	389.3842
22	586 PKR	100 пакистанських рупій	8.2692
23	604 PEN	100 перуанських нових сол	168.3053
24	642 ROL	100 румунських леїв	210.9008
25	682 SAR	100 саудівських ріялів	135.9354
26	760 SYP	100 сирійських фунтів	9.8826
27	901 TWD	100 нових тайванських доларів	15.6199
28	972 TJS	100 таджицьких сомоні	145.9538
29	952 XOF	1000 франків КФА	11.3605
30	152 CLP	1000 чилійських песо	9.8894
31	191 HRK	100 хорватських кун	101.7386
32	255	100 доларів США за розр. із Індією	404.0000

* Курс встановлено з 01.12.2007 р.

На замовлення "Вісника НБУ" матеріал підготовлено співробітниками департаменту валютного регулювання Національного банку України.

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 70

Офіційний курс гривні який встановлюється Національним банком

№ п/п	Код валюти	Назва валюти	01.12.2007 р.	02.12.2007 р.	03.12.2007 р.	04.12.2007 р.	05.12.2007 р.
1	036 AUD	100 австралійських доларів	445.2168	445.2168	447.8943	445.8422	441.9762
2	826 GBP	100 англійських фунтів стерлінгів	1041.2998	1041.2998	1043.2167	1042.1176	1041.2932
3	031 AZM	100 азербайджанських манатів	596.0812	596.0812	596.1516	596.2220	596.2924
4	974 BYR	10 білоруських рублів	0.0235	0.0235	0.0235	0.0235	0.0235
5	208 DKK	100 датських крон	99.8027	99.8027	99.9572	99.3258	99.8298
6	840 USD	100 доларів США	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
7	233 EEK	100 естонських крон	47.5675	47.5675	47.6417	47.3351	47.5771
8	352 ISK	100 ісландських крон	8.2067	8.2067	8.2807	8.2192	8.1580
9	124 CAD	100 канадських доларів	509.5988	509.5988	507.2681	504.4497	502.4776
10	398 KZT	100 казахстанських теньге	4.1780	4.1780	4.1798	4.1794	4.1780
11	428 LVL	100 латвійських латів	1065.0673	1065.0673	1064.1406	1056.9902	1062.8505
12	440 LTL	100 литовських літів	215.5552	215.5552	215.8916	214.5021	215.5991
13	498 MDL	100 молдовських леїв	44.8498	44.8498	44.8442	44.8307	44.8255
14	578 NOK	100 норвезьких крон	91.9702	91.9702	91.8697	91.4136	91.8018
15	985 PLN	100 польських злотих	204.0882	204.0882	206.3019	204.7305	205.7376
16	643 RUB	10 російських рублів	2.0739	2.0739	2.0682	2.0649	2.0635
17	702 SGD	100 сінгапурських доларів	348.4079	348.4079	349.3769	348.3365	348.9035
18	703 SKK	100 словацьких крон	22.3035	22.3035	22.4791	22.2807	22.3449
19	792 TRL	100 турецьких лір	423.5781	423.5781	429.8907	427.1240	425.2616
20	795 TMM	10000 туркменських манатів	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115
21	348 HUF	1000 угорських форинтів	29.2444	29.2444	29.4637	29.2555	29.3715
22	860 UZS	100 узбецьких сумів	0.3929	0.3929	0.3929	0.3926	0.3926
23	203 CZK	100 чеських крон	28.2134	28.2134	28.3855	28.2232	28.3157
24	752 SEK	100 шведських крон	79.4404	79.4404	79.5423	78.9798	79.0255
25	756 CHF	100 швейцарських франків	450.9355	450.9355	450.6562	447.0262	451.7115
26	156 CNY	100 юанів женьміньбі (Китай)	68.4058	68.4058	68.2435	68.2202	68.2573
27	392 JPY	1000 японських єн	45.8689	45.8689	45.6116	45.7689	45.9945
28	978 EUR	100 євро	744.2690	744.2690	745.4305	740.6330	744.4205
29	960 XDR	100 СПЗ	803.0404	803.0404	803.0404	800.7256	803.0723

			16.12.2007 р.	17.12.2007 р.	18.12.2007 р.	19.12.2007 р.	20.12.2007 р.	21.12.2007 р.
1	036 AUD	100 австралійських доларів	443.3697	438.6401	433.5241	435.8546	434.3713	433.3879
2	826 GBP	100 англійських фунтів стерлінгів	1030.7799	1023.7593	1018.4202	1018.4067	1012.4634	1004.3306
3	031 AZM	100 азербайджанських манатів	596.7856	596.8562	596.9267	596.9973	597.0679	597.0679
4	974 BYR	10 білоруських рублів	0.0234	0.0234	0.0234	0.0234	0.0234	0.0234
5	208 DKK	100 датських крон	99.3770	98.1888	97.4025	97.5620	97.3601	97.1086
6	840 USD	100 доларів США	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
7	233 EEK	100 естонських крон	47.3899	46.8284	46.4540	46.5282	46.4281	46.3119
8	352 ISK	100 ісландських крон	8.2756	8.0739	8.0102	8.0274	7.9645	7.9038
9	124 CAD	100 канадських доларів	497.1448	493.4037	499.1735	501.9706	502.3460	505.3874
10	398 KZT	100 казахстанських теньге	4.1815	4.1829	4.1829	4.1829	4.1853	4.1853
11	428 LVL	100 латвійських латів	1063.9855	1051.6786	1043.4202	1045.3877	1042.8402	1039.7826
12	440 LTL	100 литовських літів	214.7508	212.2059	210.5093	210.8457	210.3923	209.8658
13	498 MDL	100 молдовських леїв	44.7790	44.7723	44.7628	44.7552	44.7437	44.7334
14	578 NOK	100 норвезьких крон	93.4810	91.8752	91.1064	90.7062	90.3704	90.2397
15	985 PLN	100 польських злотих	206.7509	202.8360	200.9195	201.5805	200.9634	200.1836
16	643 RUB	10 російських рублів	2.0672	2.0605	2.0440	2.0426	2.0422	2.0402
17	702 SGD	100 сінгапурських доларів	350.5207	349.2062	345.9362	346.0937	345.7933	345.5694
18	703 SKK	100 словацьких крон	22.2717	21.9379	21.6613	21.6921	21.5811	21.5508
19	792 TRL	100 турецьких лір	430.3241	427.4323	424.5351	424.5935	422.6698	422.4723
20	795 TMM	10000 туркменських манатів	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115
21	348 HUF	1000 угорських форинтів	29.3765	28.9595	28.5901	28.6843	28.6125	28.5308
22	860 UZS	100 узбецьких сумів	0.3922	0.3922	0.3919	0.3919	0.3919	0.3919
23	203 CZK	100 чеських крон	28.2494	27.7382	27.5373	27.6252	27.6214	27.4770
24	752 SEK	100 шведських крон	78.5495	77.7678	76.8394	77.1350	76.6662	76.5907
25	756 CHF	100 швейцарських франків	444.4593	439.5875	437.5430	438.5062	437.6160	436.4419
26	156 CNY	100 юанів женьміньбі (Китай)	68.5284	68.5071	68.3608	68.3800	68.4580	68.5263
27	392 JPY	1000 японських єн	45.1551	44.6798	44.5590	44.5428	44.6932	44.6472
28	978 EUR	100 євро	741.4915	732.7045	726.8465	728.0080	726.4425	724.6245
29	960 XDR	100 СПЗ	799.6554	794.0551	790.7614	791.0128	790.6549	788.2988

2-2008-1.02.qxd 2/5/08 9:35 AM Page 71

щодо іноземних валют, України щоденно (за грудень 2007 року)

Офіційний курс									
06.12.2007 р.	07.12.2007 р.	08.12.2007 р.	09.12.2007 р.	10.12.2007 р.	11.12.2007 р.	12.12.2007 р.	13.12.2007 р.	14.12.2007 р.	15.12.2007 р.
438.5605	439.4219	439.4219	439.4219	442.6607	444.8788	447.0202	445.2581	443.3697	443.3697
1029.0144	1022.9325	1022.9325	1022.9325	1027.1793	1033.0215	1034.8268	1029.8603	1030.7799	1030.7799
596.4332	596.5741	596.5741	596.5741	596.5741	596.6446	596.7151	596.7151	596.7856	596.7856
0.0235	0.0234	0.0234	0.0234	0.0234	0.0234	0.0234	0.0234	0.0234	0.0234
99.6809	98.5396	98.5396	98.5396	99.1735	99.6232	99.3119	99.3322	99.3770	99.3770
505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
47.5094	46.9736	46.9736	46.9736	47.2802	47.5029	47.3544	47.3641	47.3899	47.3899
8.1411	8.1411	8.1411	8.1411	8.2051	8.2365	8.2445	8.2600	8.2756	8.2756
496.4007	496.0363	496.0363	496.0363	502.9742	502.2020	499.9568	498.7130	497.1448	497.1448
4.1798	4.1836	4.1836	4.1836	4.1818	4.1812	4.1836	4.1839	4.1815	4.1815
1063.4621	1051.6197	1051.6197	1051.6197	1060.1526	1064.9936	1062.1216	1062.7958	1063.9855	1063.9855
215.2919	212.8641	212.8641	212.8641	214.2535	215.2627	214.5899	214.6338	214.7508	214.7508
44.8148	44.8204	44.8204	44.8204	44.8108	44.8001	44.7957	44.7862	44.7790	44.7790
92.1140	91.3469	91.3469	91.3469	92.2757	93.0004	92.6460	93.1424	93.4810	93.4810
206.4889	205.1690	205.1690	205.1690	206.0998	207.9104	207.2896	207.0482	206.7509	206.7509
2.0677	2.0570	2.0570	2.0570	2.0587	2.0622	2.0682	2.0660	2.0672	2.0672
349.5697	348.9588	348.9588	348.9588	350.3716	350.7924	350.1422	350.3794	350.5207	350.5207
22.3500	22.1459	22.1459	22.1459	22.3005	22.4767	22.3861	22.3354	22.2717	22.2717
428.9440	428.5580	428.5580	428.5580	430.4769	432.3787	431.4038	430.5394	430.3241	430.3241
9.7115	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115
29.3946	29.1553	29.1553	29.1553	29.3108	29.5401	29.4466	29.3663	29.3765	29.3765
0.3926	0.3926	0.3926	0.3926	0.3926	0.3922	0.3922	0.3922	0.3922	0.3922
28.3325	28.1374	28.1374	28.1374	28.2745	28.5891	28.4538	28.4596	28.2494	28.2494
79.0935	78.2681	78.2681	78.2681	78.6910	78.9173	78.7811	78.5975	78.5495	78.5495
451.6709	445.3596	445.3596	445.3596	446.9937	448.9092	445.0066	445.6061	444.4593	444.4593
68.3543	68.1557	68.1557	68.1557	68.2153	68.2873	68.4234	68.4563	68.5284	68.5284
45.7931	45.4953	45.4953	45.4953	45.2794	45.1747	45.1130	45.3514	45.1551	45.1551
743.3600	734.9770	734.9770	734.9770	739.7745	743.2590	740.9360	741.0875	741.4915	741.4915
801.2020	796.5312	796.5312	796.5312	798.4253	799.4402	799.4099	800.0215	799.6554	799.6554

22.12.2007 р.	23.12.2007 р.	24.12.2007 р.	25.12.2007 р.	26.12.2007 р.	27.12.2007 р.	28.12.2007 р.	29.12.2007 р.	30.12.2007 р.	31.12.2007 р.
433.3879	433.3879	437.1215	439.9461	439.9461	439.9461	440.9637	443.4559	443.4559	443.4559
1004.3306	1004.3306	1003.5793	999.9986	999.9986	999.9986	1005.7735	1009.7251	1009.7251	1009.7251
597.0679	597.0679	597.0679	597.1385	597.2091	597.2797	597.2797	597.3504	597.3504	597.3504
0.0234	0.0234	0.0234	0.0234	0.0234	0.0235	0.0235	0.0235	0.0235	0.0235
97.1086	97.1086	97.3132	97.4507	97.4507	97.4507	98.3073	99.5019	99.5019	99.5019
505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
46.3119	46.3119	46.4120	46.4701	46.4701	46.4701	46.8509	47.4190	47.4190	47.4190
7.9038	7.9038	7.9166	7.9647	7.9647	7.9647	7.9897	8.1256	8.1256	8.1256
505.3874	505.3874	505.8442	511.4293	511.4293	511.4293	513.8857	515.6342	515.6342	515.6342
4.1853	4.1853	4.1818	4.1815	4.1791	4.1756	4.1739	4.1891	4.1891	4.1891
1039.7826	1039.7826	1042.1785	1043.4831	1043.4831	1043.4831	1052.1860	1064.4849	1064.4849	1064.4849
209.8658	209.8658	210.3192	210.5824	210.5824	210.5824	212.3083	214.8824	214.8824	214.8824
44.7334	44.7334	44.7219	44.6385	44.6160	44.6216	44.6235	44.6231	44.6231	44.6231
90.2397	90.2397	90.3896	90.9806	90.9806	90.9806	91.6838	93.0456	93.0456	93.0456
200.1836	200.1836	200.3283	201.6694	201.6694	201.6694	203.1757	206.0103	206.0103	206.0103
2.0402	2.0402	2.0426	2.0420	2.0429	2.0444	2.0496	2.0579	2.0579	2.0579
345.5694	345.5694	346.8784	347.2131	347.2131	347.2131	348.0311	349.2168	349.2168	349.2168
21.5508	21.5508	21.6134	21.6026	21.6026	21.6026	21.8081	22.0811	22.0811	22.0811
422.4723	422.4723	422.8919	426.5011	426.5011	426.5011	429.3920	431.9164	431.9164	431.9164
9.7115	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115
28.5308	28.5308	28.5857	28.6305	28.6305	28.6305	28.8583	29.2323	29.2323	29.2323
0.3919	0.3919	0.3919	0.3915	0.3915	0.3915	0.3915	0.3915	0.3915	0.3915
27.4770	27.4770	27.4573	27.3912	27.3912	27.3912	27.5503	27.9137	27.9137	27.9137
76.5907	76.5907	76.8837	76.7914	76.7914	76.7914	77.4207	78.5269	78.5269	78.5269
436.4419	436.4419	437.1478	437.2476	437.2476	437.2476	439.4305	446.8477	446.8477	446.8477
68.5263	68.5263	68.5247	68.7311	68.7311	68.7311	69.0125	69.1391	69.1391	69.1391
44.6472	44.6472	44.4779	44.2678	44.2678	44.2678	44.1017	44.6606	44.6606	44.6606
724.6245	724.6245	726.1900	727.0990	727.0990	727.0990	733.0580	741.9460	741.9460	741.9460
788.2988	788.2988	789.2216	789.2216	789.2216	789.2216	791.4728	797.1322	797.1322	798.0253

На замовлення "Вісника НБУ" матеріал підготовлено співробітниками департаменту валютного регулювання Національного банку України.

АННОТАЦИИ

Валерий Литвицкий. *Реинфляция-2007.*

Исследуется широкий спектр проблем, спровоцировавших инфляционный всплеск в 2007 году, перспективы возврата потребительской инфляции в зону комфорта.

Александр Папаика, Сергей Арбузов. *Ипотечные услуги как производная ипотечного рынка.*

Исследуются причинно-следственные связи финансовых, банковских и ипотечных услуг, механизм формирования последних под влиянием процессов, происходящих на ипотечном рынке. Авторы дают собственное определение ипотечных услуг и систематизированный перечень основных из них.

Елена Береславская. *Курсовая политика в условиях притока иностранного капитала в Украину.*

Обосновывается необходимость поддержания стабильности курса национальной валюты с одновременным созданием условий для введения политики гибкого обменного курса.

Александр Шнипко. *Инновационное положение Украины: проблемы и перспективы.*

Исследуя уровень технологического развития стран мира, автор анализирует экономическую ситуацию в Украине, в частности внедрение в национальную экономику современных инновационных моделей. Обосновывается необходимость разработки четкой государственной инновационной стратегии, или Научно-технического и инновационного кодекса Украины.

Индексы потребительских цен и цен производителей промышленной продукции в Украине в 1991–2007 гг.

Основные показатели деятельности банков Украины на 1 января 2008 года.

Ирина Дьяконова. *Поиск стратегии развития банковской системы Украины в условиях глобализации финансовых рынков.*

Исследуются современные тенденции в глобализационных процессах финансовых рынков мира. Глобализация экономики, интернационализация банковской деятельности являются определяющей чертой нынешних международных экономических отношений. Автор ищет ответ на вопрос: что необходимо сделать Украине в этом направлении, чтобы окончательно "не выпасть" из процесса формирования финансовых рынков мира?

Перечень банков Украины, включенных в Государственный реестр банков (по состоянию на 1 января 2008 г.)

Банки, исключенные из Государственного реестра банков Украины (24.06.1992 г.–01.01.2008 г.).

Надежда Сологуб. *"Руский стандарт", или Снова о правописании названий банков.*

Доктор филологических наук Н.Сологуб анализирует случаи отклонения от норм украинского правописания в названиях банков Украины и предлагает правильное их написание.

Динамика финансового состояния банков Украины на 1 января 2008 года.

Людмла Патрикац. *Миром правят деньги. Или любовь?..*

Отчет о заседании дискуссионного клуба, проходившем в Университете банковского дела Национального банка Украины, в ходе которого обсуждалась социальная природа денег.

Музей Банкнотно-монетного двора Национального банка Украины обновлен.

Сообщение об открытии реконструированного музея истории создания Банкнотно-монетного двора Национального банка Украины.

О выпуске в обращение памятных монет "Скорпіон".

Официальное сообщение о выпуске в обращение и нумизматическое описание памятных монет номиналами 5 и 2 гривни из серии "Знаки зодиака", посвященных созвездию Скорпиона. Фотоизображения аверса и реверса монет.

О выпуске в обращение памятных монет "Стрілець".

Официальное сообщение о выпуске в обращение и нумизматическое описание памятных монет номиналами 5 и 2 гривни из серии "Знаки зодиака", посвященных созвездию Стрельца. Фотоизображения аверса и реверса монет.

О выпуске в обращение юбилейной монеты "90-річчя утворення першого Уряду України".

Официальное сообщение о выпуске в обращение и нумизматическое описание юбилейной монеты номиналом 2 гривни, посвященной 90-летию создания первого Правительства Украинской Народной Республики. Фотоизображение аверса и реверса монеты.

О выпуске в обращение памятной монеты "Рік Пацюка".

Официальное сообщение о выпуске в обращение и нумизматическое описание памятной монеты номиналом 5 гривень из серии "Восточный календарь", посвященных году Крысы. Фотоизображение аверса и реверса монеты.

Андрей Журков. *Национальная система массовых электронных платежей: обзор развития в четвертом квартале 2007 года.*

Обзор развития НСМЭП в четвертом квартале 2007 года в сравнении с аналогичными показателями 2006 года.

Наталия Лапко. *Система электронных платежей НБУ в 2007 году.*

Анализ структуры и основных результатов работы Системы электронных платежей НБУ нового поколения в 2007 году.

Рынок государственных ценных бумаг Украины в декабре 2007 года.

Динамика учетной ставки НБУ в 1992–2007 гг.

Таблица, отражающая динамику учетной ставки НБУ в период с конца 1992 г. по 2007 год включительно.

Основные монетарные параметры денежно-кредитного рынка Украины в декабре 2007 года.

Учетная ставка НБУ, объемы кредитов, предоставленных Национальным банком для поддержания ликвидности банков Украины, средневзвешенная процентная ставка по кредитам, предоставленным Национальным банком для поддержания ликвидности банков Украины, процентные ставки банков по кредитам и депозитам в национальной валюте, динамика роста денежной массы по состоянию на 01.01.2008 г.

Официальный курс гривни к евро, доллару США и российскому рублю в 2007 г., установленный Национальным банком Украины.

Официальный курс гривни к иностранным валютам, устанавливаемый Национальным банком Украины один раз в месяц (за декабрь 2007 года).

Официальный курс гривни к иностранным валютам, устанавливаемый Национальным банком Украины ежедневно (за декабрь 2007 года).